

Vilenica

mednarodni literarni festival vilenica
vilenica international literary festival

2007

Spet terte, spet terte,
Prijatli! vinze nam gladbe,
Ki nam oshirvja shile,
Senz' razjafni in oko',
Ki vtopi
v seboj, ki vtopi
seboj, ki vtopi
seboj, ki vtopi

Juefelo
orodnizo
mo sapit',
Lapit' in krog?
Odetshelo
orodnizo
slovenški svet,
Deshelo ho shivi Bog.

Brate vse,
Kar na
Sinov slovenščine!
vilemca

Nagrajenec Vilenice 2007 /
Vilenica 2007 Prize Winner
Goran Stefanovski

Literarna branja Vilenice 2007 /
Vilenica 2007 Literary Readings

David Albahari
Attila Bartis
Balša Brković
Gentian Çoçoli
Dumitru Crudu
Vytautas Dekšnys
Dagnija Dreika
Kristiina Ehin
Nejc Gazvoda
Sonja Harter
Ioana Ieronim
Andrej Kurkov
Meta Kušar
Ermis Lafazanovski
Senadin Musabegović
Aleš Mustar
Maja Panajotova
Roberto Pazzi
Monika Rinck
Edi Shukriu
Piotr Sommer
Igor Štiks
Ján Štrasser
Christina Viragh
Barys Žančak
Matjaž Zupančič

Gostje Vilenice / Vilenica guests

Ataol Behramoğlu
Carolyn Forché Mattison
Agi Mishol
Dennis O'Driscoll
Sami Tchak
Tomas Tranströmer

Društvo
slovenskih
pisateljev

Slovene
Writers'
Association

22. Mednarodni
literarni festival

22nd International
Literary Festival

vilenica

Vilenica 2007

Urednice

Miljana Cunta, Barbara Šubert, Tanja Petrič

Založilo

Društvo slovenskih pisateljev / zanj Vlado Žabot

Grafično oblikovanje

Klemen Ulčakar

Tehnična ureditev in tisk

Ulčakar&JK

Ljubljana, avgust 2007

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.7(497.4 Vilenica)"2007"

821(4)-82

MEDNARODNI literarni festival (22 ; 2007 ; Vilenica)

Vilenica / 22. Mednarodni literarni festival = 22nd
International Literary Festival ; [urednice Miljana Cunta,
Barbara Šubert, Tanja Petrič]. - Ljubljana : Društvo slovenskih
pisateljev = Slovene Writer's Association, 2007

ISBN 978-961-6547-15-4

1. Gl. stv. nasl. 2. Cunta, Miljana

234423040

KAZALO / CONTENTS

Nagrajenec Vilenice 2007 / Vilenica 2007 Prize Winner

Goran Stefanovski	8
-------------------	---

Literarna branja Vilenice 2007 / Vilenica 2007 Literary Readings

David Albahari	42
Attila Bartis	56
Balša Brković	68
Gentian Çoçoli	82
Dumitru Crudu	96
Vytautas Dekšnys	108
Dagnija Dreika	116
Kristiina Ehin	130
Nejc Gazvoda	138
Sonja Harter	146
Ioana Ieronim	152
Andrej Kurkov	166
Meta Kušar	180
Ermis Lafazanovski	190
Senadin Musabegović	208
Aleš Mustar	222
Maja Panajotova	230
Roberto Pazzi	252
Monika Rinck	266
Edi Shukriu	274
Piotr Sommer	288
Igor Štiks	302
Ján Štrasser	310
Christina Viragh	324
Barys Žančak	332
Matjaž Zupančič	346

Gostje Vilenice / Vilenica guests

Ataol Behramoğlu	356
Carolyn Forché Mattison	370
Agi Mishol	378
Dennis O'Driscoll	390
Sami Tchak	402
Tomas Tranströmer	412

Mlada vilenica 2007 / Young Vilenica Award 2007

Katja Lavrenčič 426

Matic Može 428

Dosedanji udeleženci in nagrajenci Vilenic /
Previous Participants and Vilenica Prize Winners 432

Člani žirije Vilenice / Vilenica Jury Members 441

Konzultanti / Advisory Panel 442

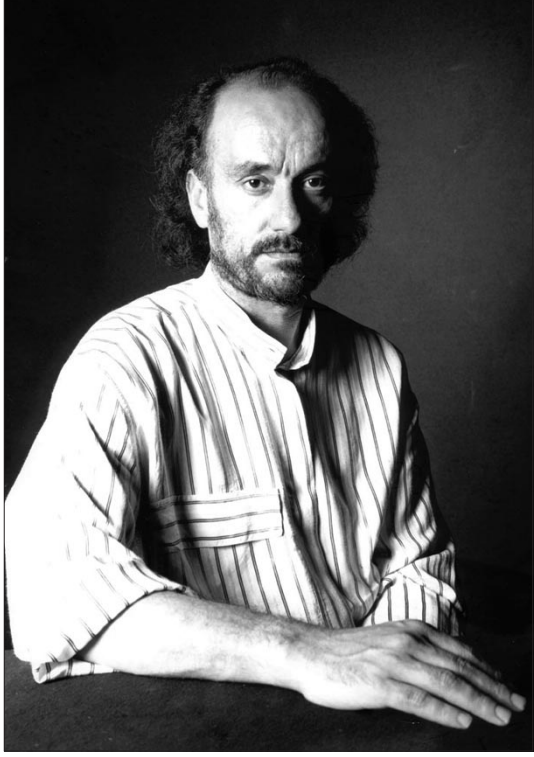
*Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2007, ki jo podeljuje
Društvo slovenskih pisateljev, dobi*

*Der Verein Slowenischer Schriftsteller verleiht den Internationalen
Literaturpreis Vilenica für das Jahr 2007 an*

*The Slovene Writers' Association presents the Vilenica 2007
International Literary Prize to*

Goran Stefanovski

Goran Stefanovski

Goran Stefanovski (1952) je makedonski dramatik in scenarist. V bivši Jugoslaviji je bil eden vodilnih dramatikov. Je tudi predavatelj za scenarijstiko. Leta 1986 je na Akademiji za gledališko umetnost v Skopju odprl oddelek za scenarijstiko in bil do leta 1998 tam tudi redni profesor. Na Brown University v ZDA je predaval kot Fulbrightov zaslužni umetnik. Od leta 1998 do 2000 je bil gostujoči profesor na Dramatiska Institutet v Stockholmu, od leta 2003 pa predava na Canterbury Christ Church University v Veliki Britaniji. Je član mednarodnega PEN-a in Evropskega kulturnega parlamenta. Leta 2004 je postal član Akademije znanosti in umetnosti Republike Makedonije. Trenutno je svobodni pisatelj in živi v Canterburyju.

Izbrana bibliografija

Drame v knjižni obliki

HI-FI & The False Bottom, BkMk Press, University of Missouri, Kansas City, 1985.

Tetovirane duše i druge drame (Tetovirane duše in druge drame), srbohrvaški prevodi štirih iger, Narodna knjiga, Beograd, 1987.

Polet na meste i drugie piesi (Let na mestu in druge igre), ruski prevodi treh iger, Raduga, Moskva, 1987.

Sarajevo, v: *Balkan Blues, Writing out of Yugoslavia (Sarajevo, v: Balkanski bluz, Pisanje zunaj Jugoslavije)*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois, 1995.

Bahanalii, v: *Dramatikon 2 (Bakanalije, v: Dramatikon 2)*, Študentska založba, Beletrina, Ljubljana, 2001.

Sobrani drami (Zbrane igre), dve knjigi zbranih del v makedonščini, Tabernakul, Skopje, 2002.

Hotel Europa (Hotel Europa), angleška in francoska izdaja; v francoščino prevedla Severine Magois, Éditions L'Espace D'Un Instant, Paris, 2005.

Znanstvena dela

A Little Book of Traps, a Scriptwriting Tool (Mala knjiga o pasteh, orodje za pomoč pri pisanju dram), Stockholm, Dramatiska Institutet, 2002.

Mala knjiga na stapici, pomagalo za pisovanje dram (Mala knjiga o pasteh, orodje za pomoč pri pisanju dram), Tabernakul, Skopje, 2003.

Goran Stefanovski (1952) is a Macedonian playwright and screenwriter. He was one of the leading playwrights of ex-Yugoslavia. He is also a teacher of scriptwriting. In 1986 he founded the playwriting course at the Faculty of Dramatic Arts in Skopje, Macedonia where he was a full professor until 1998. As a Fulbright Outstanding Artist Scholar he taught at Brown University, U.S.A. Between 1998 and 2000 he was a visiting professor at the Dramatiska Institutet in Stockholm. Since 2003 he has been teaching at Canterbury Christ Church University, U. K. He is a member of the International PEN Club and of the European Cultural Parliament. In 2004 he was elected a member of the Academy of Arts and Sciences of the Republic of Macedonia. Currently he is a free-lance writer, living in Canterbury, U.K.

Selected Bibliography of Goran Stefanovski

Books of Plays

HI-FI & The False Bottom, BkMk Press, University of Missouri, Kansas City, 1985.

Tetovirane duše i druge drame (Tattooed Souls and Other Plays), Serbo-Croatian translations of four plays, Narodna Knjiga, Belgrade, 1987.

Polet na meste i drugie piesi (Flying on the Spot and Other Plays), Russian translations of three plays, Raduga, Moscow, 1987.

Sarajevo in: *Balkan Blues, Writing out of Yugoslavia*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois, 1995.

Bacchanalia in: *Dramatikon 2*, Student Publishing House, Beletirina, Ljubljana, 2001.

Sobrani drami (Collected plays), a two-volume collection in Macedonian, Tabernakul, Skopje, 2002.

Hotel Europa, the English and French edition of the play; translated into French by Severine Magois, Éditions L'Espace D'Un Instant, Paris, 2005.

Academic Books

A Little Book of Traps, a Scriptwriting Tool, Stockholm, Dramatiska Institutet, 2002.

Mala knjiga na stapici, pomagalo za pisuvanje drami (A Little Book of Traps, a Scriptwriting Tool), Tabernakul, Skopje, 2003.

Članki in eseji

- »Zakaj Balkan ni seksi« (slovenski prevod eseja v: *Zgodbe z divjega vzhoda*), revija Air Beletrina, 12–13, Ljubljana, 2001.
- »A Tale from the Wild East«, v: *Alter Ego, Twenty Confronting Views on the European Experience* (*Zgodba z divjega vzhoda*, v: *Alter ego, dvajset soočenih pogledov na evropsko izkušnjo*), Amsterdam University Press, Salome, 2004.
- Prikazni od diviot istok* (*Zgodbe z divjega vzhoda*), eseji in intervjuji, Tabernakul, Skopje, 2005.
- »O našoj priči« (»O naši zgodbi«), esej, revija Mostovi, 129–130, Beograd, 2005.

Leposlovje

- Bušava azbuka* (*Nora abeceda*), knjiga za otroke, skupaj z Dušanom Petričićem, Skopje, Makedonija, 1986.
- Konzervirani impresii* (*Konzervirani vtisi*), Templum, Skopje, Makedonija 2004.

Uprizorjene drame za gledališče

- Jane Zadrogaz*, 1974
- Divo meso* (*Divje meso*), 1979
- Let vo mesto* (*Let na mestu*), 1981
- HI-FI*, 1983
- Duplo dno* (*Dvojno dno*), 1983
- Tetovirani duši*, 1985
- Crna dupka* (*Črna luknja*), 1987
- Long Play* (*Dolga igra*), 1988
- Kula Vavilonska* (*Babilonski stolp*), 1989
- Cernodrinski se vraća doma* (*Črnodrinski se vraća domov*), 1991
- Sarajevo*, 1993
- Bahanalii* (*Bakanalije*), 1996
- Casabalkan*, 1996
- Euralien*, 1998
- Hotel Europa* (*Hotel Evropa*), 2000
- Everyman* (*Slehernik*), 2002
- Demonot od Debar Maalo* (*Demon iz Debar Maala*), 2006

Articles and Essays

- “Zakaj Balkan ni seksi” (“Why the Balkans are not Sexy”, a Slovenian translation of the essay from: *Tales from the Wild East*), Air Beletrina magazine, Ljubljana, Slovenia, 12-13, 2001.
- “A Tale from the Wild East” in: *Alter Ego, Twenty Confronting Views on the European Experience*, Amsterdam University Press, Salome, 2004.
- Prikazni od divjot istok (Tales from the Wild East)*, essays and interviews, Tabernakul, Skopje, Macedonia, 2005.
- “O našoj priči” (“On Our Story”), an essay, Mostovi magazine, 129-130, Beograd, 2005.

Fiction

- Busava azbuka (The Crazy Alphabet)*, a book for children, with Dušan Petričić, Skopje, Macedonia, 1986.
- Konzervirani impresii (Canned Impressions)*, Templum, Skopje, Macedonia, 2004.

Plays Performed for the Theatre

- Jane Zadrogaz*, 1974
- Divo meso (Proud Flesh)*, 1979
- Let vo mesto (Flying on the Spot)*, 1981
- HI-FI*, 1983
- Duplo dno (The False Bottom)*, 1983
- Tetovirani duši (Tattooed Souls)*, 1985
- Crna dupka (The Black Hole)*, 1987
- Long Play*, 1988
- Kula Vavilonska (Shades of Babel)*, 1989
- Cernodrinski se vraća doma (Chernodrinski Comes Back Home)*, 1991
- Sarajevo, 1993
- Bahanalii (Bacchanalia)*, 1996
- Casabalkan*, 1996
- Euralien*, 1998
- Hotel Europa*, 2000
- Everyman*, 2002
- Demonot od Debar Maalo (The Demon of Debar Maalo)*, 2006

Uprizorjeni televizijski in filmski scenariji

Naši godini (Leta našega življenja), TV Skopje, 1978

Divo meso (Divje meso), TV Beograd, 1979

HI-FI, celovečerni film, Vardar Film, Skopje, 1985

Bušava azbuka (Nora abeceda), nanizanka v 31 epizodah, TV Skopje, 1985

Prevodi

Dela Gorana Stefanovskega so bila prevedena in objavljena v številnih jezikih: v bolgarščini, kitajščini, hrvaščini, češčini, nizozemščini, angleščini, francoščini, nemščini, madžarščini, italijanščini, poljščini, ruščini, srbščini, slovaščini, slovenščini, švedščini in turščini. Drama *Bakanalije*, ki jo je v slovenščino prevedel Zdravko Duša, je bila objavljena v antologiji *Dramatikon 2*, *HI-FI* pa je v slovenščino prevedla Mateja Dermelj-Ropoša. V slovenskih gledališčih so bile uprizorjene naslednje drame: *Let na mestu*, Slovensko ljudsko gledališče Celje, režija Mile Korun; *HI-FI*, Mestno gledališče ljubljansko, režija Zvone Šedlbauer; *Bakanalije*, Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica, režija Sebastijan Horvat.

Performed TV and Film scripts

Naši godini (The Years of Our Lives), TV Skopje, 1978

Divo meso (Proud Flesh), TV Belgrade, 1979

HI-FI, feature film, Vardar Film, Skopje, 1985

Bušava azbuka (The Crazy Alphabet), a series in 31 installments, TV Skopje, 1985

Translations

Goran Stefanovski's works have been translated and published in a number of languages: Bulgarian, Chinese, Croatian, Czech, Dutch, English, French, German, Hungarian, Italian, Polish, Russian, Serbian, Slovak, Slovene, Swedish and Turkish. The play *Bacchanalia* was translated into Slovene by Zdravko Duša and published in the anthology *Dramatikon 2*, while *HI-FI* was translated into Slovene by Mateja Dermelj-Ropoša. There were stage productions of *Flying on the Spot* by Slovensko ljudsko gledališče Celje, directed by Mile Korun, of *HI-FI* by Mestno gledališče ljubljansko, directed by Zvone Sedlbauer in 1983 and of *Bacchanalia* by Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica, directed by Sebastijan Horvat.

Goran Stefanovski

Nagrajenec Vilenice 2007

Lidija Dimkowska

Makedonski dramski pisatelj Goran Stefanovski (rojen leta 1952 v Bitoli) je od leta 1974, ko je napisal svojo prvo dramo *Jane Zadrogaz* in na takratnem jugoslovanskem gledališkem festivalu Sterijino pozorje v Novem Sadu prejel nagrado za najboljšega mladega umetnika, postal dejansko najboljši, kar premore makedonska drama. Že več kot trideset let se v Makedoniji in ne le tam vsako novo dramsko besedilo Stefanovskega na odru in tudi v pisni obliki pričakuje z živim zanimanjem, knjige zbranih dram, ki so nazadnje izšle leta 2002 v Skopju, so bile razprodane v kratkem času, njegova knjiga samoreferenčnih esejev *Zgodbe z divjega vzhoda* je postala bralna uspešnica leta 2005. Stefanovski je v vseh teh letih postal prepoznavna estetska znamka makedonskega gledališča. Makedonska drama in gledališče nista dobila le novega, izjemnega avtorja, temveč skupaj z njim še celotno plejado režiserjev, igralcev, scenografov, kostumografov, skladateljev in drugih gledaliških delavcev, ki so z uprizoritvijo njegovih dram z novim diskurzom prerodili celotno gledališko umetnost v Makedoniji. Do sedaj je napisal več kot dvajset dram, od katerih jih je deset prejelo nagrade za najboljši dramski besedilo ali najboljšo predstavo na gledaliških festivalih v Makedoniji, nekdanji Jugoslaviji in Evropi, nekoliko pa jih je nastalo po naročilu evropskih gledališč. Njegove drame so bile natisnjene v skoraj dvajsetih jezikih in uprizorjene na številnih odrih po svetu, poleg gledaliških dramskih besedil pa je napisal tudi nekaj filmskih scenarijev, televizijskih dram in televizijskih nadaljevanj za odrasle in otroke. Makedonski otroci se še vedno učijo makedonske abecede s pomočjo priljubljene otroške TV-nanizanke Kuštrava abeceda Gorana Stefanovskega iz leta 1985, ki ni nikoli zgubila svoje privlačnosti in sodobnega duha.

Svetovljanski duh, ki ga je Stefanovski vnesel v makedonsko dramo, je zmeraj v duetu s tradicionalno noto, arhetipski spomin ter ritualno, mentalno in kulturno izročilo makedonskega ljudstva sobivajo z urbanim, sodobnim in univerzalnim »tukaj in zdaj«. Goran Stefanovski se vpisuje v kategorijo tistih avtentičnih ustvarjalcev, ki so se poglobili v osebno in širšo lokalno kulturno dediščino, iz nje oblikovali vprašanja in naznanili odgovore o ključnih stvareh v življenju in obstoju posameznika in družbe, iz katere ta prihaja, nato pa svoje male in velike zgodbe ponudili globalnemu prostoru, v katerem so te zgodbe hkrati osebne in univerzalne. Stefanovski je eden tistih sodobnih umetnikov, ki so odraščali na žimnici kulturnih arhetipov svojih nacionalnih kultur z radovednim pogledom, zazrtim v strop vsečloveškega rodovnega spomina, zato se njihova dela vedno obračajo na vsakega posameznika osebno in hkrati na človeški rod v vsej njegovi raznolikosti. Od svojih »učiteljev« Shakespearja, Becketta,

Goran Stefanovski

Vilenica 2007 Prize Winner

Lidija Dimkowska

Goran Stefanovski, a Macedonian playwright, was born in 1952 in Bitola. Since 1972 when he wrote his first play *Jane Zadrogaz*, for which he was awarded as the best young artist at the then Yugoslav drama festival Sterijino pozorje in Novi Sad, he has actually embodied the best of what Macedonian drama has to offer. For more than thirty years his forthcoming plays, either staged or published, have always been eagerly anticipated in Macedonia and elsewhere. The editions of his collected plays, the most recent one in 2002, were sold out in no time. His collection of self-referential essays *Tales From the Wild East* was a bestseller in 2005. Stefanovski has become a distinguished aesthetic brand name of the Macedonian theatre. The Macedonian drama and theatre, however, have benefited not only from acquiring a new and excellent author. The production of his plays based on a new and fresh discourse has engaged a number of stage directors, stage actors, set designers, costume designers, composers and other theatre workers who collectively revived the art of the Macedonian theatre as a whole. Stefanovski has written more than twenty plays. Ten of them have received awards either as the best drama texts or the best staged plays in Macedonia, former Yugoslavia and Europe. A few of his plays were written on commission for different European theatres. His plays have been translated into twenty languages and have been published as well as staged in many world theatres. He has also written several film scripts, TV dramas and serials for adults and children. The Macedonian children still learn the alphabet by means of his popular TV series for children, *Shaggy Alphabet of Goran Stefanovski* written in 1985, which has kept its appeal and free spirit until today.

The cosmopolitan spirit of Macedonian drama which has been introduced by Stefanovski always walks hand in hand with tradition. The archetypal memory and the ritual, mental and cultural tradition of the Macedonian people co-exist with the urban, contemporary and universal »here and now«. Goran Stefanovski belongs to the category of those authentic authors who delve into their intimate and more wide local cultural heritage, which they question and then announce the replies to the essentials of life and existence of the individual and of the society to which he/she belongs. Their stories being either trivial or great are then offered to the global society where they function as both intimate and universal. Stefanovski is one of those contemporary authors who grew up in the house of cultural archetypes characteristic for their national cultures; however, the inquisitive perspective is focused on man's generic memory. That is why their works appeal to each individual as well as to the whole human race in all its diversity. Stefanovski has learned from his »teach-

Brechta ... se je naučil predvsem, kako ostati svoj v morju raznovrstnih modelov in načinov izražanja dramske resnice. Drame Stefanovskega so od vsakogar od nas, so tako makedonske kot globoko univerzalne, so zmeraj realistične in aktualne. K univerzaliziranju njegove zgodbe je »pripomoglo« tudi njegovo dvodomno življenje med Makedonijo in Veliko Britanijo, kamor se je preselil na začetku devetdesetih in kjer kot avtor, ki živi med dvema geopolitičnima in kulturnima svetovoma, misli svojo zgodbo, zgodbo makedonskega ljudstva in zgodbo človeštva v luči dvojne perspektive.

Poetika dramskega dela Gorana Stefanovskega je izrazito raznovrstna. V njegovih dramah, kot pravi ameriški teoretik James McKinley, »sta politika in zgodovina postali utelešena lika«, samokritičen humor o lastni naciji, o Balkanu, o črno-beli zgodbi Vzhodne Evrope in o mitu Zahoda je navzoč v njegovem celotnem dramskem opusu. Odnos med mitom in zgodovino je pomemben v njegovih dramah, od demitologizacije mitske podobe v prvi drami *Jane Zadrogaz* (1974) prek intertekstualizacije makedonske ljudske pravljice Siljan Štrk v drami *Črna luknja* (1987) do mita kot estetskega in etičnega izhodišča v drami *Bakanalije* (1996), kjer politika, večkulturnost in kapitalizem groteskno postavljajo most med preteklostjo in sedanjostjo, ki sta si v univerzalnem času in prostoru postavljeni ob bok. Mit in zgodovina sta bila od vekomaj avtentičen prostor nasilja in človekovega odnosa do nasilja. Ali se mu naj prepustimo ali mu naj kljubujemo? Antropološka dimenzija nasilja v dramah Stefanovskega ni črno-bela, ne sodi, ne moralizira ali opravičuje dejanja junakov, temveč odpira zaklenjene predale človeške duše in tragizma ter postavlja odprta, navidezno neangažirana vprašanja človekovega obstoja, odgovori pa so vedno posamični, globoko individualizirani. Zato so drame Stefanovskega vedno tudi drame o človeški identiteti, ki je večplastna in zapletena. Avtor v eni svojih najbolj priljubljenih dram *Divje meso* (1979) postavlja provokativno vprašanje: Ali je tujec »divje meso«, tujec v grlu nacije, ki duši nacionalno identiteto? Ker gre za sovražnega tujca (nacističnega podjetnika v Makedoniji tik pred začetkom druge svetovne vojne), je odgovor v drami pritrdilen. Nesovražni tujec v poznejših dramah Stefanovskega ni več »divje meso«, ne more biti tujec v telesu nacionalne identitete in kulture v času demokracije in večkulturnosti, saj je, kot Stefanovski sam pravi, »kultura vedno mešanica«; sam že več kot desetletje živi v relativizirani kulturni identiteti pisatelja v prostovoljnem izgnanstvu. Problem identitete pa vedno ostaja odprt in zaznamovan z obojestransko stereotipizacijo Balkana in Zahodne Evrope. V svojih besedilih Stefanovski ponuja subverzijo zahodnoevropske stereotipizacije Balkana (še posebej vojne, ki se na Zahodu nenehno povezuje z balkanskim prostorom, četudi se lahko zgodi kjer koli) in tudi balkanske stereotipizacije »obljubljenega« Zahoda. V omenjeni drami *Divje meso* (1979) stari Dimitrija reče svojima sprtima sinovoma, ki imata različni stališči do Evrope: »Išče vaju Evropa, ja! Prdi za vaju Evropa!« Junaki v drami *Hotel Evropa* (2000, evropska produkcija 35 igralcev in devetih režiserjev iz evropskih držav) pa so tragikomični naivneži, ujeti v romantizirani evropski pasti: »Mož: Poglej

ers«, such as Shakespeare, Beckett, Brecht, how to remain himself within the crowd of diverse models and ways of expressing the dramatic truth. His dramas are to the same extent ours as they are his, they are as much Macedonian as they are deeply universal, they are always realistic and contemporary. His universalized stories are also enabled by the fact that his life is divided between two homes, one in Macedonia and the other in Great Britain, where he moved at the beginning of the nineties. As an author he lives amidst two geopolitical and cultural worlds and his story as well as the story of the Macedonian people together with the story of the human race are told from the double perspective.

The poetics of his dramas is quite varied. His plays manifest what the American author James McKinley explains as »politics and history becoming characters themselves«. The self-critical humour targeting his own nationality, the Balkans, the black and white story of Eastern Europe and the myth of the West is present in his work. The relationship between the mythic and history plays an important role in his plays: it can take the form of demythologization of the mythical image as in his first play *Jane Zadrogaz* (1974), the form of intertextualization of the Macedonian fairy tale Siljan Štrk in his play *The Black Hole* (1987), or the form of a myth being the aesthetic and ethical starting point in his play *Bacchanalia* (1996), where politics, multiculturalism and capitalism bridge the gap between the past and the present which are placed side by side within the universal time and space. The mythic and history have always been an authentic place for violence and man's attitude to violence – either resisting it or defying it? The anthropological dimension of violence in Stefanovski's plays is not black and white, it does not judge, it does not moralize or justify the actions of his heroes; it opens the locked up drawers of man's soul and the tragic, it openly asks seemingly uncommitted questions about man's existence but the answers are always specific and deeply individualized. Thus his plays are always plays about man's identity, which is layered and complex. One of his most popular plays *Proud Flesh* (1979) puts a provocative question: is a foreigner »proud flesh«, a foreign body in the nation's throat, which a national identity chokes on? The play gives an affirmative answer because it concerns a hostile foreigner (a Nazi businessman in Macedonia just before the beginning of WW2). In his following plays a foreigner is no longer hostile and no longer »proud flesh«, because in the times of democracy and multiculturalism a foreigner cannot be a foreign body in the body of national identity and culture. Stefanovski says that »culture is always a mixture« and he himself has been living for more than a decade now the relative cultural identity of a writer in voluntary exile. The question of identity still remains open and is characterized by a process of mutual stereotyping of the Balkans and Western Europe. With his plays Stefanovski offers a subversion of the Western European stereotype of the Balkans (in particular that of the war, which the West constantly links to the Balkan regions although it can happen anywhere) and a subversion of the Balkan stereotype of the »promised« West. In *Proud Flesh* (1979) old Dimitrija says to his two sons hav-

to lepoto. (Mladoporočenec poljubi posteljo.) Žena: Kaj počneš? Mož: Poljubljam posteljo. Žena: Zakaj? Mož: Ker je originalna evropska postelja. Žena: In kaj potem? Mož: Ker je Evropa zakon.«

Drama z vplivi političnega gledališča *Let na mestu* (1981) je primer izražanja podrejene identitete makedonske države, ki je bila silovito zamolčana v zgodovini (Ivan Dodovski), toda tudi tukaj Stefanovski doseže kolektivno podobo z individualizacijo posameznikov in ambivalentnostjo sveta. Kot poudarja Jovan Ćirilov, »ima drama svojo logiko tudi onkraj globalne metafore na nacionalni ravni«, to pa je značilno za celotno poetiko Stefanovskega. Tako kot vsak izmed članov družine v *Divjem mesu* tudi vsak drug junak v dramskem delu Stefanovskega izraža določeno resnico o življenju, ki se običajno razlikuje od drugih. Njegovi liki so kontrapunktno postavljeni kot izkrivljena ogledala drug drugemu, vedno je prisotna obratna perspektiva določenega lika v njegovem paru, zato je resnica relativizirana in odprta struktura. O moči umetnosti in umetnika spremeniti svet ter o enakosti med življenjem in gledališčem se Stefanovski sprašuje v drami *Dvojno dno* (1984), ki je ena prvih postmodernističnih makedonskih dram nasploh, njegova ars poetica. Zadnja drama, farsično besedilo *Demon iz Debar Maala* (2006) o demonu v človeški podobi, ki prodaja čevapčiče iz človeškega mesa novodobnih kriminalcev, barab in bogatašev in na ta način ironično »čisti« okolje od zla, je kritika makedonske sodobne družbe, ki je globoko potonila v tranzicijske vode, hkrati pa tudi globalizacijska obravnava sodobne družbe nasploh. Z dramo *Demon iz Debar Maala* »je zadana klofuta makedonski družbi. Kar nam ostane, je nastaviti še drugo lice. Ali pa bomo dobili udarec pod pasom.« (Zvezdan Georgievski)

Dramska dejanja se dogajajo na ravni dialoga, na ravni jezika, zato so drame Stefanovskega učinkovite ne le kot odrska umetnost, ampak tudi kot bralna. V diskurzu junakov se kaže njihov odnos do zgodovinske, resnične, fiktivne ter kozmične plati dogodkov in čustev. Razpon diskurzov junakov se giblje od nacionalno-zgodovinskih, mitskih, simboličnih, resničnih pa vse do trivialnih elementov, diskurz je tesno povezan s časom dogajanja in v njem se zrcali konflikt med junaki in svetom, konflikt, ki je zmeraj akcija kot glavna tema vseh dram Gorana Stefanovskega. Takšna je tudi drama *Tetovirane duše* (1984) o zaznamovanosti, *tetoviranosti* makedonskih emigrantov v Ameriki z nacionalizmom, seksom, drogo itn., v katerih se lahko prepozna vsaka emigrantska skupina posamezne nacije.

Goran Stefanovski je makedonski in evropski dramski pisec, ki hoče spoznati »svoj etos, da bi ga racionaliziral, izčrpal, predstavil ostalim, kompleksen je, toda o temah svojega prostora piše nekrčevito« (Jovan Ćirilov). Njegovo delo je prehodilo pot celotne makedonske dramske književnosti in še naprej odpira nove prostore dramskega izražanja. Že od samega začetka so drame Gorana Stefanovskega zaradi svoje izvirne poetike, humorja, velikega razpona tem, svežine in prepričljivosti priljubljene med ljubitelji gledališča, kritiki, univerzitetnimi profesorji, intelektualci, amaterskimi gledališčniki, študenti gledaliških akademij in primerjalne književnosti, žirijami gledaliških festivalov, danes pa tudi že med sodobnimi blogerji in avtorji vse bolj priljubljenih metatekstualnih besedil, imenovanih

ing conflicting attitudes to Europe: »Yes, Europe will be looking for you! Europe farts for you!«, the heroes in the play *Hotel Europe* (2000, a European production with 35 actors and 9 stage directors from different European countries) are tragicomical naive people who fall into a romanticized European trap: »Husband: Take a look at this beauty. (A newlywed kisses the bed.) Wife: What are you doing? Husband: I'm kissing the bed. Wife: Why? Husband: Because it is an original European bed. Wife: So what? Husband: Because Europe rules.«

His play *Flying on the Spot* (1981) influenced by the political theatre demonstrates an expression of the submitted identity of Macedonia as a country which was grossly ignored in the history (Ivan Dodovski), however, Stefanovski again manages to create a collective image by means of individualization and the ambivalence of the world. Jovan Ćirilov says that »the play's logic is beyond the global metaphor on a national level«, which characterizes Stefanovski's poetics in general. Like each of the family members in *Proud Flesh* each character in Stefanovski's dramas expresses his/her own different truth about life. His characters are contrapuntally positioned as mirroring each other's distorted images from the reverse perspective of each couple. In this way the truth becomes a relative and open structure. His play *The False Bottom* (1984) examines the power of art and the power of an artist to change the world as well as the equation between life and theatre. The play is one of the first Macedonian postmodern plays and Stefanovski's ars poetica. His last play, a farce *The Demon from Debar Maalo* (2006), is about a demon in the human shape who sells meat balls made from human flesh of modern criminals, rogues and richmen, and ironically »cleans« the evil off the environment. It is critical of the contemporary Macedonian society deeply sunk in the transition period and it deals with the general contemporary society in a global way. Zvezdan Georgievski describes the play as »a slap given to the Macedonian society. Nothing else remains but offering the other side of the face or else we can expect a punch below the waist.«

The dramatic action occurs on the level of the dialogue, on the level of the language, which makes Stefanovski's plays artistically efficient not only when they are staged but also when they are read. The discourse of his characters reveals their attitude to the historical, actual, fictitious and cosmic side of the events and emotions. The range of their discourse moves between the nationally-historical, mythical, symbolic, actual elements on one hand and the trivial elements on the other. It is closely linked to the time of events and it reflects the conflict between the heroes and the world, the conflict which is always in the form of an action being the main topic of all Stefanovski's plays. Such also is his play *Tattooed Souls* (1984) about the stigmatization, the Macedonian emigrants in America *tattooed* with nationalism, sex, drugs etc., with which any other emigrant group of other nationality can identify.

Goran Stefanovski is a Macedonian and a European playwright who wants to know »his ethos in order to rationalize, exhaust and present it to the others, he is complex and yet he explores his topics without being

»komentarji obiskovalcev«, ki danes postajajo nov, neodvisen demokratičen medij izražanja mnenj. Komentatorka »Aleks« je na spletni izdaji makedonskega tednika Forum pod člankom o Goranu Stefanovskem napisala: »Že v srednji šoli sem na dolgočasnih urah prebirala drame G. S.-ja in so me krasno zabavale, profesorji so se pa čudili mojemu smehu same s seboj«, nek komentator, podpisan kot »anonimen«, pa: »Goran THE BEST!«

Ko Vilenica nagrajuje Gorana Stefanovskega, nagrajuje dejansko »najboljše« v makedonski dramski književnosti nasploh in enega najmočnejših dramskih glasov v Evropi, z njim pa nagrajuje tudi dramo kot literarni žanr, ki si brezpogojno zasluži veliko več pozornosti, kot so ji je naklonili do sedaj, in tako odpira novo poglavje v vileniški kulturni zgodovini in dediščini.

tense at it« (Jovan Ćirilov) His work reflects the whole journey made by the Macedonian drama and continues to open new spheres of dramatic expression. From the very beginning Goran Stefanovski's plays have been most popular on account of their original poetics, their humour, the wide range of themes, their innovations and persuasiveness. They are widely popular with theatre lovers, critics, university lecturers, intellectuals, amateur theatre people, students of the art of theatre and of comparative literature, theatre festival juries, and today with bloggers and authors of increasingly popular metatextual writings called »visitors' comments«, which are turning into a new, independent democratic medium of expressing opinions. A commentator »Alex« writes about Goran Stefanovski in the web site edition of the Macedonian weekly Forum and says:« When I was bored in secondary school, I read his plays and was greatly amused by them and the teachers wondered why I was laughing to myself»; another commentator signed as »anonymous« says: »Goran THE BEST!«

When Vilenica confers the award on Goran Stefanovski, it actually honours »the best« in Macedonian drama writing and one of the most powerful drama voices in Europe. At the same time it honours drama as a literary genre which should receive more attention than it has received up to now and in this way it opens a new chapter in the Vilenica cultural history and heritage.

Translated by Irena Zorko

Črna luknja

8. prizor

(Hotelska soba. Siljan leži, potopljen v globok spanec. Dolgo in vztrajno trkanje po vratih. Siljan se zbudi. Ni mu jasno, kje je. Vstane in zaspano odpre vrata. Na vratih stoji mati. Oblečena je v sivo ogrinjalo.)

SILJAN: Mati.

MATI: Siljan.

SILJAN: Kaj počneš tu?

MATI: Pa ti?

SILJAN: Kdo ti je povedal, kje sem? Stopi noter.

MATI: *(Vstopi.)* Od kdaj si v tem hotelu?

SILJAN: Zaspal sem. Dobro, da si me zbudila. Kdo ve, kako dolgo sem spal.

Zadnje čase čutim gromozansko utrujenost.

MATI: Tu je zadušljivo. *(Odpre okno. Noč.)* Šel si od doma. *(Gleda steklenice na nočni omarici.)* Kaj pa so te steklenice?

SILJAN: Pusti to.

MATI: *(Odpre eno od lekarniških stekleničk. Ovohava.)* Kaj je to?

SILJAN: Nič. Slecí ogrinjalo, da ti bo udobneje.

MATI: Kaj počneš s tem?

SILJAN: Zakaj si prišla?

MATI: Da te okregam.

SILJAN: Zakaj?

MATI: Oh, Siljan, sinko moj, otrok moj. Pusti te stranpoti, po katerih hodiš, otrok moj. Pusti slabo družčino, ki ji ni mar za družino. Oni ti lažejo, sinko moj, da bi zapravljaj denar v puščavi in osiromašel kot oni, ne sledi njihovi pameti. Poslušaj me, sinko, kako te učim, če ne, bo nadte prišlo najino prekletstvo, slišiš, Siljan, sin moj! Verjemi mi, sin moj, da je še vsakega sina ali hčer, ki nista ubogala svojega očeta ali matere, doletela huda božja kazen. Poslušaj me, da ti povem nekaj o Sivetu in Čletu. O ptičih, ki si ju tudi sam videl tičati na polju in žvrgoleti v šipkovem grmu in glogu. Eden poje sive, sive, drugi pa čule, čule. Poslušaj, sinko, ta dva ptička sta bila nekoč človek. Zelo slab, srdit človek. Za očeta in mater se sploh ni zmenil, tako je zelo razjezil oba, tako očeta kot mater, da sta ga večkrat preklela, pa ju je, bog obvaruj, slišal sam hudič, ko je v eni od hudih ur mati takole preklinjala sina: »Sinko, sinko, da bi se v dva ptiča spremenil in odletel iz naše hiše, da bi šel na polje in tam obtičal v trnju, kjer bi ptička iskala drug drugega, a se ne bi našla. In bi se tako odrešila muk, ki si nama jih zadal.« In res se je, sinko moj, ta spremenil v dva ptiča, ki sta odšla na polje živeti med trnje, kjer sta iskala drug drugega, a se nista mogla najti in videti. Pri bogu prisežem,

Црна дупка

Сцена 8

Хошелска соба. Силјан лежи во длабок сон. Тројнање на вратиците, долго и ујорно. Силјан се буди. Не му е јасно каде е. Ситанува. Буновно ја отворва вратите. На вратите стои мајката. Облечена е во сива наметка.)

СИЛЈАН: Мајко.

МАЈКАТА: Силјане.

СИЛЈАН: Што правиш овде?

МАЈКАТА: А ти?

СИЛЈАН: Кој ти кажа каде сум? Влези.

МАЈКАТА: *(Влежува.)* Од кога си во хотелов?

СИЛЈАН: Сум заспал. Добро е што ме разбуди. Којзнае колку сум спиел.

Некој страшен замор чувствувам во последно време.

МАЈКАТА: Овде е задушно. *(Го отворва прозорецот. Нок.)* Си отиде од дома. *(Гледа во шишињата на најкаснијата.)* Какви се овие шишиња?

СИЛЈАН: Пушти.

МАЈКАТА: *(Отворва едно аптекарско шишенце. Мириса.)* Што е ова?

СИЛЈАН: Ништо. Раскомоти се.

МАЈКАТА: Што правиш со ова?

СИЛЈАН: Зошто дојде?

МАЈКАТА: Да те карам.

СИЛЈАН: Зошто?

МАЈКАТА: Синко бре, чедо бре, Силјане? Остај се, бре, чедо од лошио ајлазлак што си го ватил. Остај се од тие лоши другари што не сет домаќинска челада. Тие те лажат, бре синче, да арциш пари по пустина, та и ти да се осиромашис после како нив! Немој бре чедо, не оди по умиштата на тие другари. Слушај ме, синко, јас што те учам оти ќе те вати некоја клетва од нас, бре синче Силјане! Веруј синко, оти секој син и ќерка што не слушале татко и мајка големо наказание од бога добиле. Слушај синко нешто што ми текна да ти кажам за Сивета и Чулета. Тие две пилиња и ти сам си 'и видел и си 'и чул, в поле, кај си стојат во шипјето и глофето и си пеат. Едното си пејт: сиве, сиве, а другото – чуле, чуле. Ете, тие две пилиња, синко, си биле некоаш еден човек. Многу бил лош, разлаалан. Татко и мајка ич не ризал, многу и огорчуал и зер татко му бил многу лут, така и мајка му, та беа го колнале многу пати, ете зер гаол, натемаго, беше се погодил, чедо, некој лош саат, кога го колнала мајка му вака: „Синко, синко. Пилци да се сториш и од кукава наша да одлеташ, да в поле да појдеш,

da je res, otrok moj, morda je zate laž, toda zame je resnica, ki sem jo slišala od deda in pradedu.

SILJAN: Koliko časa se nisva videla?

MATI: Ne veš?

SILJAN: Umrta si.

MATI: Ja.

SILJAN: Jaz sem te razrezal. Usta si imela odprta in obraz zgrbančen.

MATI: Ja.

SILJAN: Od sreče ali bolečine. (*Premor.*) Kot da bi te rodil. (*Premor.*) Pokopali smo te.

MATI: Ja.

SILJAN: In od kod si se zdaj vzela?

MATI: To jaz tebe sprašujem.

SILJAN: Kako?

MATI: Od kod si se ti vzel? Siljan, ti si prišel, ne jaz. Ti si neviden.

SILJAN: Neviden?

MATI: Ni te. Izgubil si se. Olupil si se kot čebulica.

SILJAN: In zdaj?

MATI: Samega sebe si rodil. Na zdravje.

SILJAN: Kateri dan je danes?

MATI: Še nekaj ur in napočilo bo novo leto.

SILJAN: Novo leto? Ali vsi praznujejo?

MATI: Nihče ne praznuje.

SILJAN: Zakaj?

MATI: Greva.

SILJAN: Zakaj nihče ne praznuje?

MATI: Vse se je spremenilo. Nič ni, kot je bilo. (*Gre do okna.*) Pojdiva.

SILJAN: Skozi okno?

MATI: Ne moreš pasti. Ni te. (*Odletita v temo.*)

Prevedel Aleš Mustar

по трњето да стоиш и еден друг да се бараш, та да не можеш никоаш да се најдиш. Та куртулија од тебе да имаме од твоите маки што ни 'и даваш'. И за вистина, синко Силјане, тој се беше сторил пилци и си пошол в поле да живее по трњето и катаден еден друг да се бара и да не можат да се најдат и да се видат. Ем, татко ми бога, чедо, тебе можат ти се чини лага, ама мене за вистина, чунки ми е прикажано од деда прадеда.

СИЛЈАН: Колку време се немаме видено?

МАЈКАТА: Не знаеш?

СИЛЈАН: Ти умре.

МАЈКАТА: Да.

СИЛЈАН: Јас те сечев. Устата ти беше отворена, лицето згрчено.

МАЈКАТА: Да.

СИЛЈАН: Од среќа или од болка? *(Пауза)* Како да те родив. *(Пауза)*

Те закопавме.

МАЈКАТА: Да.

СИЛЈАН: Па од каде сега вamu?

МАЈКАТА: Тоа јас тебе те прашувам.

СИЛЈАН: Кое?

МАЈКАТА: Од каде ти сега вamu? Ти дојде, Силјане, не јас. Ти си невидлив.

СИЛЈАН: Невидлив?

МАЈКАТА: Те нема. Си се изгубил. Си се излупил како кромидка.

СИЛЈАН: И сега?

МАЈКАТА: Се роди сам себе. На здравје.

СИЛЈАН: Кој ден е денес?

МАЈКАТА: Уште неколку часа, Нова година.

СИЛЈАН: Нова година? Сите слават?

МАЈКАТА: Никој не слави.

СИЛЈАН: Зошто?

МАЈКАТА: Одиме.

СИЛЈАН: Зошто никој не слави?

МАЈКАТА: Сè е изменето. Ништо не е како што беше. *(Доаѓа до прозорецот.)* Одиме.

СИЛЈАН: Низ прозорец?

МАЈКАТА: Не можеш да паднеш. Те нема. *(Лејнуваат во џемнината.)*

Divje meso

3. prizor

(Hercogova hiša. Bogato opremljen salon. Sara igra na klavir. Gostje poslušajo s kozarci v rokah. Sara neha igrati. Ploskanje. Sara gre k Stevu.)

STEVO: Bravo. Prekrasno.

SARA: Niti pet par ni bilo vredno. Dajte mi kaj za piti. *(Stevo ji zmedeno naliže pijačo.)* Na zdravje. Kje obstaja glasba?

STEVO: Kako, prosim?

SARA: Književnost obstaja na papirju, slika na platnu. In kje obstaja glasba?

STEVO: No ...

SARA: Kaj, no? Saj mi ne boste rekli, da veste. Katera je vaša glasba?

STEVO: Beethoven.

SARA: Kaj od Beethovna?

STEVO: Vse.

SARA: In kaj še posebej?

STEVO: Težko se odločim.

SARA: Potrudite se.

STEVO: To, kar ste igrali vi, na primer.

SARA: To je bil Chopin.

STEVO: Podobno Beethovnu.

SARA: To še zdaleč ni Beethoven. Kje pa vi živite, gospod Andreevič?

STEVO: V Debar Maalu. Tam, kjer je predstavništvo firme vašega očeta. V sosednji stavbi smo.

SARA: In kako se živi v Debar Maalu?

STEVO: Živi se ... živi se. Kot povsod drugje.

SARA: Koliko časa že delate za mojega očeta?

STEVO: Eno leto.

SARA: Ste prvič pri nas doma?

STEVO: Tu sem bil že dvakrat. Neke papirje sem prinesel. Enkrat sem ostal na kavi. Takrat sem videl tudi vas. Šli ste gor po stopnicah. Pogledali ste me. Jaz sem pokimal z glavo, vi pa ste šli dalje, kot da me ne bi opazili. Kot da bi gledali skozme. Zardel sem. Takšen sem. Vaš oče je vse opazil, a se je pretvarjal, da nič ne vidi. Vaš oče je prekrasen človek. Zelo mi je pomagal, da bi našel svojo pot, da bi našel samega sebe, če se lahko tako izrazim. Ko se spomnim, da sem bil še pred enim letom čisto navađen prebivalec Debar Maala, brezposeln, brez pričakovanj, in ko vse to primerjam s tem, kar sem danes, vidim, kako sem napredoval. Za vse to ima zasluge vaš cenjeni oče, gospod Hercog. Delam vse, da bi opravičil njegovo zaupanje.

SARA: To me sploh ne zanima. Govorite o pričakovanjih. In kakšno je to vaše pričakovanje, gospod Andreevič?

Диво месо

Сцена 3

(Кукаџија на Херцогџ. Боџаџио намесџиен салон. Сара свири клавир. Гостџиџиџе со чаџи в раџе слушааџи. Сара заврџиува. Аџлаузи. Сара џриџџа кон Сџево.)

СТЕВО: Браво. Прекрасно.

САРА: Не чинеше ни пет пари. Дајте ми нешто за пиење.

(Сџево збунетџо џ џџура џџјалак). На здравје. Каде постои музиката?

СТЕВО: Молам?

САРА: Литературата постои на хартија, сликата на платно, а музиката?

Каде постои музиката?

СТЕВО: Па...

САРА: Што „па“? Немојте да ми кажете дека знаете. Која е вашата музика?

СТЕВО: Бетовен.

САРА: Што од Бетовен?

СТЕВО: Сѐ.

САРА: Што посебно.

СТЕВО: Тешко ми е да издвојам.

САРА: Помачете се.

СТЕВО: На пример ова што вие го свиревте.

САРА: Тоа беше Шопен.

СТЕВО: Слично на Бетовен.

САРА: Нема блага врска со Бетовен. Каде живеете вие, господине Андреевиќ?

СТЕВО: Во Дебар Маало. Каде што е претставништвото на татко ви. Ние сме сид до сид.

САРА: Како се живее во Дебар Маало?

СТЕВО: Се живее... се живее. Како секаде.

САРА: Колку време работите кај татко ми?

СТЕВО: Година дена.

САРА: Првпат доаѓате кај нас дома?

СТЕВО: Сум бил двапати порано. Носев некои списи. Еднаш останав на кафе. Тогаш ве видов и вас. Се качувавте по скали. Погледнавте кон мене. Јас кимнав со глава, а вие продолживте како да не ме забележавте. Како да гледавте низ мене. Јас поцрвенеа. Таков сум. Татко ви сѐ виде, а се правеше дека не забележува. Татко ви е прекрасен човек. Многу ми помогна да го најдам својот пат, да се најдам себеси, ако можам така да се изразам. Кога ќе се сетам дека пред година дена бев обичен дебармаалец, без работа, без

[...]

4. prizor

(Soba. Mrak. Odprejo se vrata. Vstopi Sara. Prižge luč. Za njo vstopi Stevo.)

SARA: To je moja soba. Spoznali ste me pred pičlima dvema urama in zdaj
sva že sama v moji sobi. Kako vam je to všeč? *(Premor.)* Zvito se
smehljate izpod brkov. Tako vas lahko najbolje spoznam, gospod
Andrečič. To mi o vas pove več, kot bi mi mogli povedati sami.

STEVO: In kaj vam to pove o meni?

SARA: To, kar sem pred tem o vas slišala od svojega očeta.

STEVO: Vam je oče govoril o meni?

SARA: Bolje, da me ne vprašate, kaj mi je povedal.

STEVO: Kaj slabega?

SARA: Slabega? Ne vem, kako se v takšnih trenutkih določa, kaj je slabo in
kaj ne.

STEVO: Kar naravnost povejte.

SARA: Tako naravnost ste mi rekli, naj »povem naravnost«, da sem pomislila,
da vam je vseeno, kaj mi je oče povedal o vas. Naj vam bo. Rekel je, da
ste »balkanski primitivec«. *(Premor.)* Molčite?

STEVO: Kaj naj rečem? *(Premor.)* Mislim, da ima prav.

SARA: Gospod Stevo, zakaj ste takšni? Zakaj se ne borite zase? Če vam kdo
laska, globoko v sebi sumničite, ali ste vredni njegovih pohval, zlahka
se jih otesete. Če pa vas kdo napade, takoj pomislite, da ima prav,
umaknete se in dvignete roke. Zakaj? Zakaj naj bi moj oče imel prav? Le
kaj moj oče ve o vas, da bi lahko kar koli rekel? Zakaj se malo bolj ne
cenite? Zakaj pri vas uspe pridobiti pravo spoštovanje samo tistemu, ki
vas žali? Lažem vam. Oče ni nikoli rekel o vas, da ste »primitivec«. Ravno
nasprotno. Enkrat je o vas govoril kot o »sposobnem mladeniču iz Debar
Maala, ki bo še daleč prilezel.« To se že bolje sliši, kajne? *(Premor.)* Kajne?

STEVO: Dosti bolje.

SARA: Spet sem se vam zlagala. Moj oče mi ni nikoli govoril o vas. Z njim
komajda govorim. Do tega večera sploh nisem vedela, da obstajate na
tem svetu. Zdaj vem. In se sprašujem, če je to kakšna uteha.

STEVO: »In solza smeh in rana strast premore;
smrt in življenje me enako mika:
te krivi ste mi vi, Gospa, pokore.«*

SARA: Kaj je to?

STEVO: Pesem.

SARA: Vaša?

STEVO: Da.

SARA: Ali pišete?

* Prevod Andreja Capudra (op. prev.).

перспектива и кога ќе се споредат со ова што сум денес гледам каков напредок сум постигнал. А за тоа е главно заслужен вашиот ценет татко, господин Херцог. Правам сè да ја оправдам неговата доверба. САРА: Тоа воопшто не ме интересира. Зборуваат за перспектива. Па која е таа ваша перспектива, господине Андреевиќ?

[...]

Сцена 4

(Соба. Мрак. Се ойвора вратииа. Влегува Сара. Пали свейло. По неа влегува Сйево)

САРА: Ова е мојата соба. Се запознавте со мене пред само два часа, а веќе сме сами во мојата сопствена соба. Како ви се допаѓа тоа. *(Пауза)* Се смешкате лукаво под мустаќ. Тоа одлично ве објаснува, господине Андреевиќ. Тоа зборува за вас повеќе одошто вие можете да ми кажете.

СТЕВО: Што ви зборува тоа за мене?

САРА: Она што претходно го чув за вас од татко ми.

СТЕВО: Татко ви ви зборувал за мене?

САРА: Поарно не прашувајте што ми кажал.

СТЕВО: Нешто лошо?

САРА: Лошо? Не знам како во ваквите случаи се одредува што е лошо а што не е.

СТЕВО: Кажете слободно.

САРА: О, вие толку слободно го рековте тоа „кажете слободно“ што помислувам дека ви е седно што татко ми воопшто рекол за вас. Па добро. Рече дека сте „балкански примитивец“. *(Пауза)* Молчите?

СТЕВО: Што да кажам? *(Пауза)* Мислам дека има право.

САРА: Зошто сте такви, господине Стево? Зошто не се борите за себе?

Ако некој ви ласка, длабоко се сомневате дека ги заслужувате неговите ласки и лесно ги отфрлате. А ако некој ве напаѓа веднаш мислите дека е во право, се повлекувате и креватите раце. Зошто? Зошто татко ми би бил во право? Што знае татко ми за вас за да каже било што. Зошто не се цените малку повеќе? Зошто само некој кој ве навредува успева да предизвика вистинска почит кај вас? Јас ве лажам. Татко ми никогаш не рекол за вас дека сте „примитивец“. Напротив. Еднаш за вас зборуваше како за „способен младич од Дебар Маало кој далеку ќе дотурка“. Тоа веќе звучи подобро, нели? *(Пауза)* Нели?

СТЕВО: Далеку подобро.

САРА: Повторно ве излажав. Татко ми никогаш не ми кажал ништо за вас. Јас со него одвај зборувам. До вечерва не знаев дека постоите. А сега знам. И се прашувам дали е тоа некаква утеха.

STEVO: Nekaj malega.

SARA: Kako, kako je že bilo? Dajte še enkrat.

STEVO: To je samo konec daljše pesmi.

SARA: Povejte mi celo pesem.

STEVO: Ne znam je na pamet. Doma jo imam.

SARA: Kakšen pesnik pa ste, da ne nosite pesmi s sabo! Dobro, povejte mi konec.

STEVO: »In solza smeh in rana strast premore;
smrt in življenje me enako mika:
te krivi ste mi vi, Gospa, pokore.«

SARA: Prelepi verzi. (*Premor.*) Škoda, da niso vaši. To je zadnji tercet Petrarkevega soneta.

STEVO: Vi ste prvi, ki ste ga prepoznali. Že leta govorim te verze vsem dekletom, ko jih spoznam.

SARA: To je prva iskrena stvar, ki ste jo povedali nocoj. Vse ostalo je laž, ki ste jo tolikokrat uporabili, da še sami verjamete vanjo. Dovolj je bilo poskusov, da bi me navdušili z vašimi intelektualnimi sposobnostmi. Vi niste intelektualec. Kar ne pomeni, da nimate drugih odlik, ki so morda pomembnejše od intelektualnih.

STEVO: Zelo hitro sodite o meni.

SARA: Ali lahko sodiš počasi?

STEVO: Vsak ima nekaj, česar se ne vidi na prvi pogled.

SARA: Naj to nevidno ohrani zase. Ne zanima me, kaj si vi mislite o sebi, marveč to, kar si o vas mislim jaz. Vse življenje se odvija na prvi pogled. Ljudje se zaljubijo drug v drugega na prvi pogled, se ubijajo na prvi pogled, tudi vi ste bili gospodu Klausu všeč na prvi pogled in je zato ves čas govoril z vami. Meni ni prepustil niti trenutka. (*Premor.*) Pod mizo sem se vas morala dotikati.

STEVO: Mislil sem, da bom umrl. Poslušal sem Klause, pa nisem ničesar razumel. Moj um je bil pri vas. Nisem mogel verjeti, da se to dogaja meni. Jaz si vas ne zaslužim.

SARA: Pričakovala sem, da boste to rekli. Vaš debarmaalski manjvrednostni kompleks vam žuga s prstom in vas opozarja, da je Sara Hercog prepovedan sadež, ki si ga ne zaslužite. Nihče si ničesar ne zasluži. Vsi kradejo, kar jim pride pod roke. Pod tanko opno manir so vsi mrhovinarji. Začenši z mano.

STEVO: Jaz preprosto nisem pričakoval, da boste storili kaj takega.

SARA: Gospod Andreevič, če bi se jaz obnašala tako, kot od mene pričakujete vi, predvsem ne bi bila tu in kot drugo ni teoretičnih možnosti, da bi me odpeljali v posteljo. Zato pustite moje obnašanje pri miru in povejte kaj preprostega. Ali preprosto molčite. Tudi to je nekaj v teh morastih dnevih. (*Premor.*)

STEVO: Še istega dne, ko sem vas prvič videl, sem se sprl s svojim dekletom Lile. Naslednji dan sem se vpisal v plesno šolo v Pasaž Aroesti.

SARA: Jaz se rada igram, ne pa plešem. Druge igre imam rada. Prosim, da rečete nekaj preprostega, ne pa da se že na prvi pogled zaljubite vame.

STEVO: Torej, vesel sem, da sem tukaj z vami.

СТЕВО: „Се хранам со јад, се смеам плачејќи,
смртта и животот ми се подеднакво далечни,
вие сте, Госпоѓо, виновни за тие неволи.“

САРА: Што е тоа?

СТЕВО: Песна.

САРА: Ваша?

СТЕВО: Да.

САРА: Вие пишувате?

СТЕВО: По малку.

САРА: Како, како беше, уште еднаш?

СТЕВО: Тоа е само крајот од подолга песна.

САРА: Кажете ја целата.

СТЕВО: Не ја знам наизуст. Дома ми е.

САРА: Каков сте вие тоа поет кој не ги носи песните со себе. Добро,
кажете го крајот.

СТЕВО: „Се хранам со јад, се смеам плачејќи,
смртта и животот ми се подеднакво далечни,
вие сте, Госпоѓо, виновни за тие неволи.“

САРА: Прекрасни стихови. *(Пауза.)* Штета што не се ваши. Тоа е
последниот терцен на сонет од Франческо Петрарка. *(Пауза.)*

СТЕВО: Вие сте првата која ги препозна. Со години им ги кажувам
овие стихови на сите девојки со кои се запознавам.

САРА: Ова е првата искрена работа која ја кажавте вечерва. Сето друго
е лага која толку често ја употребувате што веќе ѝ верувате. Доволно
се обидуваат да ме импресионирате со вашите интелектуални
способности. Вие не сте интелектуалец. Што не значи дека немате
други квалитети. можеби поважни од интелектуалните.

СТЕВО: Многу брзо судите за мене.

САРА: Зар може да се суди полека?

СТЕВО: Секој има нешто што не е веднаш видливо.

САРА: Нека си го чува тоа невидливо за себе. Не ме интересира што
мислите вие за себе туку што мислам јас за вас. Целиот живот е на
прв поглед. Луѓето се заљубуваат на прв поглед, се убиваат на прв
поглед и вие му се допаднавте на господин Клаус па цело време
разговараше со вас. Не остави ни момент за мене. *(Пауза.)* Морав да
ве допирам под масата.

СТЕВО: Мислев дека ќе умрам. Го слушав Клаус, а ништо не го
разбирив. Умот ми беше кај вас. Не верував дека тоа мене ми се
случува. Јас не ве заслужувам.

САРА: Очекував да го кажете тоа. Вашиот дебармалски комплекс
инфериорум ви се заканува со прст и ве предупредува дека Сара
Херцог е забрането овошје кое не го заслужувате. Никој ништо не
заслужува. Сите крадат што ќе стигнат. Сите се мршојадци под
тенката ципа манири. Почнувајќи од мене.

СТЕВО: Но јас едноставно не очекував дека тоа ќе го сторите.

САРА: Кога јас, господине Андреевиќ, би се однесувала онака како
што вие од мене очекувате да се однесувам вие, прво, не би биле

SARA: To je preprosto. Morda tudi iskreno, toda patetično. Nihče ni srečen.

Vsi mislijo, da je nekje drugje srečen nekdo drug in koristi srečo, ki si jo zaslužijo sami. Vsi se smehljajo grdo in narejeno in za sabo tiho vlečejo svoj obup. Nihče ne more vzljubiti tistih, ki so se vanj zaljubili, ali pridobili tistih, ki ga sovražijo. Ali pogosto masturbirate? (*Premor.*) Jaz da. Petkrat na dan. Vse življenje bi masturbirala, če ne bi imela dolgočasnih opravkov.

(Razgali mu eno dojko. Vzame njegovo roko in jo položi na dojko. Stevo jo osuplo gleda. Sara zapre oči. Grize njegovo roko. Odpre oči. Se zapne. Premor.)

[...]

SARA: Greva?

STEVO: Kdaj te bom spet lahko videl?

SARA: Zakaj mislite, da imate pravico, da bi me spet videli? Za vami, gospod Andreevič. (*Stevo gre ven. Sara gre za njim. Ugasne luč.*)

Prevedel Aleš Mustar

овде и, второ, би немале теоретски шанси да ме однесете в кревет. Затоа оставете го на мира мојот начин на однесување и кажете нешто просто. Или едноставно молчете. И тоа е нешто во овие кошмарни времиња. (Пауза.)

СТЕВО: Истиот ден кога првпат ве видов се скарав со мојата девојка Лиле. Утредента се запишав во школата за играње во Пасаж Ароести.

САРА: Јас сакам да играм, но не да танцувам. Сакам други игри. Ве замолив да кажете нешто просто, а не дека сте се заљубиле во мене на прв поглед.

СТЕВО. Па добро, среќен сум што сум овде со вас.

САРА: Тоа е препросто. Можеби е искрено, но затоа е патетично. Никој не е среќен. Сите мислат дека некој друг, на некое друго место е среќен и ја користи онаа среќа која тие ја заслужуваат. И сите грдо и наместено се смешкаат и тивко го влечкаат својот очај зад себе. И никој не може да ги засака оние кои се вљубени во него, ниту да ги придобие оние кои го мразат. Дали често мастурбирате? (Пауза.) Јас, да. Петпати дневно. Би мастурбирала цел живот да немам други здодевни обврски во животот.

(Му открива една дојка. Ја зема неговата рака и ја става врз дојката. Стивео зашемеиен гледа. Сара ги зајвора очите. Ја тресе неговата рака. Ги отвора очите. Се закоичува. Пауза.)

[...]

Ќе одиме ли?

СТЕВО: Кога ќе можам повторно да ве видам?

САРА: Зошто мислите дека имате право повторно да ме видите? После вас господине Андреевиќ. *(Стивео излегува. Сара оди по нејо. Ја гасне светилката.)*

The Black Hole

Scene eight

(A hotel room. Silyan is lying on the bed in a deep sleep. There is a long, hard knocking on the door. Silyan wakes up. He is puzzled about where he is. He gets up and sleepily opens the door. The mother is standing there, dressed in a grey cloak.)

SILYAN: Mother.

MOTHER: Silyan.

SILYAN: What you're doing here?

MOTHER: What about you?

SILYAN: Who told you I was here? Come in.

MOTHER: *(Entering.)* How long have you been in this hotel?

SILYAN: I fell asleep. Good thing you woke me up. Who knows how long I've been asleep. I've been terribly tired lately.

MOTHER: It's stuffy in here. *(She opens the window. It is night time.)* You've left home. *(Looking at the bottles on the bedside table.)* What are these bottles?

SILYAN: Oh, nothing.

MOTHER: *(Opening a chemist's shop bottle and sniffing at it.)* What's this?

SILYAN: Nothing. Take your coat off.

MOTHER: What've you been doing with this?

SILYAN: Why have you come?

MOTHER: To give you a good talking to.

SILYAN: Why?

MOTHER: O Silyan, my boy, my own dear heart. Leave the life of idleness you're leading. Leave those bad companions – they be not home-loving lads. They're deceiving you, my boy. They want to put you to earn money in a desert and to become a poor man like them. Don't listen to them, my boy, pay no mind to them and their ways. Harken to me, my boy, do as I say, else a curse will fall on you on account of us, Silyan. Lads and lasses who pay no heed to their fathers and mothers are sorely punished by the Lord, believe you me. Let me tell you a tale, my son, of Seevey and Chooley. You've seen them and heard them in the fields, those two birds, perching in the blackthorn and the haw and chirruping. One of them sings "seevey, seevey" and the other one "chooley, chooley". Now I've heard tell, son, that those two birds were once upon a time one man. He was a bad 'un. Running wild. He paid no mind to his fathers or his mother and they became right angry with him, both of them, and they cursed him roundly many a time. And it came about that the Devil, Lord preserve us, he heard them in an evil hour, my boy, when his mother was cursing him like this: "My son, my son. May you

turn into two birds and fly out of this house of ours and go into the fields and sit among the thornbushes and look for one another and never be able to find yourselves. So may we see the back of all the troubles you've given us." And in truth Silyan, he did turn into two birds and they flew into the fields to live in the thornbushes and look for one another day in and day out and never to be able to find themselves, nor see each other neither. And so it was, God's truth, my child. You may not believe it, but I surely do, for it was told me by my grandfather and great-grandfather, too.

SILYAN: How long is it since I last saw you?

MOTHER: Don't you know?

SILYAN: You died.

MOTHER: Yes.

SILYAN: I cut you up. Your mouth was open, your face all contorted.

MOTHER: Yes.

SILYAN: From joy or pain? (*Pause.*) It was as if I had brought you into the world. (*Pause.*) We buried you.

MOTHER: Yes.

SILYAN: So how come you're here now?

MOTHER: That's what I wanted to ask *you*.

SILYAN: What?

MOTHER: How come *you're* here now? You're the one who came, Silyan, not me. You're invisible.

SILYAN: Invisible?

MOTHER: There's no you any more. You're lost. You've come unpeeled like an onion.

SILYAN: And now what?

MOTHER: You've brought yourself into the world on your own. All the best.

SILYAN: What day is it today?

MOTHER: In a few hours it'll be the New Year.

SILYAN: New Year? Everybody's celebrating?

MOTHER: Nobody's celebrating.

SILYAN: Why not?

MOTHER: Let's go.

SILYAN: Why is nobody celebrating?

MOTHER: Everything's changed. Nothing's like it was. (*Going up to the window.*) Let's go.

SILYAN: Through the window?

MOTHER: You can't fall. There's no you anymore. (*They fly out into the darkness.*)

Wild Flesh

Scene 3

(Herzog's house. A richly furnished drawing-room. Sara is playing the piano. The guests listen with glasses in their hands. She finishes the piece. Sara goes up to Stevo.)

STEVO: Bravo. Wonderful.

SARA: It was abominable. Get me a drink. *(Stevo, somewhat embarrassed, pours her a drink.)* Cheers. Where does music live?

STEVO: I beg your pardon?

SARA: Literature lives on paper, paintings on canvas, but what about music? Where does music live?

STEVO: Well,...er...

SARA: Well what? Don't tell me you know. What kind of music do you like?

STEVO: Beethoven.

SARA: What of Beethoven's?

STEVO: Everything.

SARA: What in particular?

STEVO: Hard to choose.

SARA: Exert yourself a little.

STEVO: Well, perhaps the piece you were just playing.

SARA: That was Chopin.

STEVO: Sounded like Beethoven.

SARA: It didn't bear the slightest resemblance to Beethoven. Where on earth do you live, Mr Andreyevitch?!

STEVO: In the Debar district of town. Where your father's firm is. I live right next door to it.

SARA: What's life like in the Debar district of town?

STEVO: Oh, it goes on. Much the same as elsewhere.

SARA: How long have you been working for my father?

STEVO: A year now.

SARA: And this is the first time you've been to our house?

STEVO: I've been here twice before. I brought some papers back for your father. I stayed to coffee once. I saw *you* that time, too. You were going up the stairs. You looked at me. I nodded in greeting, but you went on up as if you hadn't noticed me. As if you'd been looking right through me. I blushed. That's the way I am. Your father saw it all, but he pretended he hadn't. Your father's a wonderful man. He's helped me to find my way in life, to find myself, if I may make so bold. When I remember that a year ago I was just an ordinary small-town boy, without work or prospects, and when I compare myself with what I am today, I can see how I've got on. And it's mainly thanks to your father, Mr Herzog.

I do my best to justify his good opinion of me.

SARA: I don't find that in the least interesting. You were talking about prospects, though. What exactly would those prospects of yours be, Mr Andreyevitch?

Scene 4

(A room. Darkness. The door opens. Sara enters. She turns the light on. Stevo follows her in.)

SARA: This is my room. We met only two hours ago and here we are already, alone in my very own room. What do you think of that? *(Pause.)* You give me a knowing smile. That explains you very well, Mr Andreyevitch. It tells me more about you than you could yourself.

STEVO: And what exactly does it tell you about me?

SARA: What I'd already heard about you from my father.

STEVO: Your father's talked to you about me?

SARA: Better not ask what he said.

STEVO: Something bad?

SARA: Bad? I don't know what you'd call bad in such a context.

STEVO: Tell me. You can speak openly.

SARA: Oh! You said that in such an offhand way, it sounds as if you couldn't care less what my father might have said about you. Very well, then. He said you were a typical Balkan barbarian. *(Pause.)* No comment?

STEVO: What is there to say? *(Pause.)* I think he's right.

SARA: Why are you like that, Mr Andreyevitch? Why don't you stick up for yourself? If someone says something nice about you, you have grave doubts whether you deserve such praise and you brush it off easily. Whereas if someone attacks you, you immediately think they're right and you retreat and throw in the towel. Why? Why should my father be right? What does my father know about you to be able to say anything at all? Why don't you have a higher regard for yourself? Why is it only someone who insults you who manages to win your genuine respect? I was lying to you. My father never said you were a barbarian. On the contrary. He once spoke of you as a capable young man from the Debar district of town who'll go far. That sounds a bit better, doesn't it? *(Pause.)* Doesn't it?

STEVO: Much better.

SARA: I was lying again. My father's never told me anything about you. We're hardly on speaking terms. I didn't know you even existed until tonight. But now I know. And I wonder whether it might not prove to be of some comfort to me.

STEVO: "My food is pain, my smiles but sighs,
Neither life nor death affords me respite,
You, lady, are the cause of my plight."

SARA: What was that?

STEVO: A poem.

SARA: Yours?

STEVO: Yes.

SARA: You're a poet?

STEVO: I try to be.

SARA: How did it go?

STEVO: That was just the end of a longer poem.

SARA: Recite the whole of it to me.

STEVO: I don't know it off by heart. I've got it at home.

SARA: What kind of a poet are you, not carrying your poems about with you? All right. Recite the end bit again.

STEVO: "My food is pain, my smiles but sighs,
Neither life nor death affords me respite,
You, lady, are the cause of my plight."

SARA: Marvellous lines. (*Pause.*) Pity they're not yours. That's the last tercet of a sonnet by Francesco Petrarch. (*Pause.*)

STEVO: You're the first one to recognise them. For years now I've been saying those lines to all the girls I meet.

SARA: That's the first honest thing you've said all evening. All the rest has been a lie which you use so often you've begun to believe it yourself. You've done enough trying to impress me with your intellectual abilities. You're no intellectual. Which doesn't mean you haven't other qualities. Perhaps more important than the intellectual ones.

STEVO: Aren't you rather jumping to conclusions?

SARA: Doesn't one always?

STEVO: Everybody has something which isn't immediately obvious.

SARA: Well, they can keep it to themselves. I'm not interested in what you think of yourself, but in what *I* think of you. Life is all at first sight. People fall in love at first sight. Murder each other at first sight. All wars are at first sight. Then there was Mr Klaus. He took a liking to you at first sight and monopolised you. Didn't let me get a word in edgewise. (*Pause.*) I had to touch you under the table.

STEVO: I thought I'd die. I was listening to Klaus but I couldn't take in a word he said. My mind was on you. I couldn't believe what was happening. I'm not worthy of you.

SARA: I was expecting you to say that. Your working-class district inferiority complex wags its finger at you and warns you that Sara Herzog is forbidden fruit you don't deserve. Nobody is ever worthy of anything. Everybody grabs whatever they can lay their hands on. They're all vultures under their thin veneer of good breeding. Starting with me.

STEVO: It's just that I didn't expect you to behave like that.

SARA: Mr Andreyevitch, if I were to behave as you expect me to, first of all, you wouldn't be here and, secondly, you wouldn't have the slightest chance of going to bed with me. So leave my behaviour out of it and say something simple. Or just say nothing. That can be a relief in these nightmarish times. (*Pause.*)

STEVO: The same day I saw you for the first time I broke off with my girlfriend, Lili. The next day I started dancing classes.

SARA: I like various pastimes, but not dancing. I go in for other forms of recreation. I asked you to say something simple, not that you fell in love with me at first sight.

STEVO: All right, then. It makes me happy to be here with you.

SARA: That's too simple. It may be honest, but that's what makes it sound pathetic. Nobody's happy. Everybody thinks someone else, in some other place, is happy, and using up the happiness meant for them. And they all smile in an ugly, affected way and quietly drag their despair along behind them. And nobody can manage to love the people who are in love with them, nor to win over the people who hate them. Do you masturbate often? (*Pause.*) I do. Five times a day. I'd masturbate all my life if there weren't other boring things I have to do.

(She uncovers one of her breasts, takes his hand and places it over the breast. Stevo looks flabbergasted. Sara closes her eyes and bites his hand. Then she opens her eyes and buttons up her dress again. Pause. They look at each other.)

[...]

SARA: Shall we go?

STEVO: When do I get to see you again?

SARA: What makes you think you have the right to see me again? After you, Mr Adreyevitch. (*Exit Stevo. Sara follows him out. She turns the light off.*)

David Albahari (1948) je srbski pisatelj in prevajalec. Njegov opus obsega devet zbirk kratkih zgodb in devet romanov. Med njegova dela sodita tudi roman *Pijavice* (*Pijavke*, 2005) in zbirka kratkih zgodb z naslovom *Senke* (*Sence*, 2006). Za *Opis smrti* je leta 1982 prejel nagrado Iva Andrića za najboljšo zbirko kratkih zgodb. Roman *Mamac* (*Vaba*) je leta 1996 osvojil Ninovo nagrado za najboljši roman. Njegova dela so prevedena v štirinajst jezikov. Kratke zgodbe v izboru dr. Aleša Debeljaka in v prevodu Sonje Polanc *Besede so nekaj drugega* (2007) so izšle tudi v slovenščini pri Centru za slovensko književnost. David Albahari je zaslužen za mnoge prevode sodobnih britanskih, ameriških, avstralskih in kanadskih avtorjev v srbski jezik. Prevajal je avtorje, kot so S. Bellow, I. B. Singer, T. Pynchon, M. Atwood, V. S. Naipaul in V. Nabokov. V srščino je prevedel tudi dramska dela Sama Sheparda, Sarah Kane, Caryl Churchill in Jasona Shermana. Sodeloval je pri programu International Writing Program v Iowi (1986), bil pa je tudi rezidenčni pisatelj na Calgaryjski univerzi v okviru projekta International Writer-in-Residence in pod okriljem programa Markin-Flanagan Distinguished Writers Program (1994–95). Leta 1994 se je z družino preselil v Kanado.

David Albahari (1948), a writer and translator from Serbia, has published nine collections of short stories and nine novels in Serbian, including *Pijavice* (*Leeches*, novel, 2005) and *Senke* (*Shadows*, short stories, 2006). His book *Opis smrti* (*Description of Death*, 1982) won the Ivo Andrić Award for the best collection of short stories in 1982, and his novel *Mamac* (*Bait*) won the NIN Award for the best novel in 1996. His works have been translated into fourteen different languages. A selection of his short stories entitled *Words Are Something Else* (2007) and published by Center for Slovenian Literature was edited by dr. Aleš Debeljak, and translated into Slovene by Sonja Polanc. David Albahari has translated many contemporary British, American, Australian and Canadian authors into Serbian. Among his translations there are stories and novels by S. Bellow, I. B. Singer, T. Pynchon, M. Atwood, V. S. Naipaul and V. Nabokov. He has also translated plays by Sam Shepard, Sarah Kane, Caryl Churchill and Jason Sherman. Albahari was a participant in the International Writing Program in Iowa (1986) and the International Writer-in-Residence at the University of Calgary, under the auspices of the Markin-Flanagan Distinguished Writers Program (1994–95). In 1994 he moved to Canada with his family.

David Albahari

Oddaljevanje

Zadnji čas je Aleksander Kon občutil, da se njegova žena vse hitreje oddaljuje od njega, kot da bi se spuščala po zglajenem toboganu. Spomnil se je, kako sta pred kakšnimi dvajsetimi leti vodila Saro na igrišče in jo spuščala po prav takšnem toboganu – on se je povzpел skupaj z njo na vrh, jo posadil na začetek tobogana, ji pokazal, kako naj drži noge, njegova žena pa jo je pričakala na koncu vijugaste steze, pripravljena, da jo bo prijala, preden bi zdrsnila v pesek. Kako dolga je lahko bila ta pločevinasta tirnica? Tri, štiri metre, še toliko ne, toda Aleksander Kon se je dobro spominjal groze, s kakršno je spremljal Sarino oddaljevanje. Vsakič je občutil, da odhaja za vedno, in ko se je spuščal po kovinskih stopnicah in prisluškoval veselim Sarinim vzklikom v materinem naročju, je bil na robu solz. Najhujše mu je bilo nekoč, ko se je Sara na pol poti, natančno tam, kjer se je začel zavoj, po katerem je ni več mogel videti, obrnila proti njemu in mu pomahalala. Pomislil je, da mu bo počilo srce, in ko se je malo pozneje z drhtečimi nogami približal mestu, kjer je njegova žena objemala Saro, je bil prepričan, da hčerinega pravega odhoda ne bo preživel.

Ko pa se je to zgodilo, ga sploh ni bilo doma, da bi se od nje poslovil. V resnici je odšla že precej prej, saj se je zadnje mesece v glavnem zadrževala pri fantu, s katerim je takrat hodila. Tistega večera se je uradno preselila k njemu, potem ko je prejšnji dan odločno zavrnila vse predloge staršev, da bi raje počakala, dokler se ne bosta poročila. "Kdo pa je sploh kaj rekel o poroki!" je zakričala, preden je zaloputnila z vrati. Naslednjega dne je Aleksander Kon potrpežljivo poslušal svojo ženo, ki ga je poskušala pripraviti, da bi ostal doma, in ji pojasnil, da mora na dežurstvo. Njegova žena je bila prepričana, da bi oba skupaj Saro lahko prepričala, da bi si premislila, toda Aleksander Kon je bil nepopustljiv. Odšel je dežurat, toda od tistega dne se je njegova žena začela oddaljevati od njega, sprva skoraj neopazno, potem pa hitreje in hitreje, vse dokler ga hitrost njenega oddaljevanja ni spomnila na tobogan na otroškem igrišču nasproti njihove hiše.

Stopil je k oknu in pogledal ven. Igrišče je bilo še vedno na istem mestu, toda tobogana, po katerem se je spuščala Sara, ni bilo več tam. Namesto njega je videl plastični tobogan, oblikovan kot grad z utrjenim obzidjem in stražnim stolpom. Sare že ne bi nikoli pripeljal na ta grad, o tem ni dvomil, ker ga je velika plastična igrača nezadržno spominjala na zapor. Na starem toboganu, zglajenem od številnih malih ritk, ki so se že spustile po njem, se je Sara počutila svobodno in nekajkrat je razširila roke in vzkliknila: "Jaz sem ptica! Jaz sem metulj! Jaz sem vrabec!" Tega že ne bi rekla, če bi se spuščala po takšnemle grdem toboganu, kakršen zdaj stoji na igrišču. Kaj bi sploh lahko vzkliknila, medtem ko bi jo tobogan nesel v notranjost gradu, v ječo? Moral bi jo poklicati po telefonu, ji reči, da ima srečo, ker se je rodila ob pravem času za prave tobogane, potem pa se je spomnil, da bi slušalko lahko dvignil njen fant, kar ga je v trenutku ozdravilo želje po telefoniranju. Kako je temu mladeniču sploh ime? Ni se mogel spomniti,

Udaljavanje

Poslednjih dana Aleksandar Kon je osećao kako se njegova žena sve brže udaljava od njega, kao da se spušta niz uglačani tobogan. Setio se kako su pre dvadesetak godina vodili Saru na igralište i puštali je upravo niz takav tobogan: on se penjao zajedno s njom do vrha, smeštao je na početak, pokazivao kako da drži noge, a njegova žena je čekala na kraju krivudave staze, spremna da je prihvati pre nego što sklizne na pesak. Koliko je ta limena putanja mogla da bude duga? Tri-četiri metra, ni toliko, ali Aleksandar Kon je dobro pamtio užas s kojim je pratio Sarino udaljavanje. Svaki put je osećao da odlazi zauvek i bio je na rubu suza dok je silazio niz metalne stepenice, osluškujući vesele Sarine povike u majčinom zagrljaju. Najstrašnije mu je bilo kada se ona jednom, na pola puta, tačno tamo gde je počinjala krivina posle koje više nije mogao da je vidi, okrenula prema njemu i mahnula mu. Pomislio je da će mu srce prepući, a kada se malo kasnije, na drhtavim nogama, približio mestu na kojem je njegova žena grlila Saru, bio je uveren da neće preživeti ćerkin stvaran odlazak.

Kada se to desilo, on čak nije ni bio kod kuće da se pozdravi s njom. Odlazak se zapravo odigrao znatno ranije, jer je poslednjih meseci ona uglavnom boravila kod mladića sa kojim se tada zabavljala. Te večeri je zvanično otišla da živi s njim, a prethodnog dana je odlučno odbacila svaki predlog roditelja da sačeka dok se ne venčaju. "Ko je uopšte govorio o venčanju", viknula je pre nego što je zalupila vrata. Narednog dana Aleksandar Kon je strpljivo saslušao svoju ženu, koja je pokušavala da ga navede da ostane kod kuće, i objasnio joj da mora da ide na dežurstvo. Njegova žena je bila uverena da bi njih dvoje zajedno uspeali da ubede Saru da se predomisli, ali Aleksandar Kon je bio nepopustljiv. Otišao je na dežurstvo, i od tog dana njegova žena je počela da se udaljava od njega, prvo gotovo neprimetno, potom sve brže i brže, sve dok ga brzina udaljavanja nije podsetila na tobogan na dečjem igralištu, preko puta njihove kuće.

Pričao je prozoru i provirio napolje. Igralište se i dalje nalazilo na istom mestu, ali tobogan niz koji se Sara spuštala nije više bio tamo. Umesto njega, video je plastičan tobogan, napravljen kao zamak sa odbrambenim bedemima i kulom stražarom. Nikada ne bi on doveo Saru u taj zamak, to je sigurno, jer ga je velika plastična igračka neodoljivo podsećala na zatvor. Na starom toboganu, uglačanom od brojnih malih stražnjica koje su se spustile niz njega, Sara se osećala slobodno, i nekoliko puta je, šireći ruke, uzviknula: "Ja sam ptica. Ja sam leptir. Ja sam vrabac." Ne bi ona to rekla da se spuštala niz takvu rugobu od tobogana koja je sada počivala na igralištu. Šta bi uopšte mogla da viče dok je tobogan nosi u unutrašnjost zamka, u tamnicu? Trebalo bi da je pozove telefonom, da joj kaže da je srećna što se rodila u pravo vreme za prave tobogane, ali onda se setio da bi slušalicu mogao da podigne njen mladić, što je istog časa u njemu ugasilo želju za telefoniranjem. Kako se uopšte taj momak zvao? Nije mogao da se seti, mada nije bio siguran da je ikada čuo njegovo ime, a i video ga je, koliko se

čeprav niti ni bil prepričan, da je sploh kdaj slišal njegovo ime, pa tudi videl ga je, če se prav spomni, samo enkrat. Bila je nedelja, dolgočasna kot vse nedelje, in Aleksander Kon je, prepričan, da Sare ni doma, brez trkanja odprl vrata njene sobe. Iskal je časopis, ker je hotel pogledati, kaj igra v kinu; namesto tega je zagledal njenega fanta, čisto golega. Stal je sredi sobe, negiben, brez trohice sramu, kakor da bi čakal, kaj mu bo Aleksander Kon rekel. On pa ni rekel nič – samo odkašljal se je in počasi zaprl vrata, čeprav si je pozneje moral priznati, da je v teh nekaj trenutkih v glavnem buljil v fantov napol otrdeli ud in se potihoma spraševal, tako takrat kot zdaj, ali je mogoče, da je bil ta ud v telesu njegove hčerke. Potem ga je preplavila jeza in moral je oditi iz stanovanja, ker ga je prestrašil bes, ki se je neverjetno hitro razplamteval v njem; toda zdaj je občutil samo žalost in nekakšno otopenost, ki ji ni vedel imena.

Nekoč zdavnaj bi to povedal svoji ženi, kot ji je pripovedoval vse, o čemer se mu je sanjalo in kar se mu je dogajalo. Nekatere dogodivščine ji je opisal po večkrat, zlasti tisto prigodo z neznanko v prenatrpanem avtobusu. Tako je nanese, da se je ženska naslonila nanj, ker jo je potisnil val ljudi, ki so poskušali vstopiti, in njena zadnjica se je dotaknila spodnjega dela njegovega trebuha. Avtobus je odpeljal, in medtem ko so se vsi zibali in prerivali, je Aleksander Kon začutil, da se mu ud dviga in postaja vse trši. Poskušal se je odmakniti od ženske, toda njegovo telo je povsod zadevalo ob neprepusten zid drugih teles, potem pa je začutil, da se ženska pravzaprav še bolj stiska k njemu in polagoma premika zadnjico, vse dokler se njegov ud ni ulegel v žlebiček med njenima ritnicama. "Ali ti je prišlo?" ga je žena vprašala vsakič, ko je prišel do tega mesta, in on je vedno zanikal, čeprav mu je v resnici seveda prišlo, kar je povzročilo, da je ženska pred njim nehala mencati in je kmalu, mogoče že na prvi postaji, izstopila iz avtobusa. V njegovi zgodbi je vožnja trajala še nekaj postaj, vse do mestnega parka, kjer sta izstopila oba hkrati in je ona odšla na desno, on pa na levo.

"Nor si," mu je rekla žena. "Moral bi iti za njo. Jaz bi šla za njo."

"Ti kot ti," jo je spraševal, "ali ti, če bi bila moški?"

"Jaz kot jaz," mu je odgovarjala žena. "Zakaj bi se morala spreminjati v moškega?"

Aleksander Kon ni znal odgovoriti na to vprašanje, kot ni znal odgovoriti na vprašanje, zakaj se njegova žena oddaljuje od njega. Nekatera vprašanja, se je miril, morajo ostati brez odgovora, toda to mu ni bilo v tolažbo, kadar se je zvečer ulegel in začutil praznino, ki ga je ločevala od žene, stisnjene čisto k drugemu robu postelje. Niti poskusil se ji ni približati, ker se je bal možnosti, da bi preprosto vstala in se preselila na drugo ležišče. Tako je lahko vsaj slišal, kako diha, in upal, da bo, če bo imela kakšne nemirne sanje, iztegnila roko ali nogo proti njemu in se ga dotaknila. Toda ona je spala nepremično, tako da se je spraševal, ali ima sploh kdaj hude sanje. Nihče, si je rekel, nihče ne more vedno imeti lepih sanj, slej ali prej se ji bo sanjalo kaj strašnega in se bo obrnila k njemu, kot da jo lahko edino on obvaruje pred zlom, od katerega ji bodo šklepetali zobje. Toda zaman je čakal in se boril s spancem – noči so minevale, ona pa se ni premaknila, samo da je, kot se mu je dozdevalo, spala že rahlo onkraj roba, lebdela je v zraku, kakor ženska, ki jo je hipnotizer naredil togo kot desko.

sećao, samo jednom. Bila je nedelja, dosadna kao svaka nedelja, i Aleksandar Kon je bez kucanja, uveren da Sara nije kod kuće, otvorio vrata njene sobe. Tragao je za novinama, s namerom da pogleda šta igra u bioskopima; umesto toga, ugledao je njenog mladića, potpuno golog. Stajao je na sred sobe, nepokretan, bez imalo stida, kao da čeka šta će mu Aleksandar Kon reći. A on nije ništa rekao: samo se nakašljao i polako zatvorio vrata, premda je kasnije morao da prizna sebi da je tokom tih nekoliko trenutaka uglavnom piljio u njegov poluukrućeni ud, pitajući se u sebi, i onda i sada, da li je moguće da je taj ud bio u telu njegove ćerke. Onda ga je obuzela ljutnja i morao je da izađe iz stana, zastrašen od gneva koji je rastao u njemu neverovatnom brzinom; sada, međutim, osećao je samo tugu i nekakvu tupost, koju nije mogao nigde da svrsta.

Nekada davno to bi ispričao svojoj ženi, kao što joj je prepričavao sve što je sanjao i što mu se događalo. Neke dogodovštine pričao joj je po nekoliko puta, posebno onu zgodu sa nepoznatom ženom u prenatrpanom autobusu. Sticajem okolnosti, nošena pritiskom ljudi koji su pokušavali da uđu, žena se naslonila na njega i njena stražnjica je dotakla dno njegovog stomaka. Autobus je krenuo, i dok su se svi ljuljali i gurali, Aleksandar Kon je osetio kako mu se ud podiže, postajući sve čvršći. Pokušao je da se odmakne od žene, ali njegovo telo svugde je nailazilo na nepropustljiv zid drugih tela, a onda je osetio da se žena zapravo još više pribija uz njega, polako pokrećući stražnjicu, sve dok njegov ud nije legao u prostor između njenih guzova. "Jesi li svršio?" pitala ga je njegova žena svaki put kada bi došao do tog mesta, i on je uvek odgovarao odrično, iako je u stvarnosti doista svršio, što je ženu ispred njega navelo da prestane da se meškolji, i ubrzo je, možda već na prvoj narednoj stanici, izašla iz autobusa. U njegovoj priči, vožnja je trajala još nekoliko stanica, sve do gradskog parka, gde su zajedno izašli, ona otišla desno a on levo.

"Lud si", govorila mu je žena, "trebalo je da je pratiš. Ja bih je pratila."

"Ti kao ti", pitao je, "ili ti kao kad bi bila muškarac?"

"Ja kao ja", odgovarala je njegova žena. "Zašto bi trebalo da se pretvaram u muškarca?"

Aleksandar Kon nije umeo da odgovori na to pitanje, kao što nije umeo da odgovori na pitanje zašto se njegova žena udaljavala od njega. Neka pitanja, težio se, moraju da ostanu bez odgovora, ali to nije bila uteha kada bi uveče legao i osetio prazninu koja ga je razdvajala od njegove žene, potpuno pripijene uz dalji rub kreveta. Nije ni pokušao da joj se približi, zastrašen od mogućnosti da ona jednostavno ustane i pređe na drugi ležaj. Ovako je bar mogao da je čuje kako diše i da se nada da će ona, ukoliko usni neki nemiran san, pružiti ruku ili nogu prema njemu i dodirnuti ga. Međutim, ona je spavala nepokretno, tako da se pitao da li uopšte sanja ružne snove. Niko, rekao je sebi, niko ne može uvek da sanja lepe snove, ranije ili kasnije usniće ona neki gadan san, i okrenuće se prema njemu kao da je jedino on može sačuvati od zla od kojeg će joj cvokotati zubi. Ali, uzaludno je čekao i borio se da ostane budan: prolazile su noći, a ona se nije pomerala, jedino što je, činilo mu se, delimično već spavala pored ivice, lebdeći u vazduhu, nalik na ženu koju je hipnotizer načinio krutom kao dasku.

“Ali se tebi nikoli nič ne sanja?” jo je vprašal nekega jutra. Bila je sobota, sedela sta v dnevni sobi, pila kavo in brala časopis. Pravzaprav je časopis brala samo ona; njegov obraz je bil tako zabuhel od neprespanosti, da je skozi nabrekle veke še komaj kaj videl.

“Meni?” ga je vprašala, kot da bi se v dnevni sobi mudilo vsaj ducat ljudi. “Le kaj ti ne pade na pamet? Meni se sploh ne neha sanjati. Od trenutka, ko se uležem, pa vse do takrat, ko zjutraj odprem oči, živim v prelepih sanjah.”

“Res,” jo je vprašal, “zakaj pa so tako lepe?”

Namrščeno ga je pogledala; gledala ga je dolgo, tako da mu je bilo že žal, da jo je sploh ogovoril. “Mislim, da tega ne želiš slišati,” je končno dejala.

Vztrajal je, toda ne preveč, le dvakrat, trikrat je ponovil, da bi bilo boljše, če bi mu povedala. Potem jo je nehal spraševati in je opazoval, kako se ji, medtem ko bere, komaj opazno pregibajo ustnice. Niso se premikale ves čas, in občasno so obmirovale, našobljene, kot da počivajo.

“Ne bom ti povedala,” je rekla njegova žena, ne da bi dvignila pogled.

“Vem,” ji je rekel. Tu ni imel več kaj početi; vstal je in se šel obrit v kopalnico. Kožo na obrazu je imel utrujeno, mlahavo, in pomislil je, da izgleda kot ena izmed Dalijevih razlezenih ur. Žiletka se je zatikala, puščala krvave sledi, in ko se je do konca obril, se je počutil še slabše kot predtem. Njegova žena je še vedno sedela v dnevni sobi, zazrta v časopis. Aleksander Kon je pomislil, da bi moral kaj reči, toda nič mu ni prišlo na misel, razen da ga strašno peče koža na vratu, tega pa, to je vedel, si njegova žena ni niti najmanj želela slišati.

Zato je šel nazaj v posteljo, česar ni storil že skoraj trideset let. Ko se je zbudil, je bil poldan. V stanovanju je vladala tišina, ne, v stanovanju so vladali udarci velike stenske ure – izgledalo je, kot bi se čas sprehajal iz sobe v sobo, iz kuhinje v kopalnico in nazaj. Aleksander Kon se je ozrl proti drugi polovici postelje, toda tam ni bilo nikogar. Pričakoval je, resda čisto neupravičeno, da bo tam zagledal svojo ženo, videl pa je samo njeno pižamo, malomarno vrženo čez vzglavnik. Če je bila žena sploh v stanovanju, potem ni njene prisotnosti izdajal noben zvok, kar je Aleksandra Kona prisililo, da se je tudi sam potrudil, da je bil med vstajanjem in oblačenjem čim tišji. V nekem trenutku, medtem ko je vlekel majico čez glavo in se je znašel v prosojnem polmraku, mu je prišlo na misel, da se ji je mogoče kaj zgodilo, da ji je spodrsnilo v banji ali pa jo je zadela kap, toda to misel je takoj prepodil stran. Vseeno je, ko se je oblekel, obzirno odprl vrata kopalnice, premikal jih je polagoma, kakor da bi se utegnila vsak hip zaleteti v otrplo telo na ploščicah. Kopalnica je bila prazna, enako kot dnevna soba, pa tudi na terasi ni bilo nikogar. Stopil je ven, se nagnil čez ograjo in pogledal na dvorišče – bilo je prazno, če ni štel progaste mačke, ki je poležavala na soncu. Preostala mu je le še kuhinja, toda ta mu je vzela največ časa. Počakal je, vse dokler ni začutil, kako mu pot curlja po sencih, takrat pa je počasi, napol postrani kot rak, prečkal hodnik, in potem ko si je z dlanmi zakril oči, vstopil v kuhinjo.

Tudi kuhinja je bila zapuščena kot vsi drugi prostori. Pomiti skodelici za kavo sta se sušili na plastičnem pladnju. Poleg njiju so bili, prav tako

“Zar ti nikada ništa ne sanjaš?” upitao ju je jednog jutra. Bila je subota, sedeli su u dnevnoj sobi, pili kafu i čitali novine. U stvari, samo je ona čitala novine; njegovo lice bilo je toliko podbulo od nespavanja da je jedva uspevao da gleda kroz otečene kapke.

“Ja?” upitala je kao da se u dnevnoj sobi nalazilo bar tuce ljudi. “Šta ti pada na pamet? Pa, ja ne prestajem da sanjam. Od trenutka kada legnem, pa sve dok ujutru ne otvorim oči, živim u jednom divnom snu.”

“Stvarno”, upitao je, “šta ga čini tako divnim?”

Ona ga je namršteno pogledala; gledala ga je dugo, tako da je zažalio što joj se uopšte obratio. “Mislim da ne želiš to da čuješ”, rekla je na kraju.

On je bio uporan, ali ne previše, i dva-tri puta je ponovio da bi bilo bolje da mu to kaže. Onda je prestao da je zapitkuje i posmatrao je kako joj se jedva приметно pomeraju usne dok čita. Nisu se stalno pomerale, i povremeno su mirovale, napućene, kao da se odmaraju.

“Neću ti reći”, rekla je njegova žena ne podižući pogled.

“Znam”, rekao je. Nije više imao šta tu da radi; ustao je i otišao u kupatilo da se obrije. Koža na licu bila mu je umorna, istegljena, i pomislio je da izgleda kao jedan od Dalijevih rastočenih časovnika. Žilet je zapinjao, ostavljao krvave tragove, i kada je završio sa brijanjem, osećao se gore nego na početku. Njegova žena je i dalje sedela u dnevnoj sobi, zagledana u novine. Aleksandar Kon je pomislio da bi trebalo nešto da kaže, ali ništa mu nije padalo na pamet osim da ga koža na vratu užasno peče, a to, znao je, njegova žena nije uopšte želela da čuje.

I tako se vratio u krevet, što nije uradio skoro trideset godina. Kada se probudio, bilo je podne. U stanu je vladala tišina, ne, u stanu su vladali otkucaji velikog zidnog sata: izgledalo je kao da se vreme šeta iz sobe u sobu, od kuhinje do kupatila, i nazad. Aleksandar Kon je skrenuo pogled prema drugom delu kreveta, ali tamo nije bilo nikoga. Očekivao je, doduše: potpuno neopravdano, da tamo ugleda svoju ženu, a video je samo njenu pidžamu, nemarno bačenu preko jastuka. Ako se ona uopšte nalazila u stanu, nikakav zvuk nije odavao njeno prisustvo, što je nateralo Aleksandra Kona da se i sam potruži da bude što tiši prilikom ustajanja i oblačenja. U jednom trenutku, dok je navlačio majicu preko glave i zatekao se u prozirnom sumraku, palo mu je na pamet da joj se možda nešto desilo, da se okliznula u kadi ili da se šlogirala, ali je odmah odgnao tu misao od sebe. Ipak je, kada se spremio, obazrivo otvorio vrata od kupatila, pomerajući ih polako, kao da bi svakog časa mogla da nalete na obamrlo telo na pločicama. Kupatilo je bilo prazno, kao i dnevna soba, a ni na terasi nije bilo nikoga. Iskoračio je napolje, nagnuo se preko ograde i pogledao u dvorište: bilo je pusto, ne računajući prugastu mačku koja se izležavala na suncu. Ostala mu je još kuhinja, ali za nju mu je bilo potrebno najviše vremena. Čekao je sve dok nije osetio kako mu se znoj sliva niz slepoočnice, i tada je polako, poluiskočen, kao rak, prošao kroz hodnik i, zaklonivši dlanom oči, stupio u kuhinju.

I ona je, poput ostalih prostorija, bila napuštena. Oprane kafene šoljice sušile su se na plastičnom poslužavniku. Pored njih, podjednako čisti, nalazili su se tanjirići, kašičica i džezva. Jedino nije nigde mogao da vidi

čisti, krožnička, žlička in džezva. Samo sladkornice ni videl nikjer. Pomislil je, da bi šel nazaj v dnevno sobo in pogledal, ali je tam, takrat pa je, ko se je obračal, na mizi zagledal list papirja. Stopil je bliže, ga vzel v roke in ga dvignil pred oči. Na njem je bil z neenako velikimi črkami napisan en sam stavek: Nikoli te nisem imela rada. Prebral ga je še enkrat, potem pa list obrnil in pogledal na drugo stran. Tam ni pisalo nič. V njem se je oglasilo upanje, da tudi na prvi strani, ko bo list spet obrnil, ne bo ničesar, toda stavek je bil še vedno na istem mestu in bo po vsem sodeč, je pomislil Aleksander Kon, tukaj ostal za vedno. Odmaknil je stol, sedel in spustil list na mizo. Če nič drugega, je zdaj vsaj vedel, zakaj so bile sanje, ki jih je omenjala njegova žena, tako čudovite – ker v njih ni bilo njega. Iztegnil je roko in ponovno prijel list s sporočilom, ki ga je napisala njegova žena. Mogoče bi ga moral še enkrat prebrati, je pomislil. Toda raje ga je zmečkal, odtrgal košček, ga vtaknil v usta in začel žvečiti.

Prevedla Jana Unuk

posudu za šećer. Pomislio je da se vrati u dnevnu sobu i tamo je potraži, i tada, u okretu, video je list papira na stolu. Pričao je, uzeo ga i prineo bliže očima. Slovima nejednake veličine, na njemu je pisala samo jedna rečenica: Nikada te nisam volela. Pročitao ju je još jednom, zatim okrenuo list i pogledao drugu stranu. Na njoj nije ništa pisalo. Ponadao se da ni na prvoj strani, kada ponovo okrene list, neće biti ničega, ali rečenica je i dalje bila na istom mestu, i po svemu sudeći, pomislio je Aleksandar Kon, ostaće tu zauvek. Odmakao je stolicu, seo i spustio list na sto. Ako ništa drugo, sada je bar znao zašto je san koji je pominjala njegova žena tako divan – zato što on nije bio u njemu. Pružio je ruku i ponovo uzeo list papira sa porukom koju je napisala njegova žena. Možda bi trebalo još jednom da je pročita, pomislio je. Umesto toga, zgužvao ga je, otkinuo jedno parče, stavio u usta i počeo da žvaće.

Distancing

Alexander Cohen had been feeling lately that his wife was more distant with each day, as if she were on her way down a polished slide. He remembered how he had taken Sarah to a playground twenty years before and let her go down a slide just like that: he climbed up to the top with her, set her at the start, showed her how to hold her legs, and his wife waited at the bottom of the curving path, prepared to grab her before she plunked into the sand. How long could that journey have been? Three-four meters? Not even. But Alexander Cohen clearly remembered the horror he had felt as Sarah slid away from him. Each time he felt she was leaving for ever and he was close to tears as he clambered back down the metal steps, listening to Sarah's elated shouts in her mother's arms. It was worst for him when she turned around one time, halfway down, where the curve began after which he wouldn't be able to see her any more and waved back at him. He thought his heart would burst, and a little later, when he went over to the spot, his legs shaking, where his wife had hugged Sarah, he was certain he would never survive it when his daughter really left home.

When she did, he was not even there to say good-bye. Her leavetaking had actually begun earlier, because for months before she left she had been staying with the boy she was seeing. That evening was when she was moving out for good so that she could live with him, and the day before she had rejected every proposal her parents made for her to wait until the two of them married. "Who is talking about marriage here?" she shouted before she slammed the door. Alexander Cohen listened patiently the next day to his wife, who was trying to get him to stay home, and he explained that he had to go off on his duty rounds. His wife was certain that between the two of them they would be able to convince Sarah to change her mind, but Alexander Cohen was unrelenting. He went off on his duty rounds, and from that day forward his wife began to distance herself from him, at first almost imperceptibly, then faster and faster, until the speed with which she slid away reminded him of that slide in the children's playground, across the street from their house.

He went over to the window and looked out. The playground was still in the same place, but the slide Sarah used to go down on was gone. Instead he saw a plastic slide, designed to look like a castle, with fortified walls and a guard tower. He would never have taken Sarah to that castle, that much he knew, because the big plastic plaything reminded him irresistibly of a prison. Sarah had felt free on the old slide, polished by all the little rear ends that had slid down it. A few times, flinging her arms wide, she had shouted: "I am a bird. I am a butterfly. I am a sparrow." She would never have said that if she had been going down a slide like the one that was in the playground now. What could she shout as the slide took her down into the depths of the castle, to the dungeon? He ought to give her

a call, tell her she was lucky to have been born at the right time for the right kind of slide, but then he remembered that her boyfriend might pick up the phone, and he instantly lost all interest in calling her. What was the young man's name? He couldn't recall, though he wasn't even sure he had ever heard the name; he had seen him, as far as he could remember, only once. It was a Sunday, boring like every Sunday, and Alexander Cohen had opened the door to Sarah's room without knocking, thinking she wasn't home. He was looking for the newspaper, interested in seeing what movies were on; instead, he saw her boyfriend, completely naked. The boy was standing in the middle of the room, motionless, no shred of shame, as if waiting to hear what Alexander Cohen would say. Cohen said nothing; instead he coughed and slowly closed the door, though later he had to admit that for those seconds he mostly stared at the boy's half-erect member, wondering to himself, then and later, whether it was possible that this appendage had been inside his daughter's body. Then he was consumed by rage and he had to leave the apartment, alarmed by the fury that grew in him with incredible speed; now, however, he felt only sorrow and a kind of numbness, which he couldn't put a name to.

Years ago, he would have told his wife all about it, just as he had told her all his dreams and everything he experienced. There were some things he told her several times, especially what had transpired with the unknown woman in the crowded bus. It just so happened that when she was pressed by people who were elbowing to get on board, the woman had leaned back against him, her bottom rubbing his underbelly. The bus began to move, and while everyone was swaying and pushing, Alexander Cohen felt his member rise, stiffen. He tried pulling away from the woman, but his body came up against an unmoving wall of other bodies, and then he felt that the woman was actually nudging up closer to him, slowly moving her bottom into place, until his member was lying in the crack between her buttocks. "Did you come?" asked his wife every time when he came to that part, and he always said he hadn't, though in fact he had, indeed, come, which led the woman in front of him to stop fidgeting, and she quickly got off the bus, perhaps at the very next stop. In his story, the ride lasted a few more stops, all the way to the city park, where they got off together, she going right and he going left.

"You are crazy," his wife told him, "you should have followed her. I would have."

"You as you?" he asked her, "Or you if you were a man?"

"Me as me," answered his wife. "Why should I have to become a man?"

Alexander Cohen had no answer for that, just as he had no answer for the question of why his wife was getting more distant. Some questions, he consoled himself, would always be left unanswered, but that was no comfort when he went to bed at night and felt the void that divided him from his wife, who was lying all the way over on the far side of the bed. He didn't even try lying closer to her, for fear that she might get up and go to another bed. At least this way he could hear her breathing and hope that, if she slept restlessly, she might stretch an arm or leg out as she slept

and touch him. She, however, slept motionlessly, and he had to wonder whether she ever had any bad dreams. No one, he told himself, can have only good dreams, sooner or later there has to be a nightmare, and then she'd turn to him as if he were the only person who could shield her from the evil that was making her teeth chatter. But he waited in vain and fought to stay awake: the nights passed and she never budged, indeed it seemed to him that she was sleeping partly off the edge of the bed, floating mid-air, like a woman whom a hypnotist had made as stiff as a board.

"Don't you ever dream anything?" he asked her one morning. It was Saturday, they were sitting in the living room, having coffee and reading the newspaper. Actually she was the only one reading the paper; his face was so swollen from lack of sleep that he could barely see out from under his puffy eyelids.

"Me?" she asked, as if there were at least a dozen people in the living room. "Whatever's gotten into you? I never stop dreaming. From the moment I lie down, until morning comes and I open my eyes, I live in one gorgeous dream."

"Really?" he asked. "What makes it so gorgeous?"

She looked at him, frowning; she looked at him for a long time until he was regretting having spoken to her at all. "I think you'd rather not hear," she said, finally.

He was persistent, but not very: he repeated two or three times that she really ought to tell him. Then he stopped asking and watched her as her lips moved ever so slightly while she read. They didn't move all the time, sometimes they were quiet, pursed, as if at rest.

"I won't say," said his wife, without looking up.

"I know," he said. He had nothing left to do there; he got up and went into the bathroom to shave. The skin on his face was tired, sagging, and he looked to himself like one of those melting clocks of Dali's. The razor snagged, left bloody nicks, and when he'd finished shaving he felt worse than when he'd started. His wife was still sitting in the living room, staring at the paper. Alexander Cohen thought that maybe he ought to say something to her, but he couldn't think of what except that the skin on his neck was stinging him something terrible, and that, he knew, his wife wasn't interested in hearing.

So he went back to bed, which he hadn't done for nearly thirty years. When he woke up it was noon. Silence reigned in the apartment, no, it was the ticking of the large wall clock that reigned in the apartment; time seemed to be strolling from room to room, from the kitchen to the bathroom, and back. Alexander Cohen turned to look at the other side of the bed, but there was no one there. He had expected, for no reason, to see his wife there, but all he saw were her pyjamas, tossed carelessly over the pillow. If she was in the apartment at all there was no sound to suggest her presence, which made Alexander Cohen try to keep as quiet as possible as he got up and dressed. At one moment while he was pulling a T-shirt over his head and found himself in a transparent twilight, it occurred to him that perhaps something had happened to her, maybe she had

slipped in the bathtub or had had a stroke, but he immediately pushed the thought away. Nevertheless, while getting dressed, he cautiously opened the bathroom door, moving it slowly, as if he was expecting to stumble over an inert body on the tiled floor. The bathroom was empty, as was the living room, and there was no one on the terrace. He stepped outside, leaned over the railing and looked into the yard: it was empty, if he didn't count the striped cat, basking in the sun. All that was left was the kitchen, but he would need the most time for the kitchen. He waited until he felt sweat dripping down his temples, and then slowly, moving sideways, crab-like, he crossed the hallway and, covering his eyes with his hand, stepped into the kitchen.

The kitchen, too, was empty like all the other rooms. There were coffee cups drying on a plastic tray. Next to them, also clean, were saucers, teaspoons and a coffee pot. The only thing he couldn't see was the sugar bowl. He considered going back to the living room to look for it there, and then, as he was turning, he noticed the sheet of paper on the table. He went over, picked it up and brought it up to his face. There was a single sentence on it, written in letters of varying size: I've never loved you. He read it once again, and then turned the sheet of paper over and looked at the other side. He was hoping when he turned it back there wouldn't be anything written on it, but the sentence was still where it had been, and probably, thought Alexander Cohen, where it would be forever. He pulled back a chair, sat down and placed the sheet of paper on the table. If nothing else, at least he knew why the dream his wife had mentioned was so wonderful – because he wasn't in it. He reached out and took hold of the piece of paper with the message that his wife had written on it. Maybe he should read it once again, he thought. Instead, he crumpled it up, tore off a piece, put it in his mouth and started chewing.

Translated by Ellen Elias-Bursac

Attila Bartis je bil rojen leta 1968 v kraju Marosvásárhely v romunski Transilvaniji. Živi v Budimpešti. Je ugleden pisatelj ter uspešen dramatik in fotograf. Bartisov prvi roman *A séta* (*Sprehod*) je bil objavljen leta 1995. Zanj je prejel štipendijo Móricza Zsigmonda. Med njegova dela spadata zbirka kratkih zgodb *A kéklő pára* (*Modrikasta meglica*, 1998) in roman *A nyugalom* (*Spokojnost*, 2001). Bartis je pred kratkim objavil zbirko literarnih esejev v dvanajstih delih z naslovom *A Lázár apokrifek* (*Apokrifni evangelij po Lazarju*, 2005), ki so bili prvotno napisani za literarno revijo *Élet és Irodalom*. Prejel je več štipendij in nagrad, med njimi leta 2007 štipendijo berlinskega DAAD-eja in leta 2006 viteški križec reda Republike Madžarske.

Attila Bartis was born in 1968, in Marosvásárhely, in the Transylvanian region of Romania. He lives in Budapest. He is an accomplished writer as well as a successful playwright and photographer. Bartis's first novel, *A séta* (*The Walk*), was published in 1995 and won the Móricz Zsigmond Scholarship. His works include the short story collection *A kéklő pára* (*Bluish Haze*, 1998) and the novel *A nyugalom* (*Tranquillity*, 2001). Bartis has recently published a twelve-part series of literary essays entitled *A Lázár apokrifek* (*Lazarus's Apocrypha*, 2005), which were originally written for the literary journal *Élet és Irodalom*. Atilla Bartis has won many scholarships and awards for his work, among them the 2007 Berlin DAAD literary stipendium and the Knight's Cross of the Hungarian Republic Order in 2006.

Attila Bartis

Nekaj o krvi

Najprej so valovi odrivali nekakšen plastični krožnik, zatem plastični kozarec, potem spet nekaj drugega. Bilo je temno, prišlek ni mogel natanko videti, za kaj je šlo. Moški iz tega kraja je vstal, pograbil dve nogi plastične kavarniške mizice in se z njenim naslonilom, ki je zaplulo pred njim, odsprehodil v mlačno morje. S slalomsko tehniko se je izogibal ostankom hitre večerje, pri čemer je naslonjalo – kakor da bi šlo za mrežo za ulov rakov – skrbno poveznil v vodo, čez nekaj časa pa z naglo kretnjo dvignil nekaj na površje. Sredi noči se je z razdalje več kot desetih metrov še vedno zdelo, da gre za nogometno žogo.

Ostali moški so se še naprej pogovarjali, medtem ko se je njihova miza iz špricane plastike do polovice pogreznila v pesek, noge so si namakali v morje in pili metin čaj. Z zadovoljstvom so ugotovili, da je operacija uspela, njih pajdaš pa se je prav tako že tudi bližal obali, tako da iz tega niso delali kake posebne zgodbe.

Z naslonila stola se je nekaj, neznano kaj, odkotalilo, in tisti, ki je stol nosil, ga je še malce popravil, pred seboj pa iz peska z nogo zgnetel nekakšno kepico, da bi tistega neznanega ne odneslo nazaj v morje, nakar so potem tudi vsi ostali posedli okrog živali. Bila je čudna žival, pri čemer pa je bilo najbolj čudno to, da je živila. Sicer pa je bilo takih okroglih rib mogoče kupiti tudi po peštanskih trgovinah, posušenih, polakiranih, nared za polepšanje domov. Majhne so prodajali po pet tisočakov, velike pa po sedem tisoč forintov, pri čemer je bilo treba vračunati še najmanj tisoč petsto za carino in prevozne stroške.

Razklenitev ust je trajala kar precej časa, saj nihče od njih ni bil ravno pogumen, da bi prijel tisto pozibavajočo se bodičasto gmoto, a se jim je naposled vendarle posrečilo, da so sesalno cevko nekako porinili skozi ribje grlo. Vse drugo je potem že steklo povsem gladko, zgodilo se je pač tako, kot se je glede na fizikalne zakonitosti moralo zgoditi: po cevki je v telo prodrli zrak, in riba je v velikem loku pljuvala mlačno morsko vodo. In počela to kar naprej, znova in znova, iz minute v minuto, kot vodomet kitajske izdelave, primeren za okrasitev sobe.

Najbolj presenetljivo pri vsem tem pa je bilo, da se živalca ni sploščila za toliko, kolikor vode je izpljunila, pač pa se je njeno telo, ki je bilo natakajeno na najlonsko cev, napihovalo kot zračni balon, pritrjen na vodovodno pipo. Nakar je bilo slišati hropeče, sikajoče glasove, potem pa se je riba kar na lepem sesula, ne da bi jo bil kdorkoli pomendral. Pravim, da je bilo to presenetljivo, čeprav tudi za to obstaja razlaga, zakaj je torej iz enega trenutka v drugega postajala vse bolj podobna nekvašenemu kruhu, ki je naphan z bodicami vrtnice.

Moški v drap hlačah, ki jo je bil prinesel, je naslonilo stola porinil pod ribo in jo je z nemajhnim gnusom, kot tisti, ki prvič z lopato kida gnoj pod kravo, vrgel v morje. Pogovarjali so se, pili metin čaj in nekaj minut se je zdelo, da je konec. In da bo kak večji val ta rumenkasti kadaver zdaj zdaj

Valami a vérről

Előbb egy nájlontányért ringattak odébb a hullámok, aztán egy nájlompoharat, aztán valami mást. Sötét volt, jövevény nem láthatta pontosan, mi az. Az egyik helybéli férfi felállt, két lábától megfogta a kávéházi nájlonszékét, és a háttámlát maga előtt úsztatva besétált a langyos tengerbe. Elszalamoszott a gyorsétkedés vacsora maradékai között, a támlát óvatosan a víz alá merítette, mint egy rákászhalót, majd egy hirtelen mozdulattal kiemelte a valamit. Jó tíz méterről az éjszakában még mindig csak futball-labdának látszott.

A többi férfi tovább beszélgetett, fröccsöntött asztaluk félig a homokba süllyedt, lábuk a tengerben áztatták, mentateáztak. Elégedetten konstataáltak, hogy a művelet sikerült, s társuk már a part felé tart, de nem csináltak nagy ügyet belőle.

A valami legurult a szék támlájáról, aki hozta, még igazított egyet rajta, s lábával kis buckát gyúrt elé, hogy vissza ne vergődjön a vízbe, aztán a többiek is az állat köré ültek. Furcsa állat volt, bár leginkább az tette érdekessé, hogy élt. Egyébként ugyanilyen gömbhalakat lehet a pesti boltokban is kapni, szárítva, lakkozva, gyakorlatilag lakásdekorálásra készen. A kicsi öt-, a nagy hétezer forint, de ebből legalább ezeröt a vám, meg a szállítási költség.

A száj szétfeszítése elég sokáig tartott, mert a himbálózó túskehalmot megfogni nem igazán merték, de végül csak sikerült a szívószálat ledugni az állat torkán. Utána már simán ment minden, az történt, aminek a fizika törvényei szerint történnie kellett: a csövön át levegő jutott a testbe, s a hal nagy sugárban köpte a langyos tengervizet. Aztán újra, meg újra, perceken keresztül, mint egy kis, szobadísznek való, kínai gyártmányú szökőkút.

Az kétségkívül meglepő volt, hogy az állat nem a kiköpött vízzel egyenes arányban lapult szét, hanem végig úgy feszült a nájlonszőre húzott teste, mint egy vízcsapra szerelt luftballon. Aztán valami hörgő, sziszegő hangot hallatott, és hirtelen esett össze, anélkül, hogy bárki széttaposta volna. Mondom, ez meglepő volt, bár bizonyára erre is van magyarázat, hogy miért egyik pillanatról a másikra lett olyan, mint egy rózsatövissel teleszórt kovásztalan kenyér.

A drappnadrágos férfi, aki hozta, a szék támlájával a lepény alá nyúlt, és kissé undorodva, mint aki először lapátol marhák alól trágyát, a tengerbe dobta. Beszélgettek, mentateáztak, néhány percig úgy nézett ki, hogy vége. Hogy egy nagyobb hullám majd úgyis elviszi a sárgás tetemet a korallzátonyok felé, a nájlontányér, meg a nájlompohár után. Aztán amikor már senki nem hitte volna, csak az Isten, az állat lassan magához tért, megtelt, kikerekedett, lehetett kezdeni előlről.

Hajnaltájt a tetem köre gyűlt macskák elődalogtak, a pincérek tornyokba rakták a székeket, összeláncolták az asztalokat, csakúgy, mint Párizstól Pekingig bárhol a világon, ahol ugyanilyen fröccsöntött asztalok vannak,

odnesel proti koralnim grebenom, za plastičnim krožnikom in plastičnim kozarcem. Tedaj pa, ko si tega ni mogel nihče več predstavljati, samo Bog, se je žival počasi ovedla, se napolnila, se zokroglila – je bilo moč spet začeti vse od začetka.

Ob zori pa so se mačke, zbrane okrog kadavra, odhulile, natakarki so prekucnjene stole zložili v piramide, z verigami povezali mize, tako kot počno to povsod po svetu, od Pariza do Pekinga, po svetu, kjer so mize prav tako iz špricane plastike, čeprav je tudi res, da brez mlačne morske vode. Fantek, star kakih osem let, je pobiral večje smeti in jih polagal v vrečo, štirje možakarji so si brisali noge, si obuvali čevlje, plačevali, vsak svoje. Natakark je bržkone pripomnil nekaj takega, kot da on tega odtod ne bo počistil, ali nekaj podobnega, saj jo je bil navsezadnje oni očalar s tisto svojo preizkušeno tehniko z naslonilom že odvrget nazaj, tja, kjer nikogar ne moti.

Trdim, da se je že daniilo, in vsi so se že odpravljali proti domu, a kaj, ko pa je žival s tisto sesalno cevko, kdove iz kakšnega razloga, ponovno oživela. Okorna, postrani, a vendarle, oživela je in se tako pozibavala, krožila v mlačnem morju, kot kako prekletstvo. Očalar se je še bolj podvizal, druga dva sta se smejala, oni v drap hlačah je samo zijal in se praskal po glavi. Nakar se je sklonil, pobral kamen, pomeril, a ni zadel. Tudi drugi je vrget preveč vstran, enako tudi tretji in četrti. Miniti so morale nemara kar štiri minute, dokler se je končno nekomu vendarle posrečilo z večjim ostrim kamnom napol umrlo žival razcefrati na mesene kosce.

Naslednji dan je mineval dokaj mirno, niti puščave si nismo ogledali, pa tudi osmega čudesa ne. Popoldne smo se sprli zaradi neke malenkosti in do večera smo se bolj malo pogovarjali.

Oni drugi je odkril edino trgovino, v kateri so prodajali alkohol, in tudi kupil ga je, nekakšno vodko, prodajalec jo je položil v črno vrečko, kot počno to doma s pornografskimi revijami, samo zato, da je bilo že od daleč mogoče videti, kaj kdo nese. Vrečka je na oko povsem enaka, drugačno je le tisto, kar je v njej, le-to se spreminja, odvisno od tega, v kakšen kulturni krog kdo spada. Vodka je bila precej zanič. Polovico jo je bilo treba popiti, da je lahko kateri izmed nas spregovoril o minulem večeru, vendar bi bili tudi dve steklenici premalo, če bi želeli, da bi kdo od nas nehal lagati.

V glavnem smo prišli do spoznanja, da nam ne bi uspelo, kajti stanje je povsem drugačno, in bilo bi tako, četudi bi bili mesarji, suvalci krogle ali profesorji telovadbe. In drugače je tudi v primeru, če smo mi doma. Tedaj vsaj poznamo jezik. Če ni skupnega jezika, je težko. Takrat je zelo težko.

Drugi je povedal, da bi bili morali oditi. Tretji, da je on celo že dvakrat hotel oditi. Jaz, da smo zavoljo nečesa vendarle mi bili tisti, ki smo odšli.

Soglašali smo o tem, da precej časa sploh ni bilo mogoče vedeti, kaj se dogaja. Oziroma o tem, da se dogaja zločin, in to je bilo moč vedeti, medtem ko nikakor ni bilo mogoče vedeti, kolikšen bo navsezadnje ta zločin. Sicer pa smo na začetku še vsi trije mislili, da je tudi tole samo nekakšna zanikrna ljudska igra, kot je tista z žlicami, s katerimi hujskajo ježke k plesanju. Z dvema žlicama je treba tleskniti, živalca pa trzne, kot da jo je udaril električni tok, tako zelo, da se niti lisice ne boji tako hudo, kot se boji

igaz, langyos tenger nélkül. Egy nyolc év körüli gyerek zsákba gyűjtögette a látványosabb szemetet, a négy férfi is lábat törölt, cipőt húzott, fizette ki-ki a magáét. A pincér valami megjegyzést tehetett a halra, hogy ő ezt nem fogja innen elpucolni, vagy ilyesmi, mert végül a szemüveges a már bevált, széktámlás technikával visszadobta oda, ahol senkit nem zavar.

Mondom, már hajnalodott, már mindenki indult volna haza, de szájában egy piros-fehér csíkos szívószállal az állat valamiért harmadszor is életre kelt. Félszegen ugyan, oldalára dőlve, de mégiscsak feltámadva ringott, körözött a langyos vizen, mint egy átok. A szemüveges gyorsabbra fogta a készülődést, a másik kettő nevetett, a drappnadrágos csak nézte, és csóválta a fejét. Végül lehajolt egy köért, célzott, de nem talált. A másik is mellédobott, a harmadik, meg a negyedik szintén. Vagy tíz percebe telt, amíg egy méretesebb, éles kődarabbal valakinek végre sikerült a félholt állatot egy feltámaszthatatlan húscafattá széthasítani.

A másnap elég csendesen telt, nem néztük meg sem a sivatagot, sem a világ nyolcadik csodáját. Délután valami apróságon összekaptunk, estig nem beszélgettünk sokat.

A Másik megtalálta az egyetlen boltot, ahol alkoholt árulnak, vett is valami vodkát, az eladó fekete zacskóba rakta, mint otthon a pornólapot szokták, csak, hogy már messziről tudni lehessen, mit visz az ember. A zacskó ugyanaz, benne a szégyen kultúrkörönként változik. Elég vacak vodka volt, fél üveg kellett, amíg valamelyikünk a tegnapi estét szóba hozta, de két üveg is kevés lett volna hozzá, hogy ne próbáljunk magunknak hazudni valamit.

Nagyjából arra jutottunk, hogy esélyünk nem lett volna, mert hogy egészen más a helyzet, ha böllérek, súlylökők, vagy tornatanárok vagyunk. Meg akkor is más, ha mi vagyunk otthon. De legalább ismerjük a nyelvet. Hiszen ha nincs közös nyelv, akkor nehéz. Akkor nagyon nehéz.

A Másik azt mondta, el kellett volna jönnünk. A Harmadik, hogy ő kétszer is indulni akart. Én, hogy valamiért mégis mi jöttünk el utoljára.

Abban egyetértettünk, hogy jó ideig nem is lehetett pontosan tudni, mi történik. Vagyis, hogy bűn történik, azt tudni lehetett, azt viszont egyáltalán nem volt honnan tudni, végül mekkora lesz ez a bűn. Elvégre a legelején még mindhárman azt hittük, hogy ez is csak egy amolyan ócska népi játék, mint a sündisznó táncoltatása kanalakkal. Össze kell ütni két kanalat, az állat meg rángatózik, mintha áram ütné, mert a rókától sem retteg annyira, mint az éles hangtól. Egyszer Szárhegyen ájtott a szomszéd, lelkesen hozta a sünt meg a kanalakat, hogy megmutassa a gyerekeknek. Kidobtam ugyan, de ez már elég rég volt. Szóval nem, egyáltalán nem volt honnan tudnunk, és amikor az ilyesmit tudni lehet, akkor már mindig nagyon késő.

Próbáltuk kicsit mitizálni, ami velünk történt, mert ami mitikus, az óhatatlanul kivételes, az legalább nem történhet meg minden nap. Pedig de.

Aztán még volt egy rövid időszak, talán két-három hét, amikor elmeséltük ennek-annak, kérdeztük, ki mit tett volna, de vagy mi meséltük rosszul, vagy az ilyesmit nem is lehet igazán jól mesélni. Legalábbis senki se meg nem bocsátott, se meg nem vetett úgy igazán.

ostrine teh zvokov. V Szárhegyu je nekoč prišel k nam sosed in je ves navdušen prinesel žlici in ježka, da bi to pokazal otrokom. Spodil sem ga, seveda, ampak to je bilo že zdavnaj. Ne, nismo torej mogli vedeti, kdo naj bi nam povedal, in ko tako reč lahko naposled vendarle zveš, je že prepozno.

To, kar se nam je zgodilo, smo poskušali malo mitizirati, kajti tisto, kar je mitično, je neizbežno tudi izjemno, tisto se vsaj ne more primeriti vsak dan. Pa se.

Potem je napočil čas, dva ali morda trije tedni, ko smo to povedali temu ali onemu, spraševali, kako bi oni ravnali, toda, ali smo mi pripovedovali slabo ali pa se te reči sploh ne dajo dobro pripovedovati. Pravzaprav nam ni nihče niti odpustil in nas ni niti obsojal.

Drugi in tretji sta pravila, naj kar mirno zapišem; sprva sem tudi sam tako mislil, da bo kot nalašč za veliko noč, vendar se je izkazalo, da zelo ni kaj pisati o tem. Otroke pa sem vendarle poprosil, naj mi dajo priročnik za določevanje vrst, kaj pa če se bo iz njega kaj izluščilo, našel pa sem le latinsko ime za ribo kroglačo: *diodon holocanthus*.

Prevedel Jože Hradil

A Másik és a Harmadik mondták, hogy írjam meg nyugodtan; az elején magam is úgy gondoltam, hogy Húsvétra jó lesz, de kiderült, hogy nagyon nincs mit írni rajta. Azért mégis elkértem a gyerekektől a határozó kézikönyvet, hátha kikerekedik belőle valami, de csak a gömbhal latin nevét találtam: *diodon holocanthus*.

Über das Blut

Zuerst trugen die Wellen schaukelnd einen Plastikteller weiter, dann einen Plastikbecher, später irgend etwas anderes. Man konnte vom Café aus nicht genau erkennen, was es war. Einer der Einheimischen stand auf, griff sich einen Plastikstuhl und ging, die Lehne voran, in das lauwarne Meer. Mit slalomartigen Bewegungen den Resten des Abendessens ausweichend, ließ er die Stuhllehne behutsam wie ein Netz zum Krebsfangen ins Wasser gleiten und hob jenes Etwas mit einer raschen Bewegung heraus. Aus gut zehn Metern Entfernung und in der hereinbrechenden Dunkelheit ähnelte es einem Fußball.

Die anderen setzten ihre Unterhaltung fort, ihr Tisch versank schon halb im Sand, mit den Füßen im Wasser tranken die Männer Pfefferminztee. Befriedigt nahmen sie zur Kenntnis, daß die Aktion gelungen war, ihr Gefährte kam zurück ans Ufer, es kümmerte sie nicht groß.

Das Etwas rollte von der Stuhllehne, und der, der es gebracht hatte, tippte leicht dagegen, formte mit dem Fuß einen kleinen Hügel, damit es nicht ins Wasser zurückrutschen konnte, dann setzten sich auch die anderen dazu. Es war ein seltsames Tier, und was es so interessant machte war, daß es noch lebte. In Budapest kann man in bestimmten Läden genau die gleichen Kugelfische kaufen: getrocknet, lackiert, als Wohnungsschmuck hergerichtet. Ein kleiner kostet fünf-, ein großer siebentausend Forint, inklusive tausendfünfhundert für Zoll und Transportkosten.

Das Maul auseinanderzupressen dauerte ziemlich lange, weil sie sich nicht trauten, den wabbelnden Stachelhaufen anzufassen, doch schließlich gelang es, dem Tier einen Strohalm in die Kehle zu stecken. Danach ging alles glatt, es geschah, was nach den Gesetzen der Physik geschehen mußte: durch den Halm drang Luft in den Körper, der Fisch spuckte das lauwarne Meerwasser in hohem Bogen aus. Wieder und wieder, minutenlang, wie ein kleiner Zierspringbrunnen chinesischer Fertigung.

Zweifelloos war es überraschend, daß das Tier nicht flacher wurde, je mehr Wasser es spuckte; sein auf den Plastikhalm gespießter Körper straffte sich statt dessen wie ein Luftballon unterm Wasserhahn. Dann gab er einen röchelnden, zischenden Laut von sich und brach zusammen, als hätte ihn jemand zertreten. Ich sage, es war überraschend, obwohl es gewiß auch eine Erklärung gibt, warum es von einem Augenblick zum anderen platt war wie ein mit Dornen bestecktes, ungesäuertes Brot.

Der Mann in beige-grauer Hose, der ihn herausgeholt hatte, schob die Stuhllehne unter den Fladen, und beförderte ihn, leicht angewidert wie jemand, der zum ersten Mal Kuhmist wegschaufeln muß, ins Meer. Sie redeten weiter, tranken Pfefferminztee, und ein paar Minuten lang schien es, als sei es vorbei. Der gelbliche Leichnam würde von einer größeren Welle in Richtung Korallenriff davongetragen, wie zuvor Plastikteller und Plastikbecher. Doch dann, als schon niemand außer Gott es mehr für

möglich hielt, kam das Tier wieder zu sich, pumpte sich voll, wurde rund, und alles konnte wieder von vorn beginnen.

Die Katzen, die sich in der Dämmerung um den Leichnam scharten, verschwanden, die Kellner stapelten die Stühle hoch, ketteten die Tische aneinander, wie überall auf der Welt von Paris bis Peking, wo es solche Tische gibt, auch fern vom warmen Meer. Ein etwa achtjähriges Kind sammelte den ansehnlicheren Müll ein und stopfte ihn in einen Sack, die vier Männer trockneten sich die Füße ab, zogen Schuhe an und zahlten. Vielleicht hatte der Kellner eine Bemerkung über den Fisch gemacht, er werde ihn hier nicht wegräumen oder so ähnlich, denn der Mann mit der Brille warf ihn nach der nun schon bewährten Stuhllehrentechnik zurück, dorthin, wo er niemanden störte.

Wie gesagt, es dunkelte bereits, jeder war schon fast auf dem Heimweg, doch mit dem weißrot gestreiften Strohalm im Maul wurde das Tier aus irgendeinem Grund zum dritten Mal lebendig. Tüppisch, halb zur Seite gekippt, irgendwie doch wieder aufstanden, schaukelte und kreiselte es auf dem lauwarmen Wasser wie ein Fluch. Der mit der Brille hatte es etwas eiliger, endlich fortzukommen, die beiden anderen lachten, der in der beigefarbenen Hose betrachtete das Tier nur und schüttelte den Kopf. Schließlich bückte er sich, hob einen Stein auf, zielte, traf aber nicht. Auch der zweite warf daneben, der dritte und der vierte ebenfalls. Es dauerte gut zehn Minuten, bis es einem von ihnen gelang, das halbtote Tier mit einem größeren, scharfkantigen Stein endlich zu einem nicht wieder aufzuerweckenden Fladen Fleisch zu zerschmettern.

Der nächste Tag verlief ziemlich ruhig, wir besichtigten weder die Wüste noch das achte Weltwunder. Am Nachmittag gerieten wir wegen einer Kleinigkeit in Streit, bis zum Abend wechselten wir kaum ein Wort.

Der Andere fand den einzigen Laden, in dem Alkohol verkauft wurde, er erstand auch ein wenig Wodka, der Verkäufer steckte die Flasche in eine schwarze Plastiktüte, wie man es zu Hause mit Pornoheften macht, damit schon von weitem klar ist, was man dabei hat. Die Tüte ist die gleiche, die Schande darin je nach kulturellem Kontext unterschiedlich groß. Der Wodka taugte nicht viel, es brauchte eine halbe Flasche, bis einer von uns soweit war, den gestrigen Abend zur Sprache zu bringen, doch selbst zwei Flaschen wären noch zuwenig gewesen für den Versuch, uns nicht länger mehr was vorzumachen.

Alles in allem kamen wir überein, daß wir keine Chance gehabt hatten, daß die Situation sich völlig anders dargestellt hätte, wären wir Schlächter, Kugelstoßer oder Turnlehrer gewesen. Oder wenn es uns zu Hause passiert wäre. Oder wir wenigstens die Sprache gekonnt hätten. Denn ohne gemeinsame Sprache ist es schwer. Extrem schwer.

Der Andere sagte, wir hätten weggehen sollen. Der Dritte sagte, daß er schon zweimal hatte gehen wollen. Und ich, daß wir aus irgendeinem Grund immerhin als letzte gegangen waren.

Darin waren wir uns einig, daß man eine ganze Zeitlang gar nicht genau wissen konnte, was sich abspielte. Das heißt, man hätte zwar wissen

können, daß ein Verbrechen geschah, aber mitnichten, wie groß das Verbrechen am Ende sein würde. Schließlich hatten wir drei es ganz am Anfang noch für eine schäbige Volksbelustigung gehalten, wie einen Igel nach Löffeln tanzen zu lassen. Man schlägt zwei Löffel aneinander, und das Tier zuckt wie unterm Stromschlag, nicht mal der Fuchs jagt ihm soviel Angst ein wie die schrillen Töne. Einmal in Szárhegy war der Nachbar herübergekommen, hatte uns begeistert den Igel und die Löffel gebracht, um es den Kindern vorzuführen. Ich hatte ihn rausgeschmissen, aber das ist schon ziemlich lange her. Nein, wir konnten es wirklich nicht wissen, und sobald man dergleichen weiß, ist es bereits zu spät.

Wir haben versucht, das, was uns widerfahren ist, ein wenig zu mythisieren, denn das Mythische erweist sich unweigerlich als Ausnahme, zumindest passiert es nicht jeden Tag. Obwohl doch.

Dann gab es noch eine kurze Zeit, vielleicht zwei, drei Wochen, als wir diesem und jenem davon berichtet und gefragt hatten, wer was getan hätte, wäre er an unserer Stelle gewesen, aber entweder haben wir es falsch erzählt, oder man kann dergleichen gar nicht richtig erzählen. Zumindest wurde uns weder vergeben, noch konnten wir wirklich Verachtung auf uns ziehen.

Der Andere und der Dritte sagten, ich solle ruhig darüber schreiben; anfangs dachte ich mir sogar, daß es sich zu Ostern eignen würde, doch dann stellte sich heraus, daß es darüber nicht besonders viel zu schreiben gab. Trotzdem habe ich die Kinder gebeten, mir das Handwörterbuch auszuleihen, vielleicht würde es helfen, etwas Rundes hinzubekommen, aber ich fand nur den lateinischen Namen des Kugelfisches: *diodon holocanthus*.

Übersetzt von László Kornitzer

Balša Brković je bil rojen 25. aprila 1966 v Podgorici v Črni gori. Diplomiral je na Filološki fakulteti (Oddelek za svetovno književnost in literarno teorijo) Univerze v Beogradu. Doslej je objavil pet pesniških zbirk: *Konji jedu breskve* (*Konji jedo breskve*, 1985), *Filip boje srebra* (*Filip srebrne barve*, 1991), *Rt Svete Marije*, (1993), *Contrapposto* (1998), *Dvojenje* (*Razločevanje*, 2001) in roman *Privatna galerija* (*Zasebna galerija*, 2002), ki je doživel že več izdaj. Za roman *Privatna galerija* je Brković prejel nagrado Mirosavov evangelij za najboljšo pripovedno delo v Srbiji in Črni gori v obdobju 2001-2003, obenem pa je bil leta 2002 nominiran v najožji izbor za prestižno nagrado Meša Selimović, ki jo podeljuje mesto Tuzla za najboljši roman, napisan na področju Srbije, Črne gore, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. V anketi beograjskega dnevnika Blic je bila *Privatna galerija* uvrščena na lestvico desetih najboljših postmodernističnih romanov v Srbiji in Črni gori. Poleg poezije objavlja prozo in esejistiko, posveča pa se tudi gledališki kritiki. Je kulturni urednik in namestnik glavnega urednika pri najvplivnejšem črnogorskem dnevniku Vijesti ter član uredništva literarne revije Ars in revije za gledališko umetnost in kulturo Gest. Balša Brković je član črnogorskega PEN-a in Društva neodvisnih pisateljev. Je prepričan anarhist.

Balša Brković was born on April 25, 1966, in Podgorica, the capital of Montenegro. He graduated at the Department for Literature and Literary Theory at the Philological Faculty of the University of Belgrade. He has published five books of poetry: *Konji jedu breskve* (*Horses Eat Peaches*, 1985), *Filip boje srebra* (*Filip in Silver*, 1991), *Rt Svete Marije* (*The Cape of Saint Mary*, 1993), *Contrapposto* (1998) and *Dvojenje* (*Distinction*, 2001) as well as the novel *Privatna galerija* (*Private Gallery*, 2002). The novel *Privatna galerija* (*Private Gallery*) has been published in several editions and received the Mirosavljevo jevanđelje Award for the best prose work in Serbia and Montenegro 2001-2003. In 2002 it was also shortlisted for the prestigious Meša Selimović Award bestowed by the city of Tuzla for the best novel on the territory of the former Yugoslavia. The survey made by the daily Blic places the novel among ten of the best postmodern novels in Serbia and Montenegro. Apart from prose Brković has also published poetry, essays and theatrical reviews. He is the cultural editor and deputy editor-in-chief of the most influential and sought after Montenegrin daily Vijesti. He is a member of the editorial staff of the literary newspaper Ars and of Gest, a newspaper on theatre and culture. He is also a member of the Montenegrin PEN Centre and the Independent Writers' Association. He is an anarchist by conviction.

Balša Brković

Skica o smrti

Za Farah

Kadar se dan začne
z novico o prijateljevi smrti,
premišljaš o vsem drugače, in
včasih me razburja kristalna jasnost
teh misli. Tam je vse razumljivo, premišlja človek,
ko se mu za slehernim prizorom prikazuje prijatelj
obraz, ki je imel
zmenek v Samari.
Kot kak lik iz
romana Philipa K. Dicka, ki te nadzoruje.
Razlogi niso pomembni, a gotovo je
kaj ganljivega in preveč preprostega.

Dan, ki se začne z novico o
prijateljevi smrti,
boš dolgo pomnil. V glavi ves dan
snuješ dokumentarni film
(snuješ drzne kadre, kakor Leni),
briljiraš v pripovedi, tvoj
notranji glas zveni lepše
od glasu Morgana Freemana. Tega filma
nikdar nihče ne bo videl razen tebe.
Vse kretnje so dovršene, sleherni
slow motion na pravem mestu,
nič ne manjka. To je film. V tvoji glavi,
najboljši kino dvorani
kar svet stoji ...
Film o človeku, ki ga ni.

Vsak dan, ki ti prinese
novo razglednico iz Samare,
ne traja štiriindvajset ur.
Traja vse življenje. In to je najhuje,
kar se lahko dogodi dnevu.

Skica o smrti

Za Farah

Kada dan počne
viješću o smrti prijatelja
o svemu misliš na drugi način, a
ponekad me nervira kristalna jasnoća
tog načina. Tamo je sve jasno, misli čovjek
dok mu iza svih prizora svitka lice
prijatelja koji je imao
sastanak u Samari.
Kao neko biće iz
romana Filipa K. Dika, koje te nadgleda.
Razlozi nisu važni, ali mora biti
nešto tugaljivo i suviše jednostavno.

Dan koji počne viješću o
smrti prijatelja
pamticeš dugo. U glavi, cijeli dan
Praviš dokumentarni film
(praviš drske kadrove, kao Leni,
briljiraš u naraciji, tvoj
unutrašnji glas zvuči ljepše
od glasa Morgana Freemana. Taj film
nikada niko neće vidjeti sem ti.
Svi pokreti su savršeni, svaki
slou mošn na pravom mjestu,
sve je tu. To je film. U tvojoj glavi,
najboljoj bioskopskoj sali
otkada je svijeta ...
Film o ljudskom biću kojeg nema.

Svaki dan koji ti donese
Novu razglednicu iz Samare
Ne traje dvadeset i četiri časa.
Traje čitav život. A to je najgore
što se može desiti jednom danu.

Zaradi vseh dni,
ki prijatelje
pošiljajo v nov jezik, Rainer,
boš vzljubil molčeče, neme dneve.
Ko nikakršnih glasov ni od nikoder.

Ko se svet pogreza v nov večer.
Čas, ko ljudje zaspijo.
Sanjajo. Se igrajo, da umirajo,
se učijo, vadijo
za Visoko šolo smrti.

(2. junij 2006)

Zbog tih dana
koji prijatelje
šalju u novi jezik, Rajnere,
zavoljećeš ćutljive, mukle dane.
Kada niotkud ne stižu nikakvi glasi.

Kada svijet tone u još jedno veće.
Doba dana kada ljudi spavaju.
Sanjaju. Igraju se umiranja,
uče se, spremaju
za Visoku školu smrti.

(2. jun 2006)

Babilonska

Vedno težje je napisati pismo.

Jasnost besed je dokončno izgubljena.
Nekoč je sleherno pesem napolnjeval
strašanski pomen:
na eni strani ženska in noč,
na drugi svetloba in jaz.

Zdaj je drugače:
Penelopino tkanje moje civilizacije
se ponoči razdira, zlahka skopneva.

Če so vse besede povedane,
se je vse, se zdi, že zgodilo.
In to bi bilo grozljivo:
kot da je Svet velik Teater,
v katerem že zdavnaj ni
nobenega avtorja, ne režiserja, ne glasbenika.
Ves prostor, Oder, Planet
scela naseljujejo igralci,
(podivjani brez vseh Drugih,
brez Rokopisa stvarnika)
cel ocean igralcev,
ki v neskončnost ponavljajo
ostanke istih vlog.
Preprosto, nikogar ni, ki bi jim rekel,
kaj naj povejo in kam naj grejo.

Če so bile vse besede že v Njegovem srdu,
potem smo od nekdaj – utrujeni.

A rob neizrekljivega je vedno širši.
In vedno težje se je hraniti z mrakom poslednjega Niča
in bruhati luč, ki vse spreminja v Obstoje,
v določljivost Jezika.

O, ljubki demoni učenosti!
Ko je Bog raztrosil jezike nad Babilonom,
nam je morda le
trše gradivo dal:
saj ne dospeš do Stvarnikovega prestola
z zlaganjem opek.

(31. marec 2000)

Babilonska

Sve teže je napisati Pismo.

Izgubljena je nepovratno jasnoća riječi.
Nekad je svaka pjesma bila bremenita
jezovitim smislom:
na jednoj strani su žena i noć,
a na drugoj smo svjetlost i ja.

Sada je drugačije:
Penelopino tkanje moje civilizacije
obnoć se razvezuje, lako kopni.

Ako su sve riječi kazane,
sve se, reklo bi se, već dogodilo.
A to bi bilo strašno:
kao da je Svijet veliko Kazalište
u kojem već odavno nema
nijednog pisca, ni reditelja, ni muzičara.
Čitav prostor, Scenu, Planetu
nastanjuju glumci
(podivljali bez svih Drugih,
bez Rukopisa tvorca)
čitav okean glumaca
koji beskrajno ponavljaju
poderotine istih uloga.
Jednostavno, nema im ko reći
ni šta da kažu, ni kuda da krenu.

Ako su sve riječi bile još u Njegovoj srdžbi,
onda smo mi oduvijek – umorni.

Ipak, sve širi je rub neizrecivog.
I sve je teže jesti mrak posljednjeg Ništa
i bljuvati svjetlost koja sve pretvara u Jest,
u izvjesnost Jezika.

O, ljupki demoni erudicije!
Kada je Bog nad Babilonom prosuo jezike
možda nam je samo
tvrđu građu dao:
pa, ne stiže se do Tvorčevog prijestolja
slaganjem cigala.

(31. mart 2000)

Prazen list, razpotje

Predstavljam si bitje
s spominom kot prazen list:
vsak hip
lahko znova zapiše
tkanje časa, ki traja.

Kot da bi popotnik vse življenje
nosil v žepu razpotje.

To bitje nima preteklosti:
prazen list jo izničuje.

A vsako zapisovanje je grajenje babilona.
Razkošna kazni so vrata,
skozi katera je vsekakor treba iti.

In kam bi se zdaj jaz podal, Gospod,
na katero stran,
če bi dal mi strašno moč
praznega spomina
in razpotje, ki ga lahko
zmeraj vzamem iz žepa?

(marca 2000)

Prevedla Sonja Polanc

Prazan papir, raskršće

Zamišljam biće
sa sjećanjem poput praznog papira:
u svakom času
tkanje trajanja
može ispisati iznova.

Kao da neki putnik čitavog života
u džepu nosi jedno raskršće.

To biće i nema prošlost:
nju prazan papir poništava.

A svako ispisivanje građenje je vavilonsko.
Raskošna kazna je kapija
kroz koju se svakako mora proći.

Gospode, a kuda bih sada krenuo ja,
na koju stranu,
da si mi strašnu moć dao
praznog sjećanja
i raskršće koje mogu
uvijek izvaditi iz džepa?

(mart 2000)

A Sketch of Death

For Farah

When the day begins
With the news of a friend's death,
Everything becomes thought in a different way, and
Sometimes I'm unnerved by the crystal clarity
Of this. Over there, everything is so clear, man thinks,
While every scene reveals the face of the
Friend who had
A date in Samara.
Like some being
From a novel by Philip K. Dick, overseeing you.
The reasons are not important, but it must be
Something melancholy and too simple.

The day that begins with the news
Of a friend's death
Will be long remembered. All day
You make a documentary film in your head,
Make daring shots just like Leni,
Brilliant in your narrative, your
Inner voice sounds better
Than the voice of Morgan Freeman. This film,
However, will never be seen by anyone but you.
All the gestures are perfect,
Every slow motion in the right place,
It's all there. This is film. In your head,
The best cinema,
Since the world began...
A film about a human being who is no more.

Every day that brings
A new postcard from Samara
Does not last twenty four hours.
It lasts a lifetime. And this is the worst thing
That can happen in one day.

Because of these days
That send friends
In to a new language, Rainer,
You'll come to love silent, dull dumb days
When there are no voices from anywhere.

When the world is sinking in to a new night.
The time of day when people sleep.
Dream. Play at dying,
Study, prepare
For the High School of death.

(2nd June 2006)

Babylonian

It is becoming increasingly more difficult to write the Letter.

Irremediably lost is the clarity of words.
Once every poem was pregnant
With terrifying meaning:
On one side, woman and night,
On the other, light and I.

It's different now:
Penelope's weaving of my civilization,
Undone by night, easily disappears away.

If all the words have already been said,
Then everything, one could say, has already happened.
But that would be terrible:
As if the world is a big theatre
In which, for a long time now, there is
No writer, not one director nor musician.
All space, the stage, the planet,
Inhabited by actors
(Gone wild without the all the Others,
Without the Creator's manuscript)
A whole ocean of actors,
Repeating ad infinitum the remnants
Of the same roles.
Simply put, there is no one to tell them
What to say or where to go.

If all the words were already in His fury,
Then we have been tired – since always.

Wider and wider, however, is the edge of the unspeakable,
Increasingly difficult to eat the darkness of the final Nothingness
Vomit the light that transforms all into Being
The certainty of Language.

Oh, lovable demons of erudition!
When God scattered the languages over Babylon
He may have given us
Even harder building materials:
You cannot reach the Maker's throne
Just by laying bricks.

(31st March 2000)

Empty Paper, Crossroads

I imagine a being
With a memory like a blank piece of paper:
Every moment weaved out in time
Can be written out anew.

Like some traveller who carries
A crossroads in his pocket all his life.

This being has no past either:
It is destroyed by the blank paper.

And every writing is the building of Babylon
The luxurious punishment of the city gates
That must be passed through.

My Lord, and where should I go to now,
In which direction,
If you have given me the terrifying power
Of an empty mind
And the crossroads
I can always pull out of my pocket?

(March 2000)

Translated by Nikolai Jeffs

Gentian Çoçoli je bil rojen leta 1972 v Gjirokastru (Albanija). Študiral je zgodovino in geografijo, vendar se je kmalu posvetil književnosti. Več kot deset let je delal kot svobodni umetnik. Leta 1996 je ustanovil revijo o literaturi Revista Aleph, ki izhaja četrtno. Revija je kmalu postala stičišče mladih albanskih pisateljev in prevajalcev. Bil je tudi urednik antologije najboljših mladih albanskih pesnikov in prevodne serije največjih pesnikov dvajsetega stoletja, kot so Seamus Heaney, Miroslav Holub, Paul Valéry, Tomas Venclova, Tomaž Šalamun, Tomas Tranströmer, Odiseas Elitis, Jorgos Seferis idr. Izdal je tri pesniške zbirke: *Qytetërime të përkohshme (Začasne civilizacije, 1995)*, *Perim etri i hirit (Obseg pepela, 2001)* – slednja je prejela nagrado za najboljšo knjigo leta, ki jo podeljuje albansko ministrstvo za kulturo – pred kratkim pa zbirko *Dhç njerëzor (Človeška prst, 2006)*. Prevedel je tudi izbore pesmi avtorjev, kot so Seamus Heaney, Tomas Venclova, Derek Mahon, Michael Longley itd. Leta 2006 je sodeloval v Mednarodnem programu pisateljstva na univerzi v Iowi v Združenih državah.

Gentian Çoçoli was born in 1972, in Gjirokaster, Albania. He studied history and geography but soon dedicated himself to literature. For more than ten years he worked as a free-lance artist. In 1996 he founded The Aleph Review (Revista Aleph), a quarterly on literature, which soon became the focus of the young Albanian writers and translators. He also edited the anthology of the best young Albanian poets and a translation series of the great 20th century poets, presenting e.g. Seamus Heaney, Miroslav Holub, Paul Valéry, Tomas Venclova, Tomaž Šalamun, Tomas Tranströmer, Odiseas Elitis, Jorgos Seferis, etc. He has published three books of poems: *Qytetërime të përkohshme (Temporary Civilisations, 1995)*, *Perim etri i hirit (Circumference of the Ash, 2001)*, which received the Best Book of the Year Award conferred by the Albanian Ministry of Culture, and more recently *Dhç njerëzor (Human Soil, 2006)*. He has also translated poetry selections by Seamus Heaney, Tomas Venclova, Derek Mahon, Michael Longley, etc. In 2006 he participated in The International Writing Program of Iowa University in the United States.

Gentian Çoçoli

Skoraj Parnas

Zdaj je čas za spust. Ko se spuščaš po lesenih stopnicah hiše, se ti zdi, kot da se spuščaš po pobočjih Parnasa – odkruški v belem mavcu kot operjeni oblaki podarjeni stezam spodaj – ujet v brnečo klimo nad tabo zavija Eol – in pod deskami, razpokanimi kot zemlja, kolcajoča jesen skriva merjasce, ki te leže opazujejo in čakajo, sledijo tvojim negotovim korakom, ki padajo in se kot zajci raztrosijo po temni mreži alej – vabljev vonj iz kuhinje je zadržal tvoje cenjene hrte – pogačice kot lesnike, ki hrepnijo in kričijo po tem, da bi nekdo ugriznil vanje: ti trepetiš, se zadržuješ in se delaš, da tega ne preneseš več, ko si iztegnjen preko stopniščne ograje, (naključna vrsta dreves: beli gaber, javor, jesen) – *In kaj je z rano?* – stopnice si pustil za sabo in se zdaj potapljaš in potapljaš, a še vedno ne moreš zapolniti luknje v vprašanju:

Oblaki – zgolj spomin, tvoja srajca ni več vzvalovana in dvignjena od ljubosumnih vetrov, čeprav okrogla dolina poda leži daleč stran (s perspektive rose je videti kot obzorje) in nenadoma se upogneš nazaj proti tistim luknjam, odprtina v votline, kjer bi lahko prežali merjasci:
Ali so nočne solze odplaknile listje vek?

Zrušiš se v večni led pozidanega, obkrožen z bolečinami, ki tečejo v jabolka tvojih kolen, v trenutku sarkazma, tebi tako ljubem, se pero zarije v preprogo, kot v grob merjaščev kožuh – zdaj čutiš, kako se z bojnih pohodov samote, tople sapice vračajo skozi odprta vrata hiše, prihajajo in povijajo tvojo rano, kot da bi se obotavljale nad brazgotinami razpočenega sadja, medtem, ko na tvojem hrbtu za trenutek vrh strehe in vrh gore premešata svoji senci – tvorita novo ozemlje izčrpanosti.

Thuajse Parnas

Kthen stërmundi i zbritjes. Tek zbret shkallët e drunjta
 të shtëpisë, kujtohu, ti zbret pjerrinat e Parnasit –
 ciflat e suvave të bardha, si re puplore, tregojnë shtigjet poshtë –
 ngujuar kondicionerit që të shkrofëtin mbi krye skërmitet Eoli –
 nën shkelëzat e shkripta si dhë që gromësinë vjeshtë,
 aty fshihen derrat e egër që përgojnë, të përgojnë ty,
 përgojnë hapat e tu që ashtu, dridhshëm, humbin
 si lepuj udhëzave qorre – një aromë thëthitëse ç'prej aneksit
 r'i ka ndjellë gjithë langojtë e zgjedhur – kupat e gjunjëve,
 si mollë të egra dëshirohen përgjërohen për kafshim: dridhesh,
 zvarrit hapat, shtiresë i pamundur, ndëresh mbi parmak,
 (pemë e rastit, shkozë, panjë, frashër) – *Po plagat?* –
 shkalla që lë pas vetes hov e hov e dot se mbush zbrazëtinë e pyetjes:
 Retë – kujtim, këmisha nuk bymehet
 e lëvdohet më ç'prej erërave tamaqare, lugina e dyshemesë ende
 e largët (ajo në sytë e vesës është horizont),
 kthen me vrik sytë mos ato guva matanë
 janë derrat e zinj (Lotë nate i shplanë ato sy – gjethishtash aty?)
 Dhe rrëzohesh për kah akulli i përjetshëm i çimentos,
 mes atyre dhimbjesh që të kafshuan mollët e gjunjve,
 me lapsin ngulur mbi qilim si mbi gëzof të ashpër derri
 në atë çast kafshimi kaq shumë të dëshiruar –
 ndjen sakaq si filladet tash të ngrohta të motit të shtëpisë,
 kthyer kah dera e hapur prej atyre fushata vetmie,
 vijnë e të fashojnë plagët sikur të pushonin mbi shpërthiqje frutash.
 Mbi shpinën tënde, kulmi i çatisë dhe maja e malit
 bashkojnë sa hap e mbyll sytë hijet e veta – tokë e re kapitjesh.

Direktno avtorju

Paridu Teferiçiju

I. 1921

S podobno pozornostjo kot je
Nikolaj Gumiljev vlekel svoje noge,

je zimski kompas naravnan na končno smer;
z *Ilijado* v dlaneh steguje svoje roke,

da bi laže videl, kaj se bo vsak hip zgodilo –
kako bodo krogle, kot naglasi, padle na njegovo telo

in bo tisto, kar je zanj prikladno, izplavalo iz skrivališča,
da bi zavzelo novo brazdo vtisnjeno v njegovo čelo.

Potem bo padla globoka tišina,
lažja od današnjega snega na včerajšnjih zametih;

vljudno šepetanje v ruščini in v stari grščini se bo zaslišalo
izza razbitih vrat: temno kot črnilo,

usnjato, težko, knjižno, »Prosim gospa, najprej dame.«
in potem: »Vztrajam gospa, najprej dame.«

II. 2005

December. Piazza d'Autore. Fontana della Lingua.
Zasedanje marmornih bogov. Vendar je prizanesljivost
omehčala in napravila njihova telesa bolj zemeljska, tudi najmočnejša
med njimi.

In v prosojnem zraku, celo *on* deluje kot bi bil jedkan z nekakšnim namenom.

Ena od figur, bolj osamljena, se potaplja
nazaj v snov, v nedokončan bas-relief
in celo, če so poteze lastne možu bolj določne,
tista, ki ga muči, še vedno meče človeško senco.

Në Dorë të Autorit

Parid Teferiçit

I 1921

Njëloj pra edhe Nikolaj Gumiljovi,
me këmbët e rënuara, *gatitu*,

ngulitur kompas dhjetori për matjen finale;
me *Iliadën* në dorë shtrin duart drejt,

ta shpjerë në perspektivë atë që do të ndodhë –
kur plumbat do të bien si kwmbw vargu mbi trup

e atij që i duhet të dalë me tërësej nga ku është
të marrë shtegun e ri që sa ka zënw vend ballit.

Një heshtje e thellë do bjerë pastaj;
më lehtë se pufi i dwborës sot mbi atë dje,

Vijnë pëshpërime mirësjelljeje të rusishtes e greqishtes plakë,
prej derës së shkallmuar, bojë-zezë,

të lëkurtë, të rëndë, të librit: “Ju lutem zonjë, kaloni para”,
dhe “Po ju lutem, zonjë, kaloni ju e para!”

II. 2005

Dhjetor. Piazza D'Autore, Fontana della Lingua.
Tubim zotash në mermer. Vetëm zdërhallja
i zbruh e përdhos ashtu trupat. Qofshin këta dhe zota.
Dhe në këtë ajër të heksëm, skalitur edhe ai qëllimshëm.

Njeri prej tyre, si më i veçuari, që për një hap
nuk del dot nga lënda, është bazoreliev, s'është i pambaruar,
por mbaron me tipare më shumë njeriu,
pse ajo që e mundon ka hijesim njerëzor.

Med zobmi drži košček lesa (tudi iz marmorja).
A zakaj je temu tako, avtor ni posebej poudaril:
vsa voda nevidno teče navzgor skozi njegovo Adamovo jabolko
in polzi dol mimo njegovih gležnjev, da bi prišla na površje

skozi razpoko, ki jo je vrh dleta v žilavi roki, некоč odprl v njegovem čelu.

III.

Tisti, ki živijo v letu 1995. Nedaleč od tu
zavija sirena naše dobe,
sledijo streli, kriki in na koncu tišina,
ki jo je lahko pojasniti.
Potem se vse skupaj še enkrat ponovi.

Začela se je sezona ljudi.
Toda malo naprej od nas
je še vedno prastari gozd, pazljiv, rastoč,
ki še ima moč, da zapahne svoja težka vrata.

Tokrat za vedno.

IV. 1998

V tišini tuje hiše, ob vznožju gričev
težkih od jesenskega patosa vinogradov,
se prevajalec Lirim usede za mizo, da bi odkrušil pomen od
marmornega jezika –
redka prilika, ko tisoč oči gleda, kot da bi bilo vse skupaj
projicirano na platno, vrh puščice, ki je končno
našla žilo v temeljito preiskani sledi mrtvih,
tisti, ki končno vodi navzdol do gležnjev.

A ta zaslepljujoča luč, ki ga pripravi do tega, da mežika, ne prihaja
iz bakrene sponke starih sandal, temveč
iz cevi puške ostrostrelca Št., ki z vrha griča,
skrit med barakami, kjer zori sladko grozdje,
to popoldne ne izgublja časa, da bi prepolovil konico peresa,
ki se je za hip skoraj prikazala in odtisnila svojo heksametrično magmo.
Tako blizu je bil jezik, a ni mu bilo dano, da bi bil zapisan.

Ndër dhëmbë shtrëngon një copë dru (edhe ai mermer)
pse ajo që di i ka ngecur diku trupit të pasqaruar nga autori:
tërë uji që nëpërshkon padukshëm nga moll' e fytit
gjër thembrave të tyre, del curril

nga një e çarë-majë dalte, që një dorë e regjur ia çeli te balli.

III.

Banorë të 1995-ës. Jo shumë larg nga këtu,
dëgjohet një sirenë e kohës sonë,
mandej krisma, kuja, heshtje e kuptueshme.
Dhe prapë e gjitha nga e para.

Ka nisur sezoni i njeriut.
Edhe më larg nga ne akoma,
një pyll i moçëm, plot vëmendje, i vrenjtur,
ka akoma fuqi të mbyllë dyert e veta të rënda.

Këtë herë për fare.

IV. 1998

Në heshtjen e një shtëpie të huaj, në këmbë kodre
ngarkuar me patos vjeshtak vreshtash,
Lirim përkthyesi ulet të nisë përkthejë nga një gjuhë mermeri –
është çasti i rrallë kur mijëra sy shohin si në ekran
majën e shigjetës e cila ka gjetur më në fund
një venw shtegu kaq të përimitë të vdekjes
që të shpie më në fund për te thembra.

Po ai si verbim drite që ia pulit sytë nuk vjen
nga zava e bakërtë e sandales së lashtë, është
thepi i pushkës së snajperit No—, që prej majës së kodrës,
fshehur ndër vile që mëkojnë sheqer të urtë fruti,
s'përton edhe këtë mesditë t'ia shpojë atë majë pene,
që për të qindën e kohës desh e shkrifte atë magmë heksametrike.
Kaq pranë ndodhte *gjuha*, por nuk kish të shkruhej.

V. 1997

Marca leta 1997 je girokastersko knjižnico skoraj uničil neidentificiran oborožen moški. Da se to ni zgodilo, se imamo zahvaliti hrabrosti tedanjega direktorja Petraqa Qurkuja in hrabrosti lokalnega življa. Ta pesem je posvečena njim.

“Oklepajoč se svoje nenaopolnjene puške, sem čakal, da pridejo.
Stotine tisočev knjig, ki sem jih sam razporedil po policah in stlačil
v vrste, je zdaj prekritih s strahom, trepetalo in rdeče gorelo.

Brez vsake koristi sem napravil znamenje s puško, vrsto zvezde –
mogoče Saturn, zgolj, da bi se zamotil.
V tišini dvorišča, sem vadil ta svoj gib (kot Ed Harris v *Ostrostrelcu*),
prazno potezo s knjigo v drugi roki,
in moja roka, bolj podobna ptici kakor roki, je trepetala –

potem pa zmeda svinca, stekla, krikov in ječanja,
kot da bi se na znak zrušile vse police iz borovega lesa, potem
zmešnjava, knjige, ki mi letijo čez glavo,
ki jo je oplazila in ožgala natančna krogla,
(blažilna plast prahu od ometa je ohranila moje poteze za kasneje),

vstal sem, komaj sem se držal na nogah in z lažnim občutkom vznesenosti,
ki se je podil po meni kot razposajen otrok, vzel pod pazduho knjigo
in se v trenutku znašel zunaj, in tekel naprej, z eno samo mislijo,

da jo sam izročim avtorju, naravnost v njegove roke.”

Iz angleščine prevedel Uroš Zupan

V. 1997

Në mars të 1997-us biblioteka e Gjirokastrës u rrezikua të bastisej nga disa të panjohur të armatosur. Shpëtoi falë heroizmit të drejtorit të atëhershëm Petraq Qurku dhe disa banorëve aty rreth. Atyre ua kushtoj.

“Me pushkën pa plumb në dorë, i prisja të vinin.
Njëqind mijë libra vënë krah meje, shtrëngonin rradhët
kapluar nga një frikë e kuqërremë, flakëruese.

Mora si kot në shenjë një si yll – Saturnin, për hir të armës.
Në heshtjen e oborrit, dhashë shenjë (tip Ed Harris te *Snajperi*)
me një lëvizje boshe libri, ç’më kapi dora
që më shumë qe shpend se dorë, që dridhej –

pas një katrahure plumbash, xhamash, klithmash, ngjirjesh,
si të binte në çast tërë ajo kreshtë unazash, kuturu, me librin mbi kokë,
të shpuar e qorruar tej e tej nga një plumb syçelë,
(pluhur qetësues gëlqereje m’i mbronte tiparet për më vonë):

u ngrita pastaj gjunjë-prerë, e prej një ngazëllimi kallp
që më shkëlmonte barkun si birth, e vura nën sqetull atë libër
e një çast, bëra të dal me vrik jashtë, me idenë fikse

t’ia shpija atë libër autorit, vetë unë, bash në dorë.”

Almost Parnassus

Now comes the labor of descent. Walking down the wooden stairs
of the house, it comes to you, you are descending the slopes of Parnassus —
the chips in the white plaster, like feathered clouds, give onto the paths
below —

trapped in the snorting air-conditioner above you, Aoleus screams —
and under the planks, broken like earth, belching autumn,
hide the wild boars, watching, lying in wait for you,
tracking your uncertain steps as they fall and scatter like rabbits
in the dark network of alleys — an enticing smell from the kitchen
has drawn away your prized greyhounds — kneecaps like crab apples
yearning, crying out to be bitten: you tremble,
hold back, pretend you can no more, sprawled over the banister
(haphazard line of trees: hornbeam, maple, ash) — *And the wound?* —
the steps you have left behind you plunge and plunge and still can't fill
the hollow of the question:

Clouds — a memory, your shirt no longer billowed
and lifted by the jealous winds, yet the floor's round valley
lies far off (from the dew's vantage point it looks like the horizon),
suddenly you twist back to those hollows,
the cave openings where the black boars might be lurking.
Have night tears washed away the eye-leaves?

And collapse onto the eternal ice of the concrete,
encircled by pains that tear into the apples of your knees,
the pencil thrust into the carpet as if in the boar's rough coat,
in the biting moment, so dearly wished-for —
now you feel how the warm breezes of the house,
returning through the open doors from their campaigns of solitude,
come and bandage your wound as if pausing over the gashes of a burst fruit,
while on your back, the rooftop and the mountain peak
join for an instant their shadows — a new ground of exhaustion.

Translated by Erica Weitzman and author

In the Author's Hand

for Parid Teferiçi

I. 1921

Just like Nikolai Gumilyev
with feet dragging, attention,

a winter compass set for the final course;
Iliad in hand, he stretches out his arms,

to put into perspective what is about to happen —
when the bullets will fall like stresses on his body

and that which is proper to him will emerge from its hiding place
to take the new path inscribed on his forehead.

Then a deep silence will fall,
lighter than this day's snowfall on yesterday's drifts;

polite whispers in Russian and ancient Greek will come
from behind the broken door: ink-black,

leathery, heavy, bookish, "Please, madam, ladies first,"
and "I insist, madam, ladies first."

II. 2005

December. Piazza d'Autore. Fontana della Lingua.
Conference of marble gods. But indulgence
has softened and soiled their bodies, even the strongest among them.
And in that transparent air, even *he* seems etched through some design.

One of the figures, more solitary, sinks back
into the material, a bas-relief, unfinished,
and even if the man's own features are better defined,
the one that troubles him still casts a human shadow.

In his teeth he holds a piece of wood (also of marble)
though why this has been stuck there in the figure's body the author
fails to specify:

all the water flowing invisibly up through his Adam's apple
and down past his ankles, emerges in a thin stream

from the crack that a chisel's tip, held in a leathery hand, once opened
in his forehead.

III.

Residents of the year 1995. Not far from here,
a siren of our age sounds,
afterwards shots, screams, a silence easily explained.
Then everything all over again from the beginning.

The human season has begun.
But farther off from us,
an ancient forest, attentive, brooding,
still has the strength to pull its heavy gates closed.

This time for good.

IV. 1998

In the silence of an unfamiliar house, in foothills
heavy with the autumnal pathos of vineyards,
the translator Lirim sits down to break meaning from a marble language —
a rare occasion when a thousand eyes watch, as if projected on a screen,
the tip of the arrow, which has found at last
one vein in the long-scrutinized trail of death,
the one which threads, finally, down to the ankles.

But that blinding light which makes him squint does not come
From the copper clasp of ancient sandals; it comes
from the barrel of the shotgun of sniper No—, who from the hilltop,
hidden amongst the cottages where the grapes' rich sugar ripens,
wastes no time this afternoon in splitting the pen's point,
which in a second almost poured out and prints its hexametric magma.
So close was language, but it was not to be written.

V. 1997

In March 1997 the library of Gjirokaster was nearly destroyed by unidentified armed men. Its preservation was due to the heroism of then-director Petraq Qurku and local residents. This poem is dedicated to them.

“Holding my unloaded shotgun, I waited for them to come.
A hundred thousand books placed by my own hand, squeezed into rows,
now covered by fear, flickering, burning red.

Uselessly I made a sign with my rifle, a kind of star — or Saturn, just for
something to do.
In the silence of the courtyard, I practiced my move (like Ed Harris in *Sniper*),
an empty gesture, the book in my other hand,
and my hand more bird than hand, trembling —

then a chaos of lead, of glass, of shouts and groans,
as if all at once all those pinewood shelves collapsed, pell-mell, with the
book over my head
grazed and charred through by a sharp-eyed bullet,
(a soothing layer of plaster dust preserved my features for later);

I got up, barely able to stand, and out of a false sense of elation
kicking in my insides like a child, I took the book under my arm
and in an instant I was outside, running, with the single thought

to deliver that book to the author myself, directly into his hands.”

Translated by Erica Weitzman

Dumitru Crudu je pesnik in dramatik, rojen leta 1967 v Republiki Moldaviji. Študiral je književnost na Transilvanski univerzi v Braşovu (Romunija). Leta 1999 je skupaj z Mariusom Ianusom razvil nov literarni tok, imenovan frakturizem. Objavil je pet zbirk poezije in sedem knjig z dramskimi besedili. Napisal je več kot dvajset iger za gledališče, televizijo in kino, ki so bile večinoma uprizorjene v Moldaviji, Romuniji, Italiji, Kamerunu in na Švedskem. Prejel je najpomembnejše gledališke nagrade v Moldaviji in Romuniji: leta 2001 je osvojil prvo mesto na vsedržavnem moldavskem tekmovanju za najboljšega dramatika z igro *Un orb şi o oarbă pe culmile Caucazului* (*Slepec in slepka na kavkazijskih vrhovih*); leta 2003 je zmagal na romunskem dramskem tekmovanju za najboljšo gledališko igro, ki ga organizirata Romunska zveza gledališč (UNITER) in Fundacija romunske princeze Margarete. Prvo mesto je osvojil z igro *Alegerea lui Alexandru Suţo* (*Izvolitev Alexandra Suta*). Njegova dela so: *Steaua fără Mihail Sebastian* (*Zvezda brez Mihaila Sebastiana*, 2006), *Salvaţi America* (*Rešite Ameriko*, 2005), *A şaptea cafana* (*Sedma kafana*, 2004; soavtorja: Nicolata Esinencu in Mihai Fusu), *Duelul* (*Dvoboj*, 2006), *Înainte şi după fugă* (*Pred in po pobegu*, 2004), *Oameni ai nimănui* (*Nikogaršnji ljudje*, 2005) in druga.

Born in 1967 in the Republic of Moldova, Dumitru Crudu is a poet and playwright. He studied Literature at the Transylvania University in Brasov (Romania). In 1999 he founded a new literary current called Fracturism together with Marius Ianus. He has published five books of poetry and seven books of dramaturgy. He has written more than twenty plays for theatre, television and cinema, most of which have been performed on stage in the Republic of Moldova, Romania, Italy, Cameroon and Sweden. He has received the most important theatre awards in the Republic of Moldova and Romania: he was awarded in the Moldavian National Playwrighting Competition for the play *Un orb şi o oarbă pe culmile Caucazului* (*A Blind Man and a Blind Woman on the Caucasian Peaks*) in 2001; and was also the winner of the Best Romanian Theatre Play Drama Contest 2003, organized by the Romanian Theatrical Union (UNITER) and the Foundation of Princess Margareta of Romania, for the play *Alegerea lui Alexandru Suţo* (*Election of Alexander Sutto*). His plays include *Steaua fără Mihail Sebastian* (*A Star Without Mihail Sebastian*, 2006), *Salvaţi America* (*Save America*, 2005), *A şaptea cafana* (*The Seventh Cafana*, 2004; co-authors: Nicoleta Esinencu and Mihai Fusu), *Duelul* (*Duel*, 2006), *Înainte şi după fugă* (*Before and After the Escape*, 2004), *Oameni ai nimănui* (*Abandoned People*, 2005) and others.

Dumitru Crudu

Nikogaršnji ljudje

7. prizor

Ulica pred blokom. Na cesti je veliko avtomobilov.

MARIA: Signora Elisa, dove siete?

Maria išče gospo Eliso. Najde jo sredi ceste.

MARIA: Cosa fate? Si calmi, signora Elisa!

Maria poskuša odpeljati signoro Eliso, ki stoji sredi ulice. Zasliši se besno hupanje avtomobilov.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, umakni se mi. Pusti me, da se vržem pod avto, ker se name nihče več ne spomni, ker nikomur več nisem potrebna.

MARIA: Signora Elisa, jaz nisem pozabila na vas. Jaz vas potrebujem, signora Elisa.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Ti? Ti, Maria nič ne razumeš. Le zakaj bi živela, če v tem življenju zame ni nobenega veselja več.

MARIA: Gospa, rotim vas, ne pustite me brez dela!

Maria prepriča signoro Eliso in jo posadi na klop.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, portami anche una bottiglia di vino!

MARIA: Gospa, to je danes že vaša druga steklenica.

STARKA, KI NOČE DOMOV: In kaj je, če je druga? Ali morda pijem za tvoj denar? Molči in pij z mano!

MARIA: Gospa, toda jaz ne pijem.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Pij! Vsaj en kozarec! Drugače bom huda.

MARIA: Dobro, pila bom. Toda obljubiti mi morate, da greva domov.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Nočem se vrniti v tisto prazno hišo, kjer ni nikogar. Preprosto nočem. Tista prazna hiša se mi gabi.

MARIA: Signora Elisa, ma è la sua casa. Če bi jaz imela takšno hišo, za nobeno ceno ne bi prišla v Rim.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Nisem pozabila, da je moja hiša, toda od nje mi gre na bruhanje.

MARIA: Signora Elisa, greva domov. La prego, andiamo!

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, vsi so pozabili name. Moja hči se oglasi samo še za praznike. Maria, vsi so me pozabili. Slabo mi je od tolikšne

Oameni ai nimănui

Scena 7

O stradă din fața blocului. Pe stradă trec foarte multe mașini.

MARIA: Signora Elisa, dove siete?

Maria o caută pe signora Elisa. O descoperă în mijlocul străzi.

MARIA: Cosa fate? Si calmi, signora Elisa!

Maria încearcă s-o scoată pe signora Elisa din mijlocul străzi. Se aude claxoanele furioase ale mașinilor.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Dă-te într-o parte, Maria.

Lasă-mă să mă arunc sub o mașină pentru că nimeni nu-și mai amintește de mine, pentru că nimeni nu mai are nevoie de mine.

MARIA: Dar eu nu v-am uitat, signora Elisa! Dar eu am nevoie de dumneavoastră, signora Elisa!

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Tu? Tu, Maria, nu înțelegi nimic. Pentru ce să trăiesc când nu mai am nici o bucurie în viața asta?

MARIA: Doamnă, vă rog, vă implor, nu mă lăsați șomeră!

Maria o convinge pe signora Elisa se așează pe o bancă.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Maria, portami anche una bottiglia di vino!

MARIA: Signora Elisa, dar aceasta e deja a doua sticlă.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Ei și de dacă e a doua sticlă? Ce, îți beau bani tăi cumva? Taci și bea și tu cu mine.

MARIA: Doamnă, dar eu nu beau.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Bea. Măcar un pahar! Altfel, mă supăr.

MARIA: Bine, am să beau. Dar după asta îmi promiteți că mergem acasă.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Eu nu vreau să mă întorc în casa aia goală unde nu e absolut nimeni. Pur și simplu nu vreau. Mi s-a scîrbit de casa aia pustie.

MARIA: Signora Elisa, ma è la sua casa. Dacă aș fi avut și eu o casă ca asta pentru nimic în lume nu aș fi venit la Roma.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Nu am uitat că e casa mea, însă mi-e silă de ea.

osamljenosti. Obraza zadnjega otroka sploh nisem videla. Sedi in pij z mano! Jaz ne grem domov, dokler sem ne pride moja hči.

MARIA: Gospa, predlagam, da greva domov, da se malo uležete in naspite, jutri pa pokličete svojo hčer, ki vas bo zagotovo prišla obiskat. Prepričana sem, da vas pride obiskat. Pojdiva v hišo.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Ne, nočem v tisto hišo, kamor že dolgo ni stopila človeška noga, kjer je toliko osamljenosti, kjer postelje, zidovi, kopalnica, kuhinja, krožniki, žlice, predsoba ječijo od osamljenosti.

Hitro vstane in se napoti k vhodnim vratom svoje hiše.

STARKA, KI NOČE DOMOV: La mia casa! La mia casa!

Starka govori, kot da bi se s kom pogovarjala.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Včasih je bila ta hiša polna ljudi. Včasih jo je preplavljala glasba. Vsi so plesali in poslušali glasbo. Vsak dan je v to hišo prišlo na desetine ljudi, večino sem komajda poznala, pa sem vse sprejela z odprtimi rokami. Všeč so mi bili neznanci, rada sem jim pripovedovala in jih poslušala. Toda zdaj ko sem ostarela, sem spoznala, da sem nenadoma ostala sama, čisto sama. Lepega dne so vsi pozabili name. Tudi tisti, ki so prihajali k meni jest, ali pa zato, da bi potem lahko opravljali. Celo na cesti so mi nehali odzdravljati, ker sem preprosto stara in nisem več lepa. Nekega dne sem v roke vzela beležko, da bi jih poklicala, na koncu sem jo ježno vrgla v kot, saj sem spoznala, da jih tudi jaz nočem več videti.

MARIA: Signora Elisa, pojdiva spat. Prepričana sem, da vas bo hči jutri obiskala.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Ne verjamem, da bo prišla. Tebe mi je našla, da mi kuhaš in pereš perilo, misli, da je tako problem rešen. Moja hči ima svoje življenje: zabave, plese, obiske pri prijateljih, gledališke predstave, opere, sprejeme. Le kdaj bi lahko pomislila name? Kdaj? Maria, preparami il letto!

MARIA: Immediatamente.

Zazvoni Mariin telefon.

MARIA: Kdo je? Si ti Irina? Živijo! Kako si? Kako sem vesela, da si poklicala! Res sem vesela!

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, kaj govoriš. Preparami il letto.

MARIA: Immediatamente, signora! Kaj? Pavel? Kako? Danes? Še včeraj sem govorila z njim. Andrei ga je našel na vrtu? O bog! Zakaj je to naredil? Zaradi njiju sem šla delat. Je slišal, da imam drugega? Bedarije. Nikogar nimam, Irina. Zakaj mi ni zaupal? Zakaj?

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, dai smettila di parlare.

MARIA: Un momento, signora.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, riempi il catino con l'acqua e vieni qua!

MARIA: Signora Elisa, haideți acasă, deja e târziu. La prego, andiamo!

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Toți m-au uitat, Maria. Fiică-mea mai trece să mă vadă doar de sărbători. Toți m-au uitat, Maria. Mie mi s-a urît de atita singurătate. Pe ultimul ei copil nici măcar nu l-am văzut la față. Stai jos și bea și tu cu mine! Eu nu am să mă întorc acasă pînă nu va veni fiică-mea aici.

MARIA: Doamnă, eu vă propun să mergem acasă, o să vă culcați, o să dormiți, iar mîine o s-o sunați pe fiica dumneavoastră și ea o să vină să vă vadă. Sunt sigură că o să vină să vă vadă. Haideți să intrăm în casă.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Nu, nu vreau să merg în casa aia unde de ani de zile nu a mai călcat picior de om, unde e atita singurătate, unde paturile alea, pereții, baia, bucătăria, farfuriile, lingurile, antreul mustesc de singurătate.

Brusc se ridică în picioare și se îndreaptă spre ușa casei sale.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: La mia casa! La mia casa!

Bătrîna spune aceste cuvinte de parcă s-ar adresa cuiva anume.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Pe timpuri, casa asta era plină de lume. Pe timpuri, era plină de muzică. Toată lumea dansa și asculta muzică. Zilnic, prin casa asta treceau zeci de oameni, pe mulți abia de-i cunoșteam, dar pe toți îi primeam cu brațele deschise. Îmi plăceau oamenii necunoscuți, îmi plăcea să vorbesc și să-i ascult. Dar am îmbătrînit și, brusc, m-am trezit că sunt singură, absolut singură. Într-o bună zi, toți au uitat de mine. Nu mă mai vizitau nici măcar cei care pur și simplu veneau să mănînce sau să aibă ce birfi după aceea. Nici măcar pe stradă nu-mi mai răspundeau la salut pentru că, pur și simplu, am îmbătrînit și am încetat să mai fiu frumoasă. Într-o zi, am luat în mîini agenda telefonică gîndindu-mă să-i sun eu, dar pe urmă am aruncat-o plictisită într-un ungher pentru că am înțeles că nici eu nu vreau să-i mai văd.

MARIA: Signora Elisa, haideți să ne culcăm. Iar mîine sunt sigură că fiica dumneavoastră o să vină să vă vadă.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Nu cred că o să vină. Te-a găsit pe tine care îmi faci de mîncare și îmi speli hainele și crede că a rezolvat o problemă. Fiică-mea își are viața ei: petreceri, baluri, vizite pe la prieteni, spectacole de teatru, de operă, banchete. Cînd să-și mai amintească de mine? Cînd? Maria, preparami il letto!

MARIA: Immediatamente, signora!

Sună telefonul Mariei.

MARIA: Alo, cine-i? Tu ești, Irina? Bună, Irina! Ce faci? Cît mă bucur că m-ai sunat! Mi-ai făcut o mare bucurie!

MARIA: Ora, signora. No, non posso venire.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Non puoi venire?

MARIA: Non dicevo a lei. Parlavo con qualcuno da casa. Je Andrei pri tebi?

Andrei, ljubček moj, zdaj ne morem priti. Vem, da si ostal sam. Vem, da se bojiš biti sam ponoči v tisti veliki prazni hiši. Teta Irina te bo vzela k sebi. Jaz pa pridem čez en mesec.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, hai riempito il catino?

MARIA: Hitreje ne morem.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Hitreje ne moreš?

MARIA: Da, gospa. Lahko.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Allora portalo, Maria.

MARIA: Sì, lo porto subito. Zdaj ne morem. Še vedno nisem zbrala dovolj denarja za dolgove. Če se vrnem zdaj, se potem v Italijo nikoli več ne bom mogla vrniti, ker mi je potekla viza. Pridem čez en mesec, ko dobim plačo. Andrei, še en mesec počakaj. Do takrat bo zate skrbela teta Irina. Andrei, samo še en mesec čakaj name. Daj mi zdaj teto Irino. Irina, naredi vse, kar je treba! Naj ti pošljem denar? Zdaj ga nimam pri sebi, jutri ga bom že našla. Irina, jutri ti pošljem denar. Jutri ti ga pošljem.

STARKA, KI NOČE DOMOV: Maria, končno si prišla. Umij mi noge, prosim. Zakaj jokaš? Ti ni všeč, da mi moraš umivati noge? Ti je všeč? Me veseli. Maria, tako sem sita te osamljenosti. Maria, povej mi nekaj lepega, prosim. Maria, razveseli me, da bom pozabila na to svojo osamljenost, da bom pozabila, da se moja hči ne spomni več name, da pozabim, da so vsi pozabili name! Maria, povej mi kaj veselega, da pozabim, da me bolijo noge, glava, jetra, rame in srce. Maria, razveseli me, da pozabim, da zame to življenje nima več smisla, da mi ne prinaša niti kančka veselja! Maria, povej mi prosim, kaj veselega. Maria, zabavaj me!

Prevedel Aleš Mustar

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Maria, ce tot vorbești acolo? Maria, preparami il letto!

MARIA: Immediatamente, signora! Ce? Pavel? Cum? Astăzi? Dar ieri am vorbit cu el? L-a găsit Andrei în grădină? Dumnezeu! Dar de ce a făcut-o? Doar pentru ei am plecat să muncesc. Ar fi auzit că am pe altcineva? Ce timpinii. Nu am pe nimeni, Irina. Oare de ce nu a avut încredere în mine? De ce?

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Maria, dai smettita di parlare?

MARIA: Un momento, signora.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Maria, riempi il catino con l'acqua e vieni qua!

MARIA: Ora, signora. No, non posso venire.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Non puoi venire?

MARIA: Non dicevo a lei. Parlavo con qualcuno da casa. Andrei e lângă tine? Andrei, băiatul meu, acum nu pot veni. Știu că ai rămas singur. Știu că ți-e frică să stai în casa aia goală și pustie și că te temi să rămii peste noapte acolo. Andrei, băiatul meu mătușa Irina o să te ia la dînsa. Iar eu am să vin peste o lună.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Maria, hai riempito il catino?

MARIA: Mai repede nu pot.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Mai repede nu poți?

MARIA: Da, doamnă. Pot.

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: Allora portalo, Maria.

MARIA: Si, lo porto subito. Acum nu pot. Încă nu am adunat destui bani ca să-mi dau datoriile. Iar dacă vin acasă, nu am să mă mai pot întoarce niciodată în Italia fiindcă am viza expirată. Am să vin peste o lună când voi primi salariul. Mai așteaptă-mă o lună, Andrei. Doar o lună, Andrei. Pînă atunci, va avea grijă de tine mătușa Irina. Doar o lună mai așteaptă-mă, Andrei, doar o lună. Acum dă-mi-o pe mătușa Irina. Irina, ai să faci tot ce trebuie! Să-ți trimit niște bani? Acum nu am, dar mîine am să găsesc. Mîine am să-ți trimit bani, Irina. Mîine am să-ți trimit!

BĂTRÎNA CARE NU VREA SĂ SE ÎNTOARCĂ ACASĂ: În sfîrșit, ai venit, Maria. Spală-mi, te rog, picioarele. De ce plîngi? Nu-ți place că-mi speli picioarele? Îți place? Mă bucur. Maria, mi s-a urît de atîta singurătate. Maria, spune-mi, te rog, ceva vesel. Înveselește-mă, Maria, ca să uit de singurătatea asta a mea, ca să uit că fiică-mea nu-și mai amintește de mine, ca să uit că m-a uitat toată lumea! Spune-mi ceva vesel, Maria, ca să uit că mă dor picioarele și capul și ficatul și umerii și inima. Înveselește-mă, Maria, ca să uit că viața asta îmi pare fără nici un sens și că nu-mi mai aduce nici măcar o singură bucurie! Maria, spune-mi, te rog, ceva vesel. Distrează-mă, Maria!

Nobody's People

A street in front of an apartment block. Heavy traffic on the roads.

MARIA: Signora Elisa, dove siete?

Maria is looking for signora Elisa. She finds her in the middle of the street.

MARIA: Cosa fate? Si calmi, signora Elisa!

Elisa is standing in the middle of the street, Maria is trying to make the signora come with her. The angry shutting of car doors.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Maria, get out of my way. Let me throw myself under a car because nobody remembers me any more, because nobody needs me any more.

MARIA: Signora Elisa, I haven't forgotten about you. I need you, signora Elisa.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: You? You don't understand anything Maria. Why live if I have no joy of life?

MARIA: Please, I beg you, don't leave me without work!

Maria coaxes Elisa and sits her on a bench.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Maria, portami anche una bottiglia di vino!

MARIA: But this is already your second bottle of the day!

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: And so what if it is the second? Am I drinking your money? Shut up and drink with me!

MARIA: But I don't drink.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Drink! Drink at least one glass! Otherwise I'll be angry.

MARIA: OK then, I'll drink. But you must promise me we'll go home.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: I don't want to go back to the empty house with nobody in it. I just don't want to. It's as simple as that. That empty house makes my stomach turn.

MARIA: Signora Elisa, ma è la sua casa. If I had a house like yours, then nothing would have ever made me come to Rome.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: I haven't forgotten it's my house. Nonetheless, it still makes me want to throw up.

MARIA: Signora Elisa, we're going home. La prego, andiamo!

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Everybody's forgotten about me, Maria. My daughter calls only for the holidays. Eve-

rybody's forgotten about me, Maria. So much loneliness makes me sick. I haven't even seen the face of her last child. Sit and drink with me! I'm not going home until my daughter arrives.

MARIA: I suggest we go home, you lie down, sleep, and tomorrow you can call your daughter who's sure to come to visit you. I'm sure she'll come and visit you. Let's go back to the house.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: No, I don't want to go back to that house, that house into which no human foot has stepped for such long time now, that house where there is so much loneliness, where the beds, walls, bathroom, kitchen, plates, spoons, hall, cry out with loneliness.

She quickly gets up and goes in the direction of the door to her house.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: La mia casa!
La mia casa!

The old woman talks as though talking to somebody.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: There was a time when this house was full of people. Sometimes it was overflowing with music. Everybody was dancing and listening to the music. Scores of people came to the house every day. I hardly knew any of them, but I greeted them all with my open hands nonetheless. I liked strangers, I liked talking to them and listening to them. Now, however, that I'm old, I've realised that I've suddenly been left all alone. One fine day everybody just forgot about me. Even the people that used to come and eat in my house, or just those who came to gossip. When we meet in the street they don't greet me any more. And this is just because I'm old and no longer beautiful. One day I took my phone book to call them all up, but then I threw it in to the corner because I realised that I, too, didn't want to see these people any more.

MARIA: Signora Elisa, let's go to bed. I'm sure your daughter will visit you tomorrow.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: I don't believe she'll come. She found you to cook and wash for me. So she now thinks that the problem is solved. My daughter has her own life: parties, dances, visits to friends, the theatre, opera, receptions. When will she find the time to think about me? When? Maria, preparami il letto!

MARIA: Immediatamente.

Maria's telephone rings.

MARIA: Who is it? Irina, is that you? Hello! How are you! I'm so happy you called! I really am happy!

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Maria, why all the talk? Preparami il letto.

MARIA: Immediatamente, signora! What? Paul? How? Today? But I was

talking to him just yesterday. Andrei found him in the garden? Oh my god! Why did he do it? I went to work because of them? He heard that I had another man? Nonsense. I don't have anybody, Irina. Why didn't he trust me? Why not?

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Maria, dai smettila di parlare.

MARIA: Un momento, signora.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Maria, riempi il catino con l'acqua e vieni qua!

MARIA: Ora, signora. No, non posso venire.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Non puoi venire?

MARIA: Non dicevo a lei. Parlavo con qualcuno da casa. Is Andrei with you? Andrei, my darling, I can't come now. I know you're all alone. I know you're afraid of being all alone at night in that big empty house. Aunt Irina is going to take you with her and I'll be back in a month's time.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Maria, hai riempito il catino?

MARIA: I can't do it any faster.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: You can't do it any faster?

MARIA: No, signora, I can.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Allora portalo, Maria.

MARIA: Sì, lo porto subito. No, I can't do that now. I still haven't saved up enough money to pay back all the debts. My visa has expired. If I go back now, then I'll never be able to return to Italy. I'll come in a month's time, when I get paid, wait for a month, Andrei. Aunt Irina will look after you until then. Wait for just another month, Andrei. Let me talk to Aunt Irina now. Irina, do whatever has to be done! Do you want me to send you some money? I don't have any money at the moment, I'll find some tomorrow. I'll send you the money tomorrow, Irina. I'll send it tomorrow.

THE OLD WOMAN WHO DOES NOT WANT TO GO HOME: Maria, finally. Please wash my feet. Why are you crying? You don't like washing my feet? You like it? I'm so happy, Maria, I'm so fed up with this loneliness. Maria, tell me something nice. Maria, make me happy, so happy I'll forget this loneliness of mine, that I'll forget that my daughter doesn't remember me any more, that I'll forget that everybody has forgotten about me. Maria, tell me something cheerful, so that'll forget that my feet, head, liver, shoulder, and heart hurt. Maria make me happy, so that I'll forget that I don't see the meaning of life any more, that I'll forget that life doesn't bring me even a paltry ounce of joy. Maria, something happy, please. Entertain me Maria!

Translated by Nikolai Jeffs

Vytautas Dekšnys je bil rojen leta 1972 v Vilniusu. Iz filozofije je magistriral na univerzi v Vilniusu, doktoriral pa na visoki šoli za družbene raziskave v Varšavi na Poljskem. Doktorat je zagovarjal na Poljski akademiji znanosti. Kot samostojni prevajalec prevaja eseje, prozo, poezijo in družboslovne študije iz poljščine, ukrajinščine, latvijščine ter beloruščine za različne litovske založbe in publikacije s področja kulture. Je član Litovskega pisateljskega sindikata. Leta 2005 je objavil pesniško zbirko *Išimtys (Izjeme)*, ki je bila leta 2006 na prestižnem festivalu poezije Druskininkai Poetic Autumn Festival nagrajena z nagrado Young Yotvingian Prize. Iz poljščine je prevedel avtorje, kot so T. Różewicz, K. I. Gałczyński, A. Stasiuka in J. Kłoczowski.

Vytautas Dekšnys was born in Vilnius in 1972. He completed his MA in philosophy at the Vilnius University and his PhD in philosophy at the College for Social Research in Warsaw, Poland. He defended his PhD at the Polish Academy of Sciences. Working as an independent translator, he translates essays, prose, poetry, studies on the humanities from Polish, Ukrainian, Latvian, Belarussian for several Lithuanian publishers and cultural periodicals. He is a member of Lithuanian Writers Union. In 2005 he published a poetry book *Išimtys (Exceptions)* that was awarded the Young Yotvingian Prize at the prestigious Druskininkai Poetic Autumn festival in 2006. He has translated works by Polish authors such as T. Różewicz, K. I. Gałczyński, A. Stasiuk and J. Kłoczowski.

Vytautas Dekšnys

Foto: Vladas Braziūnas

Tedni na štoru

Sedim na štoru sedim ves dan
sedim vso noč ves teden moj
štor je vlak verjamem
v modri vlak v vlaku sedim
ves dan sedim vso noč ves teden
moj štor je polje konj
in orač za oknom starec njegov znoj
moj štor je koturn baldahin
scena cirkus dvigam se kot mehurček
nad gozdom grmičkom mesom sedim
ves dan sedim vso noč ves teden
pregledujem jezike izberem žive
nežive odvržem naokoli moj štor
je miza in knjižne police sedim
ves dan sedim vso noč ves teden
in skozi tisto okno vidim moj štor
menjava psov na dvorišču več kot deset
let železniška reforma novi
vetrovi v sladoledni industriji drobnarije
tok dolga obleka z vlečko sedim na
blagu sedim ves dan sedim
vso noč ves teden vstanem steklo
povsod naokoli odporni materiali
za gradnjo mostu prebijem to kar vidim
česar ne vidim česar nočem ne prebijem
molčim ni kaj reči. Meje so moj
štor sedim omejen ves dan
sedim vso noč ves teden gleda jutro
z velikimi očmi moje oko pa
s pogledom ne more mimo
gledam kar koli kar koli
in vidim kar koli in gledam dim
in preprih v dimu sedim
ves dan vso noč ves teden
sedim letim sedim se peljem
sedim lezem in listam sedim
in zgorim tiho spet vstanem sedim
zbežim sedim zbežati ne morem
sedim in osvetljuje me stiska pelje proč
tiho me ustrelj sedim na štoru
razvlečen sedim ves dan sedim
vso noč ves teden sedim listam
kar listam vidim to kar gledam
glavo mi snemi tiho ko se približaš

Savaitėmis ant kelmo

Sėdžiu ant kelmo sėdžiu per dieną
Sėdžiu per naktį savaitę mano
Kelmas yra traukinys tikiu
Mėlynu traukiniu traukinyje sėdžiu
Per dieną sėdžiu per naktį savaitę
Mano kelmas yra laukas arklys
Ir artojas už lango senis jo prakaitas
Mano kelmas koturnai baldakimas
Scena balaganas kyla kaip burbulas
Virš miško krūmokšnių mėsos sėdžiu
Per dieną sėdžiu per naktį savaitę
Permetu kalbas atrenku gyvas
Negyvas išmėtau aplinkui mano kelmas
Yra stalas ir knygų lentynos sėdžiu
Per dieną sėdžiu per naktį savaitę
Ir pro tą langą matau mano kelmas
Đunų kaita kieme per dešimtį
Metų geležinkelių reforma nauji
Vėjai ledų pramonėje niekučiai
Tėkmė ilgas šleifas sėdžiu ant
Audeklo sėdžiu per dieną sėdžiu
Per naktį savaitę nulipu stiklas
Aplinkui ir priešinas medžiagos
Tiltų statybai pramušu tai ką matau
Ko nematau ko nenoriu nepramušu
Tyliu nėr ką sakyt. Ribos yra mano
Kelmas sėdžiu ribotas per dieną
Sėdžiu per naktį savaitę žiūri rytas
Akim didelėm o mano akis
Nepraslysta žiūriu bet ką bet ką
Ir matau bet ką teprižiūriu dūmai
Ir skersvėjai dūmuose sėdžiu
Per dieną sėdžiu per naktį savaitę
Sėdžiu skraidau sėdžiu važiuoju
Sėdžiu slenku ir sklaidau sėdžiu
Ir sudegu tyliai vėl atsistoju sėdžiu
Pabėgu sėdžiu pabėgt negaliu
Sėdžiu ir nušviečia prislegia išveda
Tyliai nušauna sėdžiu ant kelmo
Ištemptas sėdžiu per dieną sėdžiu
Per naktį savaitę sėdžiu sklaidau
Ką sklaidau matau tai ką žiūriu
Galvą nuimki tyliai priėjus.

Varšavska vinjeta

Grdo mesto še bolj pogršati se ga ne da
 a vseeno ga kvarijo poskušajo obleči v steklo
 tam kjer je bil beton so rdeče-zeleni
 kvadratki slon dominik sirena
 visi s strehe hotela metropol zasada in
 varna vožnja kjer je bila rumena
 je zdaj sivkasto-bela ja in še
 gledališče ateneum se dobro vidi z vlaka
 vse ostalo se je zlepilo pozneje ko so me vrgli
 proč lev v kabinetu me je vprašal *to pana*
first choice? in je začel vsako jutro teči
 vzdolž visle jezuitska šahovska trdnjava na drugi
 strani kamele sem prečrtal besen
 popisoval sem liste jezik pa je postal kot milo
 jezik pa se je deformiral ni se prilegal ustom zamašil se je
 sluh na mojem dvorišču sivega bloka cvetijo kostanji
 ponoči se živčno derejo hijene razbijajo steklenice
 podnevi igrajo nogomet postavili so klopice in vsi
 pločevinasti strahovi ležijo zraven precej
 zmečkana odpad zabaviščni park in tako
 sem presedel leto in vsa naslednja v sobotnem jutru
 ob časopisu dokler lev naj počiva v miru
 je rekel ostalo ti je pol leta in na sploh bodimo
 moški sem hitel – prav res – sem hitel to mesto
 je kot pajek lahko se sprehodiš po njegovih nitih
 v te prostore o katerih bo morda govora v drugi knjigi
 in pridrsaš lahko nazaj s postajami metroja
 ob petih zjutraj na drugi konec mesta to mesto
 prežveči izpljune koliko časa je potrebno da
 se rodi jezik da se besede rodijo kdaj
 se bodo stvari končno sestavile tako kot
 je treba saj se tako trudiš in hitiš
 sediš vse naokrog se stara toda bodimo
 moški mi pravi lev prepuščeni smo sami sebi
 poberimo stvari pripeka vroče je daleč sem zbežal
 ničesar se več ne vidi naokrog pred par leti
 so pokopali leva jaz pa se kljub temu poskušam zbrati
 in se izmuzne in se izmuzne in nič ni več kot je bilo

Prevedel Klemen Pisk

Varšuvos užsklandėlė

negražus miestas nėra ką gadinti
 bet vis tiek gadina bando apvilkti stiklu
 ten kur buvo betonas raudonai žali
 kvadratėliai dramblys dominykas sirena
 pakibo nuo metropolio stogo zasada ir
 saugus vairavimas kur buvo geltona
 dabar pilkšvai balta na ir dar
 ateneumo teatras gerai matyti iš traukinio
 visa kita susilipdė vėliau kai atbloškė
 mane čia liūtas kabinete paklausė *to pana*
first choice? ir prasidėjo kas rytą bėgte
 palei vyslą jėzuitų šachmatų bokštas kitoj
 pusėj kupranugariai braukiau įnirtęs
 prirašinėjau lapus o kalba pasidarė kaip muilas
 o kalba susilankstė netilpo burnoj užsikimšo
 klausia mano pilko bloko kieme žydi kaštonai
 naktį kikena hienos nervingos butelius daužo
 dieną žaidžia futbolą pasistatę suolelį o visos
 baimės skardinės ten netoliese gerokai
 aplamdytos laužas atrakcionų miestelis taip
 prasėdėjau metus ir kitus šeštadienio rytą
 prie laikraščio kol liūtas amžiną atilsį
 pasakė turi pusę metų ir apskritai būkime
 vyrai skubėjau-ne juokas-skubėjau šis miestas
 kaip voras visais jo siūlais gali nusliuogti
 į tas vietas apie kurias gal bus kitoj knygoj
 gali parsliuogti atgal gali su ženklais metro
 penktą ryto į kitą miesto galą tas miestas
 sukramto išspjauna kiek reikia laiko kad
 susirinktum kalbą kad ji susidėtų kada
 pagaliau daiktai susiklostys taip kaip
 yra iš tikrųjų juk taip besistengiant besikubant
 ir besėdint viskas aplinkui susensta bet būkime
 vyrai sako man liūtas esam vieni sau
 susirinkime daiktus degina karšta toli nubėgau
 nieko aplink nebesimato prieš porą metų
 palaidojo liūtą o aš vis bandau susirinkti
 ir sprūsta ir sprūsta ir niekas nelieka kaip buvę

Weeks on a Stump

I sit on a stump I sit all day long
I sit all night long a week my
Stump is a train I believe
A blue train in the train I sit
All day long all night long a week
My stump is a field a horse
And plowman outside the window an old man his sweat
My stump is a cothurnus a canopy
A stage a showbooth I rise like a bubble
Above the forest shrubs meat I sit
All day long I sit all night long a week
I look through speeches select living ones
Throw dead ones all around my stump
Is a table and book shelves I sit
All day long I sit all night long a week
And through that window see my stump
The changing of dogs in the yard over ten
Years the reform of railroads new
Winds in the ice industry knickknacks
The flow the long trailing veil I sit on
A cloth I sit all day long I sit
All night long a week I climb off glass
All around and in resistance materials
For bridge building I break through what I see
What I don't see what I don't want I don't break through
I'm quiet there's nothing to say. The boundaries are my
Stump I sit restricted all day long
I sit all night long a week morning watches
With big eyes and my eye
Doesn't slip past I watch anything anything
And see anything I can see smoke
And crosswinds in smoke I sit
All day long I sit all night long a week
I sit I fly I sit I drive
I sit I slink and I scatter I sit
And burn quietly I get up again I sit
I run away I sit I can't run away
I sit and they illuminate me overpower me lead me away
Quietly shoot me I sit on a stump
All night long a week I sit I scatter
What I scatter I see what I look at
Take my head off quietly drawing near.

A Small Warsaw Illumination

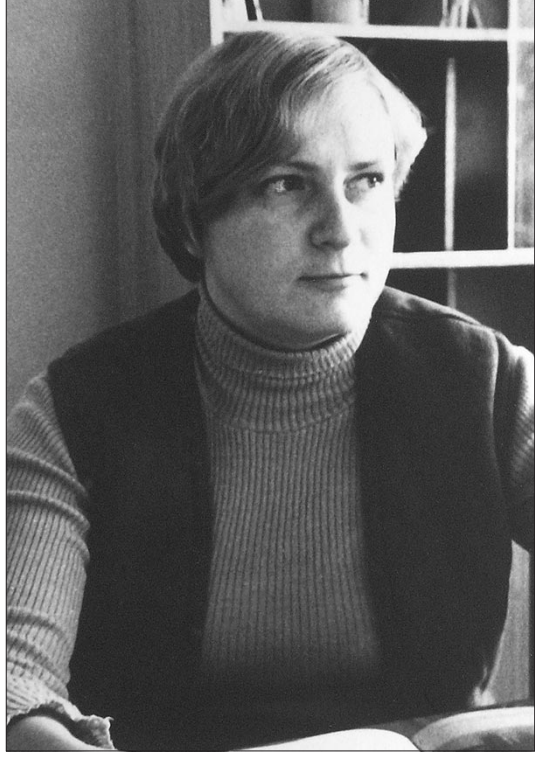
an unattractive city there is nothing to spoil
but they still spoil it try to clothe in glass
where there was concrete reddish green there
squares an Elephant Dominick a siren
hangs above the metropolis' roof Zasada and
safe driving where there was yellow
now there is grayish white yes and still
the athenaeum theater easily seen from the train
everything else stuck itself together later when I was thrown
back here by a lion in the office who asked *to pana*
first choice? and began each morning to run
along the vistula the jesuits' chesspiece tower on the other
side camels I struck out angered
filled up pages while my language became like soap
while language folded itself up did not fit in my mouth my hearing
plugged up in my gray block's yard chestnuts blossom
at night nervous hyenas chortle break bottles
play soccer during the day having put down a bench while all
tin fears not too far off well
crumpled a bonfire a city of sideshows that's
how I began the year and the next saturday morning
with the newspaper until the lion said eternal
rest you have half a year and generally let's be
men I hurried – no joke – I hurried this city
like a spider with all its threads can slide
into those places which will be in the next book
can slide back can slide with the metro's signs
at five in the morning to the city's other end that city
chews up spits out how much time is needed to
gather up language so it would lay together when
at last things will be the way
it in fact is trying so hard hurrying
and sitting everything all around grows old but let's be
men the lion says to me we are alone here
let's come together it's burning it's hot I ran far
there's nothing to be seen a few years ago
they buried the lion while I still try to gather up
and it all slips away and slips away and nothing remains what it was

Translated by Jonas Zdanys

Dagnija Dreika je bila rojena v Rigi, v Latviji, leta 1951. Obiskovala je šolo uporabnih umetnosti in diplomirala iz francoskega in angleškega jezika na Latvijski univerzi. Prve pesmi je začela objavljati že zelo zgodaj, leta 1969, prvo pesniško zbirko pa je izdala leta 1971. Dagnija Dreika se je že od vsega začetka izkazala kot plodna pisateljica. Članica Zveze pisateljev Latvije je že od leta 1982, v Zvezo novinarjev Latvije je včlanjena od leta 1992, v Zvezo avtorjev pa od leta 2000. Leta 1989 je v Zagrebu študirala hrvaščino. Poleg proze in poezije je objavila več knjig za otroke in številne prevode iz francoskega, angleškega, ruskega, španskega, poljskega, bolgarskega in hrvaškega jezika. Njene pesniške zbirke so: *Brūnās zvaigznes* (*Rjave zvezde*, 1971), *Mēnessērdzība* (*Blaznost*, 1975), *Delta* (*Delta*, 1982), *Ziedos ieleja* (*Cvetoča dolina*, 1986), *Sniegs un pilnmēness* (*Sneg in polna luna*, 1990), *Priekšvētkars* (*Večer pred praznovanjem*, 1994), *Ūdensvējš* (*Veter z vode*, 1999), *Dievpalīgs* (*Bog pomaga*, 2000), *Dievzirdziņi, velna zirgi* (*Konji boga, konji hudiča*, 2005). Prozna dela: *Stāsti un sāgas* (*Zgodbe in sage*, 1981), *Ādaipus lietiem taipus vējiem* (*Na tisti strani vetrov, na tej strani deževij*, 1989), *Krimināletīdes* (*Zločinske etude*, 1997), *Burvi, mans burvi* (*Čarovnik, moj čarovnik*, 1998), *Vēja smiekli* (*Smeh vetra*, 2001). Njene pesmi so bile prevedene v številne jezike, zbirka njenih prozanih del je izšla tudi v Armeniji. Leta 2004 je prejela najprestižnejšo nagrado za prevodno literaturo v Latviji za prevod Melvillovega *Mobyja Dicka*.

Dagnija Dreika was born in Riga, Latvia, in 1951. She attended the School of Applied Arts and graduated in both French and English languages at the Latvian University. Her first poems were published early – in 1969, first poetry book in 1971, and she has been writing prolifically ever since. She has been a member of the Writers Union of Latvia since 1982, a member of the Journalists Society of Latvia since 1992 and of the Authors' Society since 2000. In 1989 she was studying the Croatian language in Zagreb. In addition to poetry and prose, she has published several books for children and many translations from French, English, Russian, Spanish, Polish, Bulgarian and Croatian. Books of poetry: *Brūnās zvaigznes* (*Brown Stars*, 1971), *Mēnessērdzība* (*Lunacy*, 1975), *Delta* (*Delta*, 1982), *Ziedos ieleja* (*The Flowering Valley*, 1986), *Sniegs un pilnmēness* (*The Snow and the Full Moon*, 1990), *Priekšvētkars* (*The Evening Before the Feast*, 1994), *Ūdensvējš* (*The Wind of the Water*, 1999), *Dievpalīgs* (*God Helps*, 2000), *Dievzirdziņi, velna zirgi* (*The Horses of God, The Horses of the Devil*, 2005). Books of prose: *Stāsti un sāgas* (*Stories and Sagas*, 1981), *Ādaipus lietiem taipus vējiem* (*On That Side of the Winds, On This Side of the Rains*, 1989), *Krimināletīdes* (*Criminal Etudes*, 1997), *Burvi, mans burvi* (*Wizard, My Wizard*, 1998), *Vēja smiekli* (*The Laugh of the Wind*, 2001). Her poems have been translated into several foreign languages; a volume of her prose texts has appeared in Armenian. In 2004 she received the most prestigious prize awarded to Latvian translators for her translation of *Moby Dick* by Herman Melville.

Dagnija Dreika

Slutnja

Ničesar še ni. Le reka narašča s temo.
Potrkam. Čakam, da bo kdo odprl.
Ne prižge se luč. Nakrivljene sence samo,
in zlohотно pozibavanje trave.

Ničesar še ni. Samo veter in tema krog mene.
Abela spet ni. In Kajn se ni rodil.
Prisluhnem. Toda nič ne slišim.
Noč postane zlata. In luna srebrna.

Usoda jeseni

Prisluhni – kako stoka ubiti list,
prisluhni, kako pada gosta tišina.
Daj mi roko, davno pozabljeni moj,
pojdiva nabirat otroke kostanjev.

Otroci kostanjev majhnih ozkih src.
Prisluhni, kako jesen pogoltno diha.
Le listje – usoda suhe veje
bega po ulicah Rige.

Prisluhni, oprosti, razumi brez besed,
med nama ni laži.
Prisluhni, kako na zemlje vlažno dlan
padajo premraženi otroci kostanjev.

Nojausma

Vēl nebija nekā. Vien upe plūda lēnām.
Es piekļāuvēju. Gaidīju, ka atvērs.
Bet neiedegās logs. Un, grimstot ēnās,
Kāds aizzagās pa satumsušo gatvi.

Vēl nebija nekā. Ap mani glaudās vēji.
Vēl nebij Ābela. Un nebij dzimis Kains.
Es klausījos, bet neko nedzirdēju.
Nakts bija zeltaina. Un mēness sudrabains.

Rudens izlīgšana

Ieklausies – krīt sārtas smaīdu plēnes,
Ieklausies, kā sāpīgs klusums krīt.
Dod man roku, aizmirstais un labais,
Iesim kastaņbērnus salasīt.

Kastaņbērnus – mazas, brūnas sirdis.
Ieklausies, kā elpo parudens.
Tikai lapas – sausas atzišanās
Liktenis pa Rīgas ielām dzen.

Ieklausies ... uz bālām lūpām dejo
Kastaņdeju vieglprātīgā spīts.
Ieklausies, kā zemes laipnās delnās
Noguruši kastaņbērni krīt.

* * *

Le eno življenje, le en trenutek,
le en gib, le en skok ...
Stara pravljica o kraljičnah,
ki so plesale celo noč.

Devet parov vetrov
rjavelo je strašno.
So obrabili podplati se, zlomile se pete,
plešoč vso dolgo noč.

Eno celo življenje, en cel skok,
le en nasmeh kot dotik pahljače ...
Plešite, lepotice, plešite mi vse mile,
vso dolgo noč in ves naslednji dan!

Kralj vam bo kupil čevljuje nove –
kralju denarja ne manjka.
Če res ste kraljične –
ni treba jokati!

Le eno življenje, le en trenutek,
en cel gib, en cel skok,
le en sam nasmeh ... do večera,
pa do jutra – celo dolgo noč!

Avtobiografija

Hotela sem biti Pepelka.
Ni mi uspelo.
Stekleni čevljev je bil nekoliko
pretesen.
Rdeče kapice so prišle v modo.
Volk se je zbal mojih zob.
Namesto mene
je požrl še eno babico.
Poskusila sem se v Trnjalčici –
spati, spati, spati ...
Budilko so postavili v umivalnik.
Zvenela je tako rezko kot trobente poslednje sodbe.

* * *

Tik vienu mūžu, tik vienu mirkli,
Tik vienu tūri, tik vienu takti ...
Vecais stāsts par karaļa meitām,
Kuras dejoja visu nakti.

Deviņi pāri vēju
Izmisuši auroja.
Izdila zoles, papēži nolūza,
Dejojot visu nakti cauri.

Vien vienu mūžu, vien vienu tūri,
Vienu smaidu kā vēdekļa pieskārienu ...
Dejojiet, skaistules, dejojiet, mīļās,
Visu nakti un nākamo dienu!

Karalis nopirks jaunas kurpes –
Karalim netrūkst naudas.
Ja jūs esat karaļa meitas –
Nevajag raudāt!

Tik vienu mūžu, tik vienu mirkli,
Vienu vien tūri, vienu vien takti,
Vienu vien smaidu ... un tā līdz vakaram,
Un tā līdz rītam – visu cauru nakti!

Autobiogrāfija

Es gribēju būt Pelnrušķīte.
Neizdevās.
Kristāla kurpīte
Izrādījās par mazu.
Tad nāca modē Sarkangalvītes.
Vilks nobijās no maniem zobiem.
Manā vietā aprija
Vēl vienu vecmāmiņu.
Es mēģināju būt Ērkšķrozīte –
Gulēt, gulēt, gulēt ...
Kāds bija ielicis bļodā modinātāju.
Tas zvanīja kā pastarā bazūne.

Nazadnje sem lahko bila še Sneguljčica –
princ je prišel, da bi me odpeljal,
oklenil se je steklenice vina
in njegove hlače so imele dve zloženi gubi.
Sedel je na mojo krsto,
jokal je in pil,
toda očitno se je bal, da bi se nalezal –
Nikoli me ni poljubil.

Nato je odšel na pot,
in jaz sem poplavila svojo krsto s solzami jeze ...

Sedaj me ne boste več prepričali.
Karkoli že pravite,
skomignila bom z rameni in odgovorila:
Ne pripovedujte mi teh pravljic!

* * *

Moje roke nosijo tvoje ime,
moja ušesa in oči.
V tvoje ime se pogrezam,
kot se zrno pogreza v zemljo.

Moji dnevi nosijo tvoje ime,
noči in jutranja zarja –
en sam dih
me obsoja na življenje.

* * *

Besede se kotalijo od borovničevja,
besede moje pesmi, na tvoj vrat,
demonске jagode so napete zate,
odkar si jaz ali jaz še ti.

Sedaj se igram, toda igra mojih besed
je prošnja, ena sama prošnja –
bodi tu, ostani tu za vedno,
ti, demonska ljubezen, otrok skrivnosti!

Vēl atlika būt Sniegbaltītei –
Pie manis atnāca princis
Ar vīna pudeli azotē
Un abpusgriezīgām bikšu vilēm.
Viņš sēdēja uz mana zārka,
Dzēra un raudāja,
Bet nenoskūpstīja,
Baidījās inficēties.

Tad viņš aizgāja,
Bet es no dusmām pieraudāju zārku ...

Tagad jūs mani nepārliecināsit.
Sakiet, ko gribat,
Es tikai paraustišu plecus:
– Nestāstiet pasakas!

* * *

Tavā vārdā sauc manas rokas,
Manas ausis un acis sauc.
Tavā vārdā man jāierokas,
Kā zemē ierokas grauds.

Tavā vārdā sauc manas dienas,
Naktis un atmodu rītā –
Vienā elpas vilcienā ietilpstu
Es, uz dzīvību nosodītā.

* * *

Rit rindas – vārdi virknējušies krellēs
Kā mellenes ap tavu kaklu, vellat,
Kā brūklenes, ko es tev savēru,
Kad biji es, bet es vēl biju tu.

Un tagad spēlējos, bet mana vārdu spēle
Ir vēlējums, viens vienīgs vēlējums –
Lai esi un lai vienmēr paliec šeit,
Tu, vellat, Mīlestība, noslēpuma meit!

* * *

Kobila v megli, v mlečni sopari,
obris konja, bel privid ribnika
ob katerem hodim, od koder prihaja kobila,
silhueta, ki se je ustrašim, ki je zašla.

Galopiram po ulici, koraki odmevajo,
pohlepna megla požira vsakršno sled.
Zemlja se dviga pod kopiti privida –
preplah konja odraža moj strah.

Prevedli Brane Čop, Nikolai Mikhailov in Tanja Petrič

* * *

Ķēve miglā, pienainas dūmakas bālganā plēvē,
Zirga aprises, baltais kapsētas rēgs,
Un es brienu pār paltīm, kur nupat gāja ķēve,
Bet siluets aizpland, tas manis bistas un bēg.

Es auļoju gatvē, tik soļi nav sadzirdami,
Alkainā migla pat pēdas aprij un zod.
Aizmiglē aizlido pakavu aizsviestie kami –
Zirga spoku aizbiedēja mans spoks.

Ahnung

Es gibt noch nichts. Nur der Fluss schwillt mit dem Dunkel.
Ich klopfe. Warte, dass mir jemand öffne.
Das Licht geht nicht an. Nur schräge Schatten,
und das heimtückische Schaukeln der Gräser.

Es gibt noch nichts. Nur Wind und Dunkel um mich.
Abel ist nicht da. Und Kain nicht geboren.
Ich horche. Höre aber nichts.
Die Nacht wird golden. Und der Mond silbern.

Herbstschicksal

Horch – wie das getötete Blatt stöhnt,
horch, wie die dichte Stille fällt.
Gib mir die Hand, mein längst Vergessener,
gehen wir die Kastanienkinder aufsammeln.

Die Kastanienkinder engen kleinen Herzens.
Horch, wie der Herbst gierig atmet.
Nur Laub – das Schicksal trockener Äste –
weht durch die Straßen von Riga.

Horch, verzeih, versteh ohne ein Wort,
zwischen uns gibt es keine Lügen.
Horch, wie auf der Erde feuchte, offene Hand
fröstelnde Kastanienkinder fallen.

* * *

Nur ein Leben, nur ein Augenblick,
nur ein Wirbel, nur ein Sprung ...
das ist das alte Märchen über Prinzessinnen,
die die ganze Nacht durchtanzten.

Neun Paar Winde
brüllten furchtbar
die Sohlen nutzten sich ab, die Hacken brachen ab,
als sie die lange Nacht durchtanzten.

Ein Leben nur, nur ein Sprung,
ein feines Lächeln wie der Streich eines Fächers ...
tanzt, ihr Schönen, tanzt, ihr Lieben,
die ganze Nacht und den folgenden Tag!

Der König kauft euch neue Schuh,
der König hat ja Geld wie Heu,
wenn ihr echte Prinzessinnen seid -
sollt ihr nicht weinen, nein!

Nur ein Leben, nur ein Augenblick,
ein Wirbel nur, nur ein Sprung,
ein einzig Lächeln ... bis in den Abend
und zum Morgen durch ... die ganze lange Nacht!

Übersetzt von Brane Čop

Autobiographie

Ich wollte Aschenputtel sein.
Es gelang mir nicht.
Der Glasschuh war zu eng,
um zu passen.
Rotkäppchen kamen in Mode.
Der Wolf bekam Angst vor meinen Zähnen.
Er verschlang eine weitere Großmutter
statt meiner.
Ich versuchte Dornröschen -
Schlafen passte zu meiner Stimmung ...

Ein Wecker wurde in das Waschbecken gestellt.
Er klang so schrill wie die Trompeten des Jüngsten Gerichts.
Zuletzt konnte ich noch Schneewittchen sein.
Der Prinz kam, um mich zu holen,
er umklammerte eine Flasche Wein,
und seine Hose hatte zwei Bügelfalten.
Er setzte sich auf meinen Sarg,
er weinte und trank den Wein, den er mitgebracht hatte,
aber offensichtlich fürchtete er, sich anzustecken –
er hat mich nie geküsst.
Und dann machte er sich auf seinen Weg,
und ich überschwemmte meinen Sarg mit Tränen der Wut ...

Nun wirst Du mich nie mehr überzeugen,
egal, was Du sagst.
Ich werde mit den Schultern zucken und antworten:
erzähle mir doch keine Märchen!

Übersetzt von Sabine Bross

* * *

Meine Hände tragen deinen Namen,
meine Augen und Ohren.
Versinken muss ich in deinem Namen
wie das Korn in der Erde.

Meine Tage tragen deinen Namen,
meine Tage und meine Nächte.
Ein einziger Atemzug von dir
verurteilt mich fürs ganze Leben.

Übersetzt von Rudiger Fischer

* * *

Worte rollen weg vom Heidelbeerkraut,
die Worte meines Gedichts, auf deinen Hals,
dämonische Beeren sind für dich gereift.
seitdem du ich bist oder ich noch du.

Ich spiele jetzt, doch das Spiel meiner Worte
ist eine Bitte, eine einzige Bitte –
sei hier, bleib hier für immer,
oh, du, dämonische Liebe, Kind des Mysteriums!

Übersetzt von Tanja Petrič

* * *

Die Stute im Nebel, im milchigen Dunst,
Umriss des Tieres, weißer Schemen eines Teiches,
den ich entlanggehe, wo diese Form vorbeikam,
Silhouette, die ich erschrecke, die sich verirrt.

Ich galoppiere geräuschlos die Allee hinauf.
Der gierige Nebel schluckt jede Spur.
Erde fliegt unter den Hufen des Schemens auf,
Der ängstlich flich, obwohl von mir nicht vertrieben.

Übersetzt von Rudiger Fischer

Kristiina Ehin je bila rojena leta 1977 v Rapli (Estonija). Diplomirala je iz estonščine in primerjalne folklore. Delala je kot pripovedovalka zgodb in učiteljica plesa. Danes je samostojna pesnica in pisateljica. Je avtorica štirih pesniških zbirk, zbirke kratkih zgodb in gledališke igre. Njene pesmi so dobile več nagrad in bile prevedene v številne jezike. Leta 2004 je prejela nagrado Estonskih železnic in časopisa o kulturi *Sirp* za zbirko pesmi *Simunapäev* (*Dan sv. Simona*), leta 2006 pa nagrado Estonskega sklada za kulturo in štipendijo Gustava Suitsa, namenjeno poeziji, ki jo podeljuje Sklad za kulturo mesta Tartu, in to za pesniško zbirko *Kaitseala* (*Zaščiteni območje*).

Kristiina Ehin was born in 1977 in Rapla, Estonia. She graduated in Estonian and Comparative Folklore, she has worked as a storyteller and dance teacher. Now she is a freelance poet and writer. She is the author of four poetry collections, a book of short stories and a play. Her poems have won several literary prizes and have been translated into many languages. She won the 2004 Literary prize from Estonian Railways and the cultural newspaper *Sirp* for the poetry collection *Simunapäev* (*Saint Simons Day*), the 2006 Literary prize from Estonian Cultural Endowment and the 2006 Tartu Cultural Endowment's Gustav Suits Poetry Grant for the poetry collection *Kaitseala* (*The Protected Zone*).

Kristina Ehin

Naj bo kar bo
mladi kostanji bodo gnili počrneli
in ulovila nas bodo prva zrna toče
ki jih jezik ne stopi
naj bo kar bo
iz primeža dneva se bo izvil večer
in zdrsnil
po temni strmini noči

učiš se tujega jezika
in izblebečeš sluz ki je v tebi
visoka drevesa mojega otroštva pa
so pospravila svoje zelene gugalnice
in bežijo proti morju
naj bo kar hoče

Človek in ptica

na tvojem hrbtu
je napis, ki pravi »človek«
berem ga da ne pozabim
od ledenih sveč kaplja in
vežna vrata so odprta
za najin smeh, da
ga izjokava na plano

pomlad pristala je na
najinih ramenih iz peres
in srci nama vnameta se
kot ognji ki pospravljajo spomladi

to so kamni
ki jih preskakujeva
in ne padeva
ker midva znava s krili
to so moje roke in njihove življenjske črte
ki pripravljajo hrano za ptice

Tuleb mis tuleb
noored kastanimunad mädanevad mustaks
ja rõõmsalt tabavad meid esimesed raheterad mis keelel ei sula
tuleb mis tuleb
õhtu kisub end lahti päeva käte vahelt
ja libistab ennast alla
öö hämarat nõlva mööda

sa õpid ära võõra keele
ja siristad välja oma tunnete tumeda mahla
aga minu lapsepõlve kõrged puud
on kerinud kokku omma kiiged
ja põgenevad mere poole
tulgu mis tuleb

Mees ja lind

su seljale
on kirjutatud “mees”
loen seda et ma ei unustaks
jääpurikad tilguvad
ja koridori uks on lahti
et saaksime
nutta välja oma naeru

kevad tuli
üle meie suleliste turjade
ja südamed süttisid põlema
nagu kevadkoristuslõkked

need on kivid
mida mööda me hüppame
ja kumbki ei kuku
sest oskame kasutada tiibu
need on mu enda elujoonelised käed
mis segavad lindudele süüa

ko si se oddaljil
čez lepa blatna polja
so družbo delale mi ptice
prodal si majhen kos
svojega morja ki je brez konca
in bila sva bogatejša
kot kdajkoli prej

* * *

prva uganka dotakne se čutil le bežno
z jablanami obkroženo dvorišče
ki ga spoznam kljub trdi temi

druga se dotakne sanj
prepričanje ki zbledi z lahkoto

tretja je neslišni krik

četrta
uročen nož ki drži ga mlajši brat
in rezilo ve kako starejšemu gre bratu

peta
ura ko moraš priti
ne peš in ne na konju
ne gol in ne oblečen

šesta
zadnji list pravice
ki noče še odpasti

Iz angleščine prevedla Irena Zorko

kui sina kaugesid
üle ilusa porise lageda
olid linnud mulle seltsiks
sa olid müünud lapikese
oma lõpmatut merd
ja me olime rikkamad
kui kunagi enne

* * *

esimene mõistatus puudutab taju
õunapuist õueäärt
mida tunnen isegi pilkases pimeduses

teine puudutab und
usku mis kergesti kaob

kolmas on hääletu karje

neljas
nõiutud nuga noorema venna käes
mille tera teab kuidas vanemal vellel läheb

viies
tund kui sul tuleb tulla
ei omal jõul ega sõites
ei alasti ega riides

kuues
õigluse viimane õieleht
mis ikka veel ei kuku

Come what will
young horse chestnuts will turn black with decay
and the first hailstones will catch us joyfully
and not melt on the tongue
come what will
evening will tear itself loose from day's hands
and slide down
along night's darkening slope

you learn a foreign language
and chirp the dark sap of your feelings out
but the tall trees of my childhood
have rolled up their swings
and are fleeing towards the sea
come what may

man and bird

on your back
is written "man"
I read it so I don't forget
icicles drip and
the hall door is open
so we can cry
our laughter out

spring came
over our feathered shoulders
and our hearts were kindled aflame like
cleansing spring fires

these are the stones
we jump along
and neither of us falls
for we know how to use wings
these are my own life-lined hands
that mix food for the birds

when you drew away
over the beautiful muddy fields
I had the birds for company
you had sold a little patch
of your endless sea
and we were richer
than ever before

the first riddle touches on the senses
the apple tree lined border of a yard
that I know even in pitch-darkness

the second touches on dreaming
belief that easily fades

the third is a voiceless cry

the fourth
a bewitched knife in a younger brother's hand
and the blade knows how the older brother fares

the fifth
the hour you are to come
neither walking nor riding
neither naked nor clothed

the sixth
the last petal of justice
that still will not fall

Translated by Ilmar Lehtpere

Nejc Gazvoda (1985) je na slovensko literarno sceno stopil leta 2004. Devetnajstletni gimnazijec je takrat napisal in objavil svojo prvo zbirko kratkih zgodb z naslovom *Vevericam nič ne uide*, za katero je prejel nagradi fabula in zlata ptica za literaturo. Po uspehu, ki ga je dosegel s svojim prvencem, se je vpisal na študij režije na AGRFT v Ljubljani in v letu 2006 objavil svoj prvi roman *Camera obscura*. Protagonisti njegovih zgodb so mladi ljudje s konca osemdesetih let. Like v melanholijo zaziblje mirna in hribovita dolenjska pokrajina. Privlači jih nevarnost marginalnih in obrobni izkušnji. Formalno besedila odlikuje stilistično dodelan jezik in nepredvidljiva struktura. V delih Nejca Gazvode pozornost pritegne natančnost, s katero se posveča podrobnostim. Je nadarjen kronist usod adolescentov, ki na potovanju v svojo notranjost reflektirajo tudi dogodke v širšem časovnem in prostorskem okviru. Pri Študentski založbi je letos izšel njegov novi roman z naslovom *Sanjajo tisti, ki preveč spijo*.

Nejc Gazvoda (1985) shot into the Slovene literary orbit in 2004. A nineteen-year-old high school student, he wrote and published his first collection of short stories, *Vevericam nič ne uide* (*Nothing Escapes the Squirrels*), and won the Fabula Award for best short story collection and the Golden Bird Award for literature. After this successful literary debut, he enrolled in the Film Studies and Direction Department at the Academy of Dramatic Arts in Ljubljana and published his first novel *Camera Obscura* in 2006. The protagonists of his short stories are young people born in the twilight of the nineteen-eighties. The characters are lulled in the melancholy peace of the hills in the Dolenjska region. They are attracted by the danger of marginal and borderline experiences. Formally, the stories are characterised by polished language and unpredictable structure. The writing with which Nejc Gazvoda drew attention to himself reveals a keen eye for details. He is a gifted chronicler of the destinies of adolescents who also reflect, during their voyage into themselves, the condition of the wider temporal and spatial framework. His new novel *Sanjajo tisti, ki preveč spijo* (*Those who sleep too much can dream*) was published by the Študentska založba publishing company this year.

Nejc Gazvoda

Foto: Boštjan Pucel

Vevericam nič ne uide

(odlomek)

“Pizda, si nor,” je rekel in me s prstom pikal v glavo.

Zunaj so veverice plezale po smrekah in potresavale z repi. Franci je rekel, da ga hodijo gledat skozi okno kopalnice, kako se preobleči, in da se smejijo njegovemu majhnemu tiču. Zato vedno zagrne zavese in se za vsak primer še obrne proti steni.

Na včerajšnjem sprehodu me je zeblo, ker smo šli ven pozno zvečer. Majda me je držala za roke, da me ne bi bilo strah. Zaradi mene smo šli na sprehod daleč stran od ceste. Vsakič, ko se mi je zdelo, da slišim zvok avtomobila, sem začel kričati. Majda me je objela in počutil sem se bolje.

S Francijem sva cel dan igrala šah. Ker ni bilo črnih figur, sva si razdelila bele. Franci je sedel obrnjen stran od okna. “Veverice,” je rekel. Razumel sem ga in on se je široko nasmehnil. Iz koticčka ust mu je curek sline padel na trdnjavo.

Prestavil sem posteljo. Prej se mi je zdelo, da še nekdo spi v njej, zato sem jo porinil v kot. V moji sobi so duhovi. To dobro vem, saj mi je Majda povedala, da so bili pred mano tu drugi ljudje, ki so umrli. A to ne more biti čisto res. Mogoče jih ne moreš otipati, mogoče so po vseh standardih mrtvi, ampak vem, da me radi gledajo. Eni se mi smejejo, drugi me samo tiho gledajo. Njihove oči so ogledala. Vidim svoj obraz, ko jih pogledam, vidim ogromno brazgotino, ki se mi vleče čez čelo. Ko se ponoči zbudim, ležijo čisto blizu mene. Gledam jih in gledam in ne morem zaspati. Pa še kompot mi popijejo, ki si ga včasih pustim za jutraj. Ali pa mi vanj namečejo mrtve muhe, ki brcajo s svojimi nožicami in se utapljajo. Sicer ga spijem v vsakem primeru, ampak potem mi je slabo.

“Pizda, si nor,” je rekel in me še naprej pikal.

Majda je jokala v svoji ordinaciji. Gledal sem jo skozi priprta vrata. Pogovarjala se je po telefonu. Cigareta ji je počasi dogorevala v pepelniku. Nisem je slišal, ker sem tudi jaz jokal. Ampak ne od žalosti. Od veselja. Ne razumite me narobe – bil sem zaskrbljen, ker joka, hkrati pa sem bil presrečen, da mene ni nikoli nihče poklical, ker mi ni bilo treba trpeti zaradi drugih. Ker zaradi tistega grdega zunaj nisem več jokal. Samo Franci je včasih jokal zaradi veveric. Sredi igre šaha so mu začele kapljati ogromne solze na šahovnico in jokal je kot majhen otrok, tako da se mi je trgalo srce, varnostnik pa se je zaprl v pisarno in na glas navil muziko. Takrat sem se splazil ven in izpod majhnega kupa kamenja ob ograji potegnil razpadajoče veveričje truplo, ki sem ga pred časom našel pod drevesom, ter ga nesel pokazat Franciju. Nehal je jokati in rahlo se je nasmehnil. Povedal sem mu vedno isto zgodbo: kako sem se boril z veverico, da je imela rdeče oči, da so iz njih švigali laserji. Najraje je imel konec – veverico sem ukanil na tak način, da sem si na rit navezal ogledalo, ki je odbilo laserje, nato pa sem se usedel nanjo. Režal se je in se le počasi pomiril. Nato sem truplo odnesel nazaj.

Nothing Escapes the Squirrels

(excerpt)

"You're fucking crazy," he said, poking me in the head with his finger.

Outside the squirrels climbed up and down the pine trees and shook their tails. Franci said that they come to look at him through the bathroom window, to watch how he gets dressed, to laugh at his little dick. That's why he always closes the curtains and turns toward the wall just in case.

I had been cold on our evening walk yesterday because we'd gone out so late. Majda held my hand so I wouldn't be scared. Because of me, we walked far away from the road. Each time I thought I heard the sound of a car, I started to scream and Majda hugged me and I felt better.

I played chess with Franci all day. There were no black figures so we divided up the whites. Franci sat with his back to the window. "Squirrels," he said. I understood him and he smiled widely. A stream of saliva fell from the corner of his mouth on to the rook.

I moved my bed. I thought someone was sleeping in it so I pushed it into the corner. There are ghosts in my room. I know that because Majda told me that there were people in the room before me who had died. But they can't be completely dead. Maybe you can't touch them. Or maybe they are properly dead but just like to look at me. Some smile at me, some watch me quietly. Their eyes are mirrors. I see my face when I look at them. I see the enormous scar that trawls across my forehead. When I wake up at night, they are lying very close to me. I watch them and I watch and I can't fall asleep. They even drink the juice from the stewed fruit that is left for me in the morning. Or they throw dead flies into it and they kick with their little legs and drown. But I drink it anyway, and then I feel sick.

"You're fucking crazy," he said and kept on poking me.

Majda cried in the doctor's office. I watched her through the crack in the door. She talked on the telephone. Her cigarette slowly burned down in the ashtray. I didn't hear her because I was also crying. Not from sadness but from happiness. Don't get me wrong – I was worried because she was crying, but I was also happy that no one ever called me so I didn't have to suffer because of other people. I never cry anymore because of the ugly world outside. Only Franci sometimes cries because of the squirrels. In the middle of one of our games of chess, huge teardrops began to fall from his eyes onto the chess board and he cried like a little child, so much that it tore at my heart and the guard closed himself into his office and turned up the music. That time I sneaked out and pulled the rotting body of a squirrel out from under a small pile of stones, the body that I had found sometime before under a tree, and I brought it in to show Franci. He stopped crying and smiled faintly. I always told him the same story: how I fought with the squirrel, that it had red eyes, that lasers shot out of them. He liked the ending best – how I tricked the squirrel by attaching a

Pred dvema dnevoma sem spraskal še zadnje koščke tapet in ostal je samo porumenel omet. Ko sem s tem začel, se je Majda sicer jezila, a ko je videla, da ne bom odnehal, se je dogovorila z vodstvom in lahko sem jih potrgal do konca. S prekrizanimi nogami sem sedel na tleh in cefral velike kose v čisto majhne in jih frcal, da so se zavrtinčili in padli na tla.

Nedelje so najlepše. Takrat dela Ralf, ki je len in se mu ne da paziti na nas. V vratarnici žuli svojo cigareto in gleda porniče, trebuh mu visi čez pas in s hrenovkastimi prsti se praska po nosu. Mimogrede se zmuznem mimo njega in se odpravim na obalo. Ko se sonce začne potapljati v morje, brcam kamne v vodo. Čolni se zibljejo v daljavi. Sonožno skačem čez lesen pomol, tudi po dvajsetkrat, pomol rahlo škriplje, valovi pa šumijo pod trhlili deskami. Borov gozd je malce stran, višje. Hoja med drevesi me pomirja in iglice tiho pokajo, ko stopam po njih. Izza dreves vsake toliko časa pride kakšna vila. Videti so kot normalna dekleta, samo da imajo skoraj pozornostna krila in so oblečena v belo. Nikoli ne spregovorijo, samo smejejo se, tiho in poredno. Všeč so mi, ker so tako različne. Ene so majhne in debele z gostimi črnimi lasmi, nekatere imajo dolge svetle lase in žirafaste vratove, druge so suhe rdečelaske, posute s pegami. Ko hodim, se sprehajajo okoli mene in se smejiijo samo zato, ker to rade počnejo. Vem, da se jih ne smem dotakniti. Tega tudi nočem. Če bi se jih, bi se spremenile v prah.

“Pizda, si nor.”

Katja je na drugem oddelku, ampak včasih jo vidim na kosilu. Sedi s kopico svojih prijateljic in vedno se tiho pogovarjajo. Zdi se mi, da jih Katja ne posluša, kajti glavo ima vedno nagnjeno in zasanjano strmi nekam med lonce z rižoto. Postrizena je bolj na kratko in vedno poje kompot tako, da svoje dolge prste pomoči v kozarec, izvleče češnjo ali marelico ter si jo nese k ustom. Preden zagriže vanjo, me pogleda in se mi nasmehe, potem pa se ji kompot poredi po bradi, zardi, in se obrne stran.

“Pizda, si norrrrr!!!!” Z dlanjo me je začel tepsti po glavi.

Mama je pritekla do brata in mu primazala klofuto. Mali sploh ni trznil, samo odskočil je in se zarežal ter na svojih krivih nogicah stekel na drugo stran sobe in s konico superge brcal v steno.

“Vsak dan je slabše. Pa si misliš, da jih bo osnovna šola spravila k pameti. Hujši je, kot je bil v vrtcu,” je mama zmajala z glavo in prisedla za mizo. Bila je rdeča v lica in vohal sem njen pot, ki se ji je v drobnih kapljicah nabral tudi pod nosom. Nosila je tanko vijolično bluzo in špeh ji je silil skozi razporke med gumbi. Rahlo je soplja in si z dlanjo brisala čelo.

“Pod nosom...” sem jo opozoril in s kretnjo nakazal, naj se obriše. Očitno me ni slišala. Zazrla se je skozi okno. Brat je še vedno brcal v steno, le da je sedaj zraven v ritmu brcanja tiho skandiral: “Pizda.”

“Majda je rekla, da si strgal tapete,” je mama naposled rekla, še vedno strmeč skozi okno. “Zakaj si pa to naredil?”

“Avtomobili so bili narisani gor,” sem odgovoril.

“Niso. Tovornjaki so bili,” me je popravila.

“Saj je isto,” sem odvrnil.

mirror to my butt which reflected the lasers and then I sat on him. He laughed and then slowly calmed down. Then I carried the body back.

Two days ago, I scratched off the last piece of wallpaper and there was only yellowed plaster left. When I started doing that, Majda got angry, but when she saw I wasn't going to stop she asked the management and they said I could tear it until the end. I sat cross-legged on the floor and shredded big pieces into little pieces and flicked them and they spun to down the ground.

Sundays are nicest. That's when Ralf works. He's lazy and he doesn't pay attention to us. His cigarette glows in the guardroom and he watches porn. His stomach hangs over his belt and his hotdog fingers scratch at his nose. I slip past him easily and set out for the beach. When the sun begins to sink into the sea, I kick stones into the water. Boats sway in the distance. I jump with my feet together across a wooden pier, sometimes twenty times or more. The pier groans and squeaks lightly. The waves murmurs under the rotting wood. The pine forest is a distance away, higher up. Walking between the trees calms me. The needles quietly pop as I step over them. Every so often a fairy comes out from behind a tree. They look like normal girls, only they have almost transparent skirts and dress all in white. They never speak, only laugh, soft and naughty. I like them because they're so different. Some are small and fat with thick black hair. Some have long light hair and giraffish necks. Others are pale redheads covered with freckles. As I walk, they amble past me and laugh just because they like to laugh. I know I'm not supposed to touch them. And I don't want to either. If I did, they would turn to dust.

"You're fucking crazy."

Katja is in another ward but sometimes I see her at lunch. She sits with a bunch of her friends and they quietly talk among themselves. It seems to me that Katja's not listening to the others, because she always has her head inclined and stares dreamily somewhere into her plate of rice. Her hair is cut on the short side and she always eats her stewed fruit with the help of her long fingers, dipping them into the bowl, pulling out the cherry or the apricot, carrying it to her mouth. Before she bites into it, she looks at me and smiles and the juice dribbles down her chin. She blushes and turns away.

"You're fucking craaaaaazy!!!!" He started to beat me around the head with the palm of his hand.

Mama ran to my brother and slapped his face. The little guy didn't even wince. He just jumped away and grinned and ran with his crooked legs to the other side of the room and started to kick the wall with the tips of his tennis shoes.

"Every day is worse. You'd think that elementary school would bring him to his senses. But he's even worse than he was in nursery school." Mama shook her head and sat on the table. Her cheeks were red and I smelled her sweat, tiny drops of which gathered under her nose. She was wearing a thin purple blouse and fat spilled out from the gaps between the buttons. She panted slightly and wiped her forehead with the back of her hand.

Zavzdihnili je in sedla malce bolj pokončno. Vedel sem, da me ne pogreša. Še vedno me je imela rada, a bil sem ji v grozljivo breme in denarja ni imela, niti časa ne, brat pa se je spreminjal v tečno spako, s katero je imela same težave. Obiskovala me je enkrat na teden in nič mi ni imela povedati. Ostala je pol ure in ves čas sva strmela v televizijo, vmes pa sem na njena nepomembna in dolgočasna vprašanja odgovarjal v enovrstičnicah. Če prav pomislim, sva tako delala tudi, ko sem bil še doma.

“Kaj si želiš za rojstni dan?” je vprašala.

Nobene posebne želje nisem imel. Franci mi je narisal risbico, na kateri je on in kup veveričjih glav. Obesil sem si jo nad posteljo. Majda mi je prišla voščit, ko sem že napol spal. Hotela se je usesti na rob postelje, pa sem rekel, da ne more, ker tam že nekdo spi. Zato se je samo previdno sklonila in me poljubila na lica, nato pa počasi odšla iz sobe in cikle so se ji lepile na podplate. Preden je zaprla vrata, sem jo poklical. Obrnila se je in me gledala z motnimi očmi.

“Zakaj jokaš, ko se pogovarjaš po telefonu?” sem jo vprašal.

Nasmehnila se je.

“Ti bom kdaj drugič povedala,” je odgovorila.

Mama pa me je še vedno vprašujoče gledala. Celo bratec je nehal brcati v steno in začel poslušati. Skomignil sem z rameni.

“Puško,” sem naposled rekel.

"Under your nose," I said and gestured to where she should wipe. She didn't hear me. She stared out the window. My brother was still kicking the wall, only now he was chanting the word fuck to the rhythm of his kicking.

"Majda said that you tore the wallpaper," Mama finally said, still staring through the window.

"Why'd you do that?"

"It had cars drawn on it," I answered.

"It did not. They were trucks," she corrected me.

"Same thing," I answered.

She breathed out and sat up a little bit straighter. I knew she didn't miss me. She still loved me but she was under terrible pressure and she didn't have any money or time. My brother had turned into some demented creature that just gave her more trouble. She visited me once a week and didn't have anything to say. She stayed a half hour and we stared at the television set the whole time. In between, I answered her trivial and boring questions with monosyllables. Come to think of it, that's what we did when I was home as well.

"What do you want for your birthday?"

I didn't want anything special. Franci made me a drawing with him and a bunch of squirrel heads. I hung it above my bed. Madja came to wish me a happy birthday when I was half asleep. She wanted to sit on the edge of the bed but I said she couldn't because somebody was already sleeping there. So she just carefully leaned over and kissed me on the cheek. Then she slowly left the room, her clogs sticking to the soles of her feet. Before she closed the door, I called out to her. She turned around and looked at me with opaque eyes.

"Why do you cry when you talk on the telephone?" I asked her.

"I'll tell you some other time," she answered.

Mama kept looking at me questioningly. Even my brother stopped kicking the wall and listened. I shrugged.

"A gun," I said at last.

Translated by Erica Johnson Debeljak

Rojena leta 1983 v Gradcu. Živi na Dunaju. Študira germanistiko, jezike in teatrologijo. Poezijo in prozo objavlja v številnih revijah (mdr. manuskripte, LICHTUNGEN, ostragehege) in antologijah (mdr. *Landvermessung*, Residenz Verlag; *Jahrbuch der Lyrik*, S. Fischer), berejo jo na radiu ORF. Njena prva pesniška zbirka *barfuss richtung festland (bosa proti kopnemu)* je izšla jeseni leta 2005 pri Leykamu. Od aprila 2006 dela v kulturni redakciji APA (Austria Press Agentur) na Dunaju. Nagrade in štipendije: literarna nagrada sklada mesta Gradec 2003, literarna štipendija mesta Gradec 2005, frauen.kunst.preis 2006.

Geboren 1983 in Graz, lebt in Wien. Sie studiert Germanistik, Sprachen und Theaterwissenschaften. Zahlreiche Veröffentlichungen von Lyrik und Prosa in Zeitschriften (u.a. manuskripte, LICHTUNGEN, ostragehege), Anthologien (u.a. *Landvermessung*, Residenz Verlag; *Jahrbuch der Lyrik*, S. Fischer) und im ORF Radio. Ihr erster Lyrikband *barfuß richtung festland* erschien im Herbst 2005 bei Leykam. Seit April 2006 ist sie in der Kulturredaktion der APA in Wien tätig. Preise und Stipendien: Literaturförderungspreis der Stadt Graz 2003, Literaturstipendium der Stadt Graz 2005, frauen.kunst.preis 2006.

Sonja Harter

znati se med ostanki zidov
in ptičjim žvrgolenjem v že zdavnaj začetni
jeseni. preštovati dneve po smrti in se zbuditi
pod istim belo pobarvanim stropom
ki je bil nekoč: da, takrat, ko sva se še poslavljala
dan za dnem znova, med svetlomodrimi rjuhami
in infuzijami, sledmi vbodov, nebo.

listi med belimi platnicami so
se stanjšali; branje ponošenih desetletij,
žvenkljajoči drobiž v letečih žepih plaščev
pozimi v new yorku. čakanje na napad
ali pogled na zabojnike za steklo za vogalom:
ostanki zidov neke v senci ostale
ljubezni.

15/10/06

brezkončni jesenski izleti tjavdan, rečeš,
potapljati se v svetlobo za naslednjim gričem, dokler
zeleno na poljih ne dobi sivih senc in radio
ne spomni na umrlega pesnika: na današnji dan pred
petimi leti in dvema mesecema in morda tremi dnevi, cele ure:
vožnja tjavdan. na vzhod, v tvoj rojstni kraj
roke čvrsto oklepajoče volan in med prehitevanjem
močan udarec na tipke radia: bodi zdaj tiho,
za gričem stanuje pesnik,

15/10/06

tesno ob teh jesenskih mrakovih se voziva
mimo: za danes pustiti besedo v prostoru, vprašati
druge. priviješ glasnost do konca, igla
bi zdaj v rdečem prostoru poskakovala
gor in dol, če ne bi bilo digitalno vse, kar naju spremlja
na tem čisto zadnjem jesenskem izletu, preden v maju, da,
ti veš, kaj bo prišlo: rdeči dan na koledarju, ko zemlja ne more biti
dovolj vlažna.

sich zurecht finden zwischen den mauerresten
und den vogelstimmen im längst angebrochenen
herbst. die tage nach dem tod abzählen und aufwachen
unter demselben weiß gestrichenen plafond
der einst: ja, damals, als wir noch abschied genommen
haben, tag für tag aufs neue, zwischen hellblauen bett
laken und infusionen, einstichspuren, himmel war.

die blätter zwischen dem weißen einband sind
dünn geworden: das lesen abgetragener jahrzehnte,
klimperndes kleingeld in fliegenden manteltaschen
im winter in new york. das warten auf den überfall
oder der anblick von glascontainern um die ecke:
die mauerreste der einen im schatten gebliebenen
liebe.

15/10/06

die endlosen herbstausfahrten ins blaue, sagst du,
hinter dem nächsten hügel nach dem licht tauchen, bis
das grüne auf den feldern graue schatten bekommt und das radio
an den verstorbenen dichter erinnert: heute vor fünf jahren
und zwei monaten und vielleicht drei tagen, stundenlang:
ins blaue fahren. in den osten, in die stadt deiner geburt
die hände fest am lenkrad und im vorbeigehen
der feste schlag auf die tasten des radios: sei still jetzt,
hinter dem hügel wohnt der dichter,

15/10/06

nur dicht an diesen herbstdämmerungen fahren wir
vorbei: für heute das wort im raum stehen lassen, andere
fragen. drehst die lautstärke bis an den anschlag, die nadel
würde jetzt im roten bereich auf und ab
springen wäre nicht alles digital, das uns begleitet hier auf diesem
allerletzten herbstausflug, bevor im mai, ja du weißt, was kommen
wird: der rote tag im kalender, wo die erde nicht feucht genug
sein kann.

15/10/06

dvakrat se danes zablešči pokrajina, kljub temu mi pokažeš
mrzel zračni tok čisto blizu šipe kjer drugače
nihče ne dobi ideje, da bi zajel zrak. dihaš zrak
štirih potnikov kadilcev v jedilnem vozu, ne vprašaš,
kdo bo danes še zgrešil cilj: odtis cenениh pesmi
med vrati in tečaji in vendar me danes
zgrešiš: za las.

15/10/06

zdaj v soju žarometov, ko postajajo glave temne,
s svobodo ob nogah, da zapustim dvorano. izobčena,
čakajoča in upajoča da bo nekoč prepozno, enostavno
vstati. vtem se spomnim zabojnikov za steklo in
psa, ki vedno znova preči cesto, vonj po ciklamah
preden odpadejo prvi listi. plastična vrečka, ki jo je napihnil
veter, tvoje stopanje proti meni in k mojim nogam neprestano smehljajoč
iti veliko predaleč.

zdaj v veliko premočni luči improviziram o sončnih zahodih
na ladjah za križarjenje, tvoje dlake s prsi v umivalniku ali:
pot nazaj na začetek, ko bi bilo objem še mogoče
razrahljati. in zdaj vsi čakajo, da bom kozarec položila
na ustnice: kot takrat. in bobneč smeh,
ko vse izpustim iz rok.

15/10/06

dvajset nadstropij nad parkiriščem,
cele ure v kopalnem plašču, ko vse bolj
mislim na natašo in na to, kar se nama je izmaknilo.
večerja ob svečah za mizo ob kavču in opoldne
mi pokažeš proste dneve v koledarju: dokler ne bo snežilo,
rečeš, bova ostala pod vodo.
sanjaš o črnih mačkah in ribi, ki se ti je
tretjič izmaknila: prozorni reki in
kamnih, ki jih mečeš za mano.

puščava leži na jugu in v poletju, takrat napišeš
razglednico, na katero bova čakala od danes naprej. brezdelje
ostaja dovolj dobro, dokler sonce tretjič ne vzide: takrat so vrata
na stežaj odprta in jaz sem deklica iz kletke

Prevedla Lučka Jenčič

15/10/06

zweimal spiegelt sich die landschaft heute, dennoch zeigst du mir den kalten luftstrom ganz nah an der fensterscheibe wo sonst niemand auf die idee kommt, luft zu holen. atmest den duft von vier rauchenden reisenden im speisewagen, fragst nicht, wer das ziel heute noch verfehlen wird: abklatsch von billigen gedichten zwischen tür und angel und doch verfehlst du mich heute: um ein haar.

15/10/06

jetzt im scheinwerferlicht, wo die köpfe dunkel werden, mir zu füßen die freiheit, den saal zu verlassen. gebannt, wartend und hoffend dass es irgendwann zu spät ist, einfach aufzustehen. inzwischen fallen mir die glascontainer ein und der hund, der immer wieder die straße kreuzt, der duft nach zyklamen bevor die ersten blätter fallen. der windgeblähte plastik sack, dein auf mich zugehen und zu meinen füßen immerzu lachend viel zu weit gehen.

jetzt im viel zu grellen licht improvisiere ich über sonnenuntergänge auf kreuzfahrtschiffen, dein brusthaar im waschbecken oder: den weg zurück zum anfang, als die umarmung noch zu lösen gewesen wäre. und alle warten sie jetzt, bis ich das glas wasser an die lippen setze: wie damals. und tosend das lachen, als ich alles fallen lasse.

15/10/06

zwanzig stockwerke über dem parkplatz, stundenlang im bademantel, stufenweise an natascha denken und das, was uns entgangen ist. candlelightdinner am couchtisch und mittags zeigt du mir die freien tage im kalender: bis es schneit, sagst du, bleiben wir unter wasser. träumst von schwarzen katzen und dem fisch, der dir zum dritten mal entwischt ist: dem durchsichtigen fluss und den steinen, die du nach mir wirfst.

die wüste liegt im süden und im sommer, da schreibst du die postkarte, auf die wir ab heute warten werden. nichts zu tun bleibt gut genug, bis die sonne zum dritten mal aufgeht: da steht die tür weit offen und ich bin das mädchen aus dem käfig

Ioana Ieronim je romunska pesnica, prevajalka in avtorica gledaliških iger. V njenih pesniških zbirkah je najti tudi epske pesnitve, kot je *Triumful paparudei* (*Zmaga klicalke dežja*, 2001). Bila je v ožjem izboru za nagrado Sir Weidenfeld Prize v Oxfordu, sodelovala pa je tudi v programu britanskega zunanjega ministrstva, namenjenega Novi Evropi (2004). Dvojezične (romunsko-angleške) izdaje njenih del so: *Triumful paparudei*, 41 in *Scara rulantă* (*Tekoče stopnice*). Delo *Zmeie peste munte* (*Zmaji na gori*) je bilo celo izdano v večjezični (romunsko-katalonsko-angleški) izdaji. Angleški prevodi vključujejo dela: *Linia vieții ca zgârie-nor* (*Življenjska črta kot nebo-tičnik*, 2006) in *Silabe omnivore* (*Vsejedi zlogi*, 2006). V zadnjih petnajstih letih je sodelovala v multimedijских in vseumetnostnih performansih v Združenih državah Amerike in Romuniji. Bila je programska direktorica fundacije Fulbright in romunska kulturna atašejka v Washingtonu (1992–96), še vedno pa je članica Romunskega pisateljskega sindikata in centra PEN.

Ioana Ieronim is a Romanian poet, translator and playwright. Her collections of poetry include narrative verse exemplified in *Triumful paparudei* (*Triumph of the Waterwitch*, 2001). She has been short-listed for the Sir Weidenfeld Prize, Oxford, and has been included in the British Foreign Office programme on New Europe (2004). The bilingual editions (Romanian-English) of her works are: *Triumful paparudei* (*Triumph of the Waterwitch*), 41 and *Scara rulantă* (*Escalator*). *Zmeie peste munte* (*Dragon Kites Over the Mountain*) was even published in a multilingual edition (Romanian, Catalan and English). The English translations of her works comprise: *Linia vieții ca zgârie-nor* (*Lifeline as a Skyscraper*, 2006) and *Silabe omnivore* (*Omnivorous Syllables*, 2006). She has participated in multimedia and inter-art performances in the U.S.A. and Romania over the past fifteen years. She was a Fulbright program director, the Bucharest and Romanian Cultural Attache to Washington DC (1992-96) and still is a member of the Writers' Guild and PEN Club in Romania.

loana leronim

Foto: Ernest H. Latham Jr.

(1) *Fiebre y candor*

Pesniška predstava v Jaffu

Pesnici Fioni Sampson

Srce školjka za prerokovanje
srce peščena ura
el corason del tiempo

– ne vem več, katera polovica je čuvala skrivnost,
ki je ne bi mogli izdati, tudi če bi
se še tako nevarno nagnili skozi okno materinega jezika,

ki bi naju spraševal: kaj pravijo? Sva si podobni?
Poslušaj: *Nada Nada*
Fiebre y candor,
groba, čutna tkanina čistosti
prej vsebuje nasprotno,
ali, kot bi rekel Munch,
pot iz Raja v Pekel
z eno samo potezo
čez ranjeno platno

Izgubljen v molku, si to misliš? O ne, izgubljen v besedah,
do oči potopljen v pisanje,
svileno kot Mediteran pozno jeseni,
kot valovi Mrtvega morja novembra,
grenko in kot mlečje iz posode božanstva gosto pisanje

* * *

krik ptice v temi

zmaj ovit okrog
sulice, na katero se opira mlad konjenik, XV. stoletje,
lenobno, ves zasanjan, potem ko je tistega jutra
pokončal eno ali dve pošasti

in zdaj bova izvedeli: obstajajo samo odsotni

(1) *Fiebre y candor*

Spectacol de poezie la Jaffo

Poetei Fiona Sampson

inima ghioc
inima clepsidă
el corason del tiempo

– nu mai știu care jumătate adăpostea un secret
pe care nu-l vom putea rosti, oricât de periculos
ne-am apleca peste fereastra limbii materne

întrebându-ne: ce spun ei? Avem vreo asemănare?

Ascultă: *Nada Nada*

Fiebre y candor

textura aspră a candorii, senzuală
își conține mai degrabă contrariul
sau poate, cum zicea Munch
calea de la Paradis la Infern
într-o singură trăsătură
peste pânza rănită.

Rătăcit în tăcere, așa crezi? O nu, pierdut în cuvinte
cufundat până la ochi în scrierea
mătăsoasă ca Mediterana toamna târziu
ca valurile Mării Moarte în noiembrie
scriere amară și groasă ca lapții din blidul zeului

* * *

țipăt de pasăre în întuneric

dragonul înfășurat în jurul
suliței de care se reazemă tânărul cavaler, secol XV
lenevos, plin de visare după ce a răpus
unul-doi monștri în dimineața aceea

și acum aflăm: doar cei absenți există

* * *

arabski pesnik nam govori iz sobe njegove kitice
z veliko okni – svila in kamen

do naju izpod velike gore tišine in teme
prihaja ena pest zlogov

ob vsakem utripu srce zadene ob mejo
ne da bi se ga dotaknil nadomestek te glasbe: pločevina, ki je nekoč bila zlato

* * *

Kaj poraja ljubezen, navdih? sprašujejo oni
Je to iskra? Ali se pojavi
... zaradi strahu?
– naj bo zaradi strahu, o Bog, je res?

in ti – večni otrok, ki poje v temi
zaradi strahu
pred smrtjo,
tema v notranjosti se dotika teme zunaj
neizgovorjen strah pred drugim, partnerjem, nasprotno stranjo

– le kdo bi si želel na obrazu nositi pečat teme?
Naredili so ličila, ki se ves dan
ne zбриšejo s kože.
Zjutraj, se še spomniš, so bili tvoji prsti pomočeni v nežnost,
razmišljajoč, kako mu boš všeč – njemu – se je tvoje srce kot ptica
dvigalo proti modremu nebu,
zvečer je bilo ličilo na tvojem obrazu videti nedotaknjeno
in nežnost na konicah prstov povsem izgubljena.

Ne, to ni res! samo šalila sem se
– ti se smej, da prekriješ sledi
nasmihaj se, kot se znaš le ti, tanko, nematerialno,
ko te s svojo nedolžno krutostjo pogoltne iskra,
tako kot se nasmiha nora lisica, ki si koplje brlog v trupu
špartanskega vojaka, ki jo je ukradel in jo skril na svojih prsih,
on pa, skoraj še otrok, vzravnano in nepremično čaka na poziv,
da mu je lok zamrznil v roki.

* * *

poetul arab ne vorbește din odaia strofei sale
cu multe ferestre – mătase și piatră

un pumn de silabe ajung până la noi
pe sub marele munte de tăcere și beznă

cu fiecare zvâcnire inima lovește hotarul,
neatinsă de surogatul acestei muzici: tabla care odată a fost aur

* * *

Dar ce generează iubire, inspirație? întreabă ei
Oare e o scânteie? ori se iscă
... din teamă ?
– din teamă să fie, o Doamne, e adevărat?

și tu – copil etern cântând pe întuneric
de frică
a morții
bezna dinlăuntru atingând bezna din afară
nerostita frică de celălalt, de partener, de contra-parte

– cine-și dorește să poarte semnul întunericului pe față?
Au scos niște farduri care o zi întreagă
nu se șterg de pe piele.
În zori, îți aduci aminte? aveai degetele muiate în tandrețe
gândind cum să plăci – lui – inima ți se-nălța ca pasărea în cer albastru
seara fardul pe fața ta părea neatins
tandrețea din vârful degetelor cu totul pierdută

Nu, asta nu e adevărat! glumeam doar
– tu zâmbește să acoperi urmele
surâde cum numai tu știi, subțire, imaterial
pe când flăcăra te consumă cu inocenta ei cruzime
tot așa înnebunită vulpea sfâșia vizuina în trunchiul
soldatului spartan care-o furase, o ascundea la piept
iar el, un copil aproape, sta drept la apel neclintit
arcu înghețat în mână

Takole se nauči napisati pesem,
ki jo, kot bi trenil, pošlješ po elektronski pošti,
naj traja, napolnjena
z molitvijo, zakopano v kamnu.

(2) Zemljevidi upanja

Saviani Stănescu

podzemno bitje
se ukvarja z rušenjem gore
kamen za kamnom

fanatizem enakosti:
aktiviranje bombe za pasom

te stvari imajo zemljevid
prozoren kot kristalna krogla
v kateri lahko skorajda vsak dan in vsako noč prebiramo
črno belo kontinente

fanatizem enakosti: ukinjeno branje

te stvari imajo zemljevid v naših možganih
te stvari imajo zemljevid v našem srcu beri naglas

beri v nagrbančenih golih plasteh Skalnatih gora
Karpátov

Învăță astfel să scrii poemul
pe care-l trimiți prin e-mail într-o clipire
dar el durabil să fie, deplin
rugăciune săpată în piatră

Written in English, translated into Romanian by the poet

(2) Hărți ale speranței

Savianeî Stănescu

ființa sub-pământeană
muncește la dărâmarea muntelui
piatră cu piatră

fanatismul egalității:
detonarea bombei la cingătoare

aceste lucruri au o hartă
limpede ca o sferă de cristal
în care aproape că putem citi ziua și noapte
alb negru continente

fanatismul egalității: lectura suspendată

aceste lucruri au o hartă în creierul nostru
aceste lucruri au o hartă în inima noastră, citește cu glas tare

citește în straturile contorsionate golașe din Munții Stâncoși
din Carpați

Written in English, translated into Romanian by the poet

(3) Elementi

vajenec tresočce riše vrata
proti rezervatu divjih števil
nemogočih bitij
ujetih v jarem mogočih bitij +
+ terjanih življenj visečih vrtov
ki niso služili nobeni statistiki

do neskončnosti zaviti nizi

»izračunaj prosim kót odklona upoštevajoč
kraj datum sorodnike okoliščine
belo noč ki se je pravkar raztopila v
bel trenutek začudenja in rose«

(4) Atavizem

ženske v moji deželi znajo povzdigniti svoj glas ob pohvali uporabi bolečini
ženski kriki
se razlegajo z gore na goro

preseka smer orlovega letenja
upognejo Axis Mundi

Prevedel Aleš Mustar

(3) Elemente

ucenicul desenează tremurător o poartă
spre rezervația numerelor sălbatice
făpturi imposibile
prinse pereche de făpturi posibile +
+ vieți postulate grădini suspendate
care n-au folosit nici unei statistici

șiruri curbe la infinit

“calculează te rog unghiul de deviere, luând în considerare
locul data rudele circumstanțele
noaptea albă care tocmai se dizolvă în
clipa albă de mirare și rouă”

(4) Atavism

femeile țării mele știu înălța glas de laudă revoltă durere
țipătul femeilor
trece din munte în munte

frânge linia de zbor a vulturului
înclină Axis Mundi

(1) *Fiebre y candor*

Poetry Reading at Jaffo

For Fiona Sampson

Transparent heart: look into it
as if it was a crystal ball
el corason del tiempo

I do no longer know which half used to hold a secret
that cannot be told however dangerously
we're trying to lean out of the window of our mother tongue

wondering and wondering: what do they say?

Do we relate? Just listen: *Nada Nada*

Fiebre y candor

the rough sensuous texture of this candor
containing its contrary more than itself:
all the way from Paradise to Inferno
as Munch said, in this one brush stroke
touching
wounded canvas

Lost in silence, do you think?

O no, lost in words, steeped headlong in writing
silky and cool like the Mediterranean in late autumn
like the waves of the Dead Sea in November
bitter and thick like buttermilk on a god's table

* * *

shriek of bird in the dark

remember the dragon sensuous coiling around
a 15th century young knight's spear
while he rests, satiated, dreamy
having slain one or two monsters earlier in the day

and now we learn it: only the missing exist

* * *

Arab poet reaching out, speaking to us from the many
open windows of his stanza – silk and stone

a handful of syllables have reached us
beneath the mountain of darkness and silence

the heart beats against the walls of its void
untouched by this surrogate music: tin that once was gold

* * *

What's going to trigger love, inspiration? they ask
does this happen like a spark, does it get ignited
through fear,
out of all things, oh, God, indeed?

and you – eternal child singing in the dark
truly with fear
of death
darkness within touching darkness without
unspoken fear of the other, the partner, the counter-part

– who wants to have the stamp of darkness on their face?
They're now selling makeup that stays on your skin
for a whole day. So in the morning, remember?
you had all the tenderness in your fingers
thinking how to please – him – your heart soared like a bird,
in the evening the makeup still there
and that tenderness from your fingers all gone

... o, no! not true, not so ... just kidding
smile to cover it up
smile your thin immaterial smile
while the flames consume you deep inside
fierce like the bite of the fox eating its way
into the young Spartan soldier's body
and he standing upright motionless
bow frozen in hand

Thus try to learn how to write a poem
that you can you will e-mail in an instant
and still have it written durable sacred
a prayer carved in a rock

(2) Maps of Hope

For Saviana Stănescu

the underground creature
works at levelling down the mountain
stone by stone

the fanaticism of equality:
to pull the trigger of a bomb dangling from the belt

these things have a map
suddenly as clear as a crystal ball
in which we can almost read day and night
black white continents

the fanaticism of equality : suspended reading

these things have a map in our brain
these things have a map in our heart, do read it out

read the naked tortuous layers of the Rocky Mountains
of the Carpathians

(3) The Elements

with an unsteady hand an apprentice sketches a gate
to the preserve of wild numbers,
the numberless impossible creatures
yoked to possible creatures in pairs +
+ postulated lives, hanging gardens
that have proven useless to statistics

row upon curved row receding to infinity

“please calculate the angle of deviation, taking into account
place and date of birth, next of kin, circumstances
the sleepless night now fading
into a white instant of astonishment and dew”

(4) The Power We Have

women in the Romanian countryside are used to sing
songs of praise and anger and lament that you can hear
from one mountain to another

their voices can break the flight of eagles in the sky
tilt the Axis Mundi

Translated by Adam J. Sorkin with the poet

Andrej Kurkov se je rodil 23. aprila 1961 v St. Peterburgu (Leningradu), vendar že od otroštva naprej živi v Kijevu. Študiral je jezike (poleg angleščine in japonščine govori še devet drugih jezikov), zatem pa je nekaj časa izdajal časopis za inženirje. Nato se je izučil za snemalca v uglednem Dovženkovem filmskem studiu in začel pisati scenarije. Od leta 1996 je svobodni pisatelj in samostojni sodelavec na Radiu in televiziji Kijev. Po njegovih scenarijih so posneli številne filme. Poleg proze za odrasle (skupaj osem romanov) je Kurkov napisal še štiri knjige za otroke. Njegov roman *Бикфордів мир* (*Bikfordov svet*, 1993) je bil leta 1994 nominiran za rusko Bookerjevo nagrado. Leta 1994 je prejel tudi stipendijo fundacije Heinricha Bölla za kratki roman *Любимая песня космополита* (*Najljubša pesem svetovljana*). Njegov scenarij za film *Приятель покойника* (*Prijatelj pokojnega*) mu je leta 1997 prinesel nominacijo za felixa, nagrado Evropske filmske akademije, v kategoriji evropski scenarist leta. Roman *Пикник на льду* (*Piknik na ledu*) je v prevodu Lijane Dejak v slovenščini izšel leta 2006.

Andrei Kurkow was born on April 23 1961 in St. Petersburg (Leningrad), but he has lived in Kiev since childhood. After studying languages (apart from English and Japanese, he speaks nine other languages), he spent some time publishing a newspaper for engineers. He then entered training at the distinguished Dovshenko Studios in order to become a cameraman and started writing scripts. Since 1996 he has been a freelancer, and in this capacity he has been writing books as well as collaborating with Radio and Television Kiev. Many films have been based on his scripts. Apart from prose for adult readers, Kurkow has also written four children's books. His novel *Бикфордів мир* (*Bikford's World*, 1993) was nominated for the 1994 Russian Booker Prize. In 1994 his short novel entitled *Любимая песня космополита* (*The Cosmopolitan's Favourite Song*) brought him a scholarship from the Heinrich Böll foundation. In 1997 his script for the film *Приятель покойника* (*A Friend of the Deceased*) won him a nomination for Felix, an award given by the European Film Academy, in the category Best European Screenwriter. His novel *Пикник на льду* (*Death and the Penguin*) was translated into Slovenian by Lijana Dejak and published in 2006.

Andrej Kurkov

Ni se treba bati globine

Med nami so ljudje, pri katerih je povezava z domovino genetsko programirana in se vključi natanko enkrat na leto, kakor da bi jih nekdo iz vesolja poklical s posebnim radijskim signalom. Ne, ne govorim o veliki Domovini, ne govorim o deželi ali državi, temveč o tisti zaplati zemlje, na kateri se človek rodi.

Pred kratkim sem spoznal prav takega človeka. Povezal naju je jazz festival v Koktebelu na Krimu. Takoj ko je izvedel, da sem iz Kijeva, me je začel tikati, kar v meni ni vzbudilo niti trohice protesta. Preden sva se razšla, sva si izmenjala telefona. In nenadoma me sredi septembra pokliče!

“V soboto imam rojstni dan! Ne smeš odkloniti! Pobral te bom na tramvajski postaji na Ševčenkovem trgu! Ne pozabi kopalk!”

Ozrl sem se skozi okno. Zunaj je pravkar prenehalo deževati. Ni kazalo na otoplitev. Morda pa ima on kakšne zveze z meteorološkim središčem ali s kom še više? S tistimi, ki delajo vreme?

V soboto sem bil, kot sva se dogovorila, ob desetih zjutraj na tramvajski postaji. Na nebu je res sijalo sonce, obdano s polprozorno kopreno nešklodljivih oblakov, a vroče ni bilo.

Razpoložen sem bil za piknik z nabodalom v prijetni družbi. Verjetno bo kdo prinesel kitaro in pod večer bodo ob ognju zazvene le poulične pesmi naše mladosti. Z Nikolajem – tako je bilo ime slavljenцу – sva bila skoraj enako stara. On je praznoval dvainpetdeseti rojstni dan, meni pa je do te starosti manjkalo še pol leta.

Pripeljal se je pome z novo belo škodo. Poleg njega v avtomobilu ni bilo nikogar.

“Koliko nas pa bo?” sem vprašal, ko sva že zapeljala na cesto proti Višgorodu in Kijevskemu morju.

“Kakih šest, vendar se bodo sami pripeljali. Niso iz Kijeva.”

Mesto je ostalo za nama. Na obeh straneh ceste je bežal mimo borov gozd, ki se je tu in tam umaknil zanemarjenim vasicam.

“Si vzel kopalke?” je vprašal Nikolaj in me pozorno pogledal.

“Sem,” sem prikimal. “Je mar voda še dovolj topla?”

“Zgoraj je še v redu, spodaj pa bolj tako.”

Pol ure pozneje je škoda zavila na gozdni kolovoz, ki je vodil navzdol in se nenadoma končal na obali Kijevskega morja. Na peščeni plaži je ležal motorni čoln. Ob njem sta molče in zamišljeno kadila bradača v zelenih lovskih kombinezonih. Ko sta naju zagledala, sta se nasmehnila. Z Nikolajem sta se objela, mene pa sta spoštljivo pozdravila in mi podala roko.

“No, kako?” ju je vprašal Nikolaj.

“V redu,” je odvrnil eden od njiju. “Bi mogoče za zdaj zaprli hrano v avto, da ne bi preobremenjevali čolna?”

Nikolaj je prikimal in v škodin prtljažnik sta vrgla tri težke nakupovalne torbe. V eni so očitno zažvenketale steklenice.

Nikolaj je zaklenil avto in me s pogledom povabil k čolnu.

Не надо бояться глубины

Есть среди нас люди, у которых связь с родиной запрограммирована генетически и включается ровно раз в году, словно кто-то из космоса окликает их особым радиосигналом. Нет, я не о большой Родине, не о стране или государстве говорю, а о том пятачке земли, на котором человек рождается.

Среди моих знакомых оказался недавно именно такой человек. Нас свел вместе джазовый фестиваль в крымском Коктебеле. Как только он узнал, что я тоже из Киева – тут же перешел на «ты», но во мне не возникло ни нотки протеста. Перед тем, как разбегаться, обменялись телефонами. И вот в середине сентября звонок!

– В субботу у меня день рождения! Ты не имеешь права отказаться! Выезжаем от трамвайной остановки на площади Шевченко! Не забудь плавки!

Я бросил взгляд на окно. На улице только что закончился дождь. Погода не обещала тепла. Но, может, у него связи с метеорологическим центром или с кем-нибудь повыше? С теми, кто делает погоду?

В субботу, как и договорились, к десяти утра я был на трамвайной остановке. На небе действительно светило солнышко, окруженное полупрозрачной пленкой безвредных облаков, но жарко не было.

Я был настроен на пикник с шашлыком в хорошей компании. Наверно, кто-то принесет гитару, и под вечер у костра зазвучат уличные песни нашей юности. Мы с Николаем, а именно так звали именинника, были почти одноклассниками. Ему исполнилось 52 сейчас, а мне до этого же возраста оставалось полгода.

Он подъехал за мной на новенькой «Шкоде» белого цвета. Кроме него в машине никого не было.

– Сколько человек будет? – спросил я, когда мы уже выехали на дорогу, ведущую к Вышгороду и Киевскому морю.

– Человек шесть, но они приедут своим ходом. Они не из Киева.

Город остался позади. По обеим сторонам дороги мелькал сосновый лес, время от времени уступая место неказистым деревенкам.

– Плавки взял? – спросил Николай, бросив на меня внимательный взгляд.

– Да, – я кивнул. – А что, вода еще теплая?

– Сверху ничего, а ниже – не очень.

Полчаса спустя «Шкода» свернула на грунтовую лесную дорогу. Дорога катилась вниз и оборвалась на берегу Киевского моря. На песчаный берег была выгашена лодка-моторка. Рядом с ней молча и задумчиво курили двое бородатых мужчин в зеленых охотничьих комбинезонах. Увидев нас, они заулыбались. Обнялись с Николаем, со мной уважительно поздоровались, пожали руки.

– Ну, как? – спросил у них Николай.

– Порядок, – ответил один из них. – Продукты, может, пока в машине закроем, чтобы лодку не перегружать?

Николай кивнул, и они забросили в багажник «Шкоды» три увесистые хозяйственные сумки. Внутри одной из них явно звякнули стеклянные бутылки.

Ko sem že sedel na kljunu, zazrt v gladki neskončni list vodne površine, ki ga je naš čoln zlahka in samozavestno rezal na dvoje, je do mojih ušes skozi godrnjanje zunajkrmnega motorja prineslo še neke kovinske zvoke. Obrnil sem se in videl, da Nikolaj sedi za krmilom, njegova bradata prijatelja pa se ukvarjata z jeklenkami, ki so ležale na železnem dnu čolna.

Vznemiril sem se. S pogledom sem ošinil vodo. Bila je zelenkasta, gosta, neprozorna.

“Kmalu bomo tam!” je zaklical Nikolaj, ki je očitno opazil moj nemir.

Čez kakih pet minut je eden od bradačev zamenjal Nikolaja pri krmilu in zmanjšal hitrost. Čoln je zdaj plul počasi. Vsi razen mene so napeto strmeli v vodo na obeh straneh čolna.

“Ugasni!” je nenadoma kriknil Nikolaj in motor je takoj utihnil.

Nikolaj je v veslini na bokih vstavil lahki vesli, ju spustil na gladino, potem pa je zasedel moj prostor in prijel v roke vrv, privezano k železnemu obroču na kljunu.

“Bolj levo!” je ukazoval.

Eden od bradačev je sédel za vesla in začel izpolnjevati Nikolajeve ukaze.

“Stoj!” je zavpil Nikolaj.

Razgledal sem se. Obalo je bilo videti samo na tisti strani, kjer smo pustili avto. Vsa druga obzorja je oblivala voda.

Kaka dva metra od čolna je gledalo iz vode največ deset centimetrov železnega kola. Ko se mu je čoln približal in ga je Nikolaj privezal nanj, se je ozrl in vprašal: “Je vse pripravljeno?”

Oba sta prikimala.

“Si se že kdaj potapljaj z jeklenko?” me je vprašal.

“Je že naneslo,” sem odvrnil nekoliko zmedeno. “Kam pa gremo?”

“V mojo domovino.”

Strahoma sem pogledal gladko gladino. Zdaj se mi je voda zazdela čistejša in prozornejša. Prenesel sem pogled na železni kol, h kateremu je bil privezan čoln. In spoznal, da je to vrh cerkvenega križa.

Tisti hip je zazvonil Nikolajev mobilni telefon.

“Halo! Ti si?! Sta že prišla? Potem pa parkirajta ob moji škodi in pripravita ogenj. Čez kaki dve uri bomo nazaj!” je rekel nekomu.

Nato se je slekel, si oblekel gumijasto obleko in nadel jeklenki. S pogledom me je spodbudil.

Takoj sem si začel navlačiti potapljaško obleko.

“V tej cerkvi,” Nikolaj je s pogledom pokazal na konico križa, ki je štrlela iz vode, “so me krstili. Rodil pa sem se kakih sto metrov odtod. Tja bova plavala!”

Bradača sta izročila vsakemu od naju močno podvodno svetilko. Nikolaj je sédel na bok čolna s hrbtom proti vodi in se zvrnil čez rob. Jaz pa za njim.

Gumijasta obleka je kar dobro varovala pred mrazom. Sončni žarki so prebadali vodo in osvetljevali rumenkaste kupole in bele cerkvene zidove. Nekaj minut pozneje sem opazil spodaj gručo opečnatih hiš. Nikolaj se je dotaknil moje rame in mi z žarkom svetilke pokazal na krajno. Tja sva zaplavala.

Николай закрыл машину и взглядом позвал меня к лодке.

Уже когда я сидел на носу и смотрел на гладкий бесконечный лист водной поверхности, который наша лодка легко и уверенно «разрезала» надвое, до моих ушей сквозь ворчание подвесного мотора донеслись какие-то еще металлические звуки. Я обернулся и увидел, что Николай сидит «на руле», а его бородатые друзья возятся с двумя аквалангами, лежащими на железном днище лодки.

На душе у меня стало беспокойно. Я бросил взгляд на воду. Она была зеленоватой, густой, непрозрачной.

– Скоро приплывем! – видимо заметив мое беспокойство, крикнул Николай.

Минут пять спустя один из бородатых сменил Николая у руля, сбавил обороты мотора. Лодка потеряла скорость и плыла теперь медленно. Все кроме меня всматривались в воду по обе стороны от лодки.

– Глуши! – крикнул вдруг Николай, и мотор тут же умолк.

Именинник вставил в уключины на бортах два легких весла, опустил весла на воду, а сам, заняв мое место, взял в руки веревку, привязанную к железному кольцу на носу лодки.

– Левее! – командовал он.

Один из бородатых сел на весла и принялся исполнять команды Николая.

– Стоп! – крикнул Николай.

Я осмотрелся. Берег был виден только с той стороны, где мы оставили машину. Все остальные горизонты были водными.

В метрах двух от лодки из воды выглядывал не больше, чем на десять сантиметров железный штырь. Когда лодка подплыла к нему, Николай веревкой привязал к нему лодку и, оглянувшись на бородатых приятелей, спросил: «Все готово?»

Оба кивнули.

– С аквалангами нырять? – спросил он у меня.

– Было дело, – ответил я несколько растерянно. – А мы куда?

– Ко мне на родину.

Я с опаской посмотрел на гладкую водяную поверхность. Сейчас вода показалась чище и прозрачнее. Я перевел взгляд на железный штырь, к которому теперь была привязана лодка. И увидел, что это верхушка церковного креста.

В это время у Николая зазвонил мобильный.

– Алло! Это ты?! Уже приехали? Тогда паркуйтесь возле моей «Шкоды» и разводите костер. Через пару часиков будем! – сказал он кому-то.

Потом снял одежду, натянул резиновый костюм, надел акваланг. Взглядом поторопил меня.

Я принялся неумело натягивать на себя «подводный» костюм.

– В этой церкви, – Николай показал взглядом на верхушку креста, торчавшую из воды. – Меня крестили. А родился я метрах в ста отсюда. Сейчас сплавляем!

Бородатые передали нам по мощному подводному фонарику. Николай сел на борт лодки спиной к воде, перекинулся в воду. Я за ним.

Hiša ni imela vrat. Nikolaj je zaplaval k vratni odprtini in posvetil v notranjost. Zagledala sva napol porušeno zidano peč. Nikolaj me je z znakom poprosil, naj ostanem tam, sam pa je zaplaval v hišo. Nekaj minut ga ni bilo. Začelo me je že skrbeti. Svetil sem noter, a ga nisem mogel najti. Končno se je vrnil. Skozi steklo maske sem opazil solze v njegovih očeh. Z roko me je povabil, naj mu sledim.

Preplavala sva kakih dvesto metrov in se znašla nad potopljenim vaškim pokopališčem. Približala sva se dvojnemu grobu z nagnjenima železnima križema. Pod vodo sva brez besed razumela drug drugega. Pomagal sem mu naravnati križa, potem pa je s palcem desne roke pokazal navzgor: „Izplavajva!“

Ko sva zlezla v čoln in odvrгла jeklenke, sta nama bradača nalila po šilce vodke, da se pogrejeva. Medtem ko sva se grela, sta si onadva nadela jeklenke in skočila v vodo, ne da bi se preoblekla v gumijasto obleko.

“Kam pa onadva? Sta se tudi tukaj rodila?” sem vprašal slavljenca.

A ta očitno ni bil praznično razpoložen.

“Ne, ne tukaj,” je zavzdihnil in prezrl prvi del mojega vprašanja.

Vame se je naselil nejasen nemir. Zbolelo me je srce. Zazdelo se mi je, da mi je vzdrhtelo vse telo, kakor od notranjega strahu. Gledal sem v vodo in nič mi ni bilo jasno. Površina, ki je bila še trenutek prej tako gladka, je nenadoma tudi vzdrhtela, vzvalovila, a ne v krogih, temveč v nekakšnem čudnem gibanju, kakor vulkanska lava. Tudi v zraku je nekaj zabrnelo.

S pogledom sem ošinil nebo, potem sem se ozrl na Nikolaja. Sedel je kar v spodnjicah in stiskal v roki nedopito šilce vodke. Na obrazu mu je bilo še vedno brati žalost.

“Nekaj ni v redu,” sem rekel in z roko pokazal na čudno brbotanje vode.

“Nekaj ni bilo v redu pred štiridesetimi leti, ko se je sovjetskim idiotom zahotelo tukaj narediti morje,” je spregovoril s hladnim, odmaknjenim glasom. “Pa so potopili stotino vasi s pokopališči, cerkvami in celo spomeniki Neznaneemu vojaku! In zdaj se moram, če se hočem pokloniti prednikom, potopiti štiriindvajset metrov pod vodo ...”

“Najbrž bo nevihta,” sem ga prekinil.

“Skloni se k vodi in prisluhni!” mi je že prijazneje rekel Nikolaj.

Nagnil sem se čez bok čolna, primaknil uho čisto h gladini in zdaj razločnejše slišal čudno brnenje.

“Fanta zvonita,” je pojasnil. “Dvainpetdeset udarcev! V čast mojega rojstnega dneva ...”

Še nikoli nisem slišal bitja zvona pod vodo. Tudi zdaj sem si zvenenje bolj predstavljal kot slišal. To čudno drhtenje vode nad potopljeno cerkvijo si bom zapomnil za vselej. Zapomnil si bom svoje notranje drgetanje. Tega zvoka pa verjetno ne.

Vračali smo se molče. Ta molk me je dražil in moril.

“Kje pa je vajina domovina?” sem vprašal Nikolajeva bradata prijatelja, za katera se je izkazalo, da sta njegova brata, po imenu Vasilij in Ivan.

“Midva sva imela več sreče,” je za oba odgovoril Ivan. “Rodila sva se tri kilometre od Černobila, na kmetiji. Tam dozimeter še vedno podivja. A se kljub temu dvakrat na leto odpravimo tja. Celu posebna oblačila imamo

Резиновый костюм здорово защищал от холода. Солнечные лучи пронизывали воду и освещали желтоватые купола и белые стены церкви. Через пару минут я заметил внизу несколько кирпичных домов. Николай коснулся моего плеча и указал мне лучом фонарика на крайний из них. Туда мы и поплыли.

Двери в доме не было. Подплыв к проему, Николай посветил фонарем внутрь. Мы увидели полуразрушенную кирпичную печку.

Николай знаком попросил меня оставаться на месте, а сам заплыл в дом. Его не было несколько минут. Я уже начал беспокоиться. Светил внутрь своим фонариком, но его найти не мог.

Наконец он вернулся. Сквозь стекло маски я заметил слезы в его глазах. Он призывно повел рукой, приказывая следовать за ним.

Мы проплыли метров двести и оказались над затопленным сельским кладбищем. Подплыли к двойной могилке с двумя наклонившимися железными крестами. Под водой мы понимали друг друга без слов. Я помог ему поправить кресты, после чего он показал большим пальцем правой руки вверх: «Всплываем!»

Уже когда выбрались в лодку и сбросили акваланги, бородатые дали нам по стопочке водки, чтобы согреться. Пока мы грелись, оба бородатых надели наши акваланги и, не переодеваясь в резиновые костюмы, прыгнули в воду.

– А они куда? Тоже здесь родились? – поинтересовался я у именинника.

Именинник был явно не в праздничном настроении.

– Нет, не здесь. – выдохнул он, проигнорировав первую часть моего вопроса.

В меня внезапно вселилась неясная тревога. Заболело сердце. Показалось, что все тело мое задрожало, словно от внутреннего страха. Я смотрел на воду и ничего не мог понять. Поверхность, такая гладкая еще мгновение назад, вдруг тоже словно задрожала, заволновалась, заходила не кругами, а какими-то странными движениями, словно вулканическая лава. В воздухе тоже что-то загудело.

Я бросил взгляд на небо, потом оглянулся на Николая. Он сидел в одних трусах, сжимая в руке недопитую стопку водки. На лице по-прежнему прочитывалась печаль.

– Что-то не в порядке, – сказал я, показывая рукой на странное движение воды.

– Что-то не в порядке было сорок лет назад, когда советским идиотам захотелось сделать здесь море, – произнес он холодным, отстраненным голосом. – И они затопили сотню деревень с кладбищами, церквями, и даже с памятниками Неизвестному солдату! И теперь, чтобы поклониться предкам, я должен опускаться на двадцать четыре метра под воду...

– Наверно, будет шторм, – перебил я его.

– Наклонись поближе к воде и прислушайся! – сказал Николай дружественнее.

Я перегнулся за борт, поднес ухо почти к самой воде, и уже более отчетливо услышал странное гудение.

– Это ребята в колокол бьют, – пояснил он. – Пятьдесят два раза! В честь моего дня рождения ...

za CONO. Tam je bolje. Lahko stopiš v hišo, sedeš za mizo staršev, spiješ kozarček.

Breg se je bližal. Videl sem že Nikolajevo belo škodo in lado njegovih prijateljev, pa tudi sama prijatelja, ki sta sedela ob ognju.

Na nebu je še vedno sijalo sonce. Zrak se je segrel in zdelo se mi je, da se bo po ražnjičih z vodko prav prijalo skopati v tem umetnem Kijevskem morju in v prijetni družbi kakšno zapeti. Pravzaprav sem si želel ravno to. Mogoče smo pravkar pluli še nad kakšno potopljeno vasjo ali preprosteje povedano, nad potopljeno preteklostjo naše nekdanje domovine. V to preteklost se ne moreš tako zlahka vrniti, če si tega res ne zaželiš in si ne nadeneš jeklenk. Nemara se tudi ni treba vračati. Dovolj je, če se vsaj enkrat na leto spomniš nanjo in udariš na zvon, ki ga ne bo slišal nihče razen tebe. Na tvoj lastni zvon, skrit globoko v duši.

Prevedla Lijana Dejak

Я еще никогда не слышал гул колокола, в который бьют под водой. Я и сейчас скорее воображал это гудение, чем слышал. Вот странное дрожание воды над затопленной церковью я запомню навсегда. Свою внутреннюю дрожь запомню. А этот звук вряд ли.

Назад плыли молча. Это молчание меня раздражало и угнетало.

– А у вас где родина? – спросил я бородатых друзей Николая, которые, как оказалось, были родными братьями и звали их Василий и Иван.

– Нам больше повезло, – ответил за двоих Иван. – Мы в трех километрах от Чернобыля родились, на хуторке. Там до сих пор дозиметр зашкаливает. Но два раза в году мы туда ходим. И костюмчики у нас для ЗОНЫ есть специальные. Там лучше. Можно и в хату зайти, и за родительский стол присесть, и по стопочке выпить.

А берег приближался. Я уже видел и белую «Шкоду» Николая, и «Ладу» его приятелей, и самих приятелей сидящих у костра.

На небе по-прежнему светило солнце. Воздух прогрелся, и мне казалось, что после шашлыков с водкой вполне можно будет искупаться в этом искусственном Киевском море, и попеть в хорошей кампании. Собственно, именно этого мне и хотелось. Мы, может быть, проплывали сейчас на лодке еще над каким-нибудь затопленным селом или, говоря проще, над затопленным прошлым нашей бывшей родины. В это прошлое, если сам не захочешь, сам не наденешь акваланг, так просто не вернешься. Может, и не надо возвращаться. Будет достаточно хотя бы раз в году вспомнить о нем и ударить в колокол, который никто, кроме тебя не услышит. В твой собственный колокол, спрятанный глубоко в душе.

No Need to Fear the Depths

There are people among us who have a genetically programmed connection with their motherland which switches itself on at exactly the same time every year. No. I'm not talking about the larger Motherland, a country or a state. I mean the patch of soil on which someone is born.

Not long ago, I met just such a person. We were brought together by the jazz festival in Koktebel, on the Crimean Peninsula. As soon as he realized I was from Kiev he abandoned all formalities, treating me as a friend and, I must say, I felt no inclination to protest. We exchanged telephone numbers on parting and suddenly in mid-September I get a call.

"It's my birthday on Saturday. You must come. No excuses! We'll leave from the tram stop on Shevchenko Square. Don't forget your swimming trunks!"

I looked out of the window. It had only just stopped raining. There was no promise of warmth in the air. Perhaps he knows someone at the meteorological office or maybe someone higher still! The one who makes the weather!

At ten o'clock on Saturday morning, as promised, I was at the tram stop. The sun really was shining. Only a few non-threatening clouds floated across the sky. But it wasn't hot.

I was expecting a barbecue picnic in pleasant company. Someone would probably bring a guitar and towards evening we would sit round a fire singing the popular songs of our youth. Nikolai, that was the birthday boy's name, and I were almost exactly the same age. It was his fifty second birthday and I would celebrate mine in sixth months' time.

He drove up in a new, white Skoda. There was no one but him in the car.

"How many folk will there be?" I asked as we turned onto the road leading to Vishgorod and the Kiev Sea.

"About six. But the others are making their own way. They're not from Kiev."

The city was left behind. Pine forest flashed by on either side of the road, interrupted only by the occasional unprepossessing village.

"Did you bring your trunks?" asked Nikolai giving me an attentive glance.

"Yes, I did. Is the water still warm?"

"It's OK on the surface, but pretty chilly further down."

Half an hour later we turned onto a dirt track which ran through forest and ended on the shore of the Kiev Sea. A motorboat had been pulled onto the sandy beach and standing beside it were two bearded men in camouflage overalls. They stood smoking in silence, but on seeing us they smiled. They hugged Nikolai and then greeted me respectfully, shaking my hand.

"Everything all right?" asked Nikolai.

"Fine." One of them replied. "Let's leave the food in the car, so as not to overload the boat."

Nikolai nodded and they threw three large shopping bags into the Skoda's boot. One of which evidently contained glass bottles.

Nikolai locked the car and indicated with a glance that I should get into the boat.

Sitting in the bow, watching the smooth, endless sheet of the water's surface, which our boat cut in two with ease and confidence, I noticed, through the hum of the engine, a different, metallic sound. I turned round and saw Nikolai sitting at the helm while his friends busied themselves with two aqualungs which lay on the metal bottom of the boat.

Suddenly ill at ease, I looked back at the water. It was greenish, thick, not at all transparent.

"We'll be there soon," shouted Nikolai, apparently noticing my concern.

About five minutes later, one of the bearded men took over from Nikolai at the helm. We were moving slowly now and everyone, except me, was surveying the water on one side of the boat.

"Turn her off!" Nikolai shouted suddenly. And at once the motor went dead.

The birthday boy fitted two light ores in the rowlocks. Then, changing places with me, picked up the rope attached to the bow of the boat.

"Left a bit!" he commanded.

One of his friends took up the ores and carried out Nikolai's instructions.

"Stop!" shouted Nikolai.

I looked around. The only land in sight was the beach on which we had left the car. In all other directions there was nothing but water.

About two meters away from the boat, a metal pin protruded about ten centimeters above the water. When the boat was close enough, Nikolai tied the rope round the pin and, turning to his bearded friends, asked:

"Is everything ready?"

Both nodded.

"Have you done any diving?" He asked me.

"A long time ago," I replied a bit confused. "Where are we going?"

"To my motherland."

Alarmed, I looked again at the smooth watery surface. Now it looked cleaner, more transparent. I turned back to the metal pin to which the boat was fastened and realized that it was the pinnacle of a church's cross.

At that moment, Nikolai's mobile rang.

"Hi there," he said to the caller. "You've arrived ? Park next to my Skoda and make up a fire. We'll be there in about two hours."

Then he took off his clothes, pulled on a wet suit and arranged his aqualung on his back, glancing at me from time to time as if to say: "Hurry up then!"

I struggled into a wet suit.

"I was Christened in that church," said Nikolai, nodding towards the top of the cross. "And I was born about a hundred meters away. Let's go."

The bearded men handed us each a powerful sub-aqua torch. Nikolai perched momentarily on the side of the boat with his back to the water before pushing himself off. I followed.

The wet suit really did keep out the cold. Rays of sunlight pierced the water's surface and lit up the yellowish dome and white walls of the church. A few minutes later I noticed some brick houses below us. Nikolai tapped me on the shoulder and shone the beam of his torch towards the house which was furthest from us. We made for that one.

There were no doors on the house. Having swum to the doorway, Nikolai, shone his torch inside. We could see the remains of a brick stove. Nikolai indicated that I should stay there and he went in alone. He was gone for several minutes and I began to worry. I shone my torch into the house, but could not see him. Eventually he returned. Through the glass of his mask I could see he had been crying. He waved his arm in a 'follow me' gesture.

Some two hundred meters further we found ourselves above a village graveyard. We swam down to a double grave, adorned with two metal crosses, both of which were leaning sideways. Under water we understood each other without words. I helped him to straighten the two crosses and then Nikolai pointed upwards with his index finger: "Let's surface".

We scrambled back into the boat and threw off our aqualungs. Our bearded companions gave us each a small glass of vodka to warm ourselves and while we got warm, the two of them put on the aqualungs and, without donning any wet suits, threw themselves backwards over the side of the boat.

"Where are they going? Were they born here too?" I asked Nikolai.

The birthday boy was clearly not in a celebratory mood.

"No, not here," he sighed, ignoring my first question.

I was suddenly shot threw with a sense of panic. My heart ached. My whole body seemed to be shaking with fear. I looked at the water and, to my amazement, the surface which, only a moment ago, had been so smooth was now shaking. This was not the usual circular motion of water disturbed, but more like the movement of volcanic lava. I could also hear a low hum in the air.

I looked up at the sky and then over towards Nikolai sitting in his underpants, cradling a glass of vodka in his hands. His expression, as before, one of great sadness.

"There's something wrong," I said, pointing to the strange movement of the water.

"There was something wrong forty years ago when those Soviet idiots saw fit to make a sea here," he said, his voice cold and distant. "They drowned hundreds of villages: the graveyards and churches, even the monuments to the unknown soldier! And now in order to pay my respects to my forefathers I must dive twenty meters under water ..."

"It looks like there'll be a storm," I urged, interrupting him.

"Get closer to the water and listen carefully," said Nikolai, in a friendlier tone.

I leaned over the side and put my ear almost to the surface of the water. Now the low humming sound was very clear.

"That's the lads ringing the bell," he explained. "They'll ring it fifty two times. In honour of my birthday!"

I had never heard the sound of a bell rung under water. And it was not so much what I heard as what I saw. The strange shaking of the water above the drowned village; I will remember that for the rest of my days. That and my inner quaking. But I doubt I'll remember the sound.

Nobody spoke as we travelled back to the shore. I found the silence annoying. It oppressed me.

"Where are you from?" I asked the bearded men, who, it turned out were brothers: Vassiliy and Ivan.

"We were luckier," replied Ivan on behalf of both. "We were born three kilometers from Chernobyl, on a little farmstead. The gig counters still scream like mad there, but we go twice a year. We have special suits for the 'Zone'. It's better there. You can go into your old home, sit down at your parents' table and drink a glass of vodka to their memory."

We were approaching the shore and I could already see Nikolai's white Skoda with his friends' Lada parked next to it. The friends were sat round the camp fire.

The sun was still shining. The air had warmed up and it occurred to me that, after some barbecued meat and vodka, it would be quite reasonable to go for a swim in this man-made Kiev's Sea and then sing a few songs in pleasant company. Actually that is what I really wanted. Perhaps, on our way, we had sailed over another drowned village, or, to put it more simply, over the drowned past of our one-time motherland. You cannot return to that past unless you really want to, unless you put on the aqua-lung and dive. Perhaps there's no need to go back. It would be enough just to remember once a year. To ring the bell that no one but you will hear. Your bell. The one deep inside your soul.

Translated by Elizabeth Olive Sharp

Meta Kušar, rojena v Ljubljani 10. 5. 1952, diplomirala na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Prva objava v Sodobnosti leta 1974, kasneje objavlja v vseh slovenskih revijah, tudi tujih: Mladost (Hrvaška), Híd (Madžarska), Romboid (Slovaška), Slovene Studies, Circumference, Verse, Fourteen Hill (ZDA). Knjige: *Madeira* (1993, slov.-ital.), *Madeira* (1993, slov.-angl.), *Svila in lan/Silk and flax* (1997, slov.-angl.), *Split everywhere* (1997), dvojezična antologija *The Fire under the Moon* (1999), *Afterwards Slovenian Writing 1945–1995* by Andrew Zawacki (1999), *Ljubljana* (2004), *Glas v telesu/The Voice in the Body/La voix dans le corps* (2005), *Antologija slovenskih pesnic 3* (2007). Ustanovila je literarno-glasbeni performans *Prestol poezije/The Throne of Poetry* (1997), zasnovala javne pogovore o kulturi in knjigah, t. i. *metavečere*, posnela in objavila sto intervjujev s sodobniki, njena sta scenarij in režija filma *Naš Jurij Souček*. Pripravila je več kot 200 radijskih oddaj za Radio Slovenija in RAI Trst.

Meta Kušar, geboren in Ljubljana am 10.5. 1952, diplomierte an der Philosophischen Fakultät in Ljubljana. Erste Veröffentlichung in Sodobnost im Jahr 1974, später in allen slowenischen Zeitschriften, auch in ausländischen: Mladost (Kroatisch), Híd (Ungarisch), Romboid (Slowakisch), Slovene Studies, Circumference, Verse, Fourteen Hill (USA). Bücher: *Madeira* (1993, slow.-ital.), *Madeira* (1993, slow.-engl.), *Svila in lan/Silk and flax* (Seide und Leinen, 1997, slow.-eng.), *Split everywhere* (1997), zweisprachige Anthologie *The Fire under the Moon* (Feuer unter dem Mond, 1999), *Afterwards Slovenian Writing 1945 – 1995* by Andrew Zawacki (1999), *Ljubljana* (2004), *Glas v telesu/The Voice in the Body/La voix dans le corps* (Stimme im Körper, 2005, slow.-engl.-franz.), *Anthologie slowenischer Dichterinnen 3* (2007). Gründete die literarisch – musikalische Performance *Prestol poezije/The Throne of Poetry* (Der Thron der Poesie, 1997), begründete die öffentlichen Gespräche über Kultur und Bücher *metavečeri* (metaabende), publizierte 100 Interviews mit ZeitgenossInnen, Szenarium und Regie für den Film *Naš Jurij Souček* (Unser Jurij Souček). Über 200 Radiosendungen für Radio Slovenija und RAI Triest.

Meta Kušar

Madeira 1

Nespoštljivo ravnanje z zakoni letenja
je ustvarilo težo. Pragozd zgodovine
zmeša pisanja in prišepetana sporočila.
Let usmerjen tako, da odmevi spreminjajo strugo.

Madeira 2

Kdor ne ve, da je dan določen, ne bo prisoten.
Kdor ve, bo zraven, čeprav kjerkoli.
Na desni usodna ljubezen juga,
z leve slap belih in rumenih isker.
Vonj, ki se stoletja pojavlja, ko pride junij.
Požirek vse od prej prereže.

Svila in lan 1

Kot krhka, stara spodnja krila zašumijo perutnice.
Duša se nikoli ne prebujata sama. Pridejo angeli
in pomagajo kot pri darovanju, kjer stojijo razvrščeni
po črnih, po belih ploščah in delajo.
V moji katedrali so hrbti knjig svetli in temni.
Tja se usujejo svetlolasi in temnolasi.
Spremeniti vino v življenje ali kruh
v telo ni delo enega človeka.

Svila in lan 2

Narejeno je bilo v detajle, do metulja, ki sfrfota
v novembrsko sonce. Rekel je: Mir! Mir!
Pa pride Hudobni in skušnjave postanejo prevelike.
Ne samo ene. Vse. Veliko skušnjav.
Same skušnjave.

Madeira 1

Respektloser Umgang mit den Gesetzen des Fliegens
schuf die Schwerkraft. Im Urwald der Geschichte
vermischen sich Geschriebenes und Einflüsterung.
Flug so gesteuert, daß Echos das Bachbett verändern.

Madeira 2

Wer nicht weiß, der Tag ist vorbestimmt, wird nicht anwesend sein.
Wer es weiß, wird dabei sein, sei es wo auch immer.
Zur Rechten die Schicksalsliebe des Südens,
zur Linken ein weißes und gelbes Funkensprühen.
Geruch, der seit Jahrhunderten auftritt, wenn der Juni kommt.
Ein Schluck trennt alles von früher.

Seide und Leinen 1

Wie verschlissene, alte Unterröcke rauschen Schwingen auf.
Nie weckt sich die Seele selbst. Es kommen Engel
und helfen wie beim Gabenreichen, wo sie in einer Reihe
auf schwarzen, weißen Platten stehen und arbeiten.
In meiner Kathedrale sind die Bücherrücken hell und dunkel.
Dorthin schwärmen die Hellhaarigen und Dunkelhaarigen.
Wein in Leben wandeln oder Brot
in einen Leib ist nicht das Werk eines einzigen Menschen.

Seide und Leinen 2

Ausgeführt war es bis ins Detail, bis zum Falter, der
in die Novembersonne flattert. Er sagte: Frieden! Frieden!
Doch der Unhold kommt und die Versuchungen werden zu groß.
Nicht nur einige. Alle. Viele Versuchungen.
Lauter Versuchungen.

Ljubljana

22.

Toplo je. Taščica molči. Na hrastu posluša
ščinkavce. S kljunčkom drobi usodo v zgodovino.
Ne razločim natančno vseh vrstic. Vseh slik,
ki bodo še prišle. V hramih je hlad.
Šele ko na belih šalih spoštovanja
zadišijo vijolični cvetovi, odleti.

26.

V spomin se zapletam in tavam.
Zakoni so, vendar jih ne poznam.
Opazujem skozi veter, veje in meglo.
Skozi petunije in verze. Na stari skodelici
se nekaj nabere in zdrsne vame.
Pesnik je dober, dokler poka, kakor špargelj.

39.

Na starem marmorju počiva lastovka.
Zemlja se trese. Čaka, da se bo spremenil v kruh.
Kje je sfinga, ki razume, vidi, ve?
Moram zdržati izgubljeno opojnost!
Zapuščeno skladišče cimeta diši še dvesto let.
Vročo glavo naslonim na slonovo glavo.
Kje je Indra? Nebeški Kralj? Jezus, si v labirintu?
Tisti, ki jejo sonce, so ga prehodili.

Ljubljana

22.

Es ist warm. Das Rotkehlchen schweigt. Lauscht auf der Eiche
den Buchfinken. Sein Schnabel zerbröselt Schicksal in Geschichte.
Ich kann nicht alle Zeilen auseinanderhalten. Alle Bilder,
die noch kommen werden. In den Kammer ist es kühl.
Erst wenn auf den weißen Ehrenschilds
die violetten Blüten duften, fliegt es davon.

26.

Ich verstrick mich ins Erinnern und irre herum.
Es gibt Gesetze, aber ich kenne sie nicht.
Ich beobachte durch den Wind, die Zweige und den Nebel.
Durch Petunien und Verse. Auf der alten Tasse
sammelt sich etwas und gleitet in mich.
Ein Dichter ist gut, solange er knackig ist, wie Spargel.

39.

Auf dem alten Marmor rastet eine Schwalbe.
Die Erde bebt. Sie wartet, bis er sich in Brot verwandelt.
Wo ist die Sphinx, die versteht, sieht, weiß?
Ich muss die verlorene Verzückung ertragen!
Das aufgelassene Zimtlager duftet noch zweihundert Jahre.
Den heißen Kopf lehne ich an das Elefantenhaut.
Wo ist Indra? Der Himmelskönig? Jesus, bist du im Labyrinth
Die von der Sonne essen, haben es durchwandert.

46.

Na vsej koži, na celi pameti čutim temo. Ko sekajo
akacije, se sliši levje rjojenje. Junak zmaga,
ko se mu ne mudi. Drevesa se bodo obrasla
nad njegovimi koraki. Dejanja so
čudeži. Potrpite, cvetovi! Prišli smo z vseh strani
neba, da bi govorili zvestobi ob žerjavici.
Zgodbam mraka. Do svita.

75.

Po hodnikih odmeva: Zmagati! Zmagati! Priboriti si slavo!
Sama opustošena lepota. Samostan še varujeta
Marija in njena srna. Želod in trava sta polna
njunih odtenkov. Čeprav bojavniki vidijo,
da se zgodovina preklaplja, si črna mesečina
ne upa počastiti ženske, ki pod kupolo spokojno rojeva.

46.

Überall auf der Haut, mit ganzem Verstand, spür ich das Dunkel. Füllen sie
Akazien, hört man das Löwengebrüll. Ein Held siegt,
wenn er es nicht eilig hat. Bäume werden um seine
Schritte wachsen. Taten sind
Wunder. Habt Geduld, Blüten! Wir kamen von allen Seiten
des Himmels, um zur Treue am Feuer zu sprechen.
Zu den Dämmergeschichten. Bis zum Frühschein.

75.

Auf den Gängen hallt es: Siegen! Siegen! Ruhm erkämpfen!
Eine einzige verwüstete Schönheit. Das Kloster hüten noch
Maria und ihr Reh. Die Eichel und das Gras ganz Ton
in Ton mit ihnen. Obwohl die Kämpfer sehen,
wie die Geschichte umklappt, wagt es das schwarze Mondlicht
nicht, die Frau zu ehren, die unter der Kuppel friedlich gebiert.

Pesnica

Povsod, kjer se pojavi pesnica, odmeva tvoj stavek, Josif.
Vem, da ga je šepetal ves Nevski prospekt, ko ste dvignili krsto
Ane Ahmatove. Švignil je po Mojki, Fontanki, po Gribojedovu,
na Nevo, v Sibirijo. Na koži so ga nosili. Eskimi.

Ko te je Amerika polagala na svoje srce, so ga zamrmrali
losi na Aljaski in za njimi ga je ponovil Veliki človek v lovcu,
dokler ni končno zamrznjen počakal na brkih šamanov:

Resničnost sama po sebi je figo vredna!

Zdaj kot kos ledu udarja po sencih in bobničkih starcev,
ki si mašijo ušesa z nevednostjo. Vendar bo led tolkel,
dokler stara, rušilna sila ne bo podprla večnosti. Tvoj stavek
je kazalo, vloženo med verze živih pesnikov. Izgubljeni
rešilni pas, ki pleše nad vrtinci potopljenih narodov.

Hánuka!

Snežinke se topijo na stari laterni, okna so svetla
in smo doma. Ihtha barbarstva ne ceni vezenja,
slaščic, razdene Dresden in knjige opustoši
do dna. Ko jih prebereš, si srečen, da jih je konec.
Vsak ima svoj svet, v njem se valja s polovičnimi
resnicami. Jutri je Hánuka! Ena sama drobna
betlehemska luč je ves sprevod svetlobe.

Dichterin

Überall, wo die Dichterin auftaucht, halbt dein Satz, Josif.
Ich weiß, der ganze Newski-Prospekt flüsterte ihn, als ihr den Sarg
Anna Achmatowas trug. Er huschte über den Mojka, Fontanka, Gribojedow,
auf der Newa, nach Sibirien. Sie trugen ihn auf der Haut. Die Eskimos.
Als dich Amerika an sein Herz drückte, murmelten ihn
Alaskas Lachse und nach ihnen wiederholte ihn der Große Mensch auf
der Jagd,
bis er schließlich gefroren an den Schnurbärten der Schamanen wartete:
Die Wirklichkeit ist keinen Heller wert!
Jetzt schlägt er wie ein Stück Eis an die Schläfen und Trommelfelle der Alten,
die sich die Ohren zuhalten mit Unwissenheit. Doch das Eis kracht,
bis die alte, zerstörerische Kraft die Ewigkeit unterstützt. Dein Satz
ist ein Zeichen, eingelegt in den Versen lebender Dichter. Ein verlorener
Rettungsring, der über den Wirbeln versunkener Völker tanzt.

Hánuka!

Flocken schmelzen auf der alten Laterne, die Fenster sind hell
und wir sind zu Hause. Barbarischer Zorn schätzt keine Stickerei,
Zuckerbäckerei, er zerstört Dresden und verwüstet Bücher
bis auf den Grund. Liest du sie, bist du glücklich, es gibt keine mehr.
Jeder hat seine Welt und wiegt sich darin in halben
Wahrheiten. Morgen ist Hánuka! Ein einziges kleines
Bethlehemlicht ist der ganze Zug des Lichts.

Übersetzt von Ludwig Hartinger

Ermis Lafazanovski je bil rojen leta 1961 v Cluju (Romunija). Piše romane, kratke zgodbe, literarne eseje in eseje s področja kulturne antropologije. Študiral je književnost v Skopju in Zagrebu. Njegove kratke zgodbe so bile objavljene v makedonskih antologijah, bile pa so tudi prevedene in objavljene v antologijah na tujem. Je član Društva makedonskih pisateljev in Makedonskega centra PEN. Leta 2001 je prejel nagrado Društva makedonskih pisateljev za roman *Opišuvач (Opisovalec)*, leta 2003 nagrado mojster proze za *Roman za oružjeto (Roman o orožju)*, leta 2006 pa je bilo njegovo delo z naslovom *Hrapeško* nominirano za nagrado balkanika. Njegova kratka zgodba *Koga vo Skopje gi bea izmislile čadorite (Ko so si v Skopju izmislili dežnike, 1999)* je bila prevedena v slovenščino in leta 2003 objavljena v reviji *Sodobnost*.

Ermis Lafazanovski was born in 1961 in Cluj, Romania. He writes novels, short stories, literary essays and essays on cultural anthropology. He studied literature in Skopje and Zagreb. As well as having appeared in various Macedonian short story anthologies, his short stories have also been translated and published in anthologies abroad. He is a member of Macedonian Writers' Association and Macedonian PEN Center. He won the 2001 Macedonian Writers' Association Award for *Opišuvач (Describer)*, the 2003 Fiction Masters Award for *Roman za oružjeto (Novel About Arms)* and the 2006 Macedonian nomination for the Balkanika Prize for *Hrapeško (Hrapesko)*. His short story *Koga vo Skopje gi bea izmislile čadorite (When Umbrellas Were Invented in Skopje, 1999)* has been translated into Slovenian in 2003 and appeared in the literary journal *Sodobnost*.

Ermis Lafazanovski

Hrapeško

(odlomek iz romana)

3.

Georges.

“Pojdi z mano, pa bom iz tebe naredil bogataša!”

Le kdo bi ostal ravnodušen ob takšnem povabilu?

Nihče, še najmanj prav Hrapeško.

“Kam pa?” so vprašali drugi namesto Hrapeška.

“V Francijo, deželo lepih vrtov in tako podivjanih trt, ki tako dozorijo, da kar same dajejo vino, brez stiskanja!” je namesto Georgesa vzkliknil prevajalec.

Zbrani so komentirali, da so nekateri pač rojeni pod srečno zvezdo.

Hrapeško pa je molčal.

To ima zagotovo opraviti z njegovim značajem. Ta nikakor ni sad izkušnje, ampak predvsem rezultat nezaupanja vase. To nezaupanje je veljalo samo na področju ustnega izražanja, ne pa tudi na področju spretnosti. Zaradi tega je predlog molče sprejel.

In to zato, ker z orodjem in usnjenimi toki še sebe ni mogel nahraniti, kaj šele svojih bližnjih. Težko bi se reklo, da ni občutil vznemirjenja in razmišljanja, ali naj zapusti svojo ljubljeno, nečisto deželo, polno gnid in uši, deželo, v kateri se je rodil poln bolh in garij, zaradi druge dežele, o kateri ni prav nič vedel, razen tega, da grozdja ni treba predelovati, saj samo daje vino.

“Najprej se moram posloviti od domačih!”

“Poslovi se!”

Samo na kratko se je poslovil od domačih, rekoč, da gre za nekaj dni v Niš, ali pa morda v Beograd, nekaj takega, in da se kmalu vrne.

4.

“Dragi moj Hrapeško!”

Tako ga je nagovoril Georges, ko sta počasi potovala proti Srednji Evropi.

“Dragi moj Hrapeško, najprej se moraš naučiti jezikov: nemškega in francoskega, morda tudi italijanskega, da bi se lažje integriral v države, po katerih bova potovala.”

Hrapeško ni molčal samo zato, ker ni znal omenjenih integracijskih jezikov, temveč tudi zato, ker je prevajalec ostal v Skopju in mu, nihče ni mogel prevesti niti ene same besedice od tega, kar mu je govoril Georges. Zato in še posebej, da ne bi užalil gospodarja, je Hrapeško na vse, kar je rekel, prikimal, kar je bil znak, da se strinja.

In ko so na poti v Srednjo Evropo minevali dnevi, je, da ne bi tratila časa, Georges Hrapeška učil tuje jezike.

Храпешко

(извадок од романој)

3.

Жорж.

„Дојди Со мене, Н ќе те направам богат човек!“

Кој може да биде рамнодушен на ваков повик?

Никој, а најмалку, пак, Храпешко.

„А каде?“, прашаа другите наместо Храпешко.

„Во Франција, во земјата на убавите градини и на збудалените лозја кои толку многу зреат што самите дават вино без да ги цедиш!“, викна преведувачот наместо Жорж.

Насобраните прокоментираа дека некои луѓе едноставно се родени под среќна ...везда.

Молчаливиот Храпешко.

Ова секако дека се однесува на неговиот карактер. Но тој никако не е резултат од искуството, туку многу повеќе резултат од несигурноста во себе. Но несигурност само во доменот на усното раскажување, Но не и во доменот на вештините. Од овие причини тој молчешкум прифати.

Затоа што Со неговите алати и кожни футроли Не можеше ниту сам да се НахраНи, а камоли неговата поблиска оКоуНа. Но не може да се каже дека во Него Не се јаВи возбуда и премислување околу тоа дали да се напушти саканата и нечиста земј а полна Со гниди и вошки, земј а На Која се родил попН Со болви и шуга, во замена за една друга земја, за Која Не знае ама баш ништо, освен дека нема потреба да се преработува грозјето оти тоа самото давало вино.

„Ама прво да се поздравам Со моите!“ „Поздрави се!“

Се поздрави со неговите само На кратко, велејќи им дека ќе оди На неколку дена до Ним ипц, можеби, до Белград, така нешто и дека бргу ќе се врати.

4.

„Драги мој Храпешко!“

Вака Му се обрати Жорж, додека патуваа лека-полека кон Средна Европа.

„Драги мој Храпешко, најпрвин треба да ги научиш ј азиците: германскиот и францускиот, а може и италиј анскиот, за полесно да можеш да се интегрираш во државите низ кои ќе патуваме.“

Храпешко молчеше затоа што не само што не ги знаеше наведените интегративни јазици, туку и Со оглед на тоа дека преведувачот Си остана во Скопје, немаше кој да му преведе ниту една грамота од она што го велеше Жорж. Од тие причини, главно, за да не го налути стопанот, на се што ќе кажеше тој, Храпешко кимнуваше со главата во вид на одобрување.

Н така, додека лесно поминуваа деновите на пат за Средна Европа, Жорж го учеше Храпешкотa странски јазици за да не губат многу време.

“Ich spreche Deutsch!”

Z glavo mu je dal znak, naj ponovi, Hrapeško pa je skomignil z rameni, da ne razume.

“Je parle français.”

Enako.

“Capito?”

Hrapeško je skomignil z rameni in takoj zatem prikimal z glavo.

“Capito!” je naenkrat rekel Hrapeško. Georgesu je močno presenetil njegov jasen izgovor.

“Verjetno imaš velik posluh in zagotovo ima tvoj narod velik posluh! Zdaj pa druga lekcija!”

Iz druge lekcije je Hrapeško izvedel, kako se v francoščini, nemščini in italijanščini reče kruh in voda, čeprav je stežka razumel, kateremu jeziku pripada določena beseda. Sčasoma bo že razumel.

In tako se je Hrapeško, ne da bi to vedel, začel učiti evropske jezike. Potem ko je prenočeval na raznih mestih, se je naučil predstavljanja z imenom in priimkom, čeprav priimeka ni imel, če ne upoštevamo tega, da so, sicer le poredko, njegovi sorodniki kot njegov priimek omenjali očetovo ime. Pravilneje bi bilo, da bi imel priimek po svoji materi Anki, glede na to, da je njo najbolje poznal. To pa ni šlo, saj bi se moral v tem primeru imenovati Ankin, kar pa ničemur ni bilo podobno.

5.

Če bi Hrapeško znal vsaj malo francosko, bi Georgesu povedal naslednje:

“Presvetli Georges, zahvaljujem se vam, ker mi hočete pokazati neskončne lepote Evrope in me pri tem narediti bogataša, vsa zahvala Vašemu iskrenemu navdušenju nad mojimi vrtnarsko-vinogradniškimi spretnostmi. Najprej se Vam moji someščani zahvaljujejo, da vam je s svojo odločnostjo in mogočnim vplivom, in to ne samo pri evropskih, ampak tudi pri voditeljih z bližnjega vzhoda, uspelo, da ste me potegnili iz njihovih medsebojnih preprirov, v katerih najpogosteje, ali skoraj vedno, kratko potegnejo ljudje kot sem jaz – pošteni vrtnarji. Jaz sam, ker je moja izobrazba šibka, skoraj nikakršna, še v materinem jeziku ne najdem besed, s katerimi bi vam lahko izrazil svojo iskreno zahvalo, da me poskušate naučiti francosko, ne da bi pri tem čakali en sam trenutek.”

6.

Če bi Hrapeško znal nemško, bi Georgesu povedal naslednje:

“Oh, kako lepe pokrajine! Kako lepo se spuščajo ti skalnati predeli v to velikansko vodo z imenom Mare Adriatico! Kako veličastna mesta, sezidana iz obdelanega kamna in kako lepa dekleta, ki perilo obešajo na vrvi, zavezano med okni nasproti si stoječih hiš. Kako čudežno doživetje je bil za moje oči trenutek, ko sem izvedel, da se podnevi, nekje daleč na obzorju,

„Ich spreche Deutsche!”

Му направи знак со главата да повтори, а Храпешко му направи знак Со рамењата дека не разбира.

„Je parle français.”

Исто.

„Capito?”

Храпешко ги креваше рамената, а веднаш потоа кимаше Со главата.

„Capito!”, рече Храпешко наеднаш и Жорж многу се изненади од чистината на неговиот изговор.

„Мора да Си ти многу музикален човек и мора да потекнуваш од многу музикален народ! А сега лекција број два!”

Во лекцијата број два Храпешко ги запозна зборовите како што се леб и вода на француски, германски и италијански, иако тешко Му беше да разбере кој збор на кој јазик Му припаѓа. Но ќе има време и ќе разбере.

И така Храпешко и не знаејќи за тоа, почна да ги учи европските јазици. Конакувајќи овде и конакувајќи онде, Храпешко научи и како самиот себеси да се претстави со име и Со презиме, иако тој немаше презиме, ако не се земе предвид дека само понекогаш роднините како презиме Му го споменуваа, името на татко му. А поправилно би било да се презива по името на мајка Му Анка затоа што неа најдобро ја знае. Ама не одело тоа, затоа што во тој случај ќе требало да се презива Анкин што не личело.

5.

Да знаеше барем малку француски, Храпешко имаше намера вака да Му каже на Жорж:

„Ви благодарам, 0 пресветли Жорж, што имате намера да ми ги покажете бескрајните убавини на Европа, а притоа да ме направите богат човек, благодарение само на Вашето искрено воодушевување од моите градинарско-лозарски вештини. Најнапред моите сограѓани Ви благодарат што со Вашата решителност, а, пред се, Со импозантното влијание не само кај европските, ами и Кај блискоисточните владетели, успеавте да ме извлечете од нивните меѓусебни караници во кои најчесто упи скоро секогаш страдаат луѓе како мене – чесни градинари. Од мое лично име, пак, немам зборови дури ни на сопствениот мајчин јазик, а и образованието ми е скудно упи речиси никакво, за да можам да Ви ја искажам мојата искрена благодарност што се обидувате да ме научите француски и тоа не чекајќи, воопшто, ниту миг.”

6.

Да знаеше Храпешко германски, вака ќе му кажеше на Жорж:

„О какви прекрасни пејзажи! Колку прекрасно се спуштаат овие карпести предели во оваа огромна вода наречена Маре Адриатико! Колку величествени градови создадени од делкан камен и колку убави моми ги простираат алиштата на јажиња оптегнати помеѓу прозорците на сите паралелно

morje in nebo zlivata drug v drugega, zvečer v jasnih nočeh pa morje postane nebo in obratno, da ne veš komu pripadajo zvezde.

In tiste velike gore, ki jih je človeški um poimenoval Alpe! Gore, katerih vrhovi so ves čas prekriti s sneženimi kapami, na katerih se tu in tam vidijo vitke jelke! Oh, kako dolgo že nisem videl jelke! Dovolite mi, dragi moj Georges, da vam izrazim svoje iskreno navdušenje nad barvami, mimo katerih hodiva, kot tudi nad tem, da se tako močno trudite, da bi se naučil nemškega jezika in to vse samo za moje dobro!”

Toda na žalost Hrapeško še vedno ni znal ne francoščine in ne nemščine, in na to še pomisliti ni mogel, kaj šele, da bi rekel. V vsakem primeru je to občutil iz dna svoje duše.

7.

Tudi druge možnosti so!

Toda ...

Georges se je dokončno odločil, da bo Hrapeška, še preden prideta v Francijo, odpeljal k nekim njegovim prijateljem, vinogradnikom, ki živijo ob velikem Lemanskem jezeru, da bi sami videli njegovo iznajdbo.

“To, kar boš videl tam, kamor te bom odpeljal, je drugačno od tega, kar si navajen videti v tvojem rojstnem kraju. Tu so zime dosti hladnejše, jezera zamrznejo, poleti vrtovi cvetijo, vinska trta pa strmo raste na bregovih jezera. In kar je najpomembneje – nihče se ne obregne ob tebe!”

Hrapeško, molčeči Hrapeško.

Še naprej je bil redkobeseden.

Le kaj bi govoril, ko pa mu je bilo vseeno, saj ni razlikoval niti med Francijo in Nemčijo, kaj šele med jeziki.

In tako sta šla skozi mnoga mesta in vasi, katerih imena so šla pri enem Hrapeškovem ušesu noter pri drugem pa ven.

Leman sta zagledala, ko sta se spuščala z vzpetine ob ozkih Alpah, prekritih z debelo snežno odejo. Že v tistih časih je bilo jezero zelo znano po tem, da v njem ni nobenih pošasti.

Zavita v debele kožuhe, ki jih je na poti kupil Georges, sta naznanjala, da se približujeta zemlji snega.

Bilo je pozno popoldne, sonce je počasi zahajalo, jezero še ni zamrznilo. Sončni žarki so ga rdečkasto obarvali. Kot gore je tudi bregove prekril sneg in samo tu in tam si sredi vasi ali sredi mesta zagledal visoko cerkev ali katedralo. Kar je videl, se je Hrapešku zdelo zares izjemno lepo, toda kakor koli že, je zaradi mraza hotel kraj kar se da hitro zapustiti.

Ko sta prišla do zahodnega dela jezera, sta bila že utrujena.

Niti ene sledi o vinogradih! Ali cvetočih vrtovih!

Samo sneg.

поставени градби! Какво чудесно доживување за моите очи е мигот кога осознав дека денски морето и небото таму некаде далеку на хоризонтот се прелеваат едно во друго, а навечер за време најасните ноќи, морето станува небо и обратно, па не знаеш кому Му припаѓаат ...вездите.

А оние онаму високи планини кои од човековиот ум Алпи се наречени! Планини чии врвови постојано се покриени Со снежни капи од кои овде-онде се на...ираат вити ели! Ах, од кога немам видено вита ела! Дозволете ми, драги мој Жорж, да го искажам моето искрено воодушевување од боите покрај кои поминуваме, како и од фактот што толку многу се залагате да го научам германскиот јазик и сето тоа за мое добро!"

Но, за жал, Храпешко, се уште, не знаеше ниту француски ниту – германски, па не можеше да го помисли ова, а камоли да го изговори. Во секој случај ова го чувствуваше од дното на СВојаТа душа.

7.

Имаа и поинакви можности!

Но.

Жорж одлучи пред, дефинитивно, да стигнат во Франција, да го однесе Храпешко, Кај некои негови пријатели, лозари, кои живеат покрај големото езеро Леман, за тие лично да се уверат во неговиот пронајдок.

„Она што ќе го видиш таму каде што ќе те одведам, Сега, се разликува од она што си се навикнал да го гледаш во твоето родно место. Овде зимите се многу постудени, езерата смрзнуваат, а за време на летата градините се постојано цветни, а виновите лози растат КоСо по бреговите на езерото. Н што е најважно – НуКој не те задева!"

Храпешко, молчаливиот Храпешко.

И понатаму ретко зборувааше.

А што да зборува кога му беше сеедно, затоа што тој не правеше разлика меѓу Франциј а и Германиј а, а камоли меѓу јазиците.

И така поминаа многу градови и села, чии имиња влегуваа и, во исто време, излегуваа од ушите на Храпешко.

Леман го видоа спуштајќи се од една височинка покрај тесните планински Алпи покриени Со дебел снег. Уште во тоа време ова езеро беше прочуено по тоа што во него не живееја никакви чудовишта.

Беа завиткани во дебел крзна што ги купи Жорж по пат, навестувајќи Со тоа дека се доближуваат до земјата на снеговите.

Беше доцна попладне, сонцето полека заоѓаше и езерото не беше смрзнато. Сончевите зраци му даваа црвеникава боја. Бреговите беа како и планините покриени Со снег и само овде-онде од сретсело или од сред град се на...ираше по некој а висока црква или катедрала. На Храпешко тоа што го виде Му се виде навистина многу убаво, Но како и да е, посака поради студот да го напуштат тоа место колку што е можно побргу.

Кога стигнаа на западниот дел од езерото, веќе беа уморни.

Ниту абер од полиња Со лозја! Ниту од градини цветни!

Само снег.

8.

Georgesovi prijatelji.

“Kako si, Georges, prijatelj moj?” je vzkliknil vinar Pascal, ki je sedel za mizo v krčmi ob cesti, skupaj z ducatom drugih ljudi, ki v zimskem času niso imeli kaj početi. Opazovalec ostane lenuh, opazovalci pa so povsod po svetu.

Potem jim je Georges začel govoriti o krajih, ki jih je obiskal, in ljudeh, ki jih je spoznal. Rekel jim je, da je bil v predelih in krajih, ki so jim Rimljani v starih časih rekli *ubi leonis*. Hrapeško je od vsega tega razumel samo besedo “ubi” in je takoj zgrabil svoje hlačnice. Nikoli se ne ve ... v tuji deželi, s tujimi ljudmi.

Videl je lepe kraje s širokimi rekami in nežnimi polji, ki spomladi in poleti dišijo po planinskem čaju, ljudi z donosno obrtjo, a ubogih na pameti in v mislih, majhne cerkvice, tako majhne, da sta v njih lahko molila samo dva človeka hkrati, velike džamije, v katerih se je zbralo lahko tudi sto ljudi hkrati, majhne otroke veselih pogledov, jezera z bistro pitno vodo.

“Kaj pa trta? Ali imajo trto?”

“Trte, kolikor ti poželi srce!”

Vsi so izbuljili oči in pogledali Hrapeška in njegovo čudno, toda dostojanstveno pojavo.

“Ali je ta moški vinogradnik?”

“Vrtnar! Vinogradnik, še več kot to!”

“Kako misliš, še več kot to?”

“Moški je profesionalc, mojster svoje obrti. Še več kot to, je borec, ki vedno zmaga!”

Zbrani Nemci, Francozi in Italijani so vsak v svojem jeziku začeli premerjati Hrapeška od glave do pete. Potem je Georgesa vsak v svojem jeziku vprašal:

“In kaj zna ta tvoj prijatelj?”

“Kaj zna? Če znate dobro plačati, on zna od vsakega nekaj. Za začetek mu dajte tri novčiče in boste videli.”

Pijanske zadeve.

Od pijanstva te ne boli samo glava, ampak celo telo. Še posebej, če med udeleženci v pijančevanju pride do telesnih soočenj. Poglej zakaj.

Domačini so bili od dolgega popivanja že dodobra okajeni in so obljubili, da bodo zbrali denar, če bo dobra zabava.

Georges je dal Hrapešku znak in ta je vstal.

Odvrgel je plašč in ostal samo v srajci.

Domačini so bili presenečeni nad velikostjo Hrapeškovega prsnega koša in so v njem takoj zagledali junaka.

“Se lahko dotaknemo teh prelepih prsi?” so vzkliknili in pri tem Georgesa, lastnika krčme, prosili za dovoljenje.

“Seveda,” je rekel Georges, “toda to se plača.”

Lastnik je vstal in ga z roko pogladil po prsih.

“Hmmm ... moški je nizke rasti, pa vseeno dobro razvit, iz njega je lahko kar koli. No, pa poglejmo, kaj tale možic zna!”

8.

Пријателите на Жорж.

„Како е мојот пријател Жорж?“ – викна винарот Паскал, седејќи на маса во една крајпатна меана, заедно со дузина други луѓе кои во тие зимски месеци немаа што да прават. Сеирцијата си се сеирни, секаде на светот.

Потоа Жорж почна да им раскажува за пределите кои ги посетил и за луѓето кои ги запознал. Им рече дека бил во оние предели и на оние места за кои Римјаните уште на времето велеле дека се *ubi leonis*. Храпешко од сево ова го разбра само зборот ‘уби’, па веднаш инстинктивно се фати за своите ножици. Никогаш не се знае...во туѓа земја меѓу непознати луѓе.

Видел убави места Со широки реки и благи полиња кои напролет и лете мирисаат на планински чај; видел луѓе богати по занаети, Но скромни по памет и по МуСна; мали црквички, толку мали што луѓето во нив се молат само двајца по двајца; големи цамии во Коу наеднаш собира и по сто души; дребни деца Со весели погледи; езера Со бистра вода кој а се пие.

„А лозј а? Лозј а има ли?“

„Лозја колку што ти душа сака!“

На ова сите ги ококорија очите и погледнаа кон Храпешко и кон неговиот чуден, НО достоинствен изглед.

„А човеков лозар ли е?“

„Градинар! Лозар, и повеќе од Тоа.“

„А како мислиш повеќе од тоа?“

„Човеков е професионалец, мајстор на својот занет. Но повеќе од тоа е борец кој секогаш победува!“

Насобраните Германци, Французи и Италијани секој на свој јазик почнаа да го меркаат Храпешката од главата до петиците. Потоа секој на свој јазик го прашаа Жорж.

„А што умее овој твој пријател?“

„Што умее? Ако вие умеете добро да платите, тој умее од се по нешто. Дајте за почеток три пари, па ќе видите.“

Пијана работа.

Од пијана работа не само што може да заболи главата, туку може да заболи и целото тело. Особено ако дојде до некакви телесни конфронтации меѓу учесниците во пијаната работа. А еве зошто.

Домаќините веќе беа пијани од пијаната седенка и ветија дека ќе дадат и ќе соберат толку, ако има добра забава.

Жорж му даде знак на Храпешко и тој стана.

Го фрли палтото од себе и остана само по кошула.

Домаќините беа неверојатно изненадени од големината на градниот кош на Храпешко и во него веднаш препознаа јунак.

„Можеме ли да ги допреме овие прекрасни гради?“, извикаа и, во исто време, побараа дозвола од Жорж, газдата на меаната.

„Како да не“, рече Жорж, „но за тоа ќе треба да се плати.“

Газдата стана и помина со рацете по неговите гради.

„Хммм... човеков е мал по раст, а сепак добро развиен, од него може сенешто да произлезе.Туку, дај да видиме што може мажево!“

Bolj ko je Hrapeškovo razburjenje naraščalo, večje in bolj napihnjene so bile njegove prsi.

Georges se je nekajkrat zavrtel po sobi, a ni našel nič primerneга s čimer bi Hrapeško pokazal svoje vrline.

Naenkrat je njegovo pozornost pritegnila romantična čepica z velikim ščitkom na glavi in je dal Hrapešku znak.

Ta je razumel.

Vstal je s svojega mesta in z nasmeškom na ustnicah izvlekel vrtnarsko-vinogradniške škarje, nekajkrat zarezal po zraku in jih dal nazaj. Vsi so bili zelo presenečeni, ko so videli, da je lastnikov ščitek padel okrog njegovega vratu in je na njegovi glavi ostal samo gornji del, tako da je bil podoben turškemu fesu.

Zbrani so se začeli smejati s Pascalom na čelu in kričati bravo, kar je Hrapešku godilo, saj je to pomenilo, da tam tudi on lahko postane slaven. Seveda pa je bil lastnik vse prej kot zadovoljen in si ni mogel kaj, da ne bi rekel, da nastala škoda stane več od izvedene cirkuške točke, saj je čepica, ki jo je ponosno nosil, vredna pet par, oni pa mu morajo dati tri, kar pomeni, da je Georges domačinom dolžen dve pari.

“In kdo bo plačal za Hrapeškovo veščino?”

“Zanjo je dobil tri pare, naša škoda znaša pet par, zato ne nasprotuj, ampak denar na plan!”

Georges je zatrepetal in pogledal svojega robustnega prijatelja, ki je razumel, da je v nevarnosti in je namrščil veke.

Domačini niso hoteli imeti opravka z balkanskim mesarjem, kot so mu rekli, in so se delali, da so na vse pozabili.

Pa niso.

Prevedel Aleš Mustar

Како растеше возбудата на Храпешко, така градите му стануваа уште поголеми и уште понадуени.

Жорж се сврте неколкупати низ собата и не виде ништо интересно на кое Храпешко ќе може да си ги покаже вештините.

Но наеднаш вниманието му се задржа врз романтичарската капела, Со голем штитник, на газдата и тој Му даде знак на Храпешко.

Тој разбра.

Стана од неговото место и Со насмевка на усните извади едни градинарско-лозарски ножици, прошиште неколкупати низ воздухот Со НуВ, а потоа ги врати назад. Големо беше изненадувањето на сите кога видоа дека штитникот од капелата на газдата падна околу неговиот врат и тој на главата остана само Со горниот дел, кој вака поткастрен личеше иа турско февче.

Насобраните луѓе со Паскал на чело, почнаа да се смеат и да викаат „браво“, а тоа на Храпешко му годеше, затоа што тоа значеше дека и тука можело да се стане славен. Се разбира, газдата беше повеќе од нервозен и не пропушти да каже дека штетата, можеби, е поголема отколку што е задоволството да се гледа оваа циркуска вештина, бидејќи таа капела што тој толку достоинствено ја носеше, чини пет пари, а тие треба да Му дадат три, што значи дека Жорж, всушност, им должи две пари на домаќините.

„А вештината на Храпешко кој ќе ја плати?“

„За неа доби три пари, ама нашата штета е пет, затоа не противи се, туку вади ги парите!“

Жорж затрепери и погледна кон неговиот робустен пријател кој сфати дека се во опасност и ги намурти веѓите,

Домаќините не сакаа да си имат работа со балканскиот касап, како што го нарекоа, и се направиј а дека ќе го забораваат сето тоа.

Но не заборавија.

Hrapeshko

(excerpt from the novel)

3.

Georges:

“Come with me and I will make you a rich man!”

Who could resist such a call?

No one. Hrapeshko least of all.

“But where to?” asked the others on Hrapeshko’s behalf.

“To France, the country of beautiful gardens and vineyards gone so berserk with ripeness that they yield wine without needing to be pressed!” shouted the interpreter on behalf of Monsieur Georges.

Some people, so the crowd observed, were simply born under a lucky star.

Hrapeshko stood silent.

This silence certainly had to do with his character. In no way, at least, was it the result of any previous experience. Rather it was a symptom of his insecurity. Insecurity, that is, only in respect of verbal expression, not in the domain of skills. That is why he accepted the invitation in silence.

Because the truth was that Hrapeshko, for all his tools and leather sheathes, was unable even to feed himself, let alone his family. However, it could not be said that excitement did not fight with hesitation within him as to whether he should really leave his beloved, unclean land, a land filled with nits and lice, the land on which he had been born infested with fleas and mange, to replace it with another land about which he knew nothing at all except that its inhabitants need not process grapes because the grapes yielded wine all by themselves.

“But first I must bid my folks farewell!”

“Please do so!”

He said his goodbyes very swiftly, informing his kin that he was going away for a few days to Niš, or perhaps to Belgrade, or somesuch, and that he would be back before long.

4.

“My dear Hrapeshko!”

This was the manner in which Monsieur Georges addressed him as they were travelling little by little toward Central Europe.

“My dear Hrapeshko! First you must learn the languages: German, French, and perhaps Italian, so that you can integrate with ease into the states through which we will be travelling.”

Hrapeshko remained silent, partly because he did not know the mentioned languages, and partly because the interpreter had remained in

Skopje and there was no one to translate for him even a word of what Georges was saying. For these reasons, and primarily because he did not wish to offend his new master, Hrapeshko resolved to merely nod his head in approval at everything Monsieur Georges had to say.

And so, as the days of their journey toward Central Europe passed by with relative ease, Georges attempted to teach Hrapeshko the foreign languages just cited, never wishing to waste valuable time.

“Ich sprechen zie Deutsche!”

Monsieur Georges gestured with his head for Hrapeshko to repeat his words, but Hrapeshko simply shrugged his shoulders in incomprehension.

“Je parle français.”

The same response.

“Capito?”

In each case Hrapeshko would simply shrug his shoulders and immediately start nodding.

Until: “Capito!” Hrapeshko said suddenly, alarming Georges with the clarity of his pronunciation.

“You must be a very musical man,” exclaimed Monsieur Georges, “And you must hail from very musical people! And now: lesson number two!”

In lesson number two, Hrapeshko was familiarized with words such as *bread* and *water* in French, German and Italian, although he found it difficult to discern which word belonged to which language. In time, however, he would learn.

In this way Hrapeshko, almost without his knowing, started learning European languages. Staying overnight here and there, Hrapeshko learnt how to introduce himself with his full name and surname, even though he did not have a surname—if we disregard the fact that his relatives occasionally used his father’s name as his surname. Whereas it would have been more proper to use his mother’s name Anka as his surname because he knew her best. But that would not have been fitting, as in that case his surname would have been Ankin, which did not sound right.

5.

If he had only been able to speak a little French, Hrapeshko would have said the following to Georges:

“I thank you, most honoured Monsieur Georges, for your intention of showing me the endless beauties of Europe and making me a rich man, all on account of your sincere enthusiasm for my vine-pruning skills. First of all, the people of my city are grateful that you, with your determination and, above all, your impressive influence not only with European but also with Middle Eastern rulers, have managed to extract me from their own mutual feuds in which the victims are almost always people like myself: honest gardeners. Moreover, I cannot find a suitable word to express my sincere gratitude for your attempts to teach me French—not wasting any time, at all, not a moment.”

6.

If Hrapeshko had known any German, he would have said to Monsieur Georges:

“Oh, such wonderful landscapes! How wonderfully these rocky parts drop into this vast water called the Mare Adriatico! Such magnificent cities erected from carved stone and such beautiful girls hanging out the washing on lines stretched between the windows of the buildings! What an amazing experience for my eyes was the moment I discovered that at daylight the sea and the sky overflow into each other somewhere faraway on the horizon, and at night when it is clear how the sea becomes the sky and the sky the sea so one cannot tell to which the stars belong.

And there! Those soaring peaks the human mind has named the Alps! Mountains whose peaks are continuously covered with snow-caps and dotted with firs! Oh, how long it has been since I last saw a fir tree! Allow me, my dear Georges, to express my sincere delight in the colours we are travelling past, as well in the fact that you have put yourself out so much as to teach me German. And all this for my own good!”

But, unfortunately, Hrapeshko could speak neither any French nor German yet and could not even think, let alone utter these words. In any case, however, he felt it from the bottom of his heart.

7.

They might have availed themselves of other opportunities!

But...

Georges decided that before they reached France he would most certainly take Hrapeshko to visit some of his friends, vintners who lived by the great Lac Léman, so that they could see for themselves the discovery he had made.

“Everything you see in the place where I am now taking you,” he explained to Hrapeshko, “differs from what you have been used to seeing back home. Here the winters are much colder and the lakes freeze over. In summer the gardens are always in blossom and the vineyards flourish on the banks of the lake. And, what is most important, no one bothers you!”

Hrapeshko. Taciturn Hrapeshko.

He still spoke but rarely.

And what could he say when it was all the same to him? When he could make no distinction between the lands of France and Germany, even less so between their languages.

They continued past many towns and villages whose names Hrapeshko would forget the moment he heard them.

Lac Léman they first saw as they descended from a snow-covered foothill of the Alps. Even at that time, this lake was renowned for the fact that no monsters inhabited its depths.

Both were swathed in thick furs which Georges had bought en route, furs for approaching the land of snow.

It was late afternoon. The sun was slowly setting and the lake had not yet frozen over. The rays of the sun threw a reddish tinge across its surface. The shores, like the mountains, were covered in deep snow. Here and there, projecting from a village green or town square, one could just catch sight of a tall church or cathedral spire. Hrapeshko found what he saw very pretty indeed, but nonetheless wished they could leave that place as soon as possible for it was most unpleasantly cold.

By the time they reached the western part of the lake, they were already tired.

No sign of any vineyards! No blossoming gardens!

Just snow.

8.

Georges's friends.

"And how is my friend Georges?" bellowed Pascal. The vintner was seated at a table in a roadside inn together with a dozen other people who had no occupation in those winter months. Idlers are idlers everywhere in the world.

Georges began telling the company of the places he had visited and the people he had met. He told them that he had travelled to all the places referred to by the Romans of old as *ubi leonis*.

From all that was said, Hrapeshko understood only the word 'ubi'—a word that meant 'kill' in his native tongue of Macedonian—and instinctively reached for his shears. For you never know... in a foreign country among strangers.

Monsieur Georges had seen places, he told his listeners, with wide rivers and gentle fields full all spring and summer long with the aroma of mountain tea; he had seen people thriving in trades who were but modest in reason and thinking; churches so small that only two worshippers at a time could prey inside them; mosques so large they could hold a hundred at a time; small children with joyous gazes; lakes with clear and drinkable water.

And vineyards? Had he seen any vineyards?

"As many vineyards as you could wish for!"

At this, all of them opened their eyes wide and looked at Hrapeshko and his odd but dignified appearance.

"Is this man a vintner?"

"A gardener. A vintner and more!"

"What do you mean by 'more'?"

"This man is a professional, a master of his trade. But even more than that he is a fighter that always wins!"

The assembled Germans, French and Italians now commenced looking Hrapeshko over from head to toe. Then each of them in their own language asked Georges:

"Well, what can this friend of yours do?"

"What can he do? If you pay well, he can do a bit of everything. Hand over three coins for a start, and you will see."

Drunken business.

Drunken business can give you not only a sore head, but also a sore body. Especially if it comes to bodily confrontation amongst participants in the drunken business. And this is why.

The hosts were already drunk from their drunken party and promised that they would give and put together the money, but only if it was going to be amusing.

Georges gestured at Hrapeshko and he stood up.

He threw his coat off and remained standing only in his shirt.

The hosts were stunned by the size of Hrapeshko's chest and immediately recognized him as a hero.

"Can we touch this wonderful chest?" they shouted out, and at the same time as they asked permission from Georges, they also sought approval from the landlord of the inn.

"Of course you may," said Georges, "but you will have to pay for it."

The landlord stood up and traversed Hrapeshko's chest with his hands.

"Hmm... this man is short in stature and yet very well-built. Anything might come of him. But let's see what this fellow can do!"

As the excitement grew in Hrapeshko, his chest swelled ever larger.

Georges turned around the room several times but couldn't find anything interesting upon which Hrapeshko could test his skills.

Suddenly his attention was caught by the landlord's large-brimmed Romantic hat. He gestured at Hrapeshko.

Hrapeshko understood.

Raising himself up from his place with a smile on his lips, he swiftly drew out a pair of pruning shears and swivelled them hissing through the air several times before replacing them in their sheath. To everyone's great astonishment, the brim of the landlord's hat now fell around his neck, leaving the top part pruned in such a way that it resembled more than anything a diminutive Turkish fez.

The assembled crowd, with Pascal at its head, laughed and shouted "Bravo!". This pleased Hrapeshko. For it suggested he might make a name for himself here, too. Naturally, the landlord was more than a little annoyed and did not resist the opportunity to mention that the damage done was somewhat greater than the pleasure of viewing this circus trick; the hat he had been wearing with such dignity had cost him five coins, while they were supposed to give him three, which meant that George actually owed his hosts two coins.

"And who is going to pay for Hrapeshko's performance?"

"You won three coins for it, but the damage cost five, so come on don't resist! Pay up!"

Georges shivered and glanced at his robust friend. The latter understood they were in danger and simply glared.

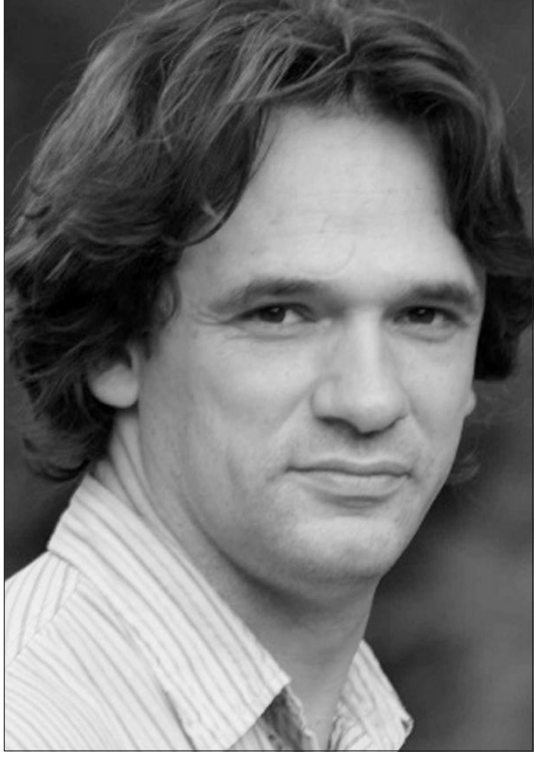
The hosts were not too keen to mess with 'the Balkan butcher' as they dubbed him, however, and so declared that on second thoughts they would forget all about the incident.

But they did not.

Senadin Musabegović je bil rojen v Sarajevu leta 1970. Diplomiral je na Filozofski fakulteti v Sarajevu. Med obleganjem Sarajeva je delal tudi kot novinar za BH PRESS. Med vojno je začel objavljati poezijo, eseje in zgodbe. Prvo pesniško zbirko *Udarci tijela (Udarci telesa)* je objavil leta 1995. Njegova druga pesniška zbirka *Odrastanje domovine (Odraščanje domovine, 1999)* je prejela nagrado bosansko-hercegovskega društva pisateljev za knjigo leta 1999 in nagrado planjax za najboljšo pesniško zbirko na območju Bosne in Hercegovine v letu 1999. Njegova tretja pesniška zbirka *Rajska lopata (Nebeška lopata)* je izšla leta 2004. Na univerzi v Sienni je diplomiral iz politične filozofije z diplomskim delom *Subjekat, Moč, Maska (Subjekt, moč, maska)*, v katerem se je posvetil fenomenu telesa in njegove politizacije v filozofiji Deleuzeja, Foucaulta in Nietzscheja. Svojo doktorsko disertacijo z naslovom *Rat – konstitucija totalitarnog tijela (Vojna – konstitucija totalitarnega telesa)* je zagovarjal na Evropskem inštitutu v Firencah leta 2004. Objavlja znanstvene prispevke v mednarodno priznanih revijah in knjigah, predaval pa je tudi kot gostujoči profesor na evropskih in ameriških univerzah.

Senadin Musabegović was born in Sarajevo in 1970. He graduated at the Faculty of Arts in Sarajevo. During the siege of Sarajevo he also worked as a journalist of BH PRESS. He began publishing his poetry, essays and stories during the war. His first collection of poems entitled *Udarci tijela (Body Strikes)* was published in 1995. His second book of poetry entitled *Odrastanje domovine (The Maturing of Homeland, 1999)* received the Bosnian-Herzegovinian Writers' Association Award for best book published in Bosnia and Herzegovina in 1999, as well as the Planjax Award for best book of poetry published in Bosnia and Herzegovina in 1999. His third book of poetry *Rajska lopata (The Shovel from Heaven)* was published in 2004. He graduated in political philosophy at Siena University with a thesis entitled *Subjekat, Moč, Maska (Subject, Power, Mask)* in which he tackles the phenomenon of the body and its politicisation in the philosophy of Deleuze, Foucault and Nietzsche. He presented his doctorate thesis entitled *Rat – konstitucija totalitarnog tijela (War – Constitution of the Totalitarian Body)* at the European Institute in Florence in 2004. He has published theoretical papers in internationally acclaimed magazines and books as well as held lectures as a visiting professor at European and American universities.

Senadin Musabegović

Vrnitev

Ženska neznanega obraza gre čez prag domače hiše.

Ali zaradi vonja, ki se je širil iz njenih las,

ali zaradi meteža, ki je kot črna mačka

grebel po vratih,

ali zaradi daljave, od koder je prišla,

sem se pritajil v tišini hribčkov njenih prsi

in opazoval z njih pogled

na odtise stvari,

ki v zapuščeni sobi

čepijo po zidovih.

S pogledom sem na sredini sobe pogrinjaj družinsko mizo,
na kateri ni bilo več očetove roke, da bi se igrala z vrhom vilice;
namesto nje je tam ležala črna senca in gledala, kako se čas
vanjo,

kot v polstrohnelo truplo, zažira.

Ni bilo več jabolka, katerega vonj je vel po orehovih

ploskvah;

zbledelo je v zraku, ki se je vil po razpokanih

deskah

družinske mize.

Ni bilo več kapljic vina na očetovem rokavu, da bi govorile

o brbotanju aprila;

samo vlaga je grbančila potapljajočo dušo škripajočih stvari.

Ni bilo več drobtinic kruha, ki bi se lepile po prstih:

prah je dihal.

Dovolj je samo en hip, da občutim vso samoto

prizora.

Dovolj je le hip, da se spomnim,

kako se je okus materinega mleka spremenil v prve besede iz

slovarja.

Povratak

Žena nepoznatog lica prelazi prag rodne kuće.
Da li zbog mirisa što se širio iz njene kose,
da li zbog mećave što je kao crna mačka
grebala po vratima,
da li zbog daljine iz koje je dolazila,
pritajio sam se u tišini brijegova njenih grudi
i vajao iz njih vidik
na otiske stvari
što u napuštenoj sobi
čuče po zidovima.

Pogledom sam na sredini sobe razmještao porodični sto
na kojem nije više bilo očeve ruke da se igra vrhom viljuške;
umjesto nje, ležala je crna sijenka i gledala kako vrijeme
u nju,
kao u polutruhli leš, uvire.
Više nije bilo jabuke čiji je miris klizio orahovim
ploham;
izbljedia je u vazduhu što se kolutao po ispucalim
daskama
porodičnog stola.
Više nije bilo kapljica vina na očevom rukavu da govore
o bubrenju aprila;
samo je vlaga pogrbljavala oronulu dušu stvari u škripu.
Više nije bilo mrvica hljeba da se lijepe po prstima;
prašina je disala.

Dovoljan je samo jedan treptaj pa da osjetim svu samoću
prizora.
Dovoljan je jedan treptaj pa da se sjetim
kako se ukus majčinog mlijeka pretvarao u prve riječi iz
bukvara.

Dovolj je le hip, da se spomnim besede – jabolko:
pa da se polt njene kože razlije po meni,
da balončki njenega soka, ki so
pronicali pod zobmi, iz mene privrejo,
da me rumenilo, razlito po njenem mesu, v gube grbanči.
Dovolj je le hip, pa da ton besede – oče v meni zaživi:
da se spomnim, da je dotik njegovih obrvi: jeza;
da se spomnim, da sem tako mali, da me njegova usta lahko
pogoltnejo;
da se spomnim, da njegov nasmeh vse zaledeni.
Dovolj je, da občutim stisnjene veke na očeh, da se
spomnim,
kako je dotik besede – mati izginil skupaj z vonjem
njenih las,
ki ga je veter raznesel po sobi, in da se spremenim,
v trenutku, ko treskne z vrati,
v zlepljene koščke vetra na svilenem prtju,
ki so šumeli kot ženska koža
v ušesu preživelega taboriščnika,
ki gre čez prag domače hiše
prvič.

Dovoljan je treptaj da se sjetim riječi – jabuka:
da se rumen njene kože prospe po meni,
da balončići njenog soka, što su
izvirali pod zubima, iz mene proključaju,
da me žutilo, išarano po njenom mesu, u bore skuplja.
Dovoljan je treptaj pa da kretnje riječi – otac u meni zažive:
da se sjetim da je dodir njegovih obrva: ljutnja;
da se sjetim da sam toliko mali da me njegova usta mogu
progutati;
da se sjetim da njegov osmijeh sve zaledi.
Dovoljno je da osjetim skupljene kapke na očima pa da
se sjetim
kako je dodir riječi – majka nestao zajedno sa mirisom
njene kose
što ga je vjetar raznio po sobi i da se pretvorim,
u trenutku kada zalupi vratima,
u slijepljenu šaru vjetra na svilenom stolnjaku,
što je šuštalala kao ženska koža
u uhu preživjelog logoraša
koji prelazi prag rodne kuće
prvi put.

Skice za portret bolnice Koševo

Medtem ko so zdravniki v rokavicah
kot beli vampirji
ločevali mrtve od živih,
v namrščenih obrveh
nad modrim pogledom mrtveca
se je zbirala vsa tišina sveta.

Medicinska sestra,
masirajoč uvele gube starke,
se je s komolcem zataknila v rožnato zaveso
in pod prsti občutila pljusk nežnosti.

Iz žepa šehida, položenega na trhle deske,
so padale drobtinice kruha.
Detajli so se izostrili v vrabčevem kljuvanju.

Zemlja na bližnjem pokopališču Lav,
v skelet je daidžo spremenila.

Smrt nima obraza, samo tišino, katero prebijajo tam-tam
zvoki
norca, ki je ležeč na zemlji,
z glavo obrnjeno proti nebu,
tolkel z rokami po svojem telesu,
kličoč nekoga.
In medtem, ko je pod enakomernimi udarci izpisoval božje besede
v svoje telo,
se je slišalo pokanje kosti.
»To mesto je bližje Bogu kot žrtveni oltar,«
pomislim, ko gledam njegovo gladko plešasto glavo,
zarito v pesek, na kateri s črnimi črkami piše:
RAMBO.

Skice za portret bolnice Koševo

Dok su doktori u rukavicama,
kao bijeli vampiri,
razdvajali mrtve od živih,
u namrštenim obrvama,
nad modrim pogledom mrtvaca,
skupljala se sva tišina svijeta.

Medicinska sestra,
masirajući uvehle bore starice,
zakačila je laktom ljubičastu zavjesu
i pod prstima osjetila mlaz nježnosti.

Iz džepa šehida, položenog na truhle daske,
ispadale su mrvice hljeba.
Detalji su se oštrili u vrapčevom kljucanju.

Zemlja, na obližnjem groblju Lav,
u kostur je daidžu prtvorila.

Smrt nema lica, samo tišinu koju probijaju tam-tam
zvukovi
ludaka, što je ležeći na zemlji,
glave okrenute prema nebu,
udara rukama po svom truplu
dozivajući nekog.
I dok je, pod ravnomjernim udarcima, ispisivao božije šare
u svoje tijelo,
čulo se pucketanje kostiju.
«Ovaj grad je bliži Bogu nego žrtveni oltar» –
pomišljam dok gledam njegovu glatku ćelavu glavu
zagnjurenu u pijesak, na kojoj crnim slovima piše:
RAMBO.

Bledilo

Ko čepim v rovu
iz dolgčasa
poskušam
z rdečim svinčnikom
narisati svet.

Stvari izginjajo pod ostrimi linijami,
s katerimi jih kličem.
A je praznina belega papirja požirala vse.

Nekdo je obarval v belo
nebo, v katero se kot v oči norca vpijam;
nekdo je obarval v belo
korenine drevesa, ki je zateklo kot roke,
ki so nas odrinile;
nekdo je obarval v belo
topole, ki nam padajo na glavo;
nekdo je obarval v belo
korak, s katerim ti prihajam;
nekdo je obarval v belo
pogled moje matere,
ki še vedno misli,
da je smrt
na drugi strani mene.

Prevedel Dušan Čater

Bljedilo

Dok čučim u rovu
iz dosade
pokušavam
crvenom olovkom
naslikati svijet.

Stvari nestaju pod ostrim linijama
kojima ih prizivam.
Samo je praznina bijelog papira gutala sve.

Neko je obojio u bijelo
nebo u koje se kao u oči ludaka uvlačim;
neko je obojio u bijelo
korijenje drveta što je nateklo kao ruke
koje su nas odgurnule;
neko je obojio u bijelo
bagrem što nam po glavi pada;
neko je obojio u bijelo
korak kojim ti prilazim;
neko je obojio u bijelo
pogled moje majke
koja još uvijek misli
da je smrt
s onu stranu mene.

The Return

A woman whose face unknown crosses threshold of the house of birth.
Is it because of the way her hair smelled,
Is it because of the blizzard like a black cat
Scraping at the door,
Is it because of the distance she had travelled
That I concealed myself in the silent banks of her breasts
And sculpted the view,
Impressions of things
In an empty room
Squatting on walls.

Looking in the middle of the room, moving the family table around,
No longer there father's hand playing with the tip of the fork;
Instead, a black shadow watching time lay
Eating away as it does in to a corpse in decay.
No longer there the apples, the aroma of which sliding across
The walnut surface;
Has faded in to the air circling through the cracks
In the finish
Of the family table.
No longer the drop of wine on father's sleeve
To speak of the swelling of April,
Just the damp hunching of the sunk soul of things in a fix.
No longer a crumb of bread to one's fingers sticking;
Just the dust breathing.

Enough just a flicker of a moment to feel all the loneliness
Of this scene.
Enough one flicker of a moment to remember
How the taste of my mother's milk changed in to the first words
From the dictionary.

Enough a flicker of a moment to remember the word – apple:
For the rosiness of her skin to cover me,
For the bubbles of her juice,
Frothing from my teeth, to boil forth,
For the yellow across her flesh to wrinkle me.
Enough a flicker of a moment for the word's movement – father comes alive.
To remember that the touch of his eyebrows: anger;
To remember that I am so small his mouth
Could swallow me;
To remember that everything his smile could freeze.
It is enough to feel eyelids closed
To remember
How the caress of a word – mother disappeared together
With the smell of her hair
That the wind would carry through the room and to change;
Then, when the door slams violently;
In to a motley pattern of wind on a silk tablecloth
That rustled like the skin of a woman
In the ear of a concentration camp survivor
Crossing the threshold of his house of birth
For the first time.

Sketches for a Portrait of Koševo Hospital

While the gloved doctors would,
Like white vampires,
Separate the dead from the living,
The sombre eyebrows
Above the blue gaze of the dead
Gathered all the silence of the world.

A nurse,
Massaging the faded wrinkles of an old woman,
Caught the rosy curtain,
And felt a pulse of tenderness under her fingers.

From the pockets of a martyr of the war laid on rotten desks
Fell crumbs of bread.
Details sharpening in the sparrow's pecking.

In the nearby Lav cemetery,
The earth has changed uncle into a skeleton.

Death has no face, just the silence broken by the tom-tom
Sounds
Of the madman who, lying on earth,
Head turned towards the sky,
Beats his body with his hands
Calling on somebody.
And while he, in measured beats, wrote God's words
In to his body,
The breaking of bones could also be heard.
"This city is closer to God than a sacrificial altar" –
I remind myself while I look at his smooth bald head
Sunk in the sand, written in black on it:
RAMBO.

Paleness

While crouching in the trench
Boredom
Makes me try to draw the world
With a red pen.

Things disappear under the sharp lines
Through which I come to call them forth,
The emptiness of paper swallowing all.

Somebody has coloured white
The sky that, like in to the eyes of a madman, I retreat;
Somebody has coloured white
The roots of a tree swollen like the arms
That pushed us away;
Somebody has coloured white
The acacia falling upon our heads;
Somebody has coloured white
The steps with which I approach you;
Somebody has coloured white
My mother's gaze,
She who still thinks
That death
Is on the other side of me.

Translated by Nikolai Jeffs

Aleš Mustar se je rodil 1968. v Ljubljani. Je pesnik in prevajalec. Diplomiral je iz angleščine in pedagogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani in doktoriral iz romunske književnosti na univerzi v Bukarešti. Poezijo objavlja v vseh pomembnejših revijah. Do sedaj je izdal eno pesniško zbirko z naslovom *(U)sodno tolmačenje* (2005). Prevaja iz romunščine in makedonščine, predvsem sodobno prozo in poezijo. Ukvarja se tudi z gledališčem.

Aleš Mustar was born in 1968 in Ljubljana. He is a poet and a translator. He graduated in English Language and Literature as well as in Pedagogy at the Faculty of Arts in Ljubljana and acquired a PhD in Romanian Literature at the University of Bucharest. His poems have been published in all renowned Slovenian literary journals. He has published one collection of poetry entitled *(U)sodno tolmačenje (C(o)urt Interpretations*, 2005). He translates from Romanian and Macedonian, mostly contemporary prose and poetry. Nevertheless, he is not immune to the lures of theatre.

Aleš Mustar

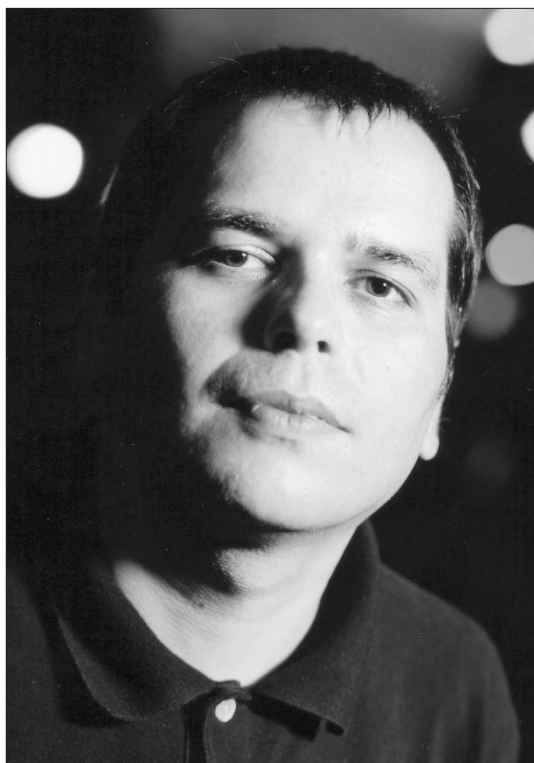

Foto: Nejc Saje

Depresija

Kako naj ne bom duhamoren,
če moram kot moški srednjih let čakati,
da mi dozorijo verzi,
medtem ko svet postaja vse bolj znanstveno fantastičen.
Tako sem otopel,
da v hlačnem žepu niti vibracij mobilnega telefona ne čutim več.
Škatla, ki je z enim samim pritiskom na gumb
lahko namenjena tudi zabavi,
mrhovinarsko prenaša pogreb predsednika države.
Gledanost narašča, ko od blizu pokažejo v nesreči zoglelena trupla,
naprave za merjenje pa popolnoma ponorijo,
ko kamera ujame prizadete obraze njegove žene in otrok.
V drugi državi je potres pokopal tri tisoč ljudi.
Po svoji pomembnosti vojne žrtve pristanejo šele na tretjem mestu.
Računalniška spaka se praska po glavi.
Če naju bo vegetarijanstvo rešilo pred ptičjo gripo,
seksualna abstinenca pred AIDS-om
in zapečkarstvo pred SARS-om,
ne bova ušla enoumju.
Po elektronski pošti dobim sporočilo,
upam, da ne obolelo za virusom,
da je obljubljena dežela
uvedla embargo na uvoz literature iz t. i. ne-demokracijskih držav.
Naj začnem povečevati mišično maso v fitness centrih?
Naj postanem Super, Action ali Spider man,
si ti pripravljena postati moja Xena,
da bova skupaj rešila svet?
Se to za pesnika spodobi?
Koliko navidezne spodobnosti zahteva nespodoben svet!
Ne vem, ali naj se vdam,
se povzpnem na bližnji hrib
opazovat novo zapadli sneg,
ali naj raje zamenjam kanal,
zato sem danes, draga moja,
tako prekleto depresiven.

Depression

How shall I not to be tormented
when I – a middle-aged man – am forced to wait
for my verse to mature
while the world is increasingly turning into science fiction.
I'm so numb
that I can't even feel the mobile phone vibrating in my trousers' pocket
no more.

The box, which at a push of a button
can also serve to entertain,
is broadcasting the funeral of the President of State in a vulture-like fashion.
Ratings go up when the camera zooms in on accident-charred bodies,
and the meter goes berserk
when the grieving faces of his wife and children are showed on the TV
screen.

In another country an earthquake buries three thousand people.
The weight of casualties of war places them mere third.
The computer animation is scratching its head.
Even if we are saved from bird flu by vegetarianism,
from AIDS by sexual abstinence,
and from SARS by becoming stays-at-home,
we shall not escape one-track-mindedness.
I receive an e-mail,
I hope it's not virus-infected,
saying that the promised land
has just embargoed the import of literature from the so-called
undemocratic countries.

Shall I start building my musculature in fitness centres?
Shall I turn into Super, Action or Spider Man,
are you willing to become my Xena
so that together we can save the world?
Is this becoming for a poet?
How much virtual decency this indecent world demands!
I'm not sure whether I should give in,
climb the nearest hill
to watch the freshly fallen snow,
or change the channel instead,
that's why today, my dearest,
I'm so goddamned depressed.

Randolska

Ata, ko sem danes iskal ciganski raženj,
ki ga je zakrival ponosni plinski trinožec,
sem zagledal oreh, ki ga mama v oporoki nikoli
ni zapustila samozaložniškemu stricu.
Ali vidiš, koliko premore ljudska modrost?
Ko nalagam suho dračje na ogenj in vse tako lepo diši,
znova vidim prizor, ko si šel v krsti v zemljo,
mamo, ki je nezavedno skrbela za umetnost,
pa so proti njeni volji sežgali.
Njej v spomin kurim suho orehovo listje,
danes se mi oči solzijo samo še zaradi dima.
Moja liričnost je šla skupaj s tabo v zemljo.
Odtokala je tiste tri dni,
ko sem gledal tvoje mrtvo, shirano telo,
ki se ni prav nič napihnilo,
zaradi tega so vaše opravljivke ostale brez priljubljene teme,
grobarji pa brez fizičnega napora.
Ne vem, kaj je bilo muham ljubega na okostenelem telesu.
Ata, ko so pokopavali mamo,
sem nosil sončna očala,
mama pa nikoli ni prišla do tebe,
saj je za žaro dovolj že pičlih 30 cm globoka jama.
Na parah te je lahko zadnjič prijela za roko,
to pa je bil tudi zadnji melodramatični prizor, ki mi je zvabil solze.
Ne bom šel na mašo, posvečeno obletnici tvoje smrti,
v roke bom vzel motorno žago,
razrezal oreh, zakuril kres in razkužil zrak,
sežgal vse balastne besede, uničil zadnje klice lirizma.

Randol Poem

Grandpa, as I was looking for the grill today
which was concealed behind the proud gas burner tripod,
I laid my eyes on the walnut tree which Grandma in her will
had never left to my self-publishing uncle.
Do you see how deep folk wisdom is?
As I'm replenishing the fire with dry twigs and everything smells so nice
I can see you again in the coffin lowered into the ground,
while Grandma, unaware of being a patron of Art,
was incinerated against her wishes.
I'm burning dry walnut leaves in the memory of her.
Today it's only the smoke that makes my eyes water.
My lyricism has gone under with you.
It dripped away during those three days
while I was watching your dead shrivelled body
which didn't swell one bit.
This left village slanderers without their favourite subject,
and coffin-bearers with no need to exercise their muscles.
I don't know what it was that flies found so dear on the ossified body.
Grandpa, when Grandma was buried
I was wearing sunglasses,
but she never got to where you are,
since a hole no deeper than thirty centimetres is enough to bury an urn.
The last time she could hold your hand was on the catafalque,
and this was the last melodramatic scene that brought tears to my eyes.
I'm not going to attend the mass held on the anniversary of your death,
I'm going to grab hold of a chainsaw,
cut up the walnut tree, build a bonfire and disinfect the air,
burn up all the excessive words, destroy the last buds of lyricism.

Iskanje navdiha

Otovorjen s celotnim opusom
Shakespeara Velikega
iščem navdih v sterilnem parku vzhodnega velemesta,
ki ga vsake toliko iznakazuje Cigančki,
pohabljeni samo zato,
da bi bila njihova tržna vrednost višja,
deložirane babice, katerih vnuki so odvihrali na Zahod
in pozabili poslati denar za najemnino in kruh,
in še kaj podobno grdega bi se našlo.
Predrzni golobi letijo tik nad mojo glavo,
v njej vreščijo vrabci,
s starcem na moji levi sinhrono
obračava glave za pomanjkljivo oblečenimi mladenkami,
za novopečenimi dandiji v mokasinih in s prenosnim računalnikom na ramenih,
za breznogimi in brezrokimi pohabljenici.
Prevelika doza navdiha, si rečem,
raje stori kakšno dobro delo,
obrnem glavo in nagovorim starca,
občutim neizmerno samozadovoljstvo,
poosebljam Karitas,
odprem knjigo modrosti na dveh nogah,
poslušam, poslušam ...
Preveč motivov! Preveč navdiha!!!
Saj ne nabiram borovnic!

In Search of Inspiration

Loaded with the complete opus
of Shakespeare the Great,
I'm searching for inspiration in a sterile, Eastern metropolis park
which is tarnished here and there by little Gypsies
mutilated for the sole purpose of
increasing their market value,
by dislodged grandmothers whose grandchildren have stormed West
and forgotten to send in rent and bread money,
and by some more similar atrocities on show.
Cheeky pigeons are flying just above my head,
inside it sparrows are shrieking,
an old man to my left and I are turning our heads in unison
to observe sparsely dressed young women,
fledgling dandies in moccasins with laptops on their shoulders,
legless and armless cripples.
An overdose of inspiration, I say to myself,
you better do a good deed,
I turn around and talk to the old man,
I feel immense self-satisfaction,
Caritas personified,
I've opened a book of wisdom on two legs,
I keep listening and listening ...
Too many motifs! Too much inspiration!!!
It's not that I'm picking blueberries!

Translated by Manja Maksimovič

Maja Panajotova, rojena 1951 v Bolgariji, živi v Antwerpnu. V Bolgariji je študirala slavistiko, študij pa je nadaljevala na univerzi v Gentu. Sedaj poučuje ruščino in bolgarščino, predava pa tudi bolgarsko literaturo na katoliški univerzi v Leuvenu in na univerzi v Gentu. Do sedaj je izdala naslednje pesniške zbirke: *Verzwegen alibi* (*Zamolčani alibi*, Antwerpen, 1983), *Да спрем отлитащата птица* (*Ustavimo odletelo ptico*, Sofia, 1983), *Sofia blijft een mysterie* (*Sofija ostaja misterij*, Antwerpen, 1988), *Лице зад фламандска дантела* (*Obraz za flamsko čipko*, Sofia, 1991). Pesmi te flamske in bolgarske pesnice predstavljajo duhovno in kulturno prelomnico v imenu nove, skupne evropske hiše, ki se ji neizogibno odpirajo tudi vzhodnoevropski narodi. Panajotova ruši do zdaj ozke duhovne meje v literaturi z integriranjem motivov iz domovine v zanjo novo flamsko kulturo. Zadnjo izdano pesniško zbirko še posebej preveva neustavljivo iskanje Hagie Sofie, božje modrosti v treh inkarnacijah: erotiki, kulturi in transcendentni resničnosti.

Maja Panajotowa, geboren 1951 in Bulgarien, wohnt in Antwerpen. Sie studierte in Bulgarien Slawistik, führte ihre Studien an der Universität in Gent fort. Sie unterrichtet heute Russisch und Bulgarisch, sowie bulgarische Literatur an der Katholischen Universität in Löwen und der Universität in Gent. Von ihr erschienen bisher die folgenden Gedichtbände: *Verzwegen alibi* (*Verschwiegenes Alibi*, Antwerpen, 1983); *Да спрем отлитащата птица* (*Halten wir den wegfliegenden Vogel auf*, Sofia 1983); *Sofia blijft een mysterie* (*Sofia bleibt ein Mysterium*, Antwerpen, 1988); *Лице зад фламандска дантела* (*Ein Gesicht für flämische Spitze*, Sofia 1991). Die Gedichte dieser flämischen und bulgarischen Dichterin stehen für die geistige und kulturelle Wende im Zeichen eines neuen, gemeinsamen europäischen Hauses, dem sich auch die osteuropäischen Völker unaufhaltsam öffnen. Panajotowa durchbricht die bisher engen geistigen Grenzen in der Literatur, indem sie die Motive aus ihrer ursprünglichen Heimat in die für sie neue flämische Kultur integriert. Besonders ihr zuletzt erschienener Gedichtband ist durchdrungen vom unaufhaltsamen Suchen nach der Hagia Sofia, der Göttlichen Weisheit in ihren drei Inkarnationen: der Erotik, der Kultur und der transzendenten Wirklichkeit.

Maja Panajotova

Jezik

Kar mislim in čutim, je zaprto
za mrzlimi zidovi tujega jezika.
Na plano hoče skozi špranje
med slovničnimi pravili,
skozi ključavnico
skritega pomena.
Sleherni ujetnik še goji
upanje, da bo kdaj spet prost.
Zame je le prostost
v upapolnem drugem svetu,
kjer se jeziki pretakajo drug v drugega,
kjer svoboda pomeni povsem isto
kot vrijheid,
kjer je upanje povsem isto
kot nadéjda
ter se domovina in rodina nanašata
na sleherni mesto na tej zemlji.

Iz nizozemščine prevedla Katjuša Ručigaj

Taal

Wat ik denk en voel zit opgesloten
binnen de kille muren van een vreemde taal.
Het wil naar buiten door de kieren
tussen grammaticale regels,
doorheen het sleutelgat
van een verborgen betekenis.
Iedere gevangene koestert nog
de hoop om ooit weer vrij te zijn.
Voor mij is er alleen maar vrijheid
in een verhoopte andere wereld,
waar de talen overvloeien in elkaar,
waar svoboda precies hetzelfde betekent
als vrijheid,
waar hoop precies hetzelfde is
als nadézjda,
en vaderland en rodina verwijzen
naar iedere plek op deze aarde.

Na listu vrbe žalujke

Na tankem listu,
Ki odpadel je z žalujke, odplula bodo
Moja bridka čustva
Vse dalje, tja po vodah
Šelde, Zene, Nete, Leje ...

Čeprav jim bo precej turobno
Na brezupnem tankem listu,
Bogat zaklad odnesle bodo s sabo:
Zrele misli in poljube
Vse ljubezni, nabrane
V nekaj srečnih urah,
K tebi bližje, tja po vodah
Šelde, Zene, Nete, Leje ...

Z njim prispejo zagotovo,
Brez bojazni pred ledovjem
Drugih čustev in pogledov,
Bližje k tebi, k vodam
Strume, Meste, Jantre, Jane ...

Tam nekje sredi voda, na spolzkem kamnu,
Ob zrelih mislih in poljubih,
Nežno in ljubeče
Čakala jih bodo tvoja čustva.
Upam, da tam čakajo jih tvoja čustva,
Polna nežnosti, ljubezni polna,
Tam nekje po vodah rodnih
Strume, Meste, Jantre, Jane.

Върху листо от плачеща върба

Върху листото изтъняло
На плачеща върба ще тръгнат
Разплаканите мои чувства
Все по-далече, по водите
На Шелда, Зена, Нета, Лея ...

Макар да им е много тъжно
Върху листото безнадеждно,
Ще вземат скъпото богатство
От зрели думи и целувки
От всичката любов, събрана
За няколко щастливи часа,
Към теб по-близо, по водите
На Шелда,Зена,Нета,Лея ...

С тях непременно ще достигнат,
Без да ги плашат ледовете
На други погледи и чувства,
До теб по-близо, до водите
На Струма, Места , Янтра, Яна ...

Там нейде, спрели сред водите,
На хлъзгав камък ще ги чакат
Със зрели думи и целувки,
С любов и нежност твоите чувства.
Дано ги чакат твоите чувства,
С любов и нежност натежали,
Там нейде по водите родни
На Струма, Места, Янтра, Яна.

Moški pejsaž

Izza uhlja
Roke vzburjeno polze mi
Po njegovem gladkem hrbtu,
Dokler ne pristanejo na toplih
Hlebcih in se zmedejo:
Odščipniti ali odgrizniti?

Diši po moškem mesu, mislim si,
Ko zdrsnem proti Palčku,
A naletim na Velikana;
On dvigne me na oblo ramo,
Srečen, ker odkril je ljudožerko;

Uho na prsi mu prislonim,
Da smer zaznam, in slišim:
Kako odmeva konjski kas srca,
Kako donijo zmagoslavni klici
Ob izviru životvornem.

V dolini vrata
Mi roke ležejo k počitku;
A ustnice gredo naprej
Do kraterja njegovih ustnic
V pričakovanju, da vulkan izbruhne;
Vse čez greben pravilnega nosu
Prav do podnožja čela;

Tam spregledala je duša.

Tam, za čelom mu brstijo
In razpirajo cvetove misli;
Tam, za čelom mu zorijo
Najslastnejši plodovi mojega poletja.

Iz bolgarščine prevedla Namita Subiotto

Мъжки пейзаж

Зад охлювчето на ухото
Ръцете ми възторжено се спускат
По гладката пързалка на гърба му,
За да се спрат до двата топли
Симида и да се стъписат:
Да си отчупя или да отхапя?

Мирише ми на мъжко месо, си мисля,
Вървейки към Малечко-Палечко,
Ала се срещам с Великана;
Той ме повдига на овалното си рамо,
Щастлив, че е открил човекоядка;

Ухо върху гърдите му полагам,
За да сверя посоката, и чувам:
Кънти там конски тропот на сърце,
Победоносни викове се носят
Край животворен извор.

Във долината на врата му
Ръцете ми полягат за почивка;
Но устните ми продължават
Към кратера на неговите устни
В очакване вулканът да изригне;
През хребета на правия му нос
Чак до подножието на челото;

Там е прогледнала душата.

Там, зад челото се разлистват
И цветове разтварят неговите мисли;
Там, зад челото му узряват
Най-сладостните плодове на мойто лято;

Ob vznožju

Tam, ob vznožju,
kjer se srečata
moški in ženska,
kjer se najdejo
plemena, ljudstva in svetovi,
na vlažnem, toplem temnem mestu,
kjer živijo bogovi in demoni,

tam se nahaja smisel
vseh ambicij,
bogastev, izkušenj, znanja, zamisli.
Prebrano, slišano, videno
tam preplavlja čutila,
pomlajuje in ozdravlja in ubija.

Tam, ob vznožju,
kjer se srečata moški in ženska,
se vse začne in konča.

Aan de voet

Daar, aan de voet,
Waar man en vrouw
Elkaar ontmoeten,
Waar stammen, volkeren en werelden
Elkaar vinden,
Op de vochtige, warme donkere plaats,
Waar goden en demonen wonen,

Daar bevindt zich de zin
Van alle ambities,
Van rijkdommen, ervaring, kennis, ideeën.
Het gelezene, het gehoorde, het geziene
Stroomt daar in de zintuigen over,
Verjongt en geneest en doodt.

Daar, aan de voet,
Waar man en vrouw elkaar ontmoeten,
Begint en eindigt alles.

Mongoloid

Stari otrok se usede poleg mene,
me prime za roko in pove –

kako je bil v kitovem trebuhu,
kako je neustrašno plaval med morskimi psi,
kako je poletel na Mars –

in mi v reviji pokaže fotografijo
bodibilderja: to je on sam.

Hoče mi ugajati,
a mene pobira od smeha.

Prinese mi šopek regratovih cvetov,
njegov pogled je iz nepokošenih poljan.
Odide, se vrne, obrit, zame.

Mene pa pobira od smeha.

Pogleda me še bolj hvaležno.
Se ujezi, užalosti, če se pogovarjam z drugim.
Pokorno odide, upajoč na jutri.

Ljubezen mu spreminja korak, obraz.
Trpi, se radosti, ljubi, postaja
čisto normalen človek.

Nas, normalne ljudi, ljubezen
spreminja v slaboumne.

Za malce ljubezni zlezemo
v kitov trebuh, plavamo
med morskimi psi, poletimo na Mars.

Ljubosumje nam pogled spreminja
v žgočo ledino.

Lažniv smeh ljubljenega
nas dela vesele, njegova krutost
nas dela mile.

In spreminjamo izgled,
postajamo mongoloidi,
slaboumni od ljubezni.

Iz nizozemščine prevedla Katjuša Ručigaj

De Mongool

Het oude kind gaat naast me zitten,
houdt mijn hand vast en vertelt –

hoe hij in de buik van de walvis zat,
hoe hij onbevreesd tussen de haaien zwom,
hoe hij naar Mars vloog –

en toont in een tijdschrift de foto
van een body-builder: dat is hij zelf.

Hij wil dat ik hem aardig vind,
maar ik val uiteen van het lachen.

Hij brengt me een ruiker paardebloemen,
Zijn blik bestaat uit ongemaaide velden.
Hij gaat weg, komt terug, geschoren, voor mij.

En ik val uiteen van het lachen.

Hij krijgt me nog erkentelijker aan.
Wordt boos, verdrietig als ik met een ander praat.
Hij gaat gehoorzaam weg, hopen op morgen.

De liefde verandert zijn pas, zijn gezicht.
Hij lijdt, is blij, bemint; hij wordt
een heel normale mens.

Ons, normale mensen, verandert
de liefde in zwakzinnigen.

Voor een beetje liefde kruipen we
in de buik van de walvis, zwemmen we
tussen de haaien, vliegen we naar Mars.

De Jalousie verandert onze blik
in brandend braakland.

Een valse lach van de geliefde
maakt ons blij, zijn wreedheid
maakt ons teder.

En we veranderen van uitzicht,
we worden mongooltjes,
zwakzinnig van liefde.

Skrivnost Lizbone

Cigani ob ladjah so hrupno
Prodajali ukradeno slavo.

In školjke, iztrgane iz globočin,
S poslednjimi silami pljuvale so za ljudmi.

In slepci z rokami iz porcelana
Čakali so poljub Boga.

In nekaj se imelo je zgoditi
V Lizboni tistega večera.

Nenadoma me ob pihalcih starih
Primami jok fada.

In očarana od tega zvoka,
Vstopila sem v tvoje podzemlje.

Ljuba mati, po tvoji smrti
vsepovsod po svetu sem te iskala;

Nazadnje pa te najdem tu, kako ogrnjena
V šal iz metuljev, s samotnim glasom

Poješ fado večnosti.

Iz bolgarščine prevedla Namita Subiotto

Тайната на лисабон

Край корабите циганите шумно
Продаваха откраднатата слава.

И мидите, изтръгнати от бездните,
С последни сили плпоеха по хората.

И слепите с ръце от порцелан
Очакваха целувката на Бога.

И нещо щеше да се случи
Във вечерния Лисабон.

И изведнъж край старите дувари
Примами ме плача на фадото

И омагьосана от този глас,
Аз влязох в твоето подземие.

Любима майко, след смъртта ти
Навсякъде те търсих по света;

Най-сетне те откривам тук, загърната
В шал от пеперуди, с глас от самота

Да пееш фадото на вечността.

Lizbona

Pri ladjah so cigani vreščeče glasno
prodajali ukradeno čast.

Školjke, iztrgane globelim,
so z zadnjimi močmi pljuvale v svet.

Slepi so s porcelanastimi rokami
čakali na Božji poljub.

Sončni zaton je mesto ogrnil
v škrlatno skrivnostnost.

Iz vonja koreandra mi je bilo jasno,
da se bo v Lizboni nekaj zgodilo.

Zvečer me je zvabil k staremu obzidju,
da bi mi v napol mrtvo srce
zasadil sulice fada.

Bila sem omrtvičena, v podzemni areni,
prebodena z barvnimi sulicami.
Umrta bi, če bi mi jih izvlekli.

Mati,

le ti veš,
v koliko deželah sem te iskala
po tvoji smrti.

In končno sem te odkrila:

v Lizboni si
in ponoči poješ fado.

Iz nizozemščine prevedla Katjuša Ručigaj

Lissabon

Bij de schepen verkochten zigeuners
luid schreewend gestolen roem.

De schelpen, ontruikt aan de ravijnen,
spuwden met hun laatste krachten naar de wereld.

Blinden met handen van porcelein
wachtten op een kus van God.

De zonsondergang hulde de stad
in purperen geheimzinnigheid.

Ik begreep, aan de geur van de koreander,
dat er in Lissabon iets te gebeuren stond.

Hij lokte me 's avond bij de oude muren
om de pica's van de fado te planten
in mijn halfdode hart.

Ik was verlamd, in de ondergrondse arena,
doorboord met kleurige pica's.
Ik zou sterven, werden ze eruit gerukt.

Moeder,

alleen jij weet
in hoeveel landen ik je gezocht heb
na je dood.

En eindelijk heb ik je ontdekt;

je bent in Lissabon
en zingt 's nachts de fado.

Sprache

Umgrenzt ist mein Denken und Fühlen
von kalten Mauern einer fremden Sprache.
Es drängt hier durch Ritzen
zwischen den Regeln der Grammatik,
späht durchs Schlüsselloch hinaus
nach der verborgenen Bedeutung.
So hofft, wer gefangen ist,
je wieder frei zu sein.
Doch Freiheit ist für mich nur
in einer ersehnten anderen Welt,
wo Sprachen ineinanderfließen,
wo svoboda gleiches bedeutet
wie Freiheit,
wo Hoffnung gleich ist
wie nadězjda,
wo man unter Vaterland und rodina
jeden Ort auf dieser Welt versteht.

Sadusjnitsa

Auf dem dünnen Blatt der Trauerweide
treiben träge mich die Wasser
der Scheide, Zenne, Nete, Leie ...

Schmal ist das Blatt, doch mache ich Platz
für Ameisen, die um ihr Leben kämpfen,
für müde Bienen, greise Falter
für Seelen von ertrunknen Tieren,
für Seelen von ertrunknen Kindern
in Scheide, Zenne, Nete, Leie ...

So treiben wir dahin, mit ihnen ...,
ohne Angst vor Regen und Dürre
vor Eis und Schnee
immer weiter zu den Wassern
der Struma, Mesta, Jantra, Jana ...

Im Schilf, auf rundgeschliffenen Steinen
warten der Voreltern Seelen,
und eine weiße Libelle – meine Mutter! –
fliegt mir entgegen, küsst mich
bei den raschen Wassern
der Struma, Mesta, Jantra, Jana ...

Landschaft eines Mannes

Von der wohlgeformten Ohrmuschel
gleiten meine Hände ungestüm
die glatte Schlitterbahn seines Rückens hinab,
halten an bei den beiden warmen Broten
und wissen sich nicht mehr zu helfen:
sollen sie nun ein Stück abbrechen oder abbeißen?
Hier riecht es nach Männerfleisch, denke ich,
unterwegs zum Däumling
begegne ich dem Riesen.
Er setzt mich auf seine ovale Schulter,
zufrieden, weil er die Menschenfresserin fand.

Ich leg ihm das Ohr auf die Brust,
will die Richtung bestimmen: ich höre,
wie im Herz die Hufe schlagen,
es jubelt, triumphiert
an der lebenserweckenden Quelle.

Schon ruhen meine Hände
in den Niederungen seines Halses.
Meine Lippen schlendern weiter
zum Krater seiner Lippen,
erwarten den Vulkanausbruch.
Über den Grat, die schicke Nase,
komm ich am Fuß der Stirne an.

Dort ist die Seele zu sehen.
Dort, hinter der Stirn verzweigen sich
die Gedanken und tragen Blumen.
Dort, hinter seiner Stirn, reifen
die süßesten Früchte meines Sommers.

Am Fuß

Dort am Fuß,
wo Mann und Frau
einander begegnen,
wo Stämme, Völker und Welten
einander finden,
am feuchten, warmdunklen Ort,
wo Götter und Dämonen wohnen,

dort ruht der Sinn
allen Strebens,
Reichtum, Erfahrung, Wissen, Ideen.
Was du gelesen, gehört, gesehen,
dort fließt es in die Sinne ein,
verjüngt und heilt und tötet.

Dort am Fuß
wo Mann und Frau
einander begegnen,
beginnt und endet alles.

Der Mongoloide

Der arme Krümmel setzt sich neben mich
er hält meine Hand fest und erzählt –

wie er im Bauch vom Walfisch saß
wie er furchtlos unter Haien schwamm
wie er zum Mars flog –

er zeigt mir ein Bild von einem Body-Builder
In einer Zeitschrift: das ist er selber.

Er sei recht nett, will er von mir hören,
aber da krümm ich mich vor Lachen.

Er bringt mir ein Sträußchen Pustebblumen.
Ungemähte Felder sind in seinem Blick.
Er geht weg, kommt wieder, rasiert, für mich.

Und da krümm ich mich vor Lachen.

Noch dankbarer schaut er mich an.
Wird böse, verdrießlich, wenn ich mit einem anderen rede.
Gehorsam läuft er weg und hofft auf Morgen.

Sein Schritt wird anders aus Liebe,
sein Gesicht.
Er leidet, ist froh, er liebt; er wird
ein ganz normaler Mensch.

Uns, die normalen Menschen, macht
die Liebe zu schwachsinnigen.

Für ein bisschen Liebe kriechen wir
dem Walfisch in den Bauch, schwimmen
unter Haien, fliegen zum Mars.

Die Eifersucht macht unseren Blick
zum brennenden Brachland.

Lacht der Geliebte, wie falsch auch
so macht's uns froh, peinigt er
so macht's uns sanft.

Und wir ändern die Aussicht,
wir werden Mongölchen,
schwachsinnig aus Liebe.

Lissabon

Bei den Schiffen verkauften Zigeuner
laut schreiend gestohlene Ehre.

Die Muscheln, den Schluchten entrissen,
spien mit letzten Kräften die Welt an.

Blinde mit Händen aus Porzellan
warteten auf einen Kuss von Gott.

Der Sonnenuntergang hüllte die Stadt
in purpurfarbene Heimlichkeit.

Ich begriff aus dem duftenden Koreander,
es musste was passieren in Lissabon.

Er lockte mich abends zu den alten Mauern,
Fados Lanzen in mein
halbtotes Herz zu pflanzen.

Ich war gelähmt in der unterirdischen Arena
von bunten Lanzen durchbohrt.
Ich würde sterben, würden sie ausgerissen.

Mutter,

du weißt nur,
in wie vielen Ländern ich dich gesucht
nach deinem Tod.

Und endlich hab'ich dich entdeckt:

du bist in Lissabon
und singst nachts das Fado.

Übersetzt von Heinz Schneeweiß

Roberto Pazzi, italijanski pesnik in romanopisec, živi v Ferrari, kjer je tudi predaval na univerzi. Njegova dela so prevedli v štiriindvajset jezikov. V slovenščino je bilo prevedenih nekaj pesmi, ki so izšle v različnih publikacijah, in roman *Il signore degli occhi* (*Gospodar oči*, 2005). Med njegove pesniške zbirke spadajo: *Il Re, le Parole* (*Kralj, besede*, 1980), *Calma di Vento* (*Brezvetrje*, 1980) in *La Gravità dei Corpi* (*Gravitacija teles*, 1998). Kot romanopisec je Pazzi debitiral leta 1985 z romanom *Cercando l'imperatore* (*V iskanju cesarja*, Hemingwayeva nagrada). Kritiki so označili *Cercando l'imperatore* kot enega redkih italijanskih fantazijsko-vizionarskih romanov v dvajsetem stoletju. Sledili so drugi romani, v katerih je Pazzi zasnoval in podal svojo verzijo zgodovine (v antihistorični perspektivi): *La Principessa e il Drago* (*Princesa in zmaj*, 1986), *La stanza sull'Acqua* (*Soba na vodi*, 1991). Čeprav je Pazzijeva proza ohranila vizionarski navdih, se je postopno približala sodobni stvarnosti. Takšni romani so: *Incerti di Viaggio* (*Negotovi v zvezi s potovanjem*, 1996), *La Città Volante* (*Leteče mesto*, 1999), *Conclave* (*Konklava*, 2001, njujorška univerzitetna nagrada Zerilli-Merimo) in *L'ombra del padre* (*Senca očeta*, 2005). Maja 1999 je Roberto Pazzi organiziral in vodil mednarodno srečanje v Ferrari, L'Immaginario Contemporaneo. Pazzi je prispeval članke za časopise, kot so *Corriere della Sera*, *Il Giorno*, *Il Resto del Carlino*, *La Nazione* in *The New York Times*.

Roberto Pazzi, an Italian poet and novelist, lives in Ferrara, where he has also held lectures at the University. His work has been translated into twenty-four languages. Among Slovenian translations there are some of his poems published in various publications and the novel *Il signore degli occhi* (*The Eye Master*, 2005). His collections of poems include *Il Re, le Parole* (*The King, the Words*, 1980), *Calma di Vento* (*Absence of Wind*, 1980) and *La Gravità dei Corpi* (*The Gravitation of the Bodies*, 1998). As a novelist, Pazzi made his debut in 1985 with *Cercando l'imperatore* (*Searching for the Emperor*, the Hemingway prize). Critics praised *Cercando l'Imperatore* as one of the few Italian fantasist-visionary novels in the twentieth century. Other novels in which Pazzi re-writes and re-invents history (in an anti-historical perspective) followed *Cercando l'Imperatore: La Principessa e il Drago* (*The Princess and the Dragon*, 1986), *La stanza sull'Acqua* (*The Room on the Water*, 1991). Pazzi's narrative, although preserving its visionary inspiration, gradually reached the contemporary reality. Such novels are *Incerti di Viaggio* (*Hesitating to Travel*, 1996), *La Città Volante* (*The Flying City*, 1999), *Conclave* (2001, the New York University Zerilli-Merimo prize) and *L'ombra del padre* (*The Shadow of the Father*, 2005). In May 1999 Roberto Pazzi created and directed an international literary meeting in Ferrara, L'Immaginario Contemporaneo. Pazzi has contributed articles to *Corriere della Sera*, *Il Giorno*, *Il Resto del Carlino*, *La Nazione* and *The New York Times*.

Roberto Pazzi

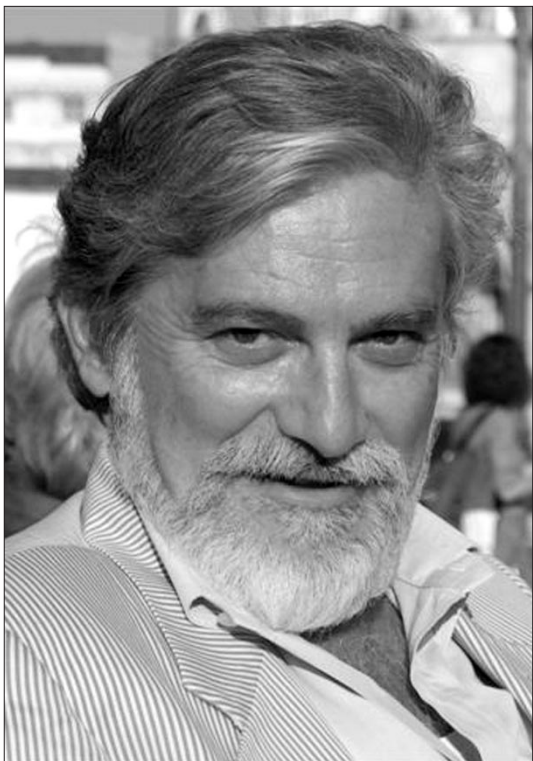

Foto: Paolo Rolando Perino

Astrološka

Če bi bil ženska, bi ljubil samo sebe
v vodi,
če bi bil moški, bi ljubil samo žensko,
ki se ljubi v vodi,
če bi bil voda, bi bil voda ženske,
ki ljubi sebe.

Ampak moški je ogenj in trpi,
njegova ni ljubezen vode, ki bi zadostovala,
ni Ocean tisti, ki objema Zemljo,
dih gnilega listja,
ki hrani živo listje.

Ženska bi znala ne umreti,
ne more izpolniti svoje želje,
kajti moški jo je videl, kako se kopa
z družicami, kako se šali,
kako se ji ne mudi, ne zazna časa,
ne potrebuje ničesar,
noče nič drugega kot to, kar ima;
moškega pa so raztrgali psi,
ker jo je videl, kako se gola igra
nekega dne v vodi.

Zakaj oko, ki gleda in se sprašuje?
Moški je vsiljivec,
z njim je prišlo poželenje,
voda in zemlja tega nista vedeli,
ko je na vetru prišel ogenj.

Astrologica

Se fossi donna non amerei che me stessa
nell'acqua,
se fossi uomo non amerei che la donna
che si ama nell'acqua,
se fossi acqua sarei l'acqua della donna
che si ama.

Ma l'uomo è fuoco e soffre,
non è amare d'acqua il suo che basti,
non è l'Oceano che abbraccia la Terra,
alito delle foglie marcite
che nutre le foglie vive.

La donna saprebbe non morire,
non può compiere la sua volontà
perché l'uomo la vide bagnarsi
con le sue compagne, scherzare,
non aver fretta, non percepire il tempo,
non aver bisogno di niente,
non chiedere altro che quello che ha;
e l'uomo fu sbranato dai cani
per averla vista nuda giocare
un giorno sull'acqua.

Perché l'occhio che guarda e s'interroga?
L'uomo è un intruso,
venne con lui il desiderio,
l'acqua e la terra non lo sapevano
quando venne sul vento il fuoco.

Zamuda

Osem let je moja ura
zaostajala za minuto in pol
vsakih sedem dni.
Potem jo je neka roka odprla in zdaj
prehiteva minuto in pol
vsakih sedem dni.
Ozdravljen tečem, operiran
na času namesto na srcu.
To je okrevanje po vseh
zamudah, seštetih v mojih arterijah,
morda tako tečejo nasprotja.
Premaknila se je nebesna os
možganov, nekaj stopinj manj
nagnjena k ravnini smrti,
igra se z orbitami najbolj oddaljenih zvezd.
Da bi izračunal, koliko
moram vrniti ukradenih let,
si zapisujem te operacije.

Il ritardo

Per otto anni il mio orologio
ritardava un minuto e mezzo
ogni sette giorni.
Poi una mano lo aprì, e ora
anticipa di un minuto e mezzo
ogni sette giorni.
Risanato cammino, operato
invece che al cuore, al tempo.
E' una convalescenza da tutti
i ritardi sommati nelle mie arterie,
gli antipodi forse camminano così.
Si è spostato l'asse celeste del
cervello, di qualche grado in meno
inclinato sul piano della morte,
gioca con orbite di stelle più lontane.
Per fare i conti di quanto
debbo restituire di anni rubati,
scrivo queste operazioni.

Ogledala in psihe

Vedno se mi roke tresejo,
kadar si strižem brado pred ogledalom.
Ne samo, ker se težko gledam
obrnjenega in potiskam škarjice,
da krčijo brezobličnost
onstran mogočih krajev,
kjer me nikoli ne bo,
ampak zaradi kretnje, ki me bo spet izdala,
ker bom lice, ki se mi prikaže na desni,
našel ostriženo na levi.
Ogledalo ne potrebuje spomina,
skrbi za neki drug obraz,
ki ni več ta.

Obraz, ki je bil nekoč ljubljén za vedno,
ono to ve, tudi ono je táko,
pa tega ne bo razkrilo,
povsod na svetu prinaša nesrečo,
če ga razbiješ.

Njegova vztrajna zvestoba pripravlja um
na zadnji portret,
sladko maščevanje psih –
medtem so morda ta zrcala spremenila spol,
da bi bolje ljubila ljubljéní obraz –

Specchi e specchiere

Sempre mi tremano le mani
quando curo la barba allo specchio.
Non solo per la difficoltà di guardarmi
capovolto e spingere le forbici
a medicare il cedimento all'informe
oltre i luoghi possibili,
dove non sarò mai,
ma per il gesto che di nuovo mi tradirà,
perché la guancia che a destra m'appare
la ritroverò con la barba curata a sinistra.
Allo specchio non serve la memoria,
si cura di un altro volto
che non è più questo.
Il viso che fu amato per sempre una volta
lui lo sa, lui lo è,
e non lo rivelerà,
in ogni luogo della terra
porta male romperlo.
La sua strenue fedeltà prepara la mente
all'ultimo ritratto,
dolce vendetta delle specchiere
- avran mutato sesso intanto quegli specchi
per meglio amare il volto amato -

Kost števila

Imam nostalgijo za pozabljenimi števili
v drobnih računih z nakupov,
ki jih je treba shraniti v grobnice živih,
krhka pokvarljiva znamenja,
poldnevnik in vzporedniki žeje,
geografije lakote,
Mercatorjeve projekcije
in krivulje datumov vročine,
konec mraza,
izračuni spanja in bedenja,
vročinske temperature,
metrika naglasov in zlogov,
ki jih je treba odvzeti mesu
in jih dati številu,
oskubljena kost, ki ostane,
vendar lahko pozabim
barvo njegovih oči,
ton njegovega glasu,
tam zgoraj,
kjer so se lasje poigravali v
vetru na glavi.

Prevedla Veronika Simoniti

L'osso del numero

Ho nostalgia dei numeri dimenticati
nei conti minuti della spesa
da conservare nelle tombe dei vivi,
delicati deperibili segnali,
meridiani e paralleli della sete,
geografie della fame,
proiezioni di Mercatore
e linee di data del caldo,
fine del freddo,
calcoli di sonno e veglia,
temperature di febbre,
metrica di accenti e sillabe
da togliere alla carne
per darla al numero,
osso spolpato che rimane
ma posso dimenticare
il suo colore degli occhi,
il suo timbro della voce,
lassù in alto
dove i capelli scherzavano
al vento sulla testa.

Astrologica

If I were a woman I would love no one but myself
In the water,
If I were a man I would love no one but the woman
Who loves herself in the water,
If I were water I would be the water of the woman
Who loves herself.
But man is fire and suffers,
His is not the loving of water that is enough,
It is not the Ocean that embraces the Earth,
Breath of rotten leaves
That nourishes the living leaves.
The woman would know how not to die,
She cannot fulfill her wish
Because the man saw her bathing
With her companions, playing,
Not hurrying, not percieving time,
Needing nothing,
Not asking for anything but what she has;
And the man was mauled by dogs
For having seen the follicking nude
One day by the water.
Why the watching and wondering eye?
Man is an intruder,
With him came desire,
Water and earth did not know it
When on the wind came fire.

The Delay

For eight years my watch
Was slow by a minute and a half
Every seven days.
Then one day I opened it, and now
It is fast by a minute and a half
Every seven days.
Healed I am, having been operated
Rather than on the heart, on time.
It is a convalescing from all
The delays added up in my arteries,
The antipodes perhaps walk so.
The celestial axis of my brain has shifted,
By a few degrees less
Inclined on the plane of death,
And toys with orbits of stars more distant.
To settle accounts of how much
I have to give back in years stolen,
I am writing down these operations.

Translated by Marcia Salustri

Mirrors and Spectacles

My hands always shake when I'm cutting
My beard in front of the mirror,
Not only because I find it difficult looking
At myself inversed, snipping away with scissors
To cleanse the partitions of formlessness
Beyond those possible places
Where I'll never be,
But because of that gesture
That will again betray me -
Finding the cheek displayed on the right
Actually trimmed on the left.
The mirror needs no memory
It cares for another face
That is no longer this face,
The view that was once loved forever,
It knows this, it is the same,
But this it will not disclose
Everywhere on earth to those
Who break one it brings bad luck.
The mind prepared by its persevering loyalty
For the final portrait,
The sweet revenge of the spectacle -
Meanwhile, maybe mirrors have changed genders
To better love the loved face -

The Bone of a Number

I have a nostalgia for forgotten numbers
In the minute receipts from shopping
To be conserved in the tombs of the living,
Delicate perishable sings,
Meridians and latitudes of thirsts,
Geographies of hungers,
Mercator cartographies,
And charts of dates of heats,
The ends of colds,
Calculations of wakings and sleeps,
Temperatures of fevers,
Metrics of accents and syllables,
That have to be taken from the flesh
And given to the number,
The bare bone that remains.
But I can forget
The colour of his eyes,
The tone of his voice,
Up there where
Hair played
With the wind in the head.

Translated by Nikolai Jeffs

Monika Rinck je bila rojena leta 1969 v Zweibrücknu v Nemčiji. Študirala je religije, zgodovino in primerjalno književnost v Bochumu, Berlinu in na Yalu. Danes živi v Berlinu. Je pisateljica in prevajalka, njeni prispevki so bili objavljeni v različnih publikacijah in spletnih revijah, napisala je tudi scenarij. Trenutno je zaposlena na INFORADIU v Berlinu, poučuje pa tudi na Oddelku za religije na Freie Universität v Berlinu. Med njena dela spadajo: *Herumfingern an Gleichgesinnten* (Rokovanje s sorodnimi dušami, kratka proza, 2005); *Verzückte Distanzen* (Razdalje, ki prevzamejo, pesmi, 2004), *Begriffsstudio 1996-2001* (Izrazoslovni studio, zbirka novodobnih izrazov in skovank, 2001) in *Neues von der Phasenfront* (Novosti iz boja s fazami, strip o teoriji, 1998). Nekaj njenih pesmi je bilo prevedenih v slovenščino in objavljenih v Literaturi.

Monika Rinck was born in 1969, in Zweibrücken, Germany. She studied religious studies, History and Comparative Literature at Bochum, Berlin and Yale. She presently lives in Berlin. Monika Rinck is a writer, a translator, her articles have been published in different magazines and online journals, and she has also written a screenplay. She currently works for INFORADIO in Berlin and teaches at the Religious Studies Department of the Freie Universität Berlin university. Her works include: *Herumfingern an Gleichgesinnten* (*Fumbling with Matches*, short prose, 2005); *Verzückte Distanzen* (*Enraptured Distances*, poetry, 2004); *Begriffsstudio 1996-2001* (*Terms Studio*, a glossary of contemporary words and phrases, 2001); and *Neues von der Phasenfront* (*What's New on the Phases Front*, theoretical comic book, 1998). Some of her poems have been translated into Slovenian and published in the literary journal *Literatura*.

Monika Rinck

Foto: Timm Kölln

moj nemi gobec strahopeten od žalosti

POTEM ko so me na gobec, kjer bi kot neka druga neomajno in ne da bi trenila nadaljevala, to vsekakor v neki omari, kjer ne bi bila sama, marveč med duhovniki. med trenirkami, frotirastimi plašči, negližeji bi lahko tam povedala vse, sveže bi prihajalo iz mene, kot da bi bilo pognojeno. končnonazadnje bi me zadel brsteč pogled duhovnikov kot vržena blazinica sivke, naredila sem priklek na robu kupa zlikanega perila, zložila najlonke na polico za nogavice, ki sva jo nekoč za šalo imenovala »brezno tvoja greznica«. v prehodu tujih zimskih oblačil, beringstrasse, bi mi prihajali nasproti duhovniki in bi mi, ker bi bilo poletje, tiho kot kačji pastirji spustili naramnice in me naučili strahu kot nekaj novega, kar odslej nekako sodi zraven, čemur ploska deponija premajhnih puljev. v neki drugi omari ob istem času: teniški turnir v čast ponovnega odprtja gobca s slavnostjo in pripravniki.

nasprotje zapeljevanja

to sušenje, je to še protest zoper napredovanje časa – ali ta neopazna rast kljub slabemu ravnanju, že leta sem nagnusne ostanke iz skodelic – bi tukaj še kdo kavo – zlivala v lončke ali pa po cele tedne sploh niso bili zaliti, majava, olesenela stebila v nečem takim kot zemlja. da rastejo dalje ali se tako delajo: oni parodirajo življenje. in v moj hrbet nemo zabadajo svoje majave meče, uničene pri transportu iz ene pisarne v drugo. slonijo po kotih, zganjajo žalost in fotosintezo. kar je pravkar še hladilo računalnik, porabijo zdaj naša osemurna pljuča. kaj pa je to zaena rastlina? to je prinesla heidrun, saj so že vzgojili pse brez dlake, so jih, ampak rastline brez listov? pred to rastlino se postavim in rečem v šumenje računalnikov: »nekoč bom za vekomaj počivala.« in mislim na zunaj, pihljanje, nežno, listi, listi, gibajoči v prepletenosti in med svojimi-soji enakimi, in ta ena grda rastlina tu kot odrešenikova postava, tako da vsi, vsi vstanemo v neki nič več uporabni čas, v katerem ne sejemo, ne žanjemo, zgolj vztrajamo v nasprotju zapeljevanja. vsi govorijo: jutri bom prinesel šoto. pride jutri, nihče ne prinese šote.

meine stumme fresse feige vor tristesse

DA fiel mir die fresse runter, wo ich als eine andere unbeirrt und ohne wimpernzucken weitermachen würde, das allerdings in einem schrank, wo ich nicht alleine, sondern unter priestern wäre. zwischen jogginghosen, frotteemänteln, negligés könnte ich dort alles sagen, es käme frisch aus mir heraus, als wäre ich gedüngt. schlussendlich träfe mich der knospengleiche blick der priester wie der einwurf des lavendelsäckchens, ich knickste an der stapelkante bügelwäsche, räumte die nylons in das sockenfach, das wir einst scherzhaft „hölle dein gulli“ genannt. in der passage fremder wintersachen, beringstraße, kämen priester mir entgegen und würden mir, weil sommer wär, libellenstill die träger lösen und die angst mich lehren als etwas neues, das ab jetzt irgendwie dazugehört, wozu die deponie zu kleiner pullis applaudierte. in einem andern schrank zur gleichen zeit: tennisturnier anlässlich der wiedereröffnung der fresse mit festakt und referendaren.

das gegenteil von verführung

dieses dörren, ist das jetzt noch protest gegen den fortgang der zeit – oder dieses unmerkliche wachstum trotz schlechter behandlung, seit jahren hab ich den gammigen rest aus den tassen – will hier einer noch kaffee – in die töpfe gekippt, oder sie wurden wochenlang gar nicht gegossen, lockere, holzige stängel in so etwas wie erde. dass sie weiterhin wachsen oder so tun: sie parodieren das leben. und in meinen rücken stemmen sie stumm ihre kippligen schwerer, ausgehebelt beim transport von einem büro in das andre. sie lehnen in ecken, betreiben tristesse und photosynthese. was eben noch den prozessor kühlte, verbrauchen jetzt unsere achttündigen lungen. was ist denn das fürne pflanze? die hat heidrun mitgebracht, man hat schon hunde ohne fell gezüchtet, hat man, aber pflanzen ohne blätter? vor diese pflanze stell ich mich hin und sage in das surren der rechner: „einst ruhe ich ewige zeit.“ und denke das draußen, ein wehen, zärtlich, die blätter, die blätter, bewegt im verbund und unter ihres-irisgleichen, und diese eine hässliche pflanze hier als erlösergestalt, sodass wir alle, alle auferstehen in eine nicht mehr brauchbare zeit, in der wir nicht säen, nicht ernten, nur ausharren im gegenteil von verführung. alle sagen: morgen bringe ich torf mit. es kommt der morgen, keiner bringt torf mit.

prosim kako je s pripravo

prosim kako je s pripravo, kako krema za porjavitev
in pranje las, to so vendar stara vprašanja,
obdobja človeštva se tu stikajo, tako kot da stojiš
na izkrcevalnem mostičku in ješ kanapeje,
ker se nekdo zaroči in igra orkester,
in vedno znova natakajo in praznijo.
če se obrne veter, zaplapola, razkrije triceps,
okraski frfotajo, obrobe, prijete nadlahti, jaja,
razlika med šampanjcem in mesenimi barvami
je znana zgolj v stopnji. ali raje vendarle (še zdaj?)
preiti na telesa, trgati kose oblačil
in ležati v zadnjih sobah, če postaja zunaj svetlo
in znotraj odkrito. in nazadnje prisiljena napisati nekaj,
kar je veliko mlajše od mene, tako da se morajo smejati vidre
in se prijeti za roke, ringaraja, ne, ne, ne,
to damsko perilo ni moje, to mora biti od neke druge.

bitte wie geht vorbereiten

bitte wie geht vorbereiten, wie geht bräunungscreme
und haare waschen, das sind doch alte fragen,
menschheitsalter kommen da zusammen, so wie
auf einer landungsbrücke stehn und schnittchen essen,
weil jemand sich verlobt, und ein orchester spielt,
und immer wieder ausgeschenkt und eingeschenkt.
dreht sich der wind, wimpelt, legt den trizeps frei,
bordüren hampeln, paspeln, angefasste oberarme, jahaa,
der unterschied zwischen champagner und fleischfarben
ist bekanntlich nur graduell. oder lieber doch (jetzt noch?)
auf die körper übergreifen, an den anziehsachen reißen
und in hinterzimmern liegen, wenn es draußen hell
und innen redlich wird. und schließlich etwas schreiben müssen,
das viel jünger ist als ich, sodass die ottern lachen müssen
und sich an den händen fassen, ringelreihn, nein, nein, nein,
das ist nicht mein dessous, das muss von jemand andrem sein.

podaljševanja

tako smo stali tukaj, mi, skupina
ko so se končno pokazali oblaki: glavo nazaj,
roke razširjene kot veje, srce še
odprto in razpotegnjeno od govorjenja v toploti
na travnikih, v nočeh, v gorah.

v velikih počitniških krajih, la grande motte pri montpellierju
je treba zdaj zapirati milijone naoknic, satje stisnjeno
od znotraj zaradi mraza, ki ga na jugu sploh ni.

nebo, ti ravni hrbti, to čakanje,
mi, kot skupina, smo si vzeli dovolj časa,
kolikor je trajalo poletje – nas je bilo
tudi strah? strah ne, preteklosti
smo imeli, velike in spomine, vsak svoje,
ki so danes, to, kar se imenuje zdaj, potisnili v kot,
kjer v drugem kotu že čepi zima.

odslej ima vse posledice. sodi k nam
veliko jasneje. imamo, ima naša skupina,
ki je resnično dolgo zdržala, resnično storila
vse? res ni ostalo nič več drugega?

longing, pravijo drugje in se že ve,
da je hrepenenje oblika podaljševanja.

Prevedla Lučka Jenčič

verlängerungen

so sind wir dagestanden, wir, die gruppe
als die wolken endlich kamen: den kopf zurück,
die arme ausgestreckt wie äste, das herz noch
offen und gedehnt vom reden in der wärme
auf den wiesen, in den nächten, in den bergen.

in den großen ferienorten, la grande motte bei montpellier
muss man jetzt millionen läden schließen, die waben dicht
gemacht von innen für den frost, den es im süden gar nicht gibt.

himmel, diese geraden rücken, dieses warten,
wir, als gruppe haben uns ganz lang gemacht,
so lang der sommer war – haben wir auch
angst gehabt? angst nicht, vergangenheiten
hatten wir, große und erinnerungen, jeder seine,
die das heute, das, was jetzt heißt, in die enge treiben,
wo in der andren ecke schon der winter hockt.

ab jetzt hat alles konsequenzen. gehört zu uns
viel deutlicher. haben wir, hat unsre gruppe,
denn wirklich lange ausgehalten, wirklich alles
ausgemacht? ist wirklich nichts mehr übrig?

longing, sagt man anderswo und weiß es schon,
dass sehnsucht eine form der verlängerung ist.

Edi Shukriu je bila rojena leta 1950 v Prizrenu na Kosovu. Je pesnica, profesorica, diplomatka in avtorica gledaliških iger. Je prva ženska na Kosovu, ki je objavila zbirko poezije v albanskem jeziku. Ima doktorat iz zgodovine ter predava arheologijo in zgodovino starega veka na univerzi v Prištini. Njen opus obsega sedem pesniških zbirk, tri gledališke igre in več znanstvenih publikacij. Edi Shukriu je članica Društva pisateljev Kosova in Kosovskega centra PEN. Prevezla pa je tudi več pomembnih političnih funkcij na Kosovu. Leta 1996 je prejela nagrado za znanost Gani Bob za svojo publikacijo *Protourbana Dardania (Dardania protourbane)*. Sodelovala je v Mednarodnem programu pisateljevanja na Univerzi v Iowi leta 2005. Leta 1990 je prejela nagrado Društva pisateljev Kosova za zbirko poezije z naslovom *Nënqielli (Pod nebje)*. Njena dela so še *Përjetësi (Večnost, pesmi, 2001)*, *Syri i natës (Oko noči, pesmi, 1985)* ter *Kthimi i Euridikës (Vrnitev Euridike, igra, 1986)*.

Edi Shukriu was born in 1950 in Prizren, Kosova. She is a poet, playwright, professor and politician. Most importantly, she is the first Kosovar woman to publish a book of poetry in the Albanian language. She has a PhD in History sciences and teaches Archaeology as well as Ancient History at the University of Priština. Her literary work comprises seven books of poetry and three plays, not to mention several scientific publications. Edi Shukriu is a member of the Kosova Writers' Association and a member of the Kosova PEN Center. In Kosova she has also built a successful career in politics. She received the 1996 Scientific Award Gani Bob for her publication *Proto-urban Dardania (Dardania protourbane)* and the 1990 Award of the Kosova Writers' Association for her book of poetry *Nënqielli (The Undersky)*. She participated in the International Writing Program of the University of Iowa in 2005. Her works include *Përjetësi (Eternity, poems, 2001)*, *Syri i natës (Night's Eye, poems, 1985)* and *Kthimi i Euridikës (Eurydice's Return, play, 1986)*.

Edi Shukriu

Foto: Tom Langdon

Vstajenje

Bobni mojega plemena bijejo
bobni iz moje kože
bijejo glasneje in glasneje

naj se odpre membrana moje duše
in mojega srca
morda bom tako doživela vstajenje
hočem plesati
po poganskih ritmih
dokler mi ne zakrvavijo pete
na ostrih robovih raztresenih kamnov
dokler mi telo ne trešči
ob stene gnilega razuma

potem naj rečejo
da sem žival
naj se mi kače smeji
ni mi mar

naj bobni bijejo

Žrtvovanje

Tako dolgo smo čakali
Boga,

da se je prikazal –
da je zemlji podaril raj

Tista peščica,
ki je videla boga v sebi,
se je uprla v kolo življenja
in pognala človeštvo

Njihovo žrtvovanje
je vera

v raj na zemlji

Ringjallja

Bini daulle të fisit, bini

jeni bërë nga lëkurë e trupit tim
prandaj bini fort e më fort

le të pëlcase pëlhurë e shpirtit
dhe zemra me të

mbase sjellin ringjalljen

dua të vallëzoj
në ritmin e tingujve paganë
sa të prëgjaken thembrat
nga thepat e gurëve të zhvendosur
e trupi të përplasit
në muret e mendjes së mykur

pastaj
le të më quajnë bishë
dhe le të qeshen gjarpërinjtë
aq më bën

dua të bien daullet

Blatimi

Gjatë u prit nga Zoti
shumë u prit

të bëhet vjedhës i vetvetes –
ta sjellë parajsën në tokë

Të rrallët që panë
se Zotin e kanë në vete
u futën nën rrotën e jetës
ta lëvizin njerëzimin

Blatimi i tyre
është shpresë

për tokën parajsë

Filigran

Niti duše
se spletajo
v drhteč nakit,
filigransko natančno.
Želijo govoriti
o oddaljenih sanjah,
o sencah in okusih letnih časov,
o strahovih in molitvah stoletij.

Ženska, ki jo je poganski jezik razsvetlil,
spletana v mrežo,
zvita v trikotnik med ornamenti,
izreka molitev za zakasnelo plodnost
tudi v času križa.

Okrogle oblike
ponazarjajo sonce,
njegovi pikčasti žarki
izžarevajo večnost.

Orel je razprostrl krila,
filigranske niti se tesno prilegajo
luči dragulja.
Naj se hudobno oko živo požre.

Niti časa,
neskončno
vozlane v vozle.

Svet se razpleta
brez začetka, brez konca.

Filigrani

Fijet e shpirtit
thurin
stoli të drithëruara
të durimit të filigrant
që s'përtojnë të flasin
për ëndërrimet e ditëve
hijen e shijen e moteve
frikën e lutjet e shekujve

E blatur me gjuhën pagane
në rrjetë është zënë gruaja
trekëndëshi i strukur në ornamente
lut plleshmërinë e vonuar
edhe në Udhët e Kryqeve

Trajtat e rrumbullakuara
grishin parreshtur Diellin

me valë të pikëzuara
rrezatojnë amshueshmëri

Hapur ka krahët shqiponja
lacërat mbahen fort
për dritën e gurit me vlerë:

Syrin e Keq e hëngërt vetvetja!

Në përjetshmëri
nyjëzohen
fijet e motive

Ç'thuret bota
e pa fill e pa skaj

Hvala bogu, da nismo bili ptice

Napad srbske policije, 25. februarja 1990, Priština, stanovanjska četrt Ulpiana

21.15 po premirju

Plamen sveče
maha luni
v dolgih urah konfinacije

V toploti stanovanja
dva terorista brusita orožje:
jaz berem *Slovar Kazarjev*,
moja hči pa *Rdečo kapico*

TV mrmra sama sebi:
Hiša obešanja

21.30 po premirju

Strela preseka nebo,
kakor nam tankovske krogle
bruhajo ogenj
v punčice oči

Noč razpusti norost
prastarih surovosti
in vdere v naš dom
brez trohice sramu

Krogle solzivca
razpustijo strup
in ne vem,
če je več strupa v zraku
ali v maternici

Zrak! Zrak!
vpijejo prestrašene stene,
vaze se razjočejo,
sveča se trese od strahu
in Satir si trga kožo

Fati që nuk ishim zogj

Sulmi i policisë serbe në lagjen Ulpiana të Prishtinës më 25 shkurt 1990.

Ora policore: 21.15

Dritat e qiriut
përshtëndesin hënë
në orët e ngujimit

Në banesën e ngrohtë
dy terroriste mbprehin armët
unë lexoj 'Ulksin'
vajza 'Borëbardhën'

TV bluan në vete
'Shtëpinë për varje'

Ora policore: 21.30

Vetëtima çan qiellin
e predhat nga tanket
vjellin zjarr
në bebëzat e syve

Nata bëhet çmendi
e egërsisë së shekujve
dhe futet në banesë
pa fije turpi

Plumbat lotsjellës
përhapin helm
e nuk di
ka më shumë në ajër
apo në brendi të mitrës

Frymë, frymë!
tmerrohen muret,
vazot lotojnë dhunshëm,
qiriri drithëron vdekshëm
e Satiti zhvesh lëkurën

Zrak! Zrak!

vpijem tiho
kot nemočna človeška žival,
ne mislim na sadež v maternici

Kako naj bi ti bila mati?
Naj mi počí srce.
Dete zavija oči,
medtem ko hlastam za zrakom.

Niti voda oceanov niti solze
mi ne morejo dati odveze, ker se ta trenutek,
ta tisoči delček pozabljenja,

to noro noč 25. februarja, 1990
v enem kotu našega doma
muči dete, da bi lahko dihala,
v drugem pa njegova mati

22.30 po premirju

Ne slišimo več čivkanja.
Teden dni stara ptica, darilo za rojstni dan,
si je izpahnila krila
v zadnjem poslavljanju

Mati in hči
se tesno oklepata druga druge

Solze grenkobe
spodrinejo solze strupa

Solze strahu
postanejo solze ljubezni
v noči brez ukazov, brez zakonov

Hvala Bogu, da nismo bili ptice!

Iz angleščine prevedla Ifigenija Simonović

Frymë, frymë!

klith për veten

si bishë njerëzore e pashpresë

duke harruar pjellën

Si mund të më quajnë nënë

zemra le të më pëlcasë:

Fëmija m'i zgurdullon sytë

e unë përpëlitem për frymë

As ujë deti nuk mund të më shpërlajë

e as lotët për atë çast,

për atë të njëmijtin çast të harresës:

Fëmija përpëlitet për frymë

në njërin skaj të banesës

e nëna në skajin tjetër

atë natë të çmendur të 25 shkurtit 1990

Ora policore: 22.30

Nuk dëgjohet më cicërrimë

zogu njëjavësh i ditëlindjes

ka shtrirë krahët

e përshëndetjes së fundit

Ëmë e bijë

hidhemi në përqafim -

loti i hidhërimit

dëbon lotin e helmit

lotët e frikës

bëhen lotë dashurie,

në natën e egërsisë serbe

Fati që nuk ishim zogj!

Resurrection

Beat drums of my tribe beat
made of my skin
beat louder and louder

break open the membrane of my soul
and my heart
maybe this will bring my resurrection
I want to dance
to the pagan rhythms
until my heels are bloody
from the sharp edges of the scattered stones
until my body crashes
against the walls of a rotten mind

then
let them call me an animal
let the snakes laugh at me
I don't give a damn

I want the drums to beat

Sacrifice

For so long we've waited
for God

to steal from himself –
to give heaven to the earth

Those few who saw
the god within them
put their shoulders to the wheel of life
to set humanity in motion

Their sacrifice
is hope

for heaven on earth

Filigree

Threads of the soul
weave themselves into
the quivering jewelry
with the patience of filigree.
They are eager to talk
about the dreams of the days
about the shadows and the taste of the seasons
about the fear and the prayers of the centuries.

A woman enlightened by the pagan language
entangled in the web
a triangle curled among ornaments
prays for belated fertility
even during the time of the cross.

The round shapes
evoke the sun
their dotted rays
radiate eternity.

The eagle spreads its wings
filaments cling tightly
to the jewel's light.
Let the evil eye eat itself alive.

The threads of time
tangle into knots
infinitely.

The world unravels
without beginning without end.

Thank God We Were Not Birds

Serbian police attack, February 25th, 1990, Prishtina, Ulpiana
apartment complex

9:15 p.m., after curfew

The candle's light
waves at the moon
through the long hours of confinement

In the warmth of the apartment
two terrorists are sharpening their weapons:
I'm reading *Dictionary of the Khazars*
my daughter, *Little Red Riding Hood*

The tv is muttering to itself:
The House For Hanging

9:30 p.m., after curfew

Lightning slashes the sky
as bullets from the tanks
spit fire
into the apples of our eyes

Night unleashes the madness
of ancient savagery
and it breaks into our apartment
utterly without shame

Tear gas bullets
release their poison
and I don't know
if there's more in the air
or in the womb

Air! Air!
the terrified walls cry out
the vases break down in tears
the candle shivers in horror
and Satyr tears his skin

Air! Air!

I call out silently
like a helpless human animal
forgetting the fruit of my womb

How could you call me a mother?
May my heart break.
My child is goggling her eyes at me
while I gasp for air

Neither ocean water nor tears
can absolve me, because in that moment,
because in that thousandth part of oblivion:

the child is writhing for air
in one corner of the apartment
and her mother in the other
that mad night of February 25th, 1990

10:30 p.m., after curfew

We hear no more chirping.
The one week old bird, a birthday gift,
has splayed its wings
in a last goodbye

Mother and daughter
cling tightly to one another

Tears of bitterness
push out tears of poison

Tears of fear
become tears of love
in the night without order, without laws

Thank god we were not birds!

Translated by Anna Guercio and Tomislav Kuzmanović

Piotr Sommer je odrasčal v Otwocku v okolici Varšave. Študiral je na univerzi v Varšavi in je urednik poljske revije *Literatura na Świecie*, ki objavlja prispevke avtorjev z vsega sveta. Poučeval je poezijo na visokih šolah Amherst College in Mount Holyoke College ter na naslednjih univerzah: Wesleyan University, University of Notre Dame, v Indiani, University of Nebraska – Lincoln in University of Richmond. Prejel je več nagrad, med drugim tudi za svoje raziskovalno delo, nazadnje od berlinske institucije DAAD za leto 2007–2008. Med njegove pesniške zbirke spadajo *W krześle* (*V stolu*, 1977), *Pamiętki po nas* (*Po čem so nas pomnili*, 1980), *Kolejny świat* (*Svet, ki še bo*, 1983), *Czynnik liryczny* (*Lirični dejavnik*, 1986), *Czynnik liryczny i inne wiersze* (*Lirični dejavnik in druge pesmi*, 1988), *Nowe stosunki wyrazów* (*Novi odnosi med besedami*, 1997) in *Piosenka pasterska* (*Pastirjeva pesem*, 1999). Njegove pesmi so bile prevedene v več jezikov. V slovenskem prevodu Primoža Čučnika je leta 2004 izšla pesniška zbirka *Czynnik liryczny i inne wiersze* (*Lirični dejavnik in druge pesmi*, 1988). Objavil je zbirko literarnih esejev *Smak detalu* (*Posluh za podrobnosti*, 1995) in *Po stykach* (*Kontaktne linije*, 2004) kot tudi številne antologije in prevode sodobne angloameriške poezije.

Piotr Sommer grew up in Otwock near Warsaw. He studied English at the University of Warsaw and now edits *Literatura na Świecie*, a Polish magazine of international scope. He has taught poetry at Amherst College, Mount Holyoke College, Wesleyan University, University of Notre Dame, Indiana, and the Universities of Nebraska – Lincoln, and Richmond. He has been awarded several prizes and fellowships, most recently by the DAAD in Berlin (2007 – 2008). His poetry collections include *W krześle* (*In the Chair*, 1977), *Pamiętki po nas* (*What We're Remembered By*, 1980), *Kolejny świat* (*A Subsequent World*, 1983), *Czynnik liryczny* (*Lyric Factor*, 1986), *Czynnik liryczny i inne wiersze* (*Lyric Factor and Other Poems*, 1988), *Nowe stosunki wyrazów* (*New Relations of Words*, 1997) and *Piosenka pasterska* (*Shepherd's Song*, 1999). His poems have been translated into many languages. His collection of poetry *Czynnik liryczny i inne wiersze* (*Lyric Factor and Other Poems*, 1988) was translated into Slovenian by Primož Čučnik in 2004. Other publications include books of literary essays, *Smak detalu* (*A Taste for Detail*, 1995) and *Po stykach* (*Contact Lines*, 2004), as well as numerous anthologies and translations of contemporary Anglo-American poetry.

Piotr Sommer

Indiskretnosti

Kje smo? V ironijah,
ki jih nihče ne dojame, kratkotrajnih
in neopaznih, v trivialnih poantah,
ki metafiziko zvajajo na nebistven
detajl, v petek, ki prihaja
na petega maja, v mnemotehniki dni.
Lahko damo primer in živimo
v dobri veri, na koruzi v grlu.

A še imamo radi nekatere besede in, če ne zamerite,
tiste skladnje, ki se delajo, da jih nekaj povezuje.
V teh medpomenih se skriva ves človek,
zleze tja, kjer vidi malo prostora.

Neko drevo na Powązkach

Ves spomin dolgujemo predmetom,
ki nas sprejmejo za vse življenje in
osvajajo z dotikom, vonjem
in šelestom. Zato se tako težko
ločijo od nas: do konca
nas spremljajo po svetu,
do konca nas uživajo, začudeni
nad našo brezbriznostjo in nehvaležnostjo
te slavne prednice Mnemózine.

Gramatika

Kar je bilo, je treba povedati v pretekliku,
česar ni, v drugačnem jeziku.

Niedyskrecje

Gdzie jesteśmy? W ironiach
których nikt nie chwyci, krótkotrwałych
i nieakcentowanych, w trywialnych pointach
które kwitują metafizykę niedorzecznym
detalem, w piątku, co wypada
na piątego listopada, w mnemotechnice dni.
Można dać przykład i można to przyjąć
na wiarę, kocią łapę na gardle.

I lubi się jeszcze pewne słowa i te, za przeproszeniem,
składnie, które udają, że coś je z sobą łączy.
W tych międzysensach zawiera się cały człowiek,
włazi tam, gdzie widzi trochę miejsca.

Pewne drzewo na Powązkach

Całą pamięć zawdzięczamy przedmiotom
co przygarniają nas na życie i
oswajają dotykiem, zapachem
i szelestem. Dlatego tak im trudno
się z nami rozstać: do końca
oprowadzają nas po świecie,
do końca używają nas, zdziwione
naszą obojętnością i niewdzięcznością
tej sławnej prządky Mnemozyne.

Gramatyka

Co było, trzeba mówić w czasie przeszłym,
czego nie ma, innym językiem.

Planeti jerebike se oddaljujejo

Vedno je kaj pomembnejšega: stekleničke
na pol napolnjene s kofeinskim kardiamidom,
še zmeraj žive, celo prazne
in vendar žive, saj stojijo pri
košarici s pecivom in ob domačem Medenjaku v prahu
in nedotaknj enem lončku z Zeliščnim medom. Živo je
nepospravljeno stanovanje –
ni kaj, to življenje je važnejše.

Povečana jetra
ne pomenijo nujno najhujšega.
Lahko so se utrudila od hormonov,
rženega kruha in kosa svinjine.

Predal v mizi,
poln razne krame,
bi prenehal biti živ,
če bi v njem naredil red.
Če bi knjige zložil na omaro,
slike v album, opral ostanek
umazanega perila, pobelil sobo –
bi tudi prenehali biti.

Treba je jesti, jemati zdravila,
k postelji postaviti lavor, vstati iz postelje,
si narediti čaj in
poklicati zdravnika,
ki si ne bo niti čevljev obrisal
in bo avtomatično napisal
recept, rekoč: imate pa
lepo sliko.

Res je
lepa,
sploh popoldne,
ko nalovi sonca.

Oddalające się planety jarzębiny

Ciągle jest coś ważniejszego: buteleczki
wypełnione do połowy Cardiamidem z kofeiną,
wciąż żywe, nawet puste
a też żywe, skoro stoją obok
koszyka z pieczywem i Piernika domowego w proszku
i nietkniętego wciąż słoika z Ziołomiodem. Żywe jest
niesprzątnięte mieszkanie –
to nie coś, to życie jest ważniejsze.

Powiększona wątroba
nie musi oznaczać najgorszego.
Mogła się zmęczyć hormonami,
razowym chlebem i kęsem wieprzowiny.

Szuflada w stole
pełna przeróżnych rupieci
przestałaby być żywa
gdyby zrobić w niej porządek.
Gdyby ułożyć książki w szafce,
zdjęcia w albumie, uprać resztę
brudnej bielizny, odmalować pokój –
one by też przestały.

Trzeba jeść, brać lekarstwa, stawiać
przy łóżku miednicę, schodzić z łóżka,
robić sobie herbatę i
wzywać lekarza,
który nie wytrze butów
lecz machinalnie wypisując
receptę, powie: ma pani
ładny obraz.

Rzeczywiście
ładny,
szczególnie po południu,
kiedy nałapie słońca.

Maklenov list

S soncem obsijan maklenov list
ob koncu poletja je lep, ampak
ne pretirano in celo navaden
električni vlak, ki se pelje
manj kot tristo metrov stran,
pušča lahko, nevsiljivo glasbo,
ki si jo mogoče velja zapomniti
za kako korist ali celo
v pojasnilo (svet včasih nekako
ne pove naravnost, da vse ve
in da ima dober spomin, kaj šele
da bi se z njim hvalil)

Nadaljevanje

Nič ne bo tako, kot je bilo,
še enih in istih reči se ne bomo
veselili enako. Naše žalosti
se bodo med sabo razlikovale in mi
se bomo razlikovali med sabo po skrbem.

Nič več ne bo tako, kot je bilo,
čisto nič. Preproste misli bodo zvene
drugače, novo, ker bodo na novo še preprosteje
povedane. Srce se bo znalo odpreti in ljubezen
ne bo več ljubezen. Vse se bo spremenilo.

Nič ne bo tako, kot je bilo,
in tudi to bo nekaj novega, saj
pred tem je bilo podobno: jutro,
preostanek dneva, večer in noč, zdaj pa ni več.

Liść klonu

Liść klonu prześwietlony słońcem
u schyłku lata jest piękny, ale
nieprzesadnie i nawet zwykły
pociąg elektryczny przejeżdżający
o niespełna trzysta metrów dalej
daje muzykę lekką i nienatrętną
a do zapamiętania, ku jakiemuś
pożytkowi być może, a nawet
pouczeniu (świat jakoś czasem
nie mówi wprost, że wszystko wie
i że ma dobrą pamięć, a już tym bardziej
nie będzie się nią popisywać)

Ciąg dalszy

Nic nie będzie tak samo jak było,
nawet cieszyć się z tych samych rzeczy
nie będziemy tak samo. Nasze smutki
będą się różnić między sobą i my będziemy
różnić się między sobą zmartwieniami.

I nic nie będzie tak samo jak było,
absolutnie nic. Proste myśli będą brzmiały
inaczej, nowiej, bo będą prościej i nowiej
powiedziane. Serce będzie umiało się otworzyć i miłość
nie będzie już miłością. Wszystko się zmieni.

Nic nie będzie tak samo jak było,
i to też będzie jakoś nowe, bo przecież
przedtem bywało podobnie: poranek,
reszta dnia, wieczór i noc, a teraz już nie.

Pastirska pesmica

Beri teh nekaj stavkov, kot bi bil
tuj, drugačen
jezik, ki mogoče še vedno sem
(čeprav govorim s tvojimi besedami, rabim
tvoje besede);
ki sem bil, ko sem govoril
s tvojim jezikom,
stal sem za tabo in poslušal
brez besed,
v tvojem jeziku
sem pel
svojo melodijo.
Beri, kot da bi moral slišati,
ne razumeti.

Prevedel Primož Čučnik

Piosenka pasterska

Czytaj te parę zdań, jakbym był
obcym, innym
językiem, którym może wciąż jestem
(choć mówię twoimi słowami, posługuję się
twoimi słowami);
którym byłem mówiąc
twoim językiem,
stojąc za tobą i słuchając
bez słowa,
śpiewając
w twoim języku
moją melodię.
Czytaj, jakbyś miał słuchać,
nie rozumieć.

Indiscretions

Where are we? In ironies
that no one will grasp, short-lived
and unmarked, in trivial points
which reduce metaphysics to absurd
detail, in Tuesday that falls on
day two of May, in mnemonics of days
You can give an example or take it
on faith, cat's paw at the throat.

And one also likes certain words and those – pardon me –
syntaxes that pretend that something links them together.
Between these intermeanings the whole man is contained,
squeezing in where he sees a little space.

Translated by Halina Janod and D. J. Enright

A Certain Tree in Powązki Cemetery

All memory we owe to objects
which adopt us for life and
tame us with touch, smell
and rustle. That's why it's so hard
for them to part with us: they guide us
till the end, through the world,
till the end they use us, surprised
by our coolness and the ingratitude
of that famous spinner Mnemosyne.

Translated by Halina Janod and John Ashbery

Grammar

What was, one should speak of in the past tense,
what isn't, in some other tongue.

Translated by Halina Janod and D. J. Enright

Receding Planets of the Rowan-tree

There's always something more important – little bottles
half-filled with Cardiamid and Caffeine,
still alive, even when empty
they're alive, since they stand by
the basket of bread and the Homemade Gingerbread Mix
and the still untouched jar of Herb-Honey. The untidied
apartment is alive –
not something, it's life that is more important.

The enlarged liver
doesn't have to mean the worst.
It could have tired itself with hormones,
brown bread and a bit of pork.

The table drawer
full of odds and ends
would no longer be alive
if it were put straight.
If books were ordered in the closet,
the photos in the album, the rest of the dirty clothes
washed, the room repainted –
they too would no longer live.

It's necessary to eat, take medicines, put
the bowl by the bed, get out of bed,
make tea and
call the doctor
who won't wipe his shoes
but mechanically writing out
the prescription, will say: you have
a nice picture there, madam.

As a matter of fact
very nice,
especially in the afternoon,
when it catches the sun.

Translated by Halina Janod and Edward Carey

A Maple Leaf

A maple leaf with the sun shining through it
at the end of summer is beautiful, but
not excessively so, and even an ordinary
electric train passing by
nearly three hundred yards away
makes music, light and unobtrusive,
and yet to be remembered, for its own sort of
usefulness perhaps, or even
instructiveness (the world somehow
doesn't quite say it knows everything,
has a good memory and, above all,
won't show it off)

Translated by Halina Janod and John Ashbery

Continued

Nothing will be the same as it was,
even enjoying the same things
won't be the same. Our sorrows
will differ one from the other and we
will differ one from the other in our worries.

And nothing will be the same as it was,
nothing at all. Simple thoughts will sound
different, newer, since they'll be more simply, more newly
spoken. The heart will know how to open up and love
won't be love any more. Everything will change.

Nothing will be the same as it was,
and that too will be new somehow, since after all
before things could be similar: morning,
the rest of the day, evening and night, but not now.

Shepherd's Song

Read these few sentences as if I were
some stranger, some other
language, which I may still be
(though I speak with your words, make use
of your words);
which I was, speaking
your language,
standing behind you and listening
wordlessly,
singing
in your tongue
my tune.
Read as if you were to listen,
not to understand.

Translated by Halina Janod and Michael Kasper

Igor Štiks je bil rojen leta 1977 v Sarajevu (Bosna in Hercegovina). Njegova proza, literarne kritike in eseji so bili objavljeni v več literarnih revijah in publikacijah nekdanje Jugoslavije. Roman *Dvorac u Romagni (Grad v Romaniji, 2000)* je prejel Slavićevo nagrado za najboljši prvenec na Hrvaškem. Preveden je bil tudi v nemščino (2002), angleščino (2005) in španščino (2006). Pred kratkim objavljeni drugi roman *Elijahova stolica (Eljiev stol, 2006)* je prejel nagrado K. Š. Gjalskega in nagrado kiklop za najboljšo prozno delo, ki jo podeljujejo hrvaški pisatelji, uredniki in literarni kritiki. Pripravlja se več izdaj romana *Eljiev stol* na tujem, med drugim tudi v slovenščini v prevodu Jurija Hudolina. Tudi druga dela (kratka proza in eseji) so že bila prevedena v angleščino, francoščino, nemščino, grščino, bolgarščino, turščino, makedonščino in slovenščino.

Igor Štiks was born in 1977 in Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. His fiction, literary criticism and essays have appeared widely in journals and publications of the former Yugoslavia. His novel *Dvorac u Romagna (A Castle in Romagna, 2000)* received the Slavić Award for the Best First Novel in Croatia. To date it has been translated into German (2002), English (2005) and Spanish (2006). His recently published second novel *Elijahova stolica (Elijah's Chair, 2006)* received both the K. Š. Gjalski Award and the Croatian Writers', Editors' and Literary Critics' Kiklop Award for the Best Work of Fiction. Several foreign editions of the novel, among others also a Slovenian one (translated by Jurij Hudolin), are forthcoming. His other works (short fiction and essays) have also appeared in English, French, German, Greek, Bulgarian, Turkish, Macedonian, and Slovene translations.

Igor Štiks

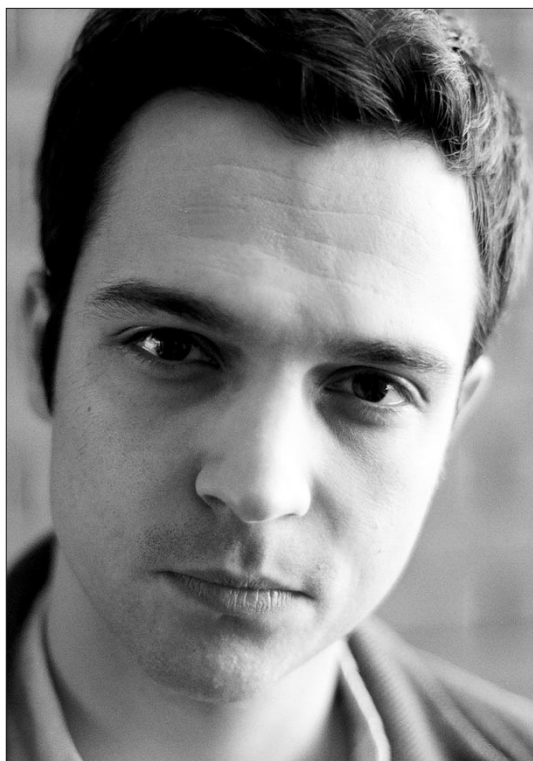

Foto: Ivan Hrkaš

Elijev stol

(odlomek iz romana)

Peljala me je na tržnico Markale. Alma pravi, da se tam lahko končno spozna notranja duša Sarajeva. Ne govori o prekupčevanju s hrano, o vsakodnevnih prehrabnenih artiklih, ki navadnim državljanom postajajo vse bolj nedostopni, temveč o stvareh, ki so do včeraj napolnjevale stanovanja in hiše meščanov. In res, tukaj srečujem ljudi, ki v prodajo prinašajo svoje hišne dragocenosti, ali vsaj tisto, čemur so se pripravljeni odreči. Danes še vedno prodajajo knjige, – mislim, ko spremljam Almo skozi gnečo, ko jo poslušam, kako se pogovarja z ljudmi, kako pozdravlja, sprašuje, gre naprej – manj vredne slike, porcelan, neuporabne lepe predmete, domino, pipe, antikvintete ..., jutri pa bodo prinašali srebro, zlato, diamante, raritete, prodajali bodo raznorazne zbirke, zbirane leta in leta, najdražjo posodo, najlepše perzijske tepihe ali družinske spomine, na tej borzi, na kateri se bo vrednost teh stvari iz nekdanjega življenja merila s pestmi riža, kilogramom moke, z dvema ali tremi jajci, žlico olja ... Simon ima prav, vrv se zateguje. Prišla bodo spoznanja in obup. Mogoče to že vedo mestne barabe, ki služijo z anarhijo in kradejo predmete iz zapuščenih stanovanj. Le kako bi bili presenečeni njihovi lastniki, zdaj mogoče nekje v izgnanstvu ali na drugi strani, ko bi videli, kako slabo so tega dne kotirale njihove stvari na sarajevski vojni borzi!

Alma pravi, da je najprej kupovala redke knjige ali kakšne manjše hišne predmete, celo nekaj starinskega nakita, toda zdaj tudi sama razume, da bi bila norost misliti, da bo vsemu temu hitro prišel konec, zato včasih obiskuje ta kraj, samo da bi se čudila vsemu, kar skriva to mesto. Zdaj jo ne preseneča več, pravi, da se tukaj najdejo najbolj neverjetne stvari, odpirajo zapečatenе kleti, zagrajeni kanalizacijski predori (od katerih bi mogoče nekateri peljali pod obročem, daleč od obleganja, kdo ve?), ali stari sefi in predali, da luč dneva zagledajo izginula in ukradena dela svetovne umetnosti, da bi nam lahko nekdo nekega dne zavil kilogram mesa v Rembrantov avtoportret brez vrednosti.

Zakaj pa ne, rečem. Mesta svojo zgodovino vpisujejo v zidove, v stvari in ne v nezanesljiv in podkupljiv človeški spomin. To je edini način. Ali tudi mi sami ne zapisujemo svojih življenj v različne predmete, v dnevnike, v nakit, v skrbno posušeno cvetje, ki na najboljši način ilustrira krhkost naših spominov in emocij in tako prepletamo svojo eksistenco z obstojem mesta in z drugimi podobnimi poskusi, da bi zaznamovali mimohod na zemlji. Tako ljudje, kakor tudi mesto opisujejo sebe, kjerkoli lahko, tisto kar si želijo, da bi vedeli in si mislili o njih in o njihovih skrivnostih. Mogoče nam ne bi bilo všeč vse tisto, kar bi nam odprte kleti, zarjaveli sefi ali notranji žepi dedovih oblek lahko odkrili. Mogoče se v skrivnih kanalizacijskih tunelih nahaja na tisoče velikih podgan, ki bi z veseljem, če bi jih vznemirili, šle v napad, zaprle tudi ta prehod in s tem dale svoj delež v obleganju Mesta.

Elijahova stolica

(ulomak iz romana)

Povela me na pijacu Markale. Alma kaže da se na tom mjestu može konačno upoznati duša unutarnjeg Sarajeva. Ne govori pritom o švercu hrane, o svakodnevnim prehrambenim proizvodima koji sve više postaju nedostižni običnim građanima, nego o stvarima koje su do jučer ispunjavale stanove i kuće građana. I doista, ovdje nalazimo ljude koji već donose kućne dragocjenosti na prodaju, ili barem ono čega su se spremni odreći. Danas još prodaju knjige – mislim dok pratim Almu kroz gužvu, dok je slušam kako razgovara s ljudima, kako pozdravlja, pita, ide dalje – manje vrijedne slike, porculan, neupotrebljive lijepe predmete, domino, lule, antikvitete..., a sutra će donositi srebro, zlato, dijamante, rijetkosti, prodavat će godinama sakupljane zbirke koječega, najskupocjenije posuđe, najljepše perzijske ćilime ili porodične uspomene na ovoj burzi na kojoj će se vrijednost svih tih stvari iz nekadašnjih života mjeriti šakom riže, kilom brašna, s dva ili tri jaja, žlicom ulja... Simon je u pravu, omča se steže. Doći će spoznaja, pa očaj. Možda to slute ili već znaju gradski banditi koji profitiraju od anarhije i odvlače predmete iz napuštenih stanova. Kako bi se samo njihovi vlasnici, sada možda negdje u izbjeglištvu ili na drugoj strani, iznenadili kako su loše stajale njihove stvari na sarajevskoj ratnoj burzi toga dana!

Alma mi kaže da je isprva kupovala rijetke knjige ili neke manje kućne predmete, čak i pomalo starinskog nakita, ali da sada i sama shvaća da je bila ludost misliti da će svemu brzo doći kraj, pa ponekad posjećuje ovo mjesto samo da se čudi svemu onome što krije ovaj grad. Sada je više ne bi iznenadilo, kaže, da se ovdje pronadu najnevjerojatnije stvari, otvore zapečaćeni podrumi, zagrađeni kanalizacijski tuneli (od kojih bi neki možda vodili ispod obruča, daleko od opsade, tko zna?), ili stari sefovi i ladice, da ugledaju svjetlo dana nestala ili ukradena djela svjetske umjetnosti, da nam netko jednog dana umota kilu dragocjenog mesa u bezvrijedan Rembrandtov autoportret.

Zašto ne, kažem. Gradovi svoju povijest upisuju u zidove, u stvari, a ne u varljivo i potkupljivo ljudsko pamćenje. To je jedini način. Zar i mi sami ne zapisujemo svoje živote u sve te predmete, u dnevnike, u nakit, u brižno osušene ruže koje na najbolji način ilustriraju krhkost naših uspomena i osjećaja, pa tako miješamo svoje postojanje s postojanjem grada, s drugim sličnim pokušajima da se obilježi prolazak zemljom. Tako i ljudi i grad upisuju sebe gdje god stignu, ono što žele da znamo i mislimo o njima, kao i svoje tajne. Možda nam se ne bi svidjelo sve ono što bi nam ti otvoreni podrumi, zahrđali sefovi ili unutrašnji džepovi djedovih odijela mogli otkriti. Možda se u tim tajnim kanalizacijskim tunelima nalaze tisuće velikih štakora koji će rado, ako ih se uznemiri, krenuti u napad, zapriječiti i taj prolaz i time dati svoj prilog opsadi Grada.

Potom razgledamo ponuđene knjige. Ljudi prodaju kućne biblioteke, uglavnom starci koji više ne primaju mirovinu. Najviše ima djela na ćirilici

Potem gledava ponujene knjige. Ljudje prodajajo hišne knjižnice, večinoma starejši, ki ne dobivajo več pokojnine. Največ je knjig v cirilici ali marksistične literature. Za slednjo si nihče več ne misli, da bi mu lahko bila v korist. Težko se poslavljajo od očitno najdražjih knjig s svojih polic. Ni zanesljivo, da vam bodo na koncu prodali knjigo. A taki so vseeno zelo redki. Zato, ker je tržišče tukaj na Markalah zelo neusmiljeno. So tudi taki, ki prodajajo knjige, ki so jih našli v tujih stanovanjih. Eden med njimi je vpeljal red – vse knjige za eno nemško marko. Nisem prepričan, da bo daleč prišel. Kupovati knjige namesto, denimo testenin, meji na čisto norost. Vseeno pa je okrog njega zbranih veliko ljudi, gledajo, listajo, vračajo, se prijemajo za denarnico in si premislijo ... Poleg njega se dviguje kup knjig, nametanih ena na drugo, očitno zbranih z vseh vetrov. Tu in tam prepoznam imena avtorjev, nekatere naslovnice. Spinoza, Hegel, Platon, Hobbes, Homer, Dostojevski, Cervantes, Stendhal, Nietzsche, Babelj, Musil, Joyce ... stari znanci, vsi so tukaj. Zdaj so samo papir, stvari, ki se jih je potrebno znebiti, za vsaj nekakšno ceno, saj bodo kmalu odveč, mogoče zgolj za netivo. Ena nemška marka! Imam občutek, rečem Almi, da ta marka nikoli ni bila vrednejša.

Našla sva petnajst ali šestnajstletne mladeniče, ki so prodajali samo zelo stare knjige in so najbrž oropali antikvariat ali pa pokradli knjige, ki jih je granata vrgla iz kakšne dragocene knjižnice. Niso vedeli, kaj ponujajo. Začenjam verjeti Almi, ki pravi, da se bova kmalu začudila tistemu, kar skriva to mesto. Kmalu najdem prašne in raztrgane Diderojeve in D'Alambertove *Encyclopédie générale* ...; tukaj so še razpadajoče antologije klasikov za šolske potrebe blagopokojne monarhije iz prvih let stoletja; potem na kupu naletim in listam tehnično-statično študijo *Das Bauwesen in Bosnien und der Hercegovina vom Beginn der Okkupation durch die österr.-ung. Monarchie bis in das Jahr 1887* ... uredil gospod Edmund Stix; potem prvo Galimardovo izdajo Malrauxove *La Condition humaine* iz aprila 1933; preskakujem številne domače naslove; vidim zbirko pesmi Enza Streccija, tukaj je tudi prva številka revije *Das Fackel*, žametna izdaja de Sadove *Justine*, na koncu pa sem izkopal tudi nemški prevod Shakespearovega *Beneškega trgovca* iz 1935 v gotici, brez znamenitega Shylockovega monologa iz tretjega dejanja. V sebi ga recitiram po spominu: *Hath not a Jew eyes? Hath not a Jew hands ... If you prick us do we not bleed? If you tickle us, do we not laugh? If you poison us, do we not die? And if you wrong us, shell we not revenge?*

Nekoga izmed njih sem vprašal, odkod ima vse to, pa je samo skomignil z rameni. Vprašal je, če je vredno. Kakor za koga, sem odgovoril.

Prevedel Jurij Hudolin

ili marksističke literature. Za ovo posljednje nitko ne misli da bi ikome više moglo biti od pomoći. Neki među njima još drže cijenu. Teško se rastaju od očito najmilijih knjiga sa svojih polica. Nije sigurno da će vam prodati knjigu na kraju. Takvi su ipak jako rijetki. Uostalom, tržište je neumoljivo ovdje na Markalama. Ima ih koji prodaju knjige nađene po tuđim stanovima. Jedan među njima uveo je red – sve knjige po jednu njemačku marku. Nisam siguran koliko će daleko dogurati. Kupovati knjige umjesto tjestenine na primjer graniči s čistom ludosti. Ipak, mnogo je ljudi okupljeno oko njega, gledaju, listaju, vraćaju, hvataju se za novčanik pa odustaju... Pored njega se uzdiže hrpa knjiga, nabacanih jedne na drugu, očito sakupljenih sa svih strana. Tu i tamo prepoznajem imena autora, poneku naslovnicu. Spinoza, Hegel, Platon, Hobbes, Homer, Dostojevski, Cervantes, Stendhal, Nietzsche, Babelj, Musil, Joyce ... stari poznanici, svi su tu. Sada su samo papir, stvari kojih se treba riješiti uz barem nekakvu cijenu, jer uskoro će biti suviše, možda tek za potpalu. Jedna njemačka marka! Imam osjećaj, kažem Almi, da ta marka nikada nije bila vrednija.

Pronašli smo mladiće od petnaest ili šesnaest godina koji su prodavali samo vrlo stare knjige. Mora da su opljačkali antikvarijat ili su pokupili knjige koje je neka granata izbacila iz nečije skupocjene biblioteke. Nisu ni svjesni što sve nude. Počinjem vjerovati Almi kada kaže da ćemo se začuditi onome što krije ovaj grad. Ubrzo vadim tom prašnjave i derutne Diderotove i D'Alambertove *Encyclopédie générale* ...; tu su još i raspadajuće antologije klasika za školske potrebe blagopočivše monarhije iz prvih godina stoljeća; potom u hrpi nalazim i listam tehničko-statističku studiju *Das Bauwesen in Bosnien und Hercegovina vom Beginn der Occupation durch die österr.- ung. Monarchie bis in das Jahr 1887* ... uredio gospodin Edmund Stix; zatim prvo Gallimardovo izdanje Malrauxove *La Condition humaine* iz travnja 1933.; preskačem brojne domaće naslove; vidim kanconijer Enza Streccija, tu je i prvi broj *Das Fackela*, jedno baršunasto izdanje de Sadeove *Justine*, a na koncu sam iskopao i njemački prijevod Shakespearova *Mletačkog trgovca* iz 1935., na gotici, lišen dakako čuvenog Shylockova monologa iz trećeg čina. Recitiram ga u sebi po sjećanju: *Hath not a Jew eyes? Hath not a Jew hands ... If you prick us do we not bleed? If you tickle us, do we not laugh? If you poison us, do we not die? And if you wrong us, shell we not revenge?*

Pitao sam jednog od njih odakle mu sve ovo, a on je samo slegnuo ramenima. Upitao je vrijedi li. Kako kome, odgovorio sam.

Elijah's Chair

(an excerpt from a novel)

She took me to the Markale Market. Alma said that you could appreciate the true soul of Sarajevo here. And she wasn't talking about black market food or the other quotidian products that were becoming more inaccessible to normal citizens by the day, but rather about things that had until recently filled the apartments and houses of Sarajevans. And indeed, here we found people trying to sell their precious possessions, or at least those with which they were ready to part. For now they're still selling books – I thought as I walked with Alma through the crowd, listened to her talk to people, greet them, ask questions, and continue on – paintings of little value, majolica, beautiful but unnecessary knick-knacks, dominoes, pipes, antiques. But tomorrow they'll be bringing silver, gold, diamonds and other rare items to this market, they'll sell collections amassed over many years, expensive china, the finest Persian rugs or family heirlooms and they'll come to measure the value of these relics of their past lives in sacks of rice, kilos of wheat, a couple of eggs or spoonfuls of oil. Simon is right, the noose is tightening. Soon they'll understand this, and then despair will set in. Maybe the bandits who profit from anarchy to take things from abandoned apartments already sense or know this. Wouldn't the owners, refugees somewhere outside Bosnia or on the enemy side, be shocked see what low prices their stuff commands in today's wartime market place.

Alma told me that at first she had bought some rare books or little household objects and even some antique jewelry but now she had come to understand how crazy she had been to think that this would all be over soon and now she came here only to allow herself to be amazed at all the stuff the city had previously hidden. She said she wouldn't be surprised to find the most incredible things here, great works of art that had disappeared or been stolen might come to light from formerly sealed up cellars, from underground sewer tunnels (some of which might empty outside the ring of encirclement, far from the siege, who knows?) or from old safes and chests, or that one day someone might wrap a kilo of precious meat in a worthless Rembrandt self-portrait.

Why not, I said. Cities inscribe their history on walls and in objects, not in the unreliable and corrupt memories of their citizens. That's the only way. Don't we ourselves write our lives into those objects, diaries, jewelry, painstakingly dried flowers that illustrate best of all the fragility of our memories and sensations and in this way link our existence to the existence of the city and to other similar attempts to fix our passage over this earth? That's how people and cities inscribe themselves, too, wherever they can, both the things they want us to know and think about them as well as their deepest secrets. It's possible that we wouldn't like what we'd find in those opened cellars, rusty safes, or the hidden pockets of grandpa's clothes. Maybe there are thousands of enormous rats in those sewer tunnels that will be quite happy to attack us if we disturb them, to cut off that

opening and thus make their contribution to the siege of the city.

Then we examined the books on offer. People were selling their personal libraries, especially retirees who were no longer receiving their pensions. Most of the books were printed in Cyrillic or concerned Communism. Regarding the latter category, no one imagines that such books could possibly be useful to anyone anymore. Some sellers try to hold the line on prices. It's hard to part with what are clearly the most beloved books from their shelves. They aren't sure they're willing to sell the book to you anyway. But these types are rare. In general, the market is pretty merciless. Some are selling books they found in other people's apartments. One person has pioneered a peculiar approach – all books cost one Deutschmark. I am not sure how long he'll be able to keep this up. To buy books instead of, say, noodles borders on the insane. Nevertheless, a lot of people have gathered round and they're looking, flipping through pages, putting them back, reaching for their wallets but then holding back ... There's a pile of books in front of him, stacked haphazardly, clearly from all over. Here and there I recognize the name of an author, sometimes a title. Spinoza, Hegel, Plato, Hobbes, Homer, Dostoevsky, Cervantes, Stendhal, Nietzsche, Babel, Musil, Joyce ... all my old friends are here. Now they're nothing but paper, stuff that has to be disposed of for at least something because soon it'll be totally superfluous, except perhaps as fuel for fires. One mark! I have the feeling, I tell Alma, that the Deutschmark has never been worth more.

We find some youngsters, fifteen or sixteen year-olds, who are selling really old books. Perhaps they'd burgled a used bookstore or gathered up the books from an apartment that had been blown up together with someone's precious library. They have no idea what they're offering. I'm beginning to believe Alma's claim that we will be amazed by what the city is hiding. Quickly I pull out a dusty and moth-eaten volume of Diderot and D'Alembert's *Encyclopédie générale* ... there are also dog-eared anthologies of classics for use in turn-of-the-century schools of the long-buried monarchy; in the same pile I find and flip through a technical-statistical study *Das Bauwesen in Bosnien und der Hercegovina vom Beginn der Occupation durch die österr.-ung. Monarchie bis in das Jahr 1887...* edited by one Mr. Edmund Stix; then the first Gallimard edition of Malraux's *La Condition humaine* from April 1933; I skip over a couple of local titles; I see Enzo Strecci's songbook, here is the first number of *Das Fackel*, a velvet-jacketed edition of de Sade's *Justine*; last of all I dig out a German translation of Shakespeare's *Merchant of Venice* from 1935, in Gothic script and lacking Shylock's famous monologue from act three. I recite it to myself from memory: *Hath not a Jew eyes? Hath not a Jew hands ... If you prick us do we not bleed? If you tickle us, do we not laugh? If you poison us, do we not die? And if you wrong us, shall we not revenge?*

I ask one of them where the books came from and he merely shrugs his shoulders. He asks whether they're worth a lot. Depends to whom, I respond.

Translated by Andrew Wachtel

Ján Štrasser se je rodil 25. 2. 1946 v Košicah na Slovaškem. Na Filozofski fakulteti v Bratislavi je študiral ruski in slovaški jezik in literaturo. Sredi šestdesetih let je začel objavljati poezijo in kritike, postal je urednik revije za mlado književnost *Mlada tvorba*. V sedemdesetih letih je delal kot gledališki dramaturg. V letih 1990–1993 je bil glavni in odgovorni urednik literarne revije *Slovenské pohľady*, v letih 1997–2004 pa namestnik glavnega urednika tednika *Domino forum*. Je član Društva slovaških pisateljev. Izdal je 9 pesniških zbirk: *Odriekanie* (*Odpovedovanje*, 1968), *Podmet* (*Osebek*, 1980), *Denne* (*Dnevno*, 1981), *Priamy prenos* (*Neposredni prenos*, 1986), *Práca na ceste* (*Delo na cesti*, 1989), *Myš dobrej nádeje* (*Miš dobrega upanja*, 1992), *Očné pozadie* (*Očesno ozadje*, 1999), *Stala sa nám láska* (*Zgodila se nama je ljubezen*, 2003) in *Staré železo* (*Staro železo*, 2007). Izdal je tudi štiri knjige glasbenih besedil ter tri zbirke kritik in esejev. Prevaja rusko klasično in moderno književnost (Boris Pasternak, Daniil Charms, Isaak Babel, Josif Brodski, Viktor Jerofejev). Za prevod dela *Evgenij Onjegin* je dobil več nagrad. Skupaj z germanistom Petrom Zajacem je prevajal tudi nemško poezijo in dramatiko (Karl Kraus, Bertolt Brecht, Gottfried Benn, Günter Eich, Ingeborg Bachmann, Thomas Bernhard, ekspresionistična lirika).

Ján Štrasser was born on 25 February 1946 in Košice, Slovak Republic. He studied Russian and Slovak languages and literatures at the Faculty of Arts at the Comenius University in Bratislava. In the mid-1960s, he started publishing poetry and criticism, and became editor of a magazine for young writers *Mladá tvorba* (Young Creation). In the 1972, he worked as a theatre dramaturg. He has been an editor of the literary monthly *Slovenské pohľady* (Slovak Views) since 1987. Between 1990 and 1993, he worked as editor-in-chief of that periodical. He was the deputy editor-in-chief of the *Domino forum* weekly from 1997 to 2004. He is a member of Obec spisovateľov Slovenska (The Commune of Writers of Slovakia). He has published 9 collections of verse: *Odriekanie* (Renouncing, 1968), *Podmet* (Subject, 1980), *Denne* (Daily, 1981), *Priamy prenos* (Live Broadcast, 1986), *Práca na ceste* (Road Work, 1989), *Myš dobrej nádeje* (Mouse of Good Hope, 1992), *Očné pozadie* (Eye Background, 1999), *Stala sa nám láska* (Love Happened To Us, 2003) and *Staré železo* (Scrap Metal, 2007). He has also published four books of songs and three books of criticism and essays. He has translated Russian classical and modern literature (Boris Pasternak, Daniil Charms, Isaak Babel, Yosif Brodskij, and Viktor Yerofejev). For his translation of *Eugene Onegin* he received several awards. In collaboration with the researcher Peter Zajac, he has translated German poetry and drama (Karl Kraus, Bertolt Brecht, Gottfried Benn, Günter Eich, Ingeborg Bachmann, Thomas Bernhard and Expressionist poetry).

Ján Štrasser

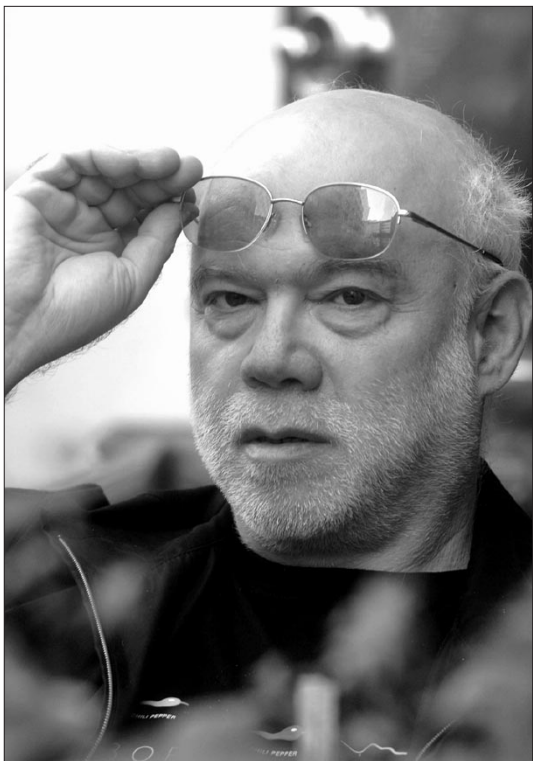

Foto: Ivan Majersky

Odzivnik

Kličem te, nisi tam,
samo tvoj odzivnik, ping,
po pisku lahko pustim
sporočilo, pong.
Kličeš me, nisem tu
samo moj odzivnik, pong,
po pisku lahko pustiš
sporočilo, ping.
Ping-pong! Pong-ping!
Kliče te moj odzivnik,
ni te tam, pustí sporočilo
tvojemu odzivniku,
kliče me tvoj odzivnik
ni me tu, pustí sporočilo
mojemu odzivniku,
moj odzivnik kliče tvoj odzivnik,
tvojega odzivnika ni tam,
dvigaš slušalko, rečeš, ah,
jaz sem tu, če kličete moj odzivnik,
lahko pustite sporočilo, oh,
tvoj odzivnik kliče moj odzivnik,
mojega odzivnika ni tu,
dvigam slušalko, rečem oh,
jaz sem, če kličete moj odzivnik,
lahko pustite sporočilo, ah,
kako nepreklicno
sva odvisna drug od drugega.

Potres v Mexiku

Berem: v hotelu Romana
je izgubilo življenje 500 ljudi.
Rešili so se samo trije:
dva zaljubljenca in en tat.
Tukaj ne piše nič več,
ljubezen, zaman iščem podrobnosti,
kako to, da je preživel tat.

Odkazovač

Volám ti, nie si tam,
je tam len tvoj odkazovač, ping,
po zaznení zvukového signálu
môžem nechať odkaz, pong.
Voláš mi, nie som tu,
je tu len môj odkazovač, pong,
po zaznení zvukového signálu
môžeš nechať odkaz, ping.
Ping-pong! Pong-ping!
Volá ti môj odkazovač,
nie si tam, necháva odkaz
tvojmu odkazovaču,
volá mi tvoj odkazovač,
nie som tu, necháva odkaz
môjmu odkazovaču,
môj odkazovač volá tvoj odkazovač,
tvoj odkazovač nie je tam,
dvíhaš slúchadlo, hovoríš, ach,
to som ja, ak voláte môj odkazovač,
môžete nechať odkaz, och,
tvoj odkazovač volá môj odkazovač,
môj odkazovač nie je tu,
dvíham slúchadlo, hovorím, och,
to som ja, ak voláte môj odkazovač,
môžete nechať odkaz, ach,
ako neodvolateľne
sme na seba odkázaní.

Zemetrasenie v Mexiku

Čítam: v hoteli Romana
zahynulo 500 ľudí.
Zachránili sa len traja:
dvojica milencov a jeden zlodej.
Nič viac tu o tom nestojí,
láska, márne hľadám podrobnosti,
ako to prežil ten zlodej.

Nadmorska višina

Zgoraj je vse
lažje. To poznaš
iz fizike. Vse do
spusta, samo brezupno upanje
ti še preprečuje,
da mu ne rečeš padec.

Vprašalnik

Toliko vprašanj.
Nobenega vprašaja.
Če hočeš lagati
bolj podrobno, nadaljuj
na posebnem listu.

Ne bom vstopil ...

Ne bom stopil dvakrat v isto reko,
kar pa ne pomeni, da se ona
ne bo dvakrat zlila vame.
Česa sem se naučil od prvega potopa?
Nekaj vendarle. Danes vem,
da se rešilni čoln imenuje
Titanik.

Nadmorská výška

Hore je všetko
ľahšie. Vieš to
z fyziky. Až na ten
zostup, len zúfalá nádej
ti ešte bráni
nazvať ho pádom.

Dotazník

Toľko otázok.
Nijaký otáznik.
Ak chceš klamať
podrobnejšie, pokračuj
na osobitnom liste.

Nevkročím ...

Nevkročím dvakrát do tej istej rieky,
čo neznamená, že ona
nevtečie dvakrát do mňa.
O čo som zmúdrel od tej prvej potopy?
O niečo predsa. Dnes už viem,
že záchranný člň sa volá
Titanik.

Dvigalo je v trenutku obstalo ...

Dvigalo je v trenutku obstalo med
dvema nadstropjema, besno
udarjam po prozornem okencu
kovinskih vrat, sramežljivo kličem
na pomoč, po stopnicah
gre moški in vpraša: »Ste
šli gor al dol?«

Prvi bodo ...

Prvi bodo zadnji in
zadnji bodo prvi,
drugi bodo predzadnji in
predzadnji bodo drugi,
ne boj se, naposled
bova na vrsti tudi ti
in jaz, ki sva
tako kot vedno nekje vmes.

Molji

Malo gor in malo dol
še vedno dokaj preskrbljeni.
Od vseh metuljev te zanima
samo še molj.
Že zdavnaj so tiho dogovorjeni
z naftalinom,
zaenkrat so še taktno zadaj,
čakajo strpno
na svojo uro
tvojega pada.
Še malo gor,
nato le še dol ...
Svet postaja siv, pepelnat dan bo.
To bo prvi izvedel molj.
Povečerjal pa bo tvojo garderobo.

Výt'ah náhle zastal ...

Výt'ah náhle zastal medzi
dvoma poschodiami, rozpačito
búcham na viditeľný kúsok
plechových dverí, hanblivo volám
o pomoc, po schodoch
ide muž, pýta sa: »Šli ste
hore či dole?«

Prví budú ...

Prví budú poslední a
poslední budú prví,
druhí budú predposlední a
predposlední budú druhí,
neboj sa, napokon
dôjde aj na teba
a na mňa, čo sme
ako vždy kdesi uprostred.

Mole

Chvíľu hore, chvíľu dole
ešte v relatívnom pohodlí.
Z motýľov sa ťa týkajú
už iba mole.
A tie sa už dávno ticho dohodli
s naftalínom,
zatiaľ sa však taktne držia vzadu,
trpezlivo čakajú
na svoju hodinu
tvojho pádu.
Ešte chvíľu hore,
potom už len dole ...
Svet osivie, deň bude popolnatý.
Prvé to budú vedieť mole.
Na večeru si dajú tvoje šaty.

Pod palcem

Dobrega nisem zamudil,
tudi slabega ne bom,
čas imam
pod palcem, v meni tiktaka
peščena ura.

Obračun

Dal je in
mora dati,
dva stolpca števil,
poravnanih druga pod drugo,
podčrtaj, seštej,
na koncu se mora
iziti, resnica pa je
taka –
ni dal.

Prevedla Špela Šramel

Pod palcom

Nezmeškal som
to dobré, nezmeškám
ani to zlé, mám čas
pod palcom, tikajú vo mne
presýpacie hodiny.

Súvaha

Dal a
má dať,
dva stĺpce číslíc
úhľadne pod sebou,
podčiarkni, zrátaj,
na konci to musí
sedieť, akurát že
pravda je taká –
nedal.

Answering machine

I am calling you, you are not there,
there is only your answering machine, ping,
after the beep I can leave a message, pong.
You are calling me, I am not here,
there is only my answering machine, pong,
after the beep you can leave a message, ping.
Ping-pong! Pong-ping!
My answering machine is calling you,
you are not there, it leaves a message
for your answering machine,
your answering machine is calling me,
I am not here, it leaves a message
for my answering machine,
my answering machine is calling your answering machine,
your answering machine is not there,
you pick up the receiver, you say ah,
it is me, if you are calling my answering machine,
you can leave a message, oh,
your answering machine is calling my answering machine,
my answering machine is not here,
I pick up the receiver, I say oh,
it is me, if you are calling my answering machine,
you can leave a message, ah,
how irrevocably
we are dependent on each other.

Earthquake in Mexico

I read: in the Romana Hotel
500 people died.
Only three survived:
two lovers and one thief.
There is nothing more here about it,
love, vainly I search for details,
of how the thief survived.

Above sea level

Above, everything is
easier. You know it
from physics. Except
the descent. Only desperate hope
still prevents you
from calling it a fall.

Questionnaire

So many questions.
No question mark.
If you want to lie
in more detail, continue
on a separate sheet of paper.

I Will Not Enter ...

I will not enter twice the same river,
which does not mean that it
will not flow twice into me.
How much wiser have I become since the first deluge?
A bit indeed. Today I already know
that a safe boat is called
Titanic.

The Lift Suddenly Stopped ...

The lift suddenly stopped
between two floors, disconcertedly
I bang on a visible part
of the metal doors, embarrassedly I call
for help, on the stairs
is a man, who asks: "Did you go
up or down?"

The First Will Be ...

The first will be last and
the last will be first,
the second will be penultimate and
the penultimate will be second,
don't worry, eventually
it will get around to you
and me, we who are,
as always, somewhere in the middle.

Moths

A while up, a while down
still in relative comfort.
Of butterflies, only moths
concern you.
And they long ago came quietly to an agreement
with the mothballs,
so far, they thus stay tactfully back,
patiently waiting
for their hour
of your fall.
Yet a while up,
then only down ...
The world will become grey, the day will be ashen.
The moths will be the first to know.
For supper they will have your clothes.

Under My Thumb

I did not miss
the good, I will not miss
the bad either, I have time
under my thumb, ticking inside me,
an hourglass.

Equation

He gave and
should give,
two rows of numbers
neatly under each other,
underline, count,
in the end, it must
come out right, it's just that
the truth is this –
he did not give.

Translated by Dagmar Roberts and Eric Roberts

Christina Viragh se je rodila 23. januarja 1953 v Budimpešti, 1960. je emigrirala v Švico, na univerzi v Fribourgu je študirala francosko in angleško literaturo ter umetnostno zgodovino, na univerzi v Lausanni pa filozofijo ter francosko in nemško literaturo. Že med študijem je začela sodelovati z Neue Zürcher Zeitung. V letih 1980–85 je bila svobodna novinarka in učiteljica francoščine. V letih 1985–87 je bila asistentka za francoščino na univerzi v Manitobi v Kanadi, 1987–90 pa urednica Swissair Gazette v Zürichu. 1994 je bila štipendistka na Švicarskem inštitutu v Rimu. Od tedaj kot pisateljica in prevajalka živi v Rimu. Od 1999 je dopisna članica Nemške akademije za jezik in književnost (Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung). Dela: *Unstete Leute* (*Nestanovitni ljudje*, roman, 1992), *Damals draussen* (*Takrat zunaj*, gledališka/radijska igra, 1992), *Rufe von jenseits des Hügels* (*Klici z one strani griča*, roman, 1994), *Mutters Buch* (*Materina knjiga*, roman, 1997), *Anya-könyv* (*Materina knjiga*, 2001), *Pilatus* (*Pilat*, roman, 2003), *Chaostheorie* (*Teorija kaosa*, drama, praznovedba 2005 v Luzerner Theater), *Im April* (*V aprilu*, roman, 2006). Objavlja članke in literarna besedila v kulturni prilogi *Neue Zürcher Zeitung* in drugih literarnih revijah, kot so *Entwürfe*, *Drehpunkt*, *Lettre international*. Prevaja v nemščino (Nádas, Kertész, Gide, Green, Valéry, Márai, Proust idr.). Za svoje literarno ustvarjanje je prejela vrsto pomembnih nagrad.

Christina Viragh, geboren am 23. Januar 1953 in Budapest, 1960 in die Schweiz emigriert, studierte an der Universität Fribourg französische und englische Literatur, Kunstgeschichte, an der Universität Lausanne Philosophie, französische und deutsche Literatur. Während des Studiums Beginn der Mitarbeit beim Feuilleton der Neuen Zürcher Zeitung. 1980-85 freie Journalistin und Lehrerin für Französisch. 1985-87 Teaching Assistant für Französisch an der University of Manitoba, Kanada. 1987-90 Redaktorin der Swissair Gazette in Zürich. 1994 Stipendiatin am Schweizer Institut in Rom. Seither in Rom als Schriftstellerin und Übersetzerin tätig. Seit 1999 korrespondierendes Mitglied der Deutschen Akademie für Sprache und Dichtung. Publikationen: *Unstete Leute* (Roman, 1992), *Damals draussen* (Theaterstück/Hörspiel, 1992), *Rufe von jenseits des Hügels*, (Roman, 1994), *Mutters Buch* (Roman, 1997), *Anya-könyv* (*Mutters Buch*, 2001), *Pilatus* (Roman, 2003), *Chaostheorie* (Theaterstück, uraufgeführt 2005 am Luzerner Theater), *Im April* (Roman, 2006). Artikel und literarische Texte im Feuilleton der Neuen Zürcher Zeitung sowie in verschiedenen Literaturzeitschriften, u.a. *Entwürfe*, *Drehpunkt*, *Lettre international*. Sie übersetzt ins Deutsche (Nádas, Kertész, Gide, Green, Valéry, Márai, Proust u.a.) Für ihre literarische Arbeit erhielt sie mehrere bedeutende Preise.

Christina Viragh

Foto: Isolde Ohlbaum

V aprilu

Posebna noč. Drugačna kot vse druge noči, ker ni bilo očeta, ker je izbruhnila vojna, ker je sovražnik poslal dele pete kolone naprej v stanovanja, ker se je pojavila vročina in z njo gotovost, da se oče ne bo vrnil iz te vojne, ne, ker je padel, temveč ker ni prenesel, da je spet vojna, da je tudi tukaj vojna, tega ni prenesel. Na to je bila Mari pripravljena. Ta pripravljenost je spremenila scenerijo vsakdana v nekaj nedomačega. Postala je prazno ozadje, pred njim, tenko kot kulise, dogajanja in predmeti, ki so obstajala samo tako dolgo, dokler je Mari mislila nanje. Ker pa se ne da hkrati misliti na vse, se je krušilo na vseh koncih in krajih. Kmalu naj bi bila praznina, kjer je prej stala hiša, praznina bo stanovanje, soba, postelja. Mari je sicer še sedela na njej, toda kmalu naj bi izginila izpod nje. Svet bi izginil, torej ni čudež, da je izginil tudi njen oče. To ni bila posamična smrt, ne smrt Ferenc Szalagha, kakor je bilo njegovo pravo ime, temveč izginotje sveta. Zdaj je svet pokazal svoj pravi obraz: praznina. Je vojna svet izpraznila? Ja, vojna je svet izpraznila. Mari se je začela osredotočati na ta refren. Začela je pozabljati, da je bil Ferenc Szalagh mrtev. Je vojna izpraznila svet? Ja, vojna je izpraznila svet.

Šele ob pol enih, ko je Ferenc odprl vrata in vstopil, šel po hodniku in se pojavil na vratih sobe, se je Mari spet spomnila, da je mrtev. A se ni zastrmela vanj kot v duha, čeprav je bil videti bled, ampak je rekla: Ferenc, tega ne moreš storiti, odrasel moški ne pobegne preprosto. Ferenc sam je bil dovolj raztresen, da ni takoj ugotovil, da je otrok, z golimi nogami na linoleju, drgetal od vročine in govoril v vročini, temveč je preprosto rekel: Razloži mi to. Mari je rekla: Oče se ne obnaša tako. Ferenc še vedno ni ničesar opazil. Spotaknil se je ob patos formulacije. Z ironičnim smehljajem je rekel: Kako se obnaša oče? Mari je gledala predse. Ni rekla nič. A tudi ta tišina ni prebudila Ferenc iz njegove odsotnosti. Stal je med vrati in čakal na odgovor. Mari se je tesneje zavila v odejo in gledala na z mehkužci v pastelnih barvah potiskano tapeto in na polico z igračami. Tam ni bilo ničesar, kar bi bilo obstojno. Kaj je vprašal mrtvi oče? Kako se obnaša oče? Mari je obrnila glavo proti njemu. Zenic ne, te so ostale obrnjene k tapeti. Rekla je: Ne zbeži. Zdaj je Ferenc molčal in gledal predse na s pisanimi pikami posuti temno modri linolej. Mislil je: Takšne določitve so idiot-ske, zakaj mora biti ta soba urejena kot otroška soba, mogoče nimaš otrok, ali pa imaš otroka, ki mu to ne ugaja. Pogledal je Mari in videl, kako so se njene oči odvrnile od tapet in se zazrle vanj. Imaš prav, je rekel. Mari ga je pogledala in ničesar odvrnila. Ferenc je rekel: Opravičevati moje obnašanje z vojno in tem, kar ji je sledilo, bi bilo poceni, zato se ne spuščam v to. Mislil je: Zdaj govorim že sam tako privzdignjeno, okužila me je. Čakal je, da bi ona kaj rekla. Reci kaj, Mari, je rekel. Molčala je. Segel je v žep svojih žametnih hlač in izvlekel zavojček cigaret, stikal je naprej za vžigalicami, otipal žepni nož. Vzel ga je iz žepa. Pomolil ga je proti Mari. Lahko ga imaš, je rekel. Mari ni reagirala. Ferenc je rekel: Sicer pa ni pomembno, kdo ga

Im April

Die besondere Nacht. Anders als alle anderen Nächte, weil der Vater weg war, der Krieg ausbrach, der Feind Teile der Fünften Kolonne in die Wohnungen vorschickte, das Fieber kam und mit ihm die Gewißheit, daß der Vater aus diesem Krieg nicht zurückkehren würde, nicht, weil er fiel, sondern weil er es nicht aushielt, daß wieder Krieg war, auch hier Krieg war, das hielt er nicht aus. Darauf war Mari gefaßt. Dieses Gefaßtsein verwandelte die Szenerie des Alltags in etwas Unvertrautes. Sie wurde zu einem leeren Hintergrund, davor, kulissendünn, Handlungen und Gegenstände, die nur solange Bestand hatten, wie Mari an sie dachte. Da man aber nicht alles gleichzeitig denken kann, bröckelte es an allen Ecken und Enden. Bald würde eine Leere sein, wo vorher das Haus stand, eine Leere die Wohnung, das Zimmer, das Bett. Mari saß zwar noch darauf, aber bald würde es unter ihr verschwinden. Die Welt würde verschwinden, kein Wunder also, daß auch ihr Vater verschwunden war. Kein einzelner Tod war das, nicht der Tod von Ferenc Szalagh, wie er richtig hieß, sondern das Verschwinden der Welt. Jetzt zeigte die Welt ihr wahres Gesicht: Leere. Hat der Krieg die Welt geleert? Ja, der Krieg hat die Welt geleert. Mari begann sich auf diesen Refrain einzupendeln. Begann zu vergessen, dass Ferenc Szalagh tot war. Hat der Krieg die Welt geleert? Ja, der Krieg hat die Welt geleert.

Erst um halb eins, als Ferenc die Tür öffnete und hereinkam, durch den Flur kam und in der Zimmertür erschien, fiel Mari wieder ein, daß er tot war. Aber sie starrte ihn nicht an wie einen Geist, obwohl er bleich aussah, sondern sie sagte: Ferenc, das kannst du nicht machen, ein erwachsener Mann läuft nicht einfach weg. Ferenc war selber geistesabwesend genug, nicht als erstes festzustellen, dass das Kind, mit nackten Füßen auf dem Linoleum, vor Fieber schlotterte und im Fieber redete, sondern einfach zu sagen: Erklär mir das. Mari sagte: Ein Vater benimmt sich nicht so. Ferenc fiel immer noch nichts auf. Er stieß sich am Pathos der Formulierung. Er sagte mit einem ironischen Lächeln: Wie benimmt sich ein Vater? Mari blickte vor sich hin. Sagte nichts. Aber auch diese Stille weckte Ferenc nicht aus seiner Abwesenheit. Er stand in der Tür und wartete auf die Antwort. Mari zog die Decke enger um sich und blickte auf die mit pastellfarbenen Mollusken bedruckte Tapete und das Regal mit dem Puppengeschirr. Da war nichts, das Bestand hatte. Was hatte der tote Vater gefragt? Wie benimmt sich ein Vater? Mari wandte ihm den Kopf zu. Die Pupillen nicht, die blieben auf die Tapete gerichtet. Sie sagte: Er läuft nicht weg. Jetzt schwieg Ferenc und blickte vor sich auf das mit farbigen Punkten gesprenkelte dunkelblaue Linoleum. Er dachte: Solche Vorgaben sind idiotisch, wieso muß dieses Zimmer als Kinderzimmer dekoriert sein, vielleicht hat man kein Kind, oder hat ein Kind, dem das nicht gefällt. Er blickte Mari an und sah, wie sich ihre Augen von der Tapete weg ihm zuwandten. Du hast recht, sagte er. Mari sah ihn an und sagte

ima, tako pametno kot govoriš, tako otročja je domneva, da bi se z žepnim nožem ubil. Mariine zenice so zdrknile v svoj normalni položaj, pogledala ga je. Praviš, vojna je minila, je rekla, a ni minila. Ne? je Ferenc hotel vprašati. A se je nenadoma prebudil iz svoje raztresenosti, verjetno, ker si je medtem poskušal prižgati cigareto z žepnim nožem, zaradi česar se je Mari morala smejati. Hvala bogu, je iznenada pomislil Ferenc, da jo lahko zamo-tim s tako bedastim trikom, ne dela mi scene, ker sem jo pustil samo, je pa zato bolna. Bolna si, Mari, je rekel, takoj lezi v posteljo. Mari je začela jokati. Legla je v posteljo. Oče je odšel za zaveso na hodniku in prinesel dodatno odejo. Le nejasno se je še spominjal, o čem sta pravkar govorila.

Potem je Ferenc sedel na robu Mariine postelje in rekel: Znoji se. Mari se je morala smejati. Nato je mirno ležala in gledala v strop. Ferenc je vprašal: Kaj je? Mari je vprašala: Kako grem lahko v protiletalsko zaklonišče, če sem bolna? Kaj hočeš v zaklonišču? je vprašal Ferenc. Mari je rekla: Vojna je. Ferenc se je za hip ustrašil in šele potem rekel: Vojna, ne, kako ti pride kaj takega na misel? Mari je rekla: Hruščov je napovedal vojno Kennedyju. Spet se je Ferenc za hip ustrašil, preden je rekel: Kje si pa to pobrala? V šoli. Kaj? V šoli so rekli. Kdo je rekel? Drugi. Otroške čenče, je pomislil Ferenc, a ga za trenutek vendarle imelo, da bi šel v dnevno sobo in prižgal radio. Hruščov, je rekel, bo zelo premislil, preden bo storil kaj takega. Pa saj je že poskušal, je rekla Mari. In, je odvrnil Ferenc, je izbruhnila vojna? Ne, je rekla Mari, ampak skoraj. To vsekakor drži, si je mislil Ferenc. Gospa Arni je kupila dvajset kil sladkorja, je rekla Mari. Ja, toliko potrebuje, da osladka svojo kislino naravo, je rekel Ferenc. Spet tisti stari Ferenc, šaljivi, zgovorni. A Mari se ni zdelo zabavno, začela je spet jokati. Ferenc je za trenutek pomolčal, potem pa rekel: Kennedy bo že vzdržal. Saj tudi izgleda dosti bolje, je hotel še dodati, a je zadržal zase. Glej, je rekel, odnos med Rusijo in Ameriko je dosti bolj stabilen, kakor mislimo, in tako bo še sto let. Takrat bom sto deset, si je mislila Mari. In potem? je vprašala. Potem ne vem, je rekel Ferenc, a saj nam je lahko vseeno. Mari je jokala. Zakaj mi ne verjameš? je vprašal Ferenc. To je bilo pravo vprašanje. Hotel je slišati, kakšen ugovor je mogoč proti tej oceni mednarodnega položaja. Toda Mari je rekla: Moja mama tudi ni nikoli prišla, ti si pa rekel, da pride. No, prosim, zdaj pa imamo, si je mislil Ferenc. Torej jo le pogrešaš, je rekel. Ne, je rekla Mari. Torej, kje je potem problem? je vprašal Ferenc. Problem je, da lažeš, je jokajoč rekla Mari. Moj bog, je mislil Ferenc, če bi brat in jaz takole govorila s starim Gyulom, kako dobro, da si mi upa to povedati v obraz. Moral se je smejati. Ne smej se, je jokajoč rekla Mari, laganje ni veselo. No ja, je pomislil Ferenc, to bi bilo treba še raziskati. Toda rekel je: Ne morem ti reči nič drugega, to je moje pošteno mnenje o svetovnem položaju, Rusi se spravijo samo na nemočne dežele, poglej šestinpetdeseto, in še celo z blagoslovom Američanov. Res? je vprašala Mari. Ja, žal, je rekel Ferenc. Mari je nehala jokati. Nekaj časa sta molčala, Mari je za trenutek zaspala, a jo je vročični drget spet prebudil. Njen oče je še vedno sedel ob njej. Sem spala? je vprašala Mari. Ja, ji je odvrnil Ferenc. Kako dolgo? je vprašala. Dve minuti, je rekel, te še vedno mrazi? Ja, je rekla Mari. Ferenc je šel po še eno odejo, zadnjo, in razmišljal, ali naj dá Mari malo žganja, pálinko, ki jo

nichts. Ferenc sagte: Mein Verhalten mit dem Krieg zu rechtfertigen und mit dem, was nachher kam, wäre billig, und deshalb unterlasse ich es. Er dachte: Jetzt rede ich auch schon so gestelzt, sie steckt mich an. Er wartete, daß sie etwas sagte. Sag etwas, Mari, sagte er. Sie schwieg. Er griff in die Tasche seiner Kordhose und zog das Zigarettenpäckchen heraus, tastete weiter nach den Streichhölzern, erwischte das Taschenmesser. Er nahm es heraus. Streckte es Mari hin. Du kannst es haben, sagte er. Mari reagierte nicht. Ferenc sagte: Es spielt im übrigen keine Rolle, wer es hat, so klug du redest, so kindisch ist die Annahme, ich würde mich mit einem Taschenmesser umbringen. Maris Pupillen rutschten in ihre normale Position, sie sah ihn an. Du sagst, der Krieg ist vorbei, sagte sie, aber er ist nicht vorbei. Nicht? wollte Ferenc fragen. Doch plötzlich wachte er aus seiner Geistesabwesenheit auf, wahrscheinlich, weil er unterdessen seine Zigarette mit dem Taschemesser anzuzünden versuchte, worüber Mari lachen musste. Gottseidank, dachte Ferenc plötzlich, daß man sie mit so läppischen Tricks ablenken kann, sie macht mir keine Szene, weil ich sie alleingelassen habe, aber dafür ist sie krank. Du bist krank, Mari, sagte er, leg dich sofort ins Bett. Mari begann zu weinen. Sie legte sich ins Bett. Ihr Vater ging hinter dem Flurvorhang eine zusätzliche Decke holen. Er erinnerte sich nur noch undeutlich an das eben geführte Gespräch.

Danach saß Ferenc auf dem Rand von Maris Bett und sagte: Schwitze. Mari mußte lachen. Dann lag sie still und schaute zur Zimmerdecke. Ferenc fragte: Was ist? Mari fragte: Wie kann ich in den Luftschutzkeller, wenn ich krank bin? Was willst du im Luftschutzkeller? fragte Ferenc. Mari sagte: Es ist Krieg. Ferenc erschrak für einen Sekundenbruchteil und sagte erst dann: Krieg, nein, wie kommst du darauf? Mari sagte: Chruschtschow hat Kennedy den Krieg erklärt. Wieder erschrak Ferenc einen Augenblick, bevor er sagte: Woher nimmst du das? Von der Schule. Was? Haben sie in der Schule gesagt. Wer hat das gesagt? Die anderen. Kindergeschwätz, dachte Ferenc, aber er war doch einen Moment lang versucht, ins Wohnzimmer zu gehen und das Radio anzuschalten. Chruschtschow, sagte er, wird sich hüten, so etwas zu tun. Aber er hat es doch schon versucht, sagte Mari. Und, sagte Ferenc, hat es Krieg gegeben? Nein, sagte Mari, aber fast. Das stimmt allerdings, dachte Ferenc. Frau Arni hat zwanzig Kilo Zucker gekauft, sagte Mari. Ja, soviel braucht sie, um ihr saures Wesen zu versüßen, sagte Ferenc. Ganz der alte Ferenc, der witzige, beredte. Aber Mari fand es nicht lustig, sie begann wieder zu weinen. Ferenc schwieg einen Augenblick und sagte dann: Kennedy hält schon stand. Er sieht ja auch viel besser aus, wollte er noch hinzufügen, unterdrückte es aber. Schau, sagte er, das Verhältnis zwischen Russland und Amerika ist viel stabiler als man meint, das wird noch hundert Jahre so gehen. Dann bin ich hundertzehn, dachte Mari. Und dann? fragte sie. Dann weiß ich nicht, sagte Ferenc, aber das kann uns ja gleich sein. Mari weinte. Warum glaubst du mir nicht? fragte Ferenc. Es war eine echte Frage. Er wollte hören, was man gegen diese Einschätzung der internationalen Lage einwenden konnte. Aber Mari sagte: Meine Mutter ist auch nie gekommen, und du hast gesagt, sie kommt. Da, bitte, jetzt haben wir es, dachte Ferenc. Du

je bil januarja prinesel obiskovalec iz stare dežele. A potem se je preprosto vrnil v sobo, kjer je Mari ponovno zaspala. Zbudila se je, ko jo je pokril z odejo. Kje je moja mama? je vprašala. Ojej, je mislil Ferenc. Zakaj sprašuješ, je rekel, saj veš, kje je. Kdo? je vprašala Mari. Tvoja mama, spraševala si po svoji mami. Res? je vprašala Mari. Ne veš več? je odvrnil Ferenc. Ne, je rekla Mari, spala sem. Potem pa spi. Ne, je rekla Mari, če spim, ne slišim letalskega alarma. Mari, je rekel oče, nehaj s tem, ni vojne. Saj vendar vem, si je mislila Mari. Rekla je: Ampak ti se obnašaš tako, kot da je vojna. Jaz, kako to? Ko je vojna, te moški pustijo na cedilu.

Prevedla Anja Uršič

vermißt sie also doch, sagte er. Nein, sagte Mari. Na also, wo ist das Problem? fragte Ferenc. Das Problem ist, daß du lügst, sagte Mari weinend. Mein Gott, dachte Ferenc, wenn der Bruder und ich so zum alten Gyula geredet hätten, wie gut, daß sie es wagt, mir das ins Gesicht zu sagen. Er mußte lachen. Lach nicht, sagte Mari weinend, lügen ist nicht lustig. Naja, dachte Ferenc, das wäre noch zu untersuchen. Aber er sagte: Ich kann dir nichts anderes sagen, das ist meine ehrliche Meinung zur Weltlage, die Russen gehen nur auf wehrlose Länder los, siehe Sechsfundfünfzig, und erst noch mit dem Segen der Amerikaner. Wirklich? fragte Mari. Ja, leider, sagte Ferenc. Mari hörte zu weinen auf. Sie schwiegen eine Weile, Mari schlief einen Augenblick ein, wurde aber von einem Fieberschauer wieder geweckt. Ihr Vater saß immer noch da. Habe ich geschlafen? fragte Mari. Ja, sagte Ferenc. Wie lange? fragte sie. Zwei Minuten, sagte er, frierst du immer noch? Ja, sagte Mari. Ferenc ging noch eine Decke holen, die letzte, und überlegte, ob er Mari einen Schnaps einflößen sollte, Pálinka, den im Januar der Besucher aus dem alten Land mitgebracht hatte. Doch dann ging er einfach ins Zimmer zurück, wo Mari wieder eingeschlafen war. Sie wachte auf, als er die Decke über sie legte. Wo ist meine Mutter? fragte sie. Oje, dachte Ferenc. Wieso fragst du, sagte er, du weißt doch, wo sie ist. Wer? fragte Mari. Deine Mutter, du hast nach deiner Mutter gefragt. Wirklich? fragte Mari. Weißt du nicht mehr? fragte Ferenc. Nein, sagte Mari, ich habe geschlafen. Dann schlaf weiter. Nein, sagte Mari, wenn ich schlafe, höre ich den Fliegeralarm nicht. Mari, sagte der Vater, hör auf damit, es ist nicht Krieg. Weiß ich doch, dachte Mari. Sie sagte: Aber du tust so, als sei Krieg. Ich, wieso? Wenn Krieg ist, lassen einen die Männer im Stich.

Barys Žančak se je rodil leta 1937 v vasi Senica pri Minsku v Belorusiji. Leta 1962 je dokončal jezikoslovno fakulteto na Beloruski državni univerzi BDU. Prvo knjigo je izdal leta 1967. V založniški hiši Umetniška literatura je leta 1991 izdal pesniško zbirko *Некалі потым (Nekoč kasneje)*, nato pa si je izbral ustvarjalno pot hitrega samozaložništva preko interneta. Na ta način je ustvaril učinek "razlitja svojega navdiha po vsem svetu". V literarnih kritikah njegove "nesodobno-sodobne" ustvarjalnosti, "nabrekle z mislimi", lahko beremo o Barysu Žančaku kot o "preprostem pesniku, neskončnem in opredeljenem, navdahnjenem s čistim ter nepojenjajočim patriotizmom", ki brez naglice piše svoje pesmi, ki jih je, prav tako, treba brati brez naglice.

Barys Zhanchak was born in 1937 in the village of Senica near Minsk in Belarus. In 1962 he graduated at the Arts Faculty of the Belarussian State University BDU. He published his first book in 1967. His collection of poetry *Некалі потым (Sometime Later)* was published by the publishing house Belletristic Literature in 1991. After that he chose the creative road to self-publishing via the internet. By so doing he created the effect of "pouring his inspiration all over the world." The literary reviews on his "non-contemporary - contemporary" creativity, overflowing with thoughts, describe Barys Zhanchak as "a lucid poet, infinite and defined, inspired by pure and ceaseless optimism," who writes his poems steadily as they should, likewise, be read.

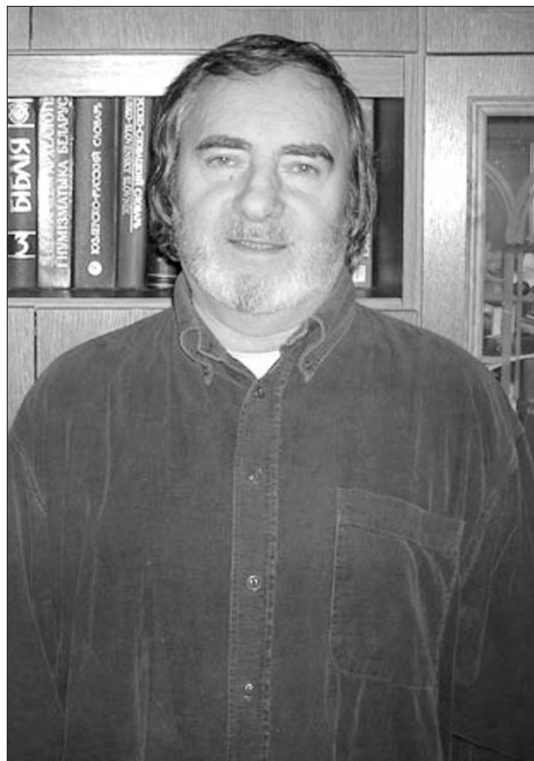

Foto: Uladzj Koshchanka

Zdaj

Tri besede vsega
Vendar ne bile bi nujne
Presenečajo kot nalašč:
Da sem v tem prostoru
Da sem v tem trenutku
Da sem sredi vas

Podobe

dekletce švignilo je skozi vrata
ki komaj utegnilo je prejeti svoje neprosojno steklo
z njo skupaj
žeja poparjene kave
z njo skupaj
škripanje stopnic
z njo skupaj
in radostni večer
in dežne kapljice veselja na trepalnicah
z njo skupaj
vsa ta mlada pomladna svetloba

Цяпер

Тры рэчы ўсяго
А былі б не павінны
Зьдзіўляюць якраз:
Што я ў гэтым месцы
Што гэтай хвілінай
Што я сярод вас

Выявы

дзяўчынка ўляцела празь дзверы
што ледзве паспелі прыняць сваё непразрыстае шкло
з ёю разам
прага распаранай кавы
з ёю разам
стукат прыступак
з ёю разам
і радасны вечер
і весялковыя кропелькі дажджу на вейках
з ёю разам
увесь гэты малады вясновы сьвет

Iz gozda

toda drevje
toda drevje nikoli ne spi
ne potrebuje sna
njegov red je drugačen
vprašaj vsaj bor
večkrat sem, morda tudi petič
se spraševal
spraševal in vem
kako
drevje ne potrebuje čustev
kajti ima
le en sam spomin
živ – živ
širok v času
kot večer ne potihne
moje bučanje stoletij veje iz njega
in drevje neustrašno gleda kako umira
stoji strumno in varljivo-suho
čemu
ko v večerih goré drva
v kaminu
otožnosti daljnega otroštva

Ад Лесу

а дрэвы
а дрэвы ніколі не сыяць
не трэба ім сну
іх парадак інакшы
спытай хоць сасну
я разоў можа зь пяць
пытаўся
пытаўся і ведаю
як жа
а дрэвам пачуцьцяў не трэба
бо ў іх
адна толькі памяць
жывая-жывая
шырокая ў часе
як вецер не сьціх
мне гудам стагоддзяў ад іх павявае
і дрэвам нястрашна відаць паміраць
стаяць яны строма і прывідна-суха
чаму ж
калі вечарам дровы гараць
у грубцы
маленству далёкаму сумна

Naplavinam

*

ne da bi me cenili zaradi zaslug
neobtežen s častmi
sedim na brezi in poslušam
kot da bi se prekinjala večnost

*

gozd v glasbi in plesu
svetloba in listje prebujata obraze
kjer sem potihnil pri drevju lope
kot mravljica pod iglico

*

večer svetle zarje
pronica do kosti
sonce v kraju vstane
sonce v hlebu raste

*

kot da bila bi nam to navada: kakor da bi
v neučakanosti drgetala da
zahoče prepričanja se visoko
tako kot tišina pred dežjem

*

čemu v tišini pomislil sem sanjavo
v nočni otoplitvi januarja vendar:
na koliko kapelj razbije se sonce
kot da postala bi vesela ker dež je ujela?

*

za oknom tako sinje – sinje
kmalu bo noč na zvezdah oblaka
ste kdajkoli bili nosili
tišino kot očala?

Наплывам

*

не абмяжованы заслугамі
не абцяжараны папанаі
сяджу на беразе і слухаю
як жабы вечнасць парушаюць

*

а лес у музыцы і ў танцы
святло і лісьце будзе ліцца
дзе я прыціх у дрэў альтанцы
як муравейка пад ігліцай

*

вечер сьветлага сьвітання
працінае да касьцей
сонца лустачкай устане
сонца боханам расьце

*

як быццам гэтак звычайна нам: усё каб
трымцела нечаканасьцю ды ўжо
упэўненасьці хочацца высокай
такой як цішыня перад дажджом

*

чамусьці ў цішыні падумаў сёньня
начной адлігай студзеня і ўсё ж:
на колькі кропляў разаб'ецца сонца
каб стаць вяселькай што злавіла дождж?

*

за вакном так сіне-сіне
скора ноч на зорах хмары
вы калі былі насілі
цішыню як акуляры?

Okolica

ko ne greš pod rdeče nebo
ne gledaš vprašujočih zvezd
se ne počutiš da si središče sveta
to še ne pomeni
da je nad teboj ta lahkotna sinjina
neprestanega poletja

Po ozkih poteh

ker razum
mora kljubovati
spodkopati nadaljevanja neprimernost
iskati osnovo teh krhkih besed
ali lastni čin
ali sončno širjavo
kjer drevju se čistemu listje zastre
skrije modrina pregrinjala
v neskončnosti jelkine zaostrene nuje
v brezoblačnem robcu preprostega
in vsega – zraka
vez
končevanje
ni mraz – srd
ni tesnoba temveč zvon
večer
ki se spreha po žepih
kjer razum ne kloni v pozdrav

Prevedla Veronika Sorokin

Наваколле

калі ты не выходзіш пад бурачковае неба
не ўзіраешся запытальных зорак
ня чуешся цэнтрам сьвету
тое яшчэ зусім не азначае
што над табой гэты лёгкі блакіт
заўсёднага лета

Вузкімі шляхамі

бо розум
тут павінен супярэчыць
гайдаць неадпаведнасці працяг
шукаць аснову гэтых сонкіх рэчаў
ці собскі чын
ці сонечны прасьцяг
дзе чыстым дрэвам лісце захінецца
затуліцца сінечаю слата
бясконцасьцю ялін востраканечнасьць
бязвоблачнай хусціны прастата
і ўсё – паветра
сувязь
завяршэньне
не сыцюжа – халадок
не сум а звон
ды вецер
што гуляе па кішэнях
дзе розум не хінецца на паклон

Now

Three things in all,
However undue,
Cannot fail to surprise:
That I am in this place, and
That, at the same time,
That I am in your midst.

Appearances

The little girl burst in through the door,
The pane of opaque glass holding in place only just
Together with her
A craving for steaming coffee
Together with her
The squeaking of stairs
Together with her
A joyful evening
And raindrops of happiness on eyelids
Together with her
All this youthful, springtime light

From the Woods

Trees, though,
Trees never sleep
They need no sleep
They just aren't like that
Ask pine-trees, if you will
I asked as many as five times
I asked and I should know
That trees need no feelings
For they have
But one living memory
Alive and limitless in time
Like an evening that will not go by.
A century-old hum ripples from them towards me
Trees are not afraid of looking death in the eye
They just stand upright, like spectral deadwood
Why then
In the evening
When firewood glows in the hearth
Do we pine for our faraway childhood

To Newcomers

*

Not that I stand out for my merits
Or that I am weighted down by deference
Sitting on a birch-tree I listen
To frogs disrupting eternity

*

And the forest in music and in dance
Light and leaves blend together
Where I fell silent by the woodshed
Like an ant under a pine-needle

*

The wind of a bright dawn
Reaches to the bone
The sun will rise as a slice of bread
The sun will grow into a loaf

*

As if this was a habit to us: as if
We were caught unawares yet again
Because we already value certainty as highly
As silence before the rain

*

In silence today I thought for some reason
Of thaw setting in on a January night, and yet:
How many droplets will the sun have to shatter into
To be pleased it has caught the rain?

*

Outside the window it is a deep azure
Night soon will give way to dawn.
Have you ever worn
Silence like you wear your glasses?

Surroundings

If you don't go outdoors under beetroot-coloured skies
You don't gaze at inquisitive stars
You don't feel like the centre of the world
All this, however, does not mean
That this bright azure
Of an endless summer
Is above you.

Along Narrow Paths

Because the mind at this stage
Must defy
And thwart unwarranted continuation,
Seek the basis of these crumbly things
Or one's own image
Or the width of the sun
Where leaves warp as if they were but wood and
Slush boasts a blue coat made up
Of the endlessness of the fir-tree's sharpness.
The simplicity of a cloudless handkerchief,
And everything is air,
Is connection,
Completion,
Is not cold but chill,
Not grief but the chime of bells,
And the wind
Roams around pockets
Where the human mind does not take a bow.

Translated by Ricard Jordana and Nikolai Jeffs

Matjaž Zupančič (1959) sodi med najprodnnejše in tudi najuspešnejše slovenske dramatik. Po osnovnem poklicu je režiser; študiral je v Ljubljani in Londonu in dela danes v različnih slovenskih gledališčih. Zaposlen je kot profesor režije na AGRFT. Drame piše kontinuirano od leta 1990. Uprizorjene so bile doma in v tujini: v Luxemburgu, na Poljskem, Slovaškem, v Srbiji, Bosni in Hercegovini, na Hrvaškem, v Izraelu; bralno pa so bile njegove drame uprizorjene še v Londonu, Bonnu, Avignonu in na Dunaju. Za svojo prvo knjigo, zbirko dram *Izganjalci hudiča*, je leta 1993 prejel nagrado DSP in knjižnega sejma za najboljši prvenec. Je večkratni Grumov nagrajenec (za *Vladimirja* leta 1998, za *Golega pianista* leta 2000, za *Hodnik* leta 2003, za *Razred* leta 2006). Je tudi avtor romanov *Obiskovalec*, 1997 ter *Sence v očesu*, 2000 (nominaciji za nagrado kresnik).

Matjaž Zupančič (1959) is one of the most penetrating and successful Slovenian playwrights. He is a director by profession and has studied in Ljubljana and London. Zupančič directs plays in various theatres across Slovenia and holds lectures on direction at the Academy of Dramatic Arts in Ljubljana. He has been writing plays since 1990. His plays have been staged in Slovenia as well as in many foreign countries such as Poland, Slovakia, Serbia, Bosnia and Herzegovina, Croatia and Israel. Readings of his plays have been held in London, Bonn, Avignon and Vienna. His first book, a collection of plays entitled *Izganjalci hudiča* (*The Exorcists*), received the 1993 Slovenian Writers' Association and Book Fair Award for best first book. Several of his plays received the Grum Award: *Vladimir* (1998), *Goli pianist* (*The Naked Pianist*, 2000), *Hodnik* (*The Hall*, 2003), *Razred* (*The Class*, 2006). He has also written two novels shortlisted for the Kresnik Award: *Obiskovalec* (*The Visitor*, 1997), and *Sence v očesu* (*Shadows in the Eye*, 2000).

Matjaž Zupančič

Razred

(odlomek)

VODJA SEMINARJA: Kolegi. Imam predlog. Mogoče je že čas za malo emotivne terapije. (*Terapevtki.*) Torej, ta osebek je vaš!

(*Po kratki tišini.*)

TERAPEVTKA: Fant moj. In tudi na tiste mislim, ki so ostali zunaj. Le kam so se zgubili? Če bi bili vsi tukaj, bi vas klicala moji fantje. Moj razred. Čisto sem zmešana. Toliko bi vam rada povedala.

SCHULTZ: Pa brez histerije, gospodična, če bi šlo.

TERAPEVTKA: Sploh ne vem, kje bi začela. Res je, sem zelo čustvena. Profesionalna deformacija, morda. Ampak dragi fant, ne bojte se čustev. Ne bojte se jokati. Ne bojte se smejati. Danes se bova naučila, kako se lahko smejite. Kadarkoli. Ne glede na vse. Sredi sestanka. Sredi nabave. Sredi januarja. Sredi prodaje. Sredi kopalnice. Sredi oddelka. Zares smejite. Ampak začniva na začetku. Z malimi koraki. Začniva z nasmeškom. No, bo kaj? Droben, drobcen nasmešek, vas prosim. Za vašo terapevtko. Tako, zelo dobro! Še malo! No, no ... nehajte se no režat, nisva še tako daleč, poslušajte me! Z majhnimi koraki, sva rekla. Tako ... dobro. Zdaj pa počasi stopnjujva. Tako. Še. Na glas se smejemo, odprto, veselo! Tako, da! Zdaj pa na ves glas, z vsemi pljuči, z vsem, kar vas je, sam smeh vas je, tako, da, to je to! Zdaj pa dovolj, nehajte ... dovolj sem rekla, zadosti!!!

VODJA SEMINARJA: Kaj se mi pa vi trije režite?

STILISTKA: Ker ste se tako vživali v vajo.

VODJA SEMINARJA: (*Lakonično.*) A se vi niste?

TERAPEVTKA: Tako. Za prvič je kar bilo. Malo na silo, ampak je bilo. Zdaj pa druga lekcija. Izjava skozi smeh. To je bistveno za odnos do nadrejenega. In tudi do stranke. Oba je treba očarati s pozitivnostjo, veseljem in sproščenostjo. Podajte neko izjavo, prosim.

MOŠKI: Hočete, da nekaj rečem?

TERAPEVTKA: Tako je.

MOŠKI: Kaj pa?

TERAPEVTKA: Karkoli.

MOŠKI: Kako mi gre?

TERAPEVTKA: Zelo dobro vam gre, fant moj! Zelo dobro! (*Tišina.*) No?

MOŠKI: Kaj?

TERAPEVTKA: Rekla sva, da boste podali izjavo.

SCHULTZ: Saj jo je podal, madonca, pravkar je vprašal, kako mu gre!

MOŠKI: Ne vem, kaj bi rekel v tem trenutku ...

TERAPEVTKA: Dobro. Blokada. Bom pomagala. Zakaj ste tukaj?

MOŠKI: Oddelek v prvem nadstropju je ukinjen in tukaj sem na seminarju za pridobitev potrebnih znanj za delo v sektorju med nabavo in prodajo, ki se nahaja v tretjem nadstropju podjetja in ...

TERAPEVTKA: Dosti! Fant moj! Kaj govoriš? Rekla sem izjava! Kratka. A se hočete smejat do smrti? Še enkrat: Zakaj ste tukaj?

The Class

SEMINAR LEADER: Colleagues. I have a suggestion. Maybe the time has actually come for a bit of emotional therapy. (*To Therapist.*) So, this subject is yours!

(*After a short pause.*)

THERAPIST: My dear boy! And I mean also those who stayed outside. I wonder where have they gone? If everyone were here I would call you my boys. My class. I'm totally confused. There's so much I'd like to say to you.

SCHULTZ: No hysteria, Miss, if you please.

THERAPIST: I really don't know where to begin. You're right, I'm very emotional. Professional bias, maybe. But, dear boy, don't be afraid of your feelings. Don't be afraid to cry. Don't be afraid to laugh. Today we're going to learn how you can laugh. Anytime. No matter what. In the middle of a meeting. In the middle of a purchase. In the middle of January. In the middle of sales. In the middle of a bathroom. In the middle of a department. Truly laugh. But let's start at the beginning. With small steps. Let's start with a smile. Well? Will you? A tiny, tiny smile, if you please. For your therapist. Like this, very good! A bit more! Hey ... don't you laugh, we're not that far yet, listen to me! Small steps, we said. Like this ... good. Now let's slowly increase. Like this. More. We're laughing out loud, openly, happily! Like this, yes! And now roar with laughter, laugh like a horse, with everything you have, you're laughter itself, like this, yes, that's it! And now stop, enough ... I said enough!

SEMINAR LEADER: Why are you three laughing at me?

STYLIST: Because you're so into this exercise.

SEMINAR LEADER: (*Laconically.*) And you are not?

THERAPIST: OK. Enough for the first time. A bit forced, but OK. And now the second lesson. A statement through laughter. This is essential for the relations with your superior. And with a customer. They both need to be charmed by your positive attitude, joy and ease. Make a statement, please.

MAN: You want me to say something.

THERAPIST: That's right.

MAN: Like what?

THERAPIST: Anything.

MAN: How am I doing?

THERAPIST: You're doing fine, my boy. Just fine!

(*Silence.*)

THERAPIST: Well?

MAN: What?

THERAPIST: We said you'd make a statement.

SCHULTZ: He just did, for Christ's sake, he just asked how he was doing!

MAN: I don't really know what to say in this moment ...

MOŠKI: Ker ... sem nekvalificiran?

TERAPEVTKA: Dobro. To je izjava. Razumete? Ponovite: Tukaj sem, ker sem nekvalificiran.

MOŠKI: Tukaj sem, ker sem nekvalificiran.

TERAPEVTKA: Dobro. Zdaj pa v smehu.

MOŠKI: Tukaj sem, ker sem nekvalificiran.

TERAPEVTKA: V smehu!

MOŠKI: Tukaj sem, ker sem nekvalificiran!

TERAPEVTKA: To ni smeh, to je histerija. Vem, jaz sem ista, fant moj. Kako te razumem. Še enkrat. Potrudi se! Zate gre!

MOŠKI: Tukaj sem, ker sem nekvalificiran!

TERAPEVTKA: No vidiš, saj gre!

VODJA SEMINARJA: (*Ki se zabava.*) Lahko jaz nekaj rečem?

TERAPEVTKA: (*Na videz strogo, čeprav se ji dobro zdi.*) Lahko, ampak v smehu.

VODJA SEMINARJA: Naše podjetje – tretje nadstropje!

TERAPEVTKA: V smehu sva rekla, gospod vodja seminarja!

VODJA SEMINARJA: Naše podjetje – tretje nadstropje!

SCHULTZ: Ta je totalno otročji!

SANTORI: Noter je padel.

VODJA SEMINARJA: Naše podjetje – tretje nadstropje!

TERAPEVTKA: Smejte se med izjavo, ne po njej, gospod vodja seminarja!

VODJA SEMINARJA: Naše podjetje, tretje nadstropje!

TERAPEVTKA: Dobro. Zdaj pa obrnemo. Ne vi – fant naj se smeje. Vi izjava – on smeh! Višja oblika seminarskega dela: dialog!

VODJA SEMINARJA: A lahko rečem karkoli?

TERAPEVTKA: Karkoli!

VODJA SEMINARJA: Naše podjetje – tretje nadstropje!

STILISTKA: To ste že rekli!

SCHULTZ: Madonca, ne boste še vi začeli!

VODJA SEMINARJA: Naš razred – v tretje nadstropje!

(*Smeh.*)

V tretje gre rado!

(*Smeh.*)

Srečni novi razred!

(*Smeh.*)

Sitost in sreča.

(*Smeh.*)

Sito in vreča!

(*Smeh.*)

Vse na zaprti oddelek!

(*Smeh.*)

Terapevtko na zaprti oddelek!

(*Smeh, potem tišina. Terapevtko nenadoma zvije krčevit jok.*)

VODJA SEMINARJA: Gospa Slava? Je kaj narobe?

TERAPEVTKA: Oprostite mi. Oprostite. Napad žalosti. Same ruševine. Nimam odgovora, fant moj. Zelo boli. Zlasti jutraj. Ko je še mrak. Ko

THERAPIST: All right. A block. Let me help. Why are you here?

MAN: The first floor department is closed and I'm here on the seminar in order to obtain skills required for work in the sector between purchase and sales which is on the third floor of the company and ...

THERAPIST: Enough! My dear boy! What is this? I said a statement! A short one. Do you want to keep laughing till your dying day? Once again: Why are you here?

MAN: Because ... I'm not qualified?

THERAPIST: Good. That's a statement. Understand? Repeat: I'm here because I'm not qualified.

MAN: I'm here because I'm not qualified.

THERAPIST: Good. Now with laughter.

MAN: I'm here because I'm not qualified.

THERAPIST: With laughter!

MAN: I'm here because I'm not qualified.

THERAPIST: That's not laughter, that's hysteria. I know, I'm the same, my boy. So I understand you very well. Once again. Try hard! It's all about you!

MAN: I'm here because I'm not qualified.

THERAPIST: See? You can do it!

SEMINAR LEADER: (*Amused.*) May I say something?

THERAPIST: (*Seemingly strict, although she finds it OK.*) You may, but you must be laughing.

SEMINAR LEADER: Our company – third floor!

THERAPIST: We said laughing, Seminar Leader, sir!

SEMINAR LEADER: Our company – third floor!

THERAPIST: You should laugh while making the statement, not after, Seminar Leader, sir!

SEMINAR LEADER: Our company – third floor!

THERAPIST: Good. Now let's make a turn. Let the boy laugh – not you! You make a statement – he laughs! A higher stage of seminar method: a dialogue!

SEMINAR LEADER: (*Totally into it.*) May I say anything?

THERAPIST: Anything!

SEMINAR LEADER: Our company – third floor!

STYLIST: You already said that!

SCHULTZ: Jesus, don't you start now, too!

SEMINAR LEADER: Our class – to the third floor!

(*Laughter.*)

Third time lucky!

(*Laughter.*)

Happy new class!

(*Laughter.*)

Satiety and happiness.

(*Laughter.*)

Society and dreadlessness.

(*Laughter.*)

se boste nehali smejat, bo prepozno. Bo že konec. En sam poljub na mrzla usta ... En sam. Kadar se ne smejem, se ubijam. Oprostite mi. Moji fantje. Nimam kam. Nimam kam. Oprostite mi.

(Dolga tišina.)

Everybody into the closed ward!

(Laughter.)

Therapist into the closed ward!

(Laughter, then silence. Therapist suddenly bursts into tears.)

SEMINAR LEADER: *(To Therapist.)* Madam? Is there something wrong?

THERAPIST: I'm sorry. I'm sorry. A fit of sadness. All in ruins. I have no answer, my boy. It hurts so much. Especially in the morning. Before the break of dawn. When you stop laughing, it will be too late. It will be over. A single kiss on the cool mouth ... Only one. When I'm not laughing, I'm dying. Forgive me. My boys. I have nowhere to go. Nowhere. Forgive me.

(Long silence.)

Translated by Vesna Jurca Tadel

GOSTJE VILENICE
VILENICA GUESTS

Behramoğlu je bil rojen leta 1942 v Çatalci blizu Istanbula. Diplomiral je iz ruskega jezika in književnosti. V času svojega prvega eksila je sodeloval pri ustanovitvi Theatre de Liberté v Parizu. Med letoma 1972 in 1974 je delal kot raziskovalec/asistent na oddelku za rusko filologijo na moskovski državni univerzi. Ko se je vrnil v domovino, je postal dramaturg v istanbulskem mestnem gledališču. Njegove pesniške zbirke so: *Ne Yağmur ... Ne Tiirler* (*Niti dež ... niti poezija*, 1976), *Kuşatmada* (*Med obleganjem*, 1978), *Mustafa Suphi Destaný* (*Ep o Mustafi Sufiju*, 1979), *Dörtlükler* (*Kvartine*, 1980), *Bebeklerin Ulusu Yok* (*Dojenčki nimajo naroda*, 1988), *Sevgilimsin* (*Ti si moja ljubljena*, 1993), *Aşk İki Kişiktir* (*Ljubezen je stvar za dve osebi*, 1999), *Yeni Aşka Gazel* (*Gazela novi ljubezni*, 2002). Ker je bil član Turške zveze za mir, je bil leta 1982 aretiran in obsojen na prisilno delo ter eksil, zato je odšel v Pariz. Med prestajanjem kazni je leta 1982 prejel nagrado Zveze afro-azijskih pisateljev lotus. Leta 1989 je bil *Ep o Mustafi Sufiju* (1987/88) uprizorjen na avignonskem festivalu kot prva turška gledališka igra. Ko so ga leta 1989 oprostili, se je vrnil v Turčijo. Bil je predsednik Sindikata turških pisateljev (1995–1999) in od leta 1995 literarni kritik in politični komentator pri dnevniku Cumhuriyet. Je izredni profesor in predstojnik Oddelka za slovanske jezike in književnosti na istanbulski univerzi. Njegove pesmi so objavljene v številnih tujih jezikih. Leta 2003 mu je turški PEN podaril veliko nagrado za poezijo.

Born in 1942 in Çatalca near Istanbul, Behramoğlu graduated in Russian Language and Literature. During his first exile he participated in the founding of Théâtre de Liberté in Paris. Between 1972 and 1974 he worked as a researcher/assistant at the Moscow State University's Faculty of Russian Philology. After returning to his country, he worked as a dramaturg in Istanbul Municipal Theatre. His collections of poetry are: *Ne Yağmur ... Ne Şiirler* (*Neither Rain ... Nor Poems*, 1976), *Kuşatmada* (*During the Siege*, 1978), *Mustafa Suphi Destanı* (*Epic of Moustapha Suphi*, 1979), *Dörtlükler* (*Quatrains*, 1980), *Bebeklerin Ulusu Yok* (*Babies Don't Have Nations*, 1988), *Sevgilimsin* (*You Are My Beloved*, 1993), *Aşk İki Kişiktir* (*Love Is a Two Person Thing*, 1999), *Yeni Aşka Gazel* (*Gazelle to a New Love*, 2002). Being a member of the Turkish Peace Association, he was arrested in 1982. He was awarded the Lotus Prize by the Afro-Asian Writers Union while in gaol in 1982. Being sentenced to hard labour and exile, he had to leave his country for Paris. His *Epic of Moustapha Suphi* (1987/88) was the first play in Turkish presented at the 1989 Avignon Theatre Festival. Being acquitted, he returned to Turkey in 1989. He was president of the Turkish Writers' Syndicate between 1995-1999, and has been a literary and political critic on the staff of the Cumhuriyet daily since 1995. He is Associate professor and Chairman of the Department of Slavic Languages and Literatures at Istanbul University. His poems have been published in several foreign languages. In 2003 he was awarded The Great Prize of Poetry 2003 by Turkish International P.E.N.

Ataol Behramoğlu

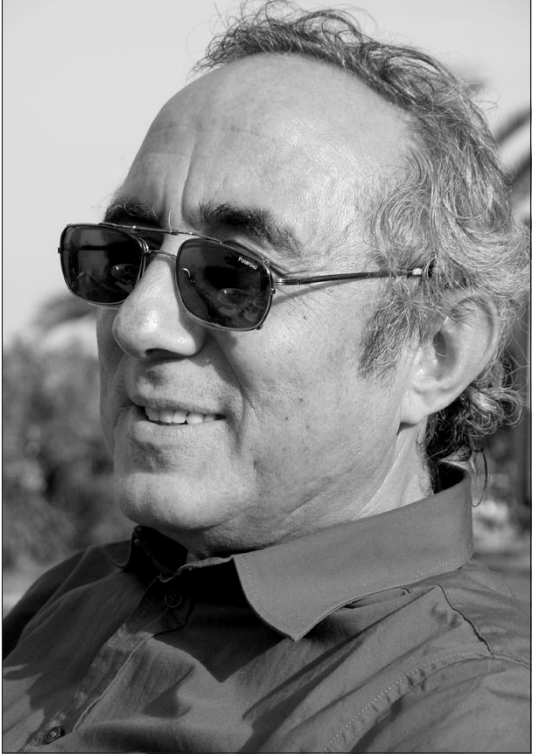

Foto: Barış Behramoğlu

Gazela novi ljubezni

V stopinjah čez brezna k tebi prihajam
blazen, v poletu k tebi prihajam

v pozabi, da se je še zmeraj končalo
slabó, poln navdušenja k tebi prihajam

do roba poln pesmi
z jezikom zvezanim k tebi prihajam

s srcem premešanim bolj od bazarja
s srcem na glavo k tebi prihajam

da naučim se vsega spet znova
da vse spet pozabim k tebi prihajam

kot da na svet bi prijokal v tem hipu
popolnoma gol in nag k tebi prihajam

samo da ti rečem, s korenino me izpuli
da bi že poletel, ljubezen, prihajam ...

Yeni aşka gazel

Uçurumlardan geçerek gelirim sana
Delice, uçarak gelirim sana

Unutup kederle biteni nice kez
Merak merak gelirim sana

İçim şarkılarla dolup taşarken
Dilim dolaşarak gelirim sana

Aklım bir pazar yerinden karışık
Gönlüm tepetaklak gelirim sana

Yeniden öğrenmek için her şeyi
Bildiklerimi unutarak gelirim sana

Dünyaya henüz gelenden farksız
Çılgık çılgık, cırıl çıplak gelirim sana

Kopar diye beni köklerimden yine
Uçur diye ey aşk, gelirim sana ...

Naučil sem se nekaj od življenja

Naučil sem se nekaj od življenja:
če živ si, eno izkusi z vso močjo,
naj ljubica bo onemogla od poljubov,
ti vznak podrt od vonjanja cvetov.

Nekdo lahko strmel v nebo bi ure,
strmel v otroka, v ptico, v val sinjine;
živeti je postati eno z zemljo,
pognati neuničljive korenine.

Če česa, se prijatelja okleni;
bojuj se strastno, s silo mišic, z vsem telesom
in če na toplem bregu kdaj počiješ,
počij kot kamen, list, kot zrno peska.

Prisluhni lepi pesmi ves, do konca
od njenih zvokov, melodij izpolnjen,
na glavo se poženi med življenje,
kot s skal poženeš se v smaragdno morje.

V dežele daljine, k tujcem naj te vleče,
iz vseh knjig beri, z žarom, iz življenja;
za nič ne menjaj užitka čaše vode,
in, kljub veselju, živi od hrepenenja.

Spoznavaj žalost, častno, in z vsem bitjem,
saj bol in radost sta le del rasti,
pomešaj kri med veletok življenja,
naj v žilah vre ti večno nova kri.

Naučil sem se nekaj od življenja:
če živ si, bodi z reko, s svodom, s stvarstvom eno,
življenja lok – to je naš dar življenju,
a tudi nam življenje podarjeno.

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı, yoğunluğuna yaşayacaksın bir şeyi
Sevgilin bitkin kalmalı öpülmekten
Sen bitkin düşmelisin koklamaktan bir çiçeği

İnsan saatlerce bakabilir gökyüzüne
Denize saatlerce bakabilir, bir kuşa, bir çocuğa
Yaşamak yeryüzünde, onunla karışmaktır
Kopmaz kökler salmaktır oraya

Kucakladın mı sımsıkı kucaklayacaksın arkadaşını
Kavgaya tüm kaslarınla, gövdenle, tutkunla gireceksin
Ve uzandın mı bir kez sımsıcak kumlara
Bir kum tanesi gibi, bir yaprak gibi, bir taş gibi dinleneceksin

İnsan bütün güzel müzikleri dinlemeli alabildiğine
Hem de tüm benliği seslerle, ezgilerle dolarcasına
İnsan balıklama dalmalı içine hayatın
Bir kayadan zümrüt bir denize dalarcasına

Uzak ülkeler çekmeli seni, tanımadığın insanlar
Bütün kitapları okumak, bütün hayatları tanımak arzusuyla yanmalısın
Değişmemelisin hiçbir şeyle bir bardak su içmenin mutluluğunu
Fakat ne kadar sevinç varsa yaşamak özlemiyle dolmalısın

Ve kederi de yaşamalısın, namusluca, bütün benliğinle
Çünkü acılar da, sevinçler gibi olgunlaştırır insanı
Kanın karışmalı hayatın büyük dolaşımına
Dolaşmalı damarlarında hayatın sonsuz taze kanı

Yaşadıklarımın öğrendiğim bir şey var:
Yaşadın mı büyük yaşayacaksın, ırmaklara, göğe, bütün evrene karışırcasına
Çünkü ömür dediğimiz şey, hayata sunulmuş bir armağandır
Ve hayat, sunulmuş bir armağandır insana.

Mozart, Majakovski, sir, kruh, nagelj itd.

Sodoben moški je sir
posluša Mozarta
treska z vrati
v kopalnici
česa vsega ne počne
da preglasi to veličastno glasbo
devišstvo
osemnajstega stoletja

Moja draga, draga
Mozart
vstopa v naše življenje
ko grgramo
v umivalnik
iz vnetega grla

Moj čas: kruh in sir, Majakovski
kri in solze
up in bolečina

In vendar, med tekom
ne pozabim na nagelj,
na avtobusu
ga z akrobatsko kretnjo
rešim pred uničenjem,
ta nagelj, v katerega sem pogнал
iz žepa svoj zadnji drobiž

Objemam te
v krvi in znoju

Mozart, Mayakovski, peynir, ekmek, karanfil, vs.

Çağdaş adam peynirini yer
Mozart dinler
Kapatır şırrak diye
Kapısını bir dolabın
Zedelenir mi bu
Harikulade müzik
On sekizinci yüzyılın
Bekâreti

Sevgilim, sevgilim
Mozart
Hayatımıza girer
Lavaboda
Gargara yaparken
Ağrıyan boğazımızı

Çağım: peynir, ekmek, Mayakovski
Kan, gözyaşı
Umut, sancı

Yine de koşarken
Bir karanfil almayı unutmam sana
Akşamüstü otobüste
Akrobatik hareketlerle
Kurtarırım ezilmekten
Cebimdeki son bozuklukları
Yatırdığım karanfili

Seni
Kan ter içinde kucaklarım

Sonet

Pariz ko v zgradbah zloščeni se dela
posebej v poznem soncu kdaj poleti
da zlekne se čez topli tlak dvorišč
Pariz je ženska, pol zbujena, bela

Potem, prvi nemir in prvi mímoidoči
nagib vsega v zamaknjenost večera
Pariz ... uganka – čudna, nedoumna
Pariz ... brezčuten, slep in krvoločen

Eifflov stolp s podnožjem zmajskim, z vrhom
kot pest možganov, se s pogledom topim
zdaj blizu zdi, zdaj daleč po občutku

Sesuj se vase, od ljubezni, od brezupa,
to mesto – tuli, nôri, pritožuj se
te že presega v slehernem trenutku

Tu se ljubezen neha

Tu se ljubezen neha, grem zdaj, ni me,
otrok v mojem srcu, v žepu revolver
tu se ljubezen neha, lep dan voščim,
grem zdaj, ni me, reka v dalj vali se

Samo spomin je, mesto spi brezčutno
otroci v albumih vojaki rumenijo
tvoj obraz veni kot divje cvetje
vse globlja sta že spanec in pozaba

Ležeča drug ob drugem, mokra trava,
ti, kako ljubka, in poletje brez primere
so rekli kaj o tem, o ljubezni izgubljeni,
mrtvi pesniki, ko so zapuščali te sfere

Tu se ljubezen neha, grem zdaj, ni me,
otrok v mojem srcu, v žepu revolver,
tu se ljubezen neha, lep dan voščim,
grem zdaj, ni me, reka v dalj vali se

Sonnet

Paris'te evler cilalanmış gibidir
Özellikle güneşli öğle sonlarında
Paris, ısınmış taşlıklarına
Beyaz, baygın bir kadın gibi serilir

Sonra ilk kıpırtılar, ilk insanlar
Ve bu bir akşam rüyasına dönüşecektir
Paris, tuhaf, çapraşık, anlaşılmaz şehir
Paris, kör, kalpsiz, canavar

Ve Eyfel ejderha gövdesinin üstünde
Yumruk kadar ufak bir beyin taşır
Bön, sersem gözleriyle yaklaşıp uzaklaşır

İstersen yıkıl oraya, aşktan, ümitsizlikten
Bağır, çıldır, geber istersen
Bu şehir seni her an aşacaktır

Bu aşk burada biter

Bu aşk burada biter ve ben çekip giderim
Yüreğimde bir çocuk cebimde bir revolver
Bu aşk burada biter iyi günler sevgilim
Ve ben çekip giderim bir nehir akıp gider

Bir hatıradır şimdi dalgın uyuyan şehir
Solarken albümlerde çocuklar ve askerler
Yüzün bir kır çiçeği gibi usulca söner
Uyku ve unutkanlık gittikçe derinleşir

Yan yana uzanırdık ve ıslaktı çimenler
Ne kadar güzeldin sen! nasıl eşsiz bir yazdı!
Bunu anlattılar hep, yani yiten bir aşkı
Geçerek bu dünyadan bütün ölü şairler

Bu aşk burada biter ve ben çekip giderim
Yüreğimde bir çocuk cebimde bir revolver
Bu aşk burada biter iyi günler sevgilim
Ve ben çekip giderim bir nehir akıp gider

Gazelle to a New Love

I come to you crossing abysses
Crazy, flying I come to you

Forgetting what so often ended in grief
Oh so avidly I come to you

Full to overflowing with songs
Tongue-tied I come to you

My mind more jumbled than the bazaar
My heart all topsy-turvy I come to you

To learn everything all over again
To forget what I know, I come to you

Just like one newly come into the world
Stark naked and weeping I come to you

Saying, pluck me up again by the roots
Saying, oh love, set me flying, I come to you

I've Learned Some Things

I've learned some things from having lived:
If you're alive, experience one thing with all your power
Your beloved should be worn out from being kissed
And you should drop exhausted from the smelling of a flower

A person can gaze at the sky for hours
Can gaze for hours at a bird, a child, the sea
To live on the earth is to become part of it
To strike down roots that won't pull free

If you cling to anything, tightly hold a friend
Fight for something with every muscle, whole body, all your passion
And if you lay yourself for a time on the warm beach
Let yourself rest like a grain of sand, a leaf, a stone

To your utmost, listen to every beautiful song
As though filling all the self with sound and melody
One should plunge head-first into life
As one dives from a cliff into the emerald sea

Distant lands should draw you, people you don't know
To read every book, know other's lives, you should be burning
You shouldn't exchange for anything the pleasure of a glass of water
No matter how much the joy, your life should be filled with yearning

You should know sorrow, honorably, with all your being
Because the pains, like joys, make a person grow
Your blood should mingle in the great circulation of life
And in your veins life's endless fresh blood should flow

I've learned some things from having lived:
If you're alive, experience largely, merge with rivers, heavens, cosmos
For what we call living is a gift given to life
And life is a gift bestowed upon us

Translated by Walter Andrews

Mozart, Mayakovski, Cheese, Bread, Carnation, etc.

Contemporary man eats his cheese
Listens to Mozart
Slams the door of a closet
With a bang
What a thing to do
To batter this magnificent music
The virginity
Of the eighteenth century

My darling, my darling
Mozart
Comes into our life
As we gargle
At the washbasin
To get rid of a sore throat

My epoch: bread and cheese, Mayakovski
Blood and tears
Hope and pain

And yet, as I run
I don't neglect to buy you a carnation
In the evening, on the bus
With acrobatic movements
I save from getting crushed
That carnation into which I sank
The last few coins in my pocket

I embrace you
In blood and sweat

Translated by T. S. Halman

Sonnet

In Paris the houses seem polished bright
Especially on late sun-lit afternoons
Sprawled on its warm courtyard stones
Paris is a woman, languorous and white

Then the first stirrings, the first people
And this will turn to an evening reverie
Paris ... weird, confusing, enigma city
Paris ... sightless, heartless, and brutal

The Eiffel Tower on its great dragon frame
Bears a minuscule fist-sized brain
Witless, dull-eyed, now grows near now distant

Collapse there, if you will, for love or lack of hope
If you will, scream there, go mad, or just croak
This town will exceed you at every instant

This Love Ends Here

This love ends here and me ... I'm up and gone
Child in my heart, in my pocket a revolver
This love ends here, have a good day, lover
And me, I'm up and gone, a river flowing on

It's a memory now the city dozing heedless
While in albums children and soldiers yellow
Your face fades away like a wild flower
Bit by bit they deepen, sleep and forgetfulness

Side by side we lay and the grass was moist
How lovely you were, the summer without peer
Ever have they told of this; that is, of love lost
All the dead poets, as they passed from this sphere

This love ends here and me ... I'm up and gone
Child in my heart, in my pocket a revolver
This love ends here, have a good day, lover
And me, I'm up and gone, a river flowing on

Translated by W. Andrews

Carolyn Forché Mattison je avtorica štirih pesniških zbirk: *Gathering The Tribes* (*Zbirati plemena*, 1976), ki je prejela nagrado za mlajše pesnike Yale Younger Poets Awards, *The Country Between Us* (*Dežela med nama*, 1981), ki jo je Akademija ameriških pesnikov izbrala za objavo v pesniškem izboru Lamont Selection, zbirke *The Angel of History* (*Angel zgodovine*, 1994), ki je prejela nagrado The Los Angeles Times Book Award in zbirke *Blue Hour* (*Modra ura*), ki je izšla v marcu 2003 in se uvrstila v finalni izbor za nagrado ameriških kritikov The National Book Critics Award. Prevajala je Claribel Alegrio, Roberta Desnosa in Mahmouda Darwisha. Izbrala in uredila je knjigo *Against Forgetting: Twentieth Century Poetry of Witness* (*Proti pozabi: Poezija pričevanja v dvajsetem stoletju*, 1993). Dodelili so ji mesto gostujočega profesorja v okviru programov, kot so National Endowment for the Arts, John Simon Guggenheim Fellowship in Lannan Foundation Fellowship. Leta 1998 je za svoje delo na področju človekovih pravic ter ohranjanja spomina in kulture v Stockholmu prejela nagrado The Edita and Ira Morris Hiroshima Foundation Award for Peace and Culture. Leta 2004 je postala ena od upraviteljev sklada The Griffin Trust for Excellence in Poetry, ki podeljuje najprestižnejšo nagrado za poezijo v Kanadi. Predava na visoki šoli Skidmore College. S svojo družino živi v Marylandu.

Carolyn Forché Mattison is the author of four books of poetry: *Gathering The Tribes* (1976), which received the Yale Younger Poets Award, *The Country Between Us* (1981), chosen as the Lamont Selection of the Academy of American Poets, *The Angel of History* (1994), which won the Los Angeles Times Book Award, and *Blue Hour*, published in March 2003, and a finalist for the National Book Critics Award. She has translated Claribel Alegria, Robert Desnos and Mahmoud Darwish. She compiled and edited *Against Forgetting: Twentieth Century Poetry of Witness* (1993). She has received fellowships from the National Endowment for the Arts, a John Simon Guggenheim Fellowship, a Lannan Foundation Fellowship, and in 1998, was given the Edita and Ira Morris Hiroshima Foundation Award for Peace and Culture in Stockholm for her work on behalf of human rights and the preservation of memory and culture. In 2004 she became a trustee of the Griffin Trust for Excellence in Poetry, Canada's premier poetry award. She teaches at Skidmore College and lives with her family in Maryland.

Carolyn Forché Mattison

Foto: Harry Mattison

Elegija za neznanega pesnika

In memoriam, Svetozar Daniel Simko (1959–2004)

Ti, ob strani, popotnik, tujec, ki si sklonil v zimi
se po izgubljeno rokavico, ti, ki si *ein Fremder* tu na zemlji,
kot bi nam pisan bil naproti. Zvonovi: slišiš! Spet v zavetju
tišine otroštva, kjer ostajajo počasna reka, prepevanje dežja
v prepolnem žrelu jarka, mokre steklenice, meglice, ki se dvigajo od žara.

Obstranskost zbira glasbo samote, kakor bi bila glas viole.
Zvonijo zvonovi, ki so in ki niso, in duša je prepuščena tavanju v modrini noči.
Ti si, ki opazuješ, ki to sanjaš, brezdomec, ki ostal si zadaj.
Duša je odšla za zmeraj. Premišljuječ, sam s svojimi mislimi,
revnost budnega življenja – tu, kjer večnosti se približuje.

Moški je z nožem stal za tabo. Stopil si v jezero in hodil,
dokler ni ostal samo klobuk. Mrtvi so se začeli *potihem čuditi v*
zvezdnatih dvorih.

Tvoja sestra si je vzela življenje. In potem nisi prenesel pogleda drugih.
Kar si lahko prenašal, dolge ure, so bile *krastače oči, polne zvezd.*
Jaz sem tvoja prevajalka, usmili se me. Nemogoče je vcepiti *ein Fremder*
drugemu v usta.

Lani poleti sem šla s teboj v krematorij.
Recitala sva pesmi in z rokavicami in vrtnicami sem ti prekrila telo.
Vem, da si mrtev. Zakaj sprašuješ in vprašaš, *kaj lahko storimo!*

Črna je barva stopinj, zmrzali, tišine in solz.
Prikraya si veje in peruti. Modrina se pojavlja kot oblak, cvet, led.
Srtnjad, ki prihaja iz gozda, je prav tako plava. Reka je zelena, toda tako zeleni
so tudi *madeži razkroja*. Srebro, cvetoči mak, glas vetra,
obrazi nerojenih. Smrt je njihovo področje.

Živi, praviš, se ti zdijo neresnični, kot da bi goreli. *Bog je izustil krotek*
plamen v njegovo srce: O, človek! Vendar živi strmijo v mrtve, roteč jih,
naj se prikažejo.

Zakaj? sprašuješ. Mrtvi tega ne razumejo. Živi se ne menijo za to, kar so,
merijo čas kot utripanje dneva in noči.

Rjave so greznice, splavarji in sence; zlati so dnevi, sveče in šotor zvezd.
Roke in udi ljubimcev – barve slonove kosti; škrlatni – nočni veter,
nosnice in polži.

Čoln je rdeč kakor volk in rana. Rumene so stene poletja.
Spanec je bel, kakor bolezen, srajca in ta, ki prihaja nazaj.

Kaj nam ostane drugega kot tema? Sam sebi si vselej temen in blizu.

Elegy for an Unknown Poet

in memoriam, Svetozar Daniel Simko (1959 – 2004)

You who are apart, wanderer, stranger, who bent down in winter
for the lost glove of another, you are *ein Fremder* on earth
as if you had been written toward us. Listen: bells! You are sheltered
once again in the stillness of childhood, where the slow river remains,
rain singing from a gutterspout, wet bottles, misted grillwork.

Apartness gathers the music of solitude as if it were a glass viola.
Bells ring that are and are not, and the soul is left wandering in the blue night.
You are the one watching, the one dreaming this, the homeless one left behind.
The soul has departed. Thinking, alone with your thoughts,
the poverty of waking life, here where it nears the eternal.

A man stood behind you holding a knife. You walked into the lake until only
your hat could be seen. The dead began to *wander quietly in the hall of stars*.
Your sister took her life. And then you couldn't bear the gaze of others.
What you could bear, and for long hours, were *the star-filled eyes of a toad*.
I am your translator. Pity me. It is impossible to slip *ein Fremder* into the
mouth of another.

Last summer I went with you to the crematorium.
We said poems and covered your body with gloves and roses.
I know that you are dead. Why do you ask and ask *what can be done?*

Black is the color of footsteps, frost, stillness and tears.
It modifies branches and wings. Blue appears as cloud, flower, ice.
Deer stepping from the forest are also blue. A river is green, but green
as well are *flecks*
of decomposition. Silver, the blossoming poppies, a wind's voice,
faces of the unborn. Death is their province.

The living, you say, appear unreal to you, as if they were on fire. *God*
uttered a gentle flame
into his heart: O man! Yet the living gaze at the dead, imploring them to appear.
Why? you ask. The dead do not understand this. The living are oblivious
to what they are,
measuring time as the flickering of day and night.

Brown are the cesspools, rafters and shadows; golden the day, candles
and a tent of stars.
Ivory the hands and limbs of lovers; purple a night wind, nostrils and snails.
A skiff is red, as are wolf and wound. Yellow are the walls of summer.
Sleep is white, as is sickness, shirt and revenant.

What is left us then but darkness? Oneself is always dark and near.

V kinu na *Place des Martyrs*

Tistega jutra so dvignili
nad glave nekaj podobnega
punčki v krstni oblekci
in smo stali v megličasti
vročini in čakali, da pogasijo
ognje, ki so se vneli
v preprogah in v posteljnini,
v čajnem sevisu, v trepetajoči
zavesi; in nismo
se obrnili nazaj, še manj
fotografirali otroka – razen
v trenutku, ko
so ga dvignili – ampak
smo odšli na *Place
des Martyrs*, kjer je že
streljanje iz malokalibrskega
orožja ustvarjalo tišino
in tako zrešetal
zidove, da v tistem delu mesta
ni bilo nikogar več. Stali
smo pred podrtim
kinom, ki je ostal
brez vsega z izjemo
belega platna, s katerega
so nekoč bleščale
vse vrste figur, migotale,
se pripravljale, da spregovore v pod-
naslovih, strastne, prazne,
ki občinstvu,
kakršno smo postali,
niso imele povedati ničesar.

In the Cinema of the *Place des Martyrs*

That morning they lifted above
their heads what appeared to be
a doll in a christening gown
and we stood in a haze
waiting for them to stanch
fires quickening through
carpets and bedclothes, a tea
service, a trembling
curtain, and we did
not turn away, nor
did we photograph
the child, – except
at the moment of
its being raised – but
later walked to the *Place
des Martyrs* where
a stillness had been
created entirely by small
arms-fire that so
blistered walls that no
one remained in that
part of the city. We
stood before a ruined
movie house that had lost
all but its blank
screen, where once all
manner of figures had
shone, wavering, composed
their speech sub-
titled, impassioned, inane,
with nothing to
say to the audience
we had become.

Izgubljeni kovček

Tako se je zgodilo, da so kovček,
 puščen pred hotelom – prepasan,
 s polomljeno ključavnico, polepljen
 s svetovnimi pristanišči, zvrhan stvari,
 ki so do tedaj nekaj pomenile –
 ukradli, ko si mu obrnil hrbet, da bi si prižgal,
 in je tat namesto dragocenosti,
 ki jih je pričakoval, v njem
 našel knjige, napisane med vojnama,
 zlato podstrešno svetlobo, pojoče mehanične
 ptice in kroniko zadnjih ur tvoje domovine.
 Kaj si, s pomočjo zapiskov, upal, da boš postal:
 samostalnik na papirju, papir, *črn od samostalnikov*:
 lastovke, ki švigajo skozi baziliko, par tvojih v dimu
 dvignjenih rok, oblak, ki se bo utrgal nad mestom, blazine,
 ki plitko dihalo tam, kjer si ležal, duh
 v bolniški halji, in *tukaj* – tvoj glas,
 načelen, trden, ki zavija
 skozi ograjo, spleteno iz borovih vej:
Pisanje je starejše od stekla, a mlajše
od glasbe; starejše od ur ali porcelana, a mlajše od vrvi.
 Dragi, ki se ovija v molk celo, ko spregovori,
 leta sem iskala, navadno v spanju,
 preden sem našla kovček odprt, kako zbira sneg,
 še vedno s tvojim *vade mecumom* neskončnega,
 tvojim slovarjem nič-več-govorjenega,
 tvojo vsakdanjostjo ran, dobljenih mimogrede,
 in z računovodsko knjigo zares junaških dejanj.
 Ni več tvojega atlasa dežel, ki jih ni zaznamovala vojna,
 ne tvojega priročnika za ohranjanje ur.
 Inkunabula – tvoja prva knjiga
 in kraj, kjer so se izglele tvoje mehanične ptice – je izgubljena,
 a zbirko izvlečkov na temo
 svetlobe, ki leže jajca v tvojih očeh, smo našli,
 skupaj s prerokbo, da so bili *vsí množični morilci opozorila*.
 V antikvariatu sem našla farmakopejo,
 v kateri predpisuješ balzame, tinkture in soli
 kakor tudi katekizem tvojih atrofiranih verovanj.
 Tako te polagam k počitku brez knjige psalmov
 in brez monografije, v kateri razlagaš
 svoje najbolj nedvoumno in trdo prigarano stališče:
 da se mora zgoditi vse, čeprav ni važno komu.
 Bodi blizu in buden, da mi poveš, kdo si bil.

Prevedel Marjan Strojan

The Lost Suitcase

So it was with the suitcase left in front
of the hotel – cinched, broken-locked,
papered with world ports, carrying what
mattered until then, when turning your back
to cup a match it was taken, and the thief,
expecting valuables instead found books written
between wars, gold attic-light, mechanical birds singing
and the chronicle of your country's final hours.
What, by means of notes, you hoped to become:
a noun on paper, paper *dark with nouns*:
swallows darting through a basilica, your hands up
in smoke, a cloud about to open over the city, pillows
breathing shallowly where you had lain, a ghost
in a hospital gown, and *here* your voice,
principled, tender, sougning through
a fence woven with pine boughs:
*Writing is older than glass but younger
than music, older than clocks or porcelain but younger than rope.*
Dear one, who even in speaking is silent,
for years I have searched, usually while asleep,
when I have found the suitcase open, collecting snow,
still holding your *vade mecum* of the infinite,
your dictionary of the no-longer-spoken,
your commonplace of wounds casually inflicted,
and the slender ledger of truly heroic acts.
Gone is your atlas of countries unmarked by war,
and gone your manual for the preservation of hours.
The incunabulum – both your earliest book
and the hatching place of your mechanical birds is lost,
but the collection of aperçus having to do
with light laying its eggs in your eyes was found,
along with the prophecy that *all mass murders were early omens*.
In an antique bookshop I found the dispensatory
wherein you prescribe balms, tinctures and salvifics,
and also your catechism of atrophied faiths.
So I lay you to rest without your psalter,
nor the monograph wherein you state your most
unequivocal and hard-won proposition:
that everything must happen but to whom doesn't matter.
Be near and awake to tell me who you were.

Agi Mishol se je rodila leta 1947 v Romuniji, vendar je s starši kmalu emigrirala v Izrael. Objavila je enajst zbirk pesmi. Leta 2003 je izšla njena pesniška zbirka *Mivhar ve-hadašim* (*Izbrane in nove pesmi*), v kateri so objavljeni sadi avtoričinega večletnega ustvarjanja. Sledila je izdaja njene najnovejše zbirke poezije, ki nosi naslov *Moment* (2005). Agi Mishol je prejela več nagrad, med drugim tudi nagradi The Prime Minister's Prize in The First Yehuda Amichai Award. Na visoki šoli Alma College v Tel Avivu poučuje kreativno pisanje, bila pa je že rezidenčna pesnica na Tel Aviv University. Letos ji je pripadel naslov rezidenčne pesnice na Hebrew University v Jeruzalemu. Med njena dela spadata še pesniški zbirki *Ree šam* (*Poglej tja*, 2006) in *A-sohim* (*Plavalci*, 1998). Agi Mishol je članica uredniškega odbora literarne revije za sodobno poezijo Helicon in direktorica za kulturo na mednarodnem festivalu poezije Mishkenot v Jeruzalemu. Njene pesmi so bile prevedene v mnoge tuje jezike. V reviji Apokalipsa je bilo v slovenskem prevodu leta 1999 objavljenih več njenih pesmi. Trenutno pripravljajo gledališko uprizoritev njenih del v okviru Izraelskega festivala v Jeruzalemu.

Agi Mishol was born in Romania in 1947 but emigrated to Israel with her parents soon afterwards. She has published 11 books of poetry. Her latest book of poetry *Moment* (2005) was published after *Mivchar Ve-Chadashim* (*Selected and New Poems*, 2003) – a comprehensive volume of her work over the years. She has been awarded many times. Among other literary awards she received the Prime Minister's Prize and the first Yehuda Amichai Award. She teaches creative writing at Alma College in Tel Aviv. Agi Mishol has been poet-in-residence at Tel Aviv University and this year she is the poet-in-residence at the Hebrew University in Jerusalem. Her works include *Re'e Sham* (*Look There*, poetry, 2006) and *Ha-sochim* (*The Swimmers*, poetry, 1998). She is a member of the editorial board of the Helicon Journal of contemporary poetry and the cultural director of the international poetry festival of Mishkenot in Jerusalem. Her poems have been translated into many languages. Some of her poems have been translated into Slovene and were published in the literary journal Apokalipsa in 1999. At present a poetry theater performance of her works is in production for the Israel Festival in Jerusalem.

Agi Mishol

Rože

Govorica še ni prišla do rož.
Do obglavljenja je prišlo v oddaljenosti celega stebila od njih
in smrt, kot mraz, ki se plazi od prstov na nogi –
je še daleč.
Razprostrte so na mizi –
lepe in sveže, kot da se
ne bi nič zgodilo,
še malo pa pride dobrohotna roka –
ki nabira, obrezuje, urejuje,
in spet se bodo prebudile v življenje iz začasne šibkosti,
ki jih je zajela.

Nocoj vaza ne bo dušila
vratu rož,
ki v mraku oddajajo vonj svoje tesnobe.

In do jutra se bo v njih že umirila
ta stvar
pod tvojimi pogledi,
ki piješ kavo in načrtuješ
zamenjati jim vodo in mogoče
dodati tudi nekaj kock ledu,
ampak najprej odrežeš gnilobo,
ki pleza po stebelu –
namenjeno na cvet.

פרחים

השמועה עוד ל'א הגיעה לפרחים.
העריפה התרחשה במרחק גבעול שלם מהם
והמנות, כמו קור שזוחל מאצבעות הרגליים –
עוד רחוק.

הם פרושים על השלחן –
יפים ורעננים כאילו
דבר ל'א ארע,
עוד מעט תבוא היד המיטיבה –
פורקת, גוזמת, מסדקת,
ושוב יתעוררו לחיים מן הרפיון הזמני
שפקד אותם.

הלילה ל'א יחנוק האגרטל
את צוואר הפרחים
המדיפים באפלה את ניחוח סרדתם

ועד הב' קר ירגע בהם כפר
הדבר הזה
תחת מבטיך,
שותה את הקפה ומתכנן
להחליף להם את המים ואולי
להוסיף גם קביות קרח אחרות
אבל קודם קוטם את הנמק
המטפס במעלה הגבעול –
פניו אל פני הפרח.

Reinkarnacija

Težko verjameš v reinkarnacijo,
ampak si pripravljena poskusiti,
glede na alternativo.
Naj ti samo nekdo razloži, kje je prostor
za duše, je to mesto ali vas ali
neke vrste tabor,
in koliko se lahko zanašamo na dušo,
katere cel obstoj je osnovan na govoricah.

Berem ti iz tibetanske Knjige mrtvih
o poti duše do mesta ali vasi ali
istega tabora,
kako vzleta kot golob iz telesa.

V smeh te spravljajo Tibetanci,
ampak nič ne de.

Tebe zanima ta določen trenutek, kjer se vse neha.
Kako prav v enem trenutku
zamrzneta v telesu kri in srce
in vse se nadaljuje, kot da ni nič bilo.

Draga moja,
že devetdeset jih skoraj imaš in znaš
ločiti med smrtjo in strahom pred smrtjo.
Ko dremaš v svojem naslonjaču –
ti veter lista po knjigi
in piha dalje.

Tudi ti še lahko vidiš ptico,
pozabiš, da si ti ti,
in se spremeniš v polet.

Celo storž, ki sem ga videla zunaj –
pest težkega drevesa
se je končno sprostila in na zemljo spustila
svoje storže.

Kaj se zgodi potem, tebe ne zanima.
Pokopati, zažgati –
to ni tvoj problem.
In vseeno vidim, kako si iz krajšajočega se obzorja
začenjaš slikati novo obzorje,
čeprav je na Tibetu
in čeprav samo za hec,
in jaz ti samo držim
paleto.

גלגול נשמות

קשה לך להאמין בגלגול נשמות
אבל את מוכנה לנסות,
בהתחשב באלטרנטיבה.
שרק משהו יסביר לך איפה זה המקום
של הנשמות, האם זה עיר או כפר או
מעין מחנה
וכמה אפשר לבנות על נשמה
שפ'ל קיומה מבוסס על שמועות.

אני קוראת לך מספר המתיים הטיבטי
על מסע הנשמה אל העיר או הכפר או
אותו מחנה,
איך היא ממריאה כמו יונה מתוך הגוף.

מצחיק אותך טיבטים
אבל שיהיה.

אותך מענינו הרגע המדיק בו נגמר הפ'ל.
איך ממש מעכשיו לעכשיו
קופאים בתוך הגוף הדם והלב
והפ'ל ממשיך באילו כלום.

חביבה שלי,
את כבר כמעט בת תשעים ויודעת
להפריד את המנות מפחד המות.
כשאת מתנמנמת בברסטל -
רית מדפדפת לך בספר
ונושבת הלאה.

גם את עוד יכולה לקאות צפור
לשכוח שאת את
ולתפוך למעוף.

אפילו האצטרכל שראיתי בחוץ -
אגרוף העץ הקשה,
הרפה לבסוף ושחרר לאדמה
את צנובריו.

מה שקורה אתר כך ל'א מענין אותך.
לקבור, לש'רוף -
ל'א בעייה שלך.
ובכל זאת אני רואה איך מהא'פק המתקצר
את מתחילה לציר לך א'פק חדש
אפילו הוא בטיבט
נאפילו אם בצחוק
נאני רק מחזיקה לך
את הפלטה.

Gosi

Epstein, moj učitelj matematike,
me je rad klical pred tablo.
Je rekel, da je moja glava primerna samo za klobuk.
Je rekel, da bi ptica s pametjo, kot je moja,
letela nazaj.
Gosi me je poslal pasti.

Zdaj, leta proč od tega stavka,
ko sedim pod palmo
s svojimi tremi lepimi gosmi,
mislim, da je takrat videl v prihodnost,
moj učitelj matematike,
in imel je prav,

kajti nič me ne razveseli bolj,
kot jih videti zdaj,
ko se spuščajo na zdrobljeni kruh,
mahaje s svojim veselim repom,
za trenutek zamrznejo
pod kapljicami vode,
ki jih na njih škropim
iz cevi,
zravnajo svojo glavo in se jim telo
napne, kot da bi se spomnilo
daljnih jezer.

Od takrat je že umrl moj učitelj matematike
in umrli so tudi njegovi problemi, ki mi jih nikoli ni uspelo
rešiti.
Rada imam klobuke,
in vedno zvečer,
ko se ptice vračajo na drevo,
iščem tisto, ki leti zadaj.

Prevedel Klemen Jelinčič Boeta

אוזים

אָפּשטײן, המורה שלי למטימקה,
 אָהב להוציא אותי ללוח.
 אָמר שהר' אש שלי מתאים רק לכובע.
 אָמר שצפור עם שכל כמו שלי
 היתה עפה אחורה.
 שלח אותי לרעות אָזים.

עכשיו, במרחק שנים מן המשפט הזה,
 כשאני יושבת פחת הדקל
 עם שלוש האָזים היפים שלי,
 אני חושבת שאולי הרחיק אָז לראות,
 המורה שלי למטימקה,
 והצדק הנה עמו,

כי אין מה ששמע אותי יותר
 מאשר לראות אותם פַּעַת
 עטים על הלחם המפורר,
 מפשפשים בזנבם השמח,
 קופאים רגע דום
 מתחת לרסיסי המים
 שאני מתיזה עליהם
 מן הצינור,
 זוקפים את ראשם וגופם
 נמתח אָז בזוכר
 אָגמים רחוקים.

מאז מת כָּבֵר המורה שלי למטימקה
 ומתו גם בעיותיו שאף פעם לא עלה בידי
 לפתור.
 אני אוהבת פובעים,
 ותמיד בְּעָרֵב
 כשהצפרים חוזרות אֵל תוך העץ,
 אני מחפשת את ז' את שעפה אחורה.

Flowers

The rumor hasn't reached the flowers yet.
The beheading took place just a stem away
and death, like a chill creeping up from the toes,
is still distant.

They are spread over the table – beautiful and fresh
as if nothing has happened.
Soon a beneficent hand
will untangle, snip and arrange –
they will spring to life
from momentary limpness.

Tonight the vase
won't choke the white lily's throat
wafting the scent of fear into the darkness.

By morning
they will be cured
of this
under your heartwarming gaze
as you drink your coffee, planning
to change their water, perhaps
add a few cubes of ice,
but first scraping off the gangrene
climbing the stem
toward the face of the flower.

The Transmigration of Souls

It's hard for you to believe in reincarnation
but you're willing to try,
considering the alternative.
If only someone would explain
where the souls are, in a city or a town
or a kind of campground,
and how much one can count on a soul
whose entire existence is based on rumor.

I am reading to you from the Tibetan *Book of the Dead*
about the soul's journey to city or town
or that campground,
how it rises out of the body like a dove.

The Tibetans make you laugh
but never mind.

What interests you is the exact moment when everything ends,
how from this one moment to the next
blood and heart freeze within the body
and everything else goes on as if nothing had happened.

My darling,
you are almost 90 and know
how to distinguish between death and the fear of death.
When you fall asleep in your armchair
a breeze flutters the pages of your book
and puffs onward.

Even you can see a bird,
forget about yourself
and become its flight.

And the pine cone I saw outside,
hard wooden fist,
will relax in the end, and release
seeds to the earth.

What happens later doesn't interest you,
whether to be buried or burned,
it's not your problem,
and yet I see from your foreshortened perspective
you're beginning to paint a new horizon
even if it is Tibet
just for a laugh
and I'm simply holding
the palette.

Geese

My math teacher Mr. Epstein
liked to call me to the blackboard.
He said that my head was good only for hats,
and that a bird with brains like mine
would fly backwards.
He sent me to tend the geese.

Now, at a distance of years from his sentence,
when I sit under the palm tree
with my three beautiful geese,
I think my math teacher was farsighted.
He was right,

because nothing makes me happier
than to watch the geese
fall upon bread crumbs,
joyful tails wagging,
or freeze for a moment
under beads of water
when I spray them
with a hose,
holding their heads erect,
bodies stretched back
as if remembering faraway lakes.

Since then my math teacher has died,
and together with him
the math problems
I could never solve.
I like hats
and always at evening
when the birds return to the tree
I look for the one flying backwards.

Translated by Lisa Katz

Dennis O'Driscoll se je rodil leta 1954 v Thurlesu v Republiki Irski. Izdal je sedem pesniških zbirk, med katerimi so *Weather Permitting* (*Če bo lepo vreme*, 1999), ki je prejela priznanje Poetry Book Society Recommendation in bila v ožjem izboru za pesniško nagrado časopisa Irish Times, *Exemplary Damages* (*Vzorna odškodnina*, 2002), in *New & Selected Poems* (*Nove in izbrane pesmi*, 2004), za katero je avtor prejel priznanje Poetry Book Society Special Commendation. Njegova dela so vključena v antologijo *The Wake Forest Series of Irish Poetry 1* (*Pesniška antologija irske poezije po izboru univerze Wake Forest 1*, 2005). Nova pesniška zbirka z naslovom *Reality Check* (*Dejansko stanje stvari*) bo kmalu izšla v Veliki Britaniji in Ameriki. Izbor njegovih esejev in kritik *Troubled Thoughts, Majestic Dreams* (*Nemirne misli, veličastne sanje*) je izšel leta 2001. Uredil in zbral je zbirko citatov *The Bloodaxe Book of Poetry Quotations* (*Bloodaxov izbor pesniških citatov*, 2006). Prejel je številne literarne nagrade: Lannan Literary Award (1999), E. M. Forster Award (2005), ki jo podeljuje Ameriška akademija za umetnost in literaturo, in O'Shaughnessy Award for poetry (2006), ki jo podeljuje Center za irske študije v Minnesoti. Je član irske umetniške akademije Aosdána. Od svojega šestnajstega leta je zaposlen kot državni uradnik.

Dennis O'Driscoll was born in 1954 in Thurles, Republic of Ireland. His seven books of poetry include *Weather Permitting* (1999), which was a Poetry Book Society Recommendation and was shortlisted for the *Irish Times* Poetry Prize, *Exemplary Damages* (2002), and *New & Selected Poems* (2004), a Poetry Book Society Special Commendation. His work is included in *The Wake Forest Series of Irish Poetry 1* (2005). A new collection of poems, *Reality Check*, is scheduled for publication in the UK and the US. A selection of his essays and reviews, *Troubled Thoughts, Majestic Dreams* was published in 2001. He edited and compiled *The Bloodaxe Book of Poetry Quotations* (2006). He has received many awards: a Lannan Literary Award in 1999, the E. M. Forster Award from the American Academy of Arts and Letters in 2005 and the O'Shaughnessy Award for Poetry from the Center for Irish Studies (Minnesota) in 2006. A member of Aosdána, the Irish academy of artists, he has worked as a civil servant since the age of 16.

Dennis O'Driscoll

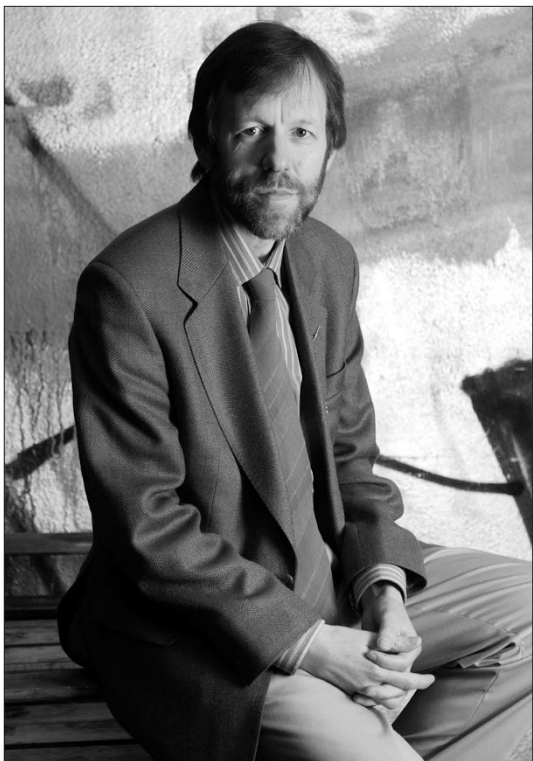

Foto: Kim Haughton

Nekdo

Nekdo obleče danes se lepo za smrt, zamenja krilo ali kravato
gosti se zadnjič s koščki kruha namazanimi z maslom, s čajem
erekcija, ki komaj jo zazna, je bila njegova zadnja
obrito lice spremeni v marmor, ki bo ključeval ležanju na ledeno mrzlih parah
gosto strnišče pod pazduho zadiši po deodorantu
nekdo danes od doma gre po opravkih
pozdravi, zadnjič in dokončno, sosede pridružene mu v pogrebni povorki
nekdo si zadnjič striže nohte, dragocen trenutek
pas nekoga jutri več ne bo imel sledi elastike
nekdo pred vrati pušča steklenice za mleko za dan, ki več ne pride
nekomu bo zdaj zdaj vzelo svežo sapo
ček, ki nekdo ga piše, bo zavržen s »pokojni uporabnik«
nekdo si označuje posmrtno datume na koledarju
napoved vremena, ki jo nekdo posluša, pa je brez pomena
nekdo prijateljem daje nepremišljene obljube
nekomu krsto prav ta hip polirajo, lakirajo, loščijo
ki se to jutro tako kot vsako jutro počuti čisto dobro
če bi ga vprašali, bi nekdo ne videl nič posebnega v današnjem datumu
parfumu in pozdravih zadnji želji in oporoki
nekdo danes zadnjič vidi svet
tako nedolžno kot ga je videl prvič

Someone

someone is dressing up for death today, a change of skirt or tie
eating a final feast of buttered sliced pan, tea
scarcely having noticed the erection that was his last
shaving his face to marble for the icy laying out
spraying with deodorant her coarse armpit grass
someone today is leaving home on business
saluting, terminally, the neighbours who will join in the cortege
someone is paring his nails for the last time, a precious moment
someone's waist will not be marked with elastic in the future
someone is putting out milkbottles for a day that will not come
someone's fresh breath is about to be taken clean away
someone is writing a cheque that will be rejected as 'drawer deceased'
someone is circling posthumous dates on a calendar
someone is listening to an irrelevant weather forecast
someone is making rash promises to friends
someone's coffin is being sanded, laminated, shined
who feels this morning quite as well as ever
someone if asked would find nothing remarkable in today's date
perfume and goodbyes her final will and testament
someone today is seeing the world for the last time
as innocently as he had seen it first

Nesporazum in ambientalna glasba

Prideš v Supermarket,
kjer naj bi se dobila ob četrtna sedem.

Pridem v Hipermarket,
kjer naj bi se dobila ob četrtna sedem.

Jan Plestenjak vabi te k policam z ugodno ceno.
Johan Strauss me zavrti v valčku do polic z ugodno ceno.

Na tehtnico dam šampinjone, brokoli, fižol.
Na tehtnico daš brokoli, fižol in šampinjone.

Četrtna sedem je. Tebe od nikoder.
Četrtna sedem je. Mene od nikoder.

Mogoče ti je počila avtomobilska guma.
Mogoče sem bil zadržan na delu.

Pet do sedmih je. Mogoče so te umorili.
Pet do sedmih je. Mogoče sploščil me je tovornjak.

Jan Plestenjak začne spet gruliti okoli tebe.
Johan Strauss začne spet plesati nad mano.

Vse, kar potrebujeva za najino nedeljsko kosilo,
naloženo je v mojem vozičku, v tvojem vozičku.

Upava, da se srečava nekje in to pojeva.

Misunderstanding and Muzak

You are in the Super Valu supermarket
expecting to meet me at 6.15.

I am in the Extra Valu supermarket
expecting to meet you at 6.15.

Danny Boy is calling you down special-offer aisles.
Johann Strauss is waltzing me down special-offer aisles.

I weigh mushrooms and broccoli and beans.
You weigh beans and mushrooms and broccoli.

It is 6.45. No sign of you.
It is 6.45. No sign of me.

You may have had a puncture.
I may have been held up at work.

It is 6.55. You may have been murdered.
It is 6.55. I may have been flattened by a truck.

Danny Boy starts crooning all over you again.
Johann Strauss starts dancing all over me again.

Everything that's needed for our Sunday lunch
is heaped up in my trolley, your trolley.

We hope to meet somewhere, to eat it.

Niti

»2000 kožnih bolezni ni bilo potrebnih,«

se spomnim, da je nekdo pripomnil.

Niti 17 293 poti, polnih trpljenja, ki so se vlekly skozi hodnike
amfiteatra, preden so te vrgli v smrt med leve.

Niti 11 416 občutkov, ki povedo ti, da si ranjen.

Niti 89 010 stopenj osamljenosti,

izmerjenih na zelenem pasu, na podeželski cesti.

Niti 29 109 352 vzrokov, ki ti ne dajo spati.

Niti trema, niti vnetje mehurja na medenih tednih.

Niti *esprit de l'escalier*, niti tako veliko kalorij v smetani.

Niti spolno prenosljive neozdravljive bolezni, niti kadilski kašelj.

Niti 250 000 000 ton (žive teže) človeštva,

ki vse to bi doživele, niti vrtoglavo visoko število

novorojenih kil, kriče iztisnjenih, dodano

temu obračunu, ki se začne z mojim prvim verzom.

Nor

'There didn't have to be 2,000 diseases
of the skin', I remember someone commenting.
Nor 17,293 painfully slow routes through the vomitory
before being thrown to the lions of death.
Nor 11,416 ways of feeling wounded.
Nor 89,010 gradations of loneliness
calibrated on traffic islands, country lanes.
Nor 29,109,352 reasons to toss and turn at night.
Nor stage fright, nor honeymoon cystitis.
Nor *esprit de l'escalier*, nor so many calories in cream.
Nor sexually transmitted fatalities, nor smoker's cough.
Nor 250,000,000 tons (live weight) of humanity
to experience these things, nor however many
newborn pounds were dragged screaming, added
to the tally, since my opening line.

V spomin Alojzu Alzheimerju

(1864–1915)

I

Preden ta stran zbledi v spominu,
pomislite za hip na Alojza Alzheimerja,
ki pride vam na misel vsakič,

ko nekdo postane pozabljiv,
razpadanje je potrditev
njegovega dobrega imena.

II

Njegovo ime je zadnja podoba
bivšega predsednika, ki je pred
javnostjo poniknil; ponečedene rjuhe
so dokaz verodostojnosti njegovih trditev;

njegov teritorij zaznamuje
sled urina
v kapljicah vzdolž hodnika
doma za dnevno nego.

III

*Lezi bliže k meni na teh suhih rjuhah,
ko ti še lahko povem, kdo si.*

*Naj ti oznamim, kako močno te ljubim,
pred težko preizkušnjo tega ležišča.*

*Ljubi me s slinastimi strupi, z ogljikovim monoksidom,
z vrvjo, s puščicami skozi moje srce.*

In Memory of Alois Alzheimer

(1864–1915)

I

Before this page fades from memory,
spare a thought for Alois Alzheimer,
called to mind each time

someone becomes forgetful,
disintegration vindicating
his good name.

II

His is the last image assigned
to the ex-President who has slipped
from public view; soiled sheets
give credence to his thesis;

his territory is marked out
by the track of urine
dribbled along the corridor
of the day-care centre.

III

*Lie closer to me in the dry sheets
while I can still tell who you are.*

*Let me declare how much I love you
before our bed is sorely tested.*

*Love me with drooling toxins, with carbon monoxide,
with rope, with arrows through my heart.*

Nokturno

Čas za posteljo. Čas pred spanjem za kozarček resne glasbe,
mračnega nokturna, poznega kvarteta, pesmi za slovo,
zapuščine mrtvih velikanov v trajno last.

Včasih za hip pri oknu vidim svoje lastne mrtve,
s katerimi delim svoje poteze: stanjšani kot vešče, trske,
strmijo z gorečimi očmi v zavetje tople sobe.

Nedelja je pred leti mojega življenja. Žena v hiši, ki več ne stoji,
poje *Barčica po morju plava*, ko na tla postavi vedro
in pitna voda mehko vzvalovi.

Zunaj nepremična polna luna, zapletla se je v zvito krošnjo
vrbe, pelje me domov kot T'ao Ch'ien: *Ujetemu ptiču*
toži se po njegovem prvem gozdu, lososa žeja po njegovi prvi strugi.

Prevedla oz. priredila Irena Zorko

Nocturne

Time for sleep. Time for a nightcap of grave music,
a dark nocturne, a late quartet, a parting song,
bequeathed by the great dead in perpetuity.

I catch a glance sometimes of my own dead at the window,
those whose traits I share: thin as moths, as matchsticks,
they stare into the haven of the warm room, eyes ablaze.

It is Sunday a lifetime ago. A woman in a now-demolished house
sings *Michael, Row the Boat Ashore* as she sets down the bucket
with its smooth folds of drinking water ...

The steadfast harvest moon out there, entangled in the willow's
stringy hair, directs me home like T'ao Ch'ien: *A caged bird
pines for its first forest, a salmon thirsts for its stream.*

Sami Tchak, s pravim imenom Sadamba Tcha-Koura, je bil rojen v Togu leta 1960. Diplomiral je iz filozofije in doktoriral iz sociologije; od leta 1986 živi v Franciji. Najprej je delal kot raziskovalec na področju sociologije, zdaj pa se posveča pisanju, predavanjem v tujini in sodelovanju z nekaterimi revijami. Poleg člankov in novel je do danes objavil naslednja dela: *Place des Fêtes* (roman, 2001), *Hermina* (roman, 2003), *La fête des masques* (Praznik mask, roman, 2004), *Le paradis des chiots* (Raj za psičke, roman, 2006), *La sexualité féminine en Afrique* (Ženska seksualnost v Afriki, esej, 1999), *La prostitution à Cuba* (Prostitucija na Kubi, eseji, 1999), *L'Afrique à l'épreuve du sida* (Problemi aidsa v Afriki, esej, 2000). Dela, ki jih je podpisal kot Sadamba Tcha-Koura, so: *Femme infidèle* (Nezvesta ženska, roman, 1988), *Formation d'une élite paysanne au Burkina Faso* (Oblikovanje elite med kmečkim prebivalstvom v Burkini Faso, esej, 1995). Njegova dela so prevedena v italijanščino, nemščino in španščino.

Sami Tchak, his real name being Sadamba Tcha-Koura, was born in Togo, in 1960. He graduated in Philosophy and acquired a PhD in Sociology. He has lived in France since 1986. At first he worked as a researcher in the field of sociology. He later moved on to writing, holding lectures abroad and writing articles for a selection of magazines. Besides having published articles and short stories, he has published the following works: *Place des Fêtes* (novel, 2001), *Hermina* (novel, 2003), *La fête des masques* (*The Festival of Masks*, 2004), *Le paradis des chiots* (*Puppy Paradise*, novel, 2006), *La sexualité féminine en Afrique* (*Sexuality of African Women*, essays, 1999), *La prostitution à Cuba* (*Prostitution in Cuba*, essays, 1999), *L'Afrique à l'épreuve du sida* (*Africa confronted by AIDS*, essays, 2000). His works published under the name of Sadamba Tcha-Koura are: *Femme infidèle* (*The Unfaithful Woman*, novel, 1988), *Formation d'une élite paysanne au Burkina Faso* (*Formation of a peasant elite in Burkina Faso*, essay, 1995). His works have been translated into Italian, German and Spanish.

Sami Tchak

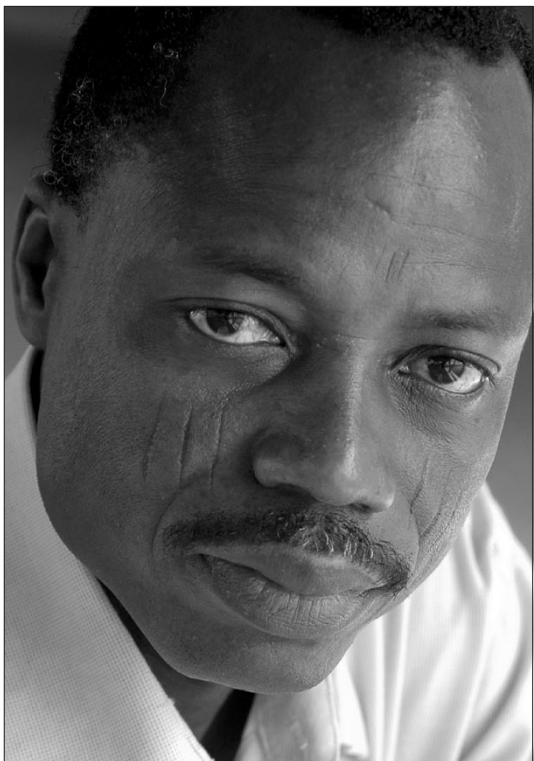

Foto: Catherine H  lie

Pariz, o ti kurba!

Navsezadnje mi je le uspelo zapustiti družino in predmestje. To je bilo dolgo po poroki sestrične mojega pokojnega Malijca, ki smo jo hodili lizat v klet ali gozd, ko sem jaz zamenjal predmestje za Pariz, in to z očkovim blagoslovom, kaj pa mislite. Če je moj zelo malo verjetni roditelj vztrajal na tem, naj grem živeti sam v Pariz, je bilo to zato, ker ni bil ravno ves čas neumen kot noč. Imel je nekakšne prebliske. Vedel je na primer, kako pomemben je naslov, razumel potrebo po tem, da se znebiš predmestne identitete, ko si že barve take, da preveč izstopa.

Moja sestrična se je na primer, ko je živela v predmestju, hja, prikopala do adrese v 16., in dala se je dol, da je dobila to addresso, da bi bila videti nekaj več. Na to je bila tako ponosna, da je povsod vsem razlagala o tem. Na avtobusu, RER-u, metroju, sredi ulice, ko je zazvonil njen mobilni, je odgovorila in se naglas zadrla, začenši takole: "Tu Pariz, direktno iz 16., prosim." Njen e-mail je bil: "tuparizdirektnoiz16.@lola.fr". Še na svojo muco bi si bila skoraj dala vgravirati "Tu Pariz, direktno iz 16." To addresso je delila vsem, celo onim, ki je niso prav po ničemer vprašali. Božala jo je, hodila je v restavracije s to addresso, kupljeno v potu svoje zadnjice, pestovala jo je, tako da bi jo nazadnje lahko imeli še za lezbijko. Saj, pogledajte, addressa je prav tako ženskega spola, kot muca moje sestrične.

Dobro sem razumel svojo sestrično, saj je bilo zanjo bolj donosno, da je registrirana v 16. Ljudje so jo tako prej imeli za dekle iz visoke zamorske, se pravi politične sodrge, ki se kopiči v 16. pred, med in po najvišji oblasti. No, v redu, a registrirati se v 16. kot rdeč avto brez havbe sredi ulice, to ne reši vseh problemov. Saj je v Parizu znotraj obzidja preveč agencij za začasno delo, preveč Arabcev, Berberov in Črncev, Portugalcev, pa še mnogih drugih gnilih fac z umazanimi lasmi in od skrbi polomljenimi hrbti. Ni vse bleščeče čisto v Parizu znotraj obzidja. Je pa še vedno bolje kot prenašati žalostni sloves predmestja v teh težkih časih. Če si pripraviš metin čajček in če se ti medtem, ko ga piješ, zaleti, je tega krivo predmestje. Če starki suneš petindevetdeset centov in jih daš v svojo malho, pravijo, da je to davek, ki ga plačuješ predmestju. Če triindevetdesetkrat zabredeš v težave zaradi vere in ne verjameš v nobenega svetnika, je tega krivo predmestje. Predmestja, v zdajšnjih težkih časih, ni moč oprostiti, zlasti ne zaradi barve, ki je v spremstvu belega pitbulla še bolj izstopajoča.

Vsekakor, o tem bi se dalo razpravljati dneve in dneve, a to ne bo ničesar spremenilo, med Parizom in njegovim predmestjem res ni nobene podobnosti, nedvomno. Prav zaradi tega se je moja sestrična prikopala do adrese v 16., ko je še živela v izstopajočem predmestnem kraju. Očka, on mi je rekel: "Išči v Parizu, našel boš. Zaprošil boš za socialno podporo in za pomoč pri nastanitvi, leta imaš prava. Imel boš delo, tam doli. Pa še nekaj, ne govori kot mladi Arabci, to te lahko spravi ob dobro ime. Nikoli na uporabljaj tega naglasa, naglas mladih Arabcev, to je za prihodnost prava pizdarija. Zbeži, zbeži, ne dovoli si, da te predmestje ujame. Zbeži, dokler je še čas."

Putain de Paris !

Enfin, moi, j'ai fini par quitter la famille et la banlieue. C'est bien après le mariage de la cousine de mon défunt Malien que nous allions lécher à la cave et au bois que moi j'avais quitté la banlieue pour Paris, avec la bénédiction de papa, il ne faut pas croire. Si mon très improbable géniteur avait insisté pour que je vive seul à Paris, c'est parce qu'il n'était pas bête vingt-quatre heures sur vingt-quatre. Il y avait comme ça chez lui des éclairs. Il comprenait par exemple l'importance d'une adresse, la nécessité de n'avoir pas une identité banlieue quand on a déjà une couleur trop tendance.

Ma cousine par exemple, quand elle vivait en banlieue, eh bien, elle s'était taillé une adresse dans le XVIe et elle avait couché pour avoir cette adresse, pour pouvoir faire semblant. Elle en était tellement fière que partout elle le faisait savoir à tout le monde. Dans le bus, dans le RER, dans le métro, en pleine rue, quand son portable sonnait, elle répondait en hurlant fort et en commençant par : « Ici Paris, en direct du XVIe, j'écoute. » Son e-mail, c'était : `iciparisendirectdu16e@lola.fr`. Sur sa chatte, elle avait failli même graver « Ici Paris, en direct du XVIe ». Elle distribuait cette adresse à tout le monde, même à ceux qui ne lui demandaient rien du tout. Elle la caressait partout, elle allait au restaurant avec cette adresse achetée à la sueur de son derrière, elle la dorlotait, si bien qu'on aurait pu la prendre pour une lesbienne. Puisque, remarquez, adresse, c'est aussi au féminin comme la chatte de ma cousine.

Je comprenais bien ma cousine, parce que, pour elle, c'était plus rentable d'être immatriculée dans le XVIe. Les gens la prenaient facilement pour une fille de la haute nègre, c'est-à-dire de la pègre politique qui s'entasse dans le XVIe avant, pendant et après le pouvoir suprême. Mais, bon, se faire immatriculer dans le XVIe comme une voiture rouge sans capot en pleine rue, cela ne résout pas tous les problèmes. Parce qu'à Paris intra-muros, il y a trop d'agences d'intérim, d'Arabes, de Berbères et de Noirs, de Portugais, et bien d'autres gueules pourries, cheveux sales, dos cassé par les soucis. Tout n'est pas nickel dans Paris intra-muros. Mais, c'est mieux que de se taper la réputation de la banlieue par les temps qui courent. Si tu te fais une jolie menthe et qu'en la buvant de travers tu t'étrangles, on dit que c'est la banlieue. Si tu te mets quatre-vingt-quinze centimes d'une vieille dans l'escarcelle, on dit que c'est la banlieue qui te fait avaler l'ardoise. Si tu as mal à la foi quatre-vingt-treize fois et que tu dénies les saints, on dit que c'est la banlieue. La banlieue, par les temps qui courent, ça ne pardonne pas, surtout pour la couleur tendance accompagnée d'un pitbull blanc.

De toutes les façons, ça peut se discuter jour après jour, ça ne changera rien, entre Paris et sa banlieue, y a jamais photo, sans aucun doute. C'est pour ça que ma cousine s'était taillé une adresse dans le XVIe tout en vivant dans une ville trop tendance de la banlieue. Papa, il m'avait dit : « Cherche dans Paris, tu vas trouver. Comme ça, comme tu as l'âge, tu vas demander le RMI et l'aide au logement. Là-bas, tu vas avoir du boulot. Et

V celem življenju so bile to edine pametne očkove besede, to je bilo edinkrat, da se mu je posvetilo, da se je zdelo, da ima tudi on zdravo pamet. Govoril je kot nekdo, ki je bistre glave, govoril kot bitje, obdarjeno s smislom za račune in z dvomom, kot kakšen filozof. Govoril je, kot da bi nehal biti tisti tepec, ki nikoli ničesar ne zapopade, očka. In tisti dan, ko sem ga poslušal, sem bil že na tem, da mu rečem, kako rad ga imam. Še sreča, da sem si pravi čas prepovedal izreči to neumnost.

No, pa se vrnimo k meni, ki sem brezno predmestja zapustil. Rad sem imel družino, še posebno mamo, čeprav je težko vegetirati v okolju rasnega razslojevanja, kot je naše. Toda resnico, ki je bolj gola kot kurbina rit, to, je treba spoštovati. Jokal sem tistega dne, ko sem dobil stanovanje v 10., na ulici La Fayette, številka 142. Socialno podporo in pomoč za nastanitev sem zlahka dobil, s potrošniškim kreditom Cétélem sem si nabavil hudo mašino, multimedijski COMPAQ PRESARIO. Obožujem svojo mašino, kaj pa mislite, zaradi igrice in interneta, pa še vse oglase za delo najdete tam in slike tazadnjih v vseh pozah in vseh barv, a ni krasno? Net ali pa Web, glede na vašo starost pač, to je svetovna republika ritk, genialno, ne?

Res je, da celo ko živiš znotraj Pariza, problemov ni konec. Ker potem ko si kupiš addresso, pa naj bo za ceno svoje riti, kot je to naredila moja sestrična, ne veš, kam bi stlačil umazano barvo svoje kože, čeprav se ne strinjam z očkom, ki v njej vidi vse zlo; vem, da predstavlja velik problem, zlasti ko ni na ta pravi strani. Torej, na hrbtu imaš svojo kožo in na papirjih, kot pasji drekec, imena, ki so si jih privoščili tam doli moji starši, ta oneta, karkoli! Zadostuje že, da samo poskusiš izgovoriti taka imena, še z neuillyskim naglasom, te že vse mine. Pa še celo, če imaš ime, ki ni preveč izstopajoče, ko boš šel tja na pogovor, se bojo tvoji barvi smejali še vrabci.

Spominjam se dneva, ko sem odgovoril na oglas firme, ki je iskala telefonista. Gospa, ki me je sprejela, se je smejala, ko mi je rekla, ej oprost, in povedala, da je že našla nekoga. Vedel sem, da nisem jaz njen problem, saj sem kljub vsemu lušten. Zaradi strank ni vedela, kaj storiti z mojo kožo, pa mi je rekla hvala. Barva, predmestje gor ali dol, ta gre povsod za teboj. In ko veš, da celo otrokom, zelo belim kot sneg, rečejo hvala, smo že našli, se pravi, da je res hudo. Pravijo, da tvoj horoskop ni v redu, ker ti Didier Derlich ni dal pravega, preden je umrl. Da analiza tvoje pisave pove, da fukaš mater (jaz sem fukal samo mlajšo sestro, sestrično in nečakinjo). Da je vedeževalec rekel, da bo tvoja zvezda umazala hodnik. Da tvoj akcent izdaja poštni pečat potencialnega razbijača in še vse ostalo te obremenjuje, ker če nisi ti sežigal avtov, je to gotovo počel tvoj bratranec ali tvoj brat, saj ste tako ali tako vsi isti.

Prevedla Mojka Žbona

puis, tu sais, ne parle pas comme les jeunes Arabes, c'est dangereux pour la réputation. Ne prends jamais leur accent, c'est vraiment casse-couilles pour l'avenir ça, l'accent des jeunes Arabes. File, ne te laisse pas rattraper par la banlieue. File avant que ça ne soit trop tard. »

De toute sa vie, ce furent les seules paroles sensées de papa, l'unique fois où il avait eu une lumière, où il avait réussi à faire semblant d'avoir de la jugeote, lui aussi. Il avait parlé comme quelqu'un qui a un cerveau, il avait parlé en être doué de calcul et du sens du doute comme un philosophe. Il avait parlé comme s'il avait cessé d'être cet abruti qui ne pigeait jamais rien, papa. Et ce jour-là, en l'entendant parler, je fus à deux points de lui dire que je l'aimais. Heureusement, j'avais réussi à m'interdire une telle idiotie.

Enfin, revenons à moi qui avais quitté la gueule de la banlieue. J'aimais bien la famille, surtout maman, même si c'est dur de végéter dans des milieux à regroupement racial comme le nôtre. Mais, la vérité qui a le cul plus nu que celui des putes, on doit la respecter. J'avais pleuré le jour où j'avais eu mon appart, dans le Xe, au 142 rue La Fayette. Le RMI et l'APL, je les avais eus facilement et je m'étais même acheté une bécane COMPAQ PRESARIO multimédia, grâce à un crédit Cétélem. J'adore ma bécane, il ne faut pas croire, à cause des jeux et d'internet, et puis c'est là qu'il y a toutes les annonces de boulots et les images de cul dans tous les sens et de toutes les couleurs, c'est chouette. Le Net ou le Web, selon votre âge, c'est la république mondiale des fesses, c'est génial !

C'est vrai que, même quand tu vis dans Paris, le problème, ce n'est pas fini. C'est que, après avoir acheté une adresse, même au prix de tes fesses, comme l'avait fait ma cousine, tu ne sais pas où fourrer la sale couleur de ta peau, parce que la peau, même si je ne suis pas d'accord avec papa pour tout ramener à elle, je sais qu'elle est un grand problème quand elle n'est pas du bon côté. Donc, tu as sur le dos ta peau et tu as, comme une crotte de chien, sur tes papiers les noms qu'ils se sont permis de se donner là-bas, mes parents, les machins, n'importe quoi ! Il suffit de prononcer des blazes comme ça, même avec l'accent de Neuilly, ça coupe raide l'appétit des autres. Déjà même si tu as un blaze qui ne fait pas trop tendance, tu iras à l'entretien et là, ta couleur, ça fait marrer les oiseaux.

Je me rappelle le jour où j'avais répondu à une annonce d'une boîte pour un poste de standardiste. La dame qui m'avait reçu avait ri en me disant excuse-moi et m'avait dit qu'elle avait déjà trouvé quelqu'un. Je savais que ce n'était pas moi son problème, parce que je suis mignon quand même. Mais elle n'avait pas su comment gérer ma couleur pour les clients et elle m'avait dit merci. La couleur, banlieue ou pas banlieue, elle te suit partout. Et quand on sait que même des enfants bien blancs comme neige se font dire merci on a déjà trouvé, c'est que c'est vraiment dur. On dit que tu n'as pas l'horoscope qu'il faut parce que Didier Derlich ne t'avait pas donné le bon avant de mourir. Que ton écriture à l'analyse dit que tu niques ta mère (moi je n'ai niqué que ma petite sœur, ma cousine et ma nièce). Que le médium a dit que ton étoile salira le couloir. Que ton accent trahit le timbre postal d'un casseur en puissance et tout le reste vient t'accabler, parce que si ce n'est pas toi qui as brûlé les voitures, c'est sans doute ton cousin ou ton frère, puisque vous êtes tous pareils.

Scheiß Paris!

Eines Tages hab ich mich dann endlich von meiner Familie und meinem Vorort abgesetzt. Mit dem Segen meines Vaters, so unwahrscheinlich das auch klingen mag, bin ich von meinem Vorort nach Paris gezogen, und zwar gleich nach der Hochzeit der Cousine meines verstorbenen Maliers, der wir im Keller und im Wäldchen die Möse leckten. Wenn mein höchst unwahrscheinlicher Erzeuger darauf bestanden hat, dass ich alleine in Paris lebte, dann ist das ein Beweis, dass er nicht rund um die Uhr bescheuert ist. Er hat auch seine lichten Momente. Er verstand zum Beispiel, wie wichtig eine gute Adresse ist, und auch, dass man neben einer bereits auffälligen Hautfarbe nicht auch noch ein Vorstadt- Image haben sollte.

Zum Beispiel hat sich meine Cousine, als sie noch in ihrem Vorort lebte, eine Adresse im sechzehnten Bezirk zugelegt, und um diese Adresse zu kriegen und damit angeben zu können, hat sie ihren Arsch verhökert. Sie war so stolz darauf, dass sie es allen und jedem erzählte. Immer wenn ihr Handy klingelte, im Bus, im Zug, in der Metro, mitten auf der Straße, überall brüllte sie: „Hier Paris, direkt aus dem Sechzehnten, ich höre.“ Und ihre E-Mail-Adresse war: Hierparisdirektausdemsechzehnten@lola.fr. Um ein Haar hätte sie sich „Hier Paris, direkt aus dem Sechzehnten“ auch noch auf die Muschi tätowieren lassen. Sie hat diese Adresse an alle verteilt, selbst an Leute, die sie gar nicht haben wollten. Sie hat sie gestreichelt und sie ist ins Restaurant gegangen mit dieser Adresse, die sie sich im Schweiß ihres Hinterns verdient hatte, ja, sie war so vernarrt in sie, dass man sie und ihre Adresse für ein lesbisches Pärchen hatte halten können, denn schließlich sind beide weiblichen Geschlechts, die Adresse ihre Muschi.

Ich konnte meine Cousine gut verstehen, denn es lohnte sich für sie, im Sechzehnten gemeldet zu sein. Die Leute dachten prompt, sie sei eine junge Frau aus der schwarzen Oberschicht, das heißt aus der politischen Unterwelt, die vor, während und nach der Regierung ins Sechzehnte drängt. Na ja, das ist alles gut und schön, aber sich im Sechzehnten anzumelden wie ein roter Sportwagen, der ohne Verdeck auf offener Straße herumfährt, ist nicht die Lösung aller Probleme. Denn auch in Paris *intra muros* gibt es zu viele Jobagenturen, Araber, Berber, Schwarze, Portugiesen und alle möglichen verflochtenen Typen mit fettigem Haar und sorgengebeugtem Rücken. Auch in Paris *intra muros* ist nicht alles tipptopp. Trotzdem ist es besser, als diesen Geruch nach Vorstadt zu verbreiten, vor allem in Zeiten wie diesen. Man braucht sich ja nur eine Tasse Pfefferminztee machen, ihn in den falschen Hals bekommen und daran ersticken, schon ist jedem klar, dass die Vorstadt schuld daran ist. Oder man sackt fünfundneunzig Centimes von einer alten Rentnerin ein, auch dann ist es die Vorstadt, die einen dazu treibt. Und wenn man dreieundneunzig Mal an seinem Glauben zweifelt und alle Heiligen verleugnet, ist das natürlich auch wieder die Vorstadt. Die Vorstadt ist heutzutage

einfach unverzeihlich, vor allem, wenn sich zu einer gewissen Hautfarbe auch noch ein weißer Pitbull gesellt.

Jedenfalls kann man sich tagelang darüber streiten, es ändert nichts an der Tatsache, dass man Paris und die Vorstadt einfach nicht auf ein Foto bekommt. Und deshalb hat sich meine Cousine diese Adresse im Sechzehnten zugelegt, obwohl sie in einem viel zu farbigen Vorort von Paris lebte. Papa hatte gesagt: „Schau dich in Paris um, du wirst schon was finden. Du hast ja das Alter und kannst Stütze und Wohngeld beantragen. Du wirst schon einen Job finden. Aber pass auf, sprich ja nicht wie die jungen Araber, das macht gar keinen guten Eindruck. Nimm nie ihren Akzent an, denn du versaust dir nur die Zukunft mit dem Akzent dieser Burschen. Hau ab und lass dich nie wieder von der Vorstadt einfangen. Hau ab, bevor es zu spät ist.“

Das waren die einzigen vernünftigen Worte, die Papa je in seinem Leben von sich gegeben hat, und es war auch das einzige Mal, dass Papa eine Erleuchtung hatte und so etwas wie gesunden Menschenverstand bewies. Er hatte gesprochen wie ein mit Verstand, Urteilskraft und gesundem Zweifel bedachtes Wesen, wie ein Philosoph. Er hatte gesprochen, als sei er nicht mehr der Blödmann, der nie was checkt, Papa. Als ich ihn an diesem Tag so reden hörte, war ich schon drauf und dran, ihm zu sagen, dass ich ihn mochte. Zum Glück hab ich mir diesen Schwachsinn dann doch verkniffen.

Aber zurück zu mir, der ich dem Rachen der Vorstadt entronnen war. Ich hing an meiner Familie, vor allem aber an Mama, obwohl es nicht einfach ist, in einem ethnischen Ghetto wie dem unsrigen sein Dasein zu fristen. Aber der Hintern der Wahrheit ist nackter als ein Nuttenarsch, man muss sie nehmen, wie sie ist. Als ich dann schließlich im Zehnten, in der Rue La Fayette Nr.142 eine Wohnung fand, hab ich geheult vor Freude. Sozialhilfe und Wohnungsgeld waren auch kein Problem, und dank eines Kredits von Cetelem hab ich mir sogar einen COMPAQ PRESARIO Multimedia-PC gekauft. Ich finde dieses Gerät total geil, glauben Sie mir, allein schon wegen der Spiele und des Internets. Außerdem kann man alle möglichen Stellenangebote, sowie Abbildungen von Ärschen in jeder Stellung und Farbe finden, es ist einfach umwerfend. Netz oder Web, je nach Alter, es ist die Republik der Ärsche weltweit, eine absolut geile Sache!

Allerdings reicht es nicht, in Paris zu leben, um keine Probleme mehr zu haben, das ist wahr. Selbst wenn man im Besitz einer Adresse ist und dafür sogar, wie meine Cousine, den Arsch hingehalten hat, weiß man trotzdem nicht, wohin mit seiner Scheiß Hautfarbe. Auch wenn ich sie nicht, wie Papa, für alles verantwortlich mache, so ist es doch immer ein Problem, wenn die Pigmentierung nicht stimmt. Zum einen ist es also die Hautfarbe, zum anderen sind es diese Namen, die sich richtig beschissen auf den Dokumenten ausnehmen, Namen, die sie sich da unten verpasst haben, meine Eltern, dieser Soundso und Soundso! Selbst wenn man sie mit dem Akzent von Neuilly ausspricht, verschlagen diese Namen den anderen sofort den Appetit. Und selbst wenn der Name nicht so eindeutig

ist, man braucht sich nur irgendwo vorzustellen, und schon lässt unsere Hautfarbe die Hühner gackern.

Ich erinnere mich, dass ich mich einmal auf eine Zeitungsannonce hin um eine Stelle als Telefonist beworben habe. Die Dame am Empfang lachte nur und sagte, „Entschuldige“, und meinte, sie hätten schon jemanden gefunden. Ich wusste, dass sie mit mir kein Problem hatte, denn schließlich bin ich ein hübsches Bürschchen. Aber sie wusste nicht, wie sie ihren Kunden meine Hautfarbe schmackhaft machen sollte, und lehnte deshalb dankend ab. Vorstadt oder nicht, seine Hautfarbe kann man nicht ablegen. Und wenn selbst reinweiße Kinder dieses „Nein danke, wir haben schon jemanden“ zu hören bekommen, beweist das, wie schwer es überhaupt ist. Du hörst zum Beispiel, du hättest nicht das richtige Horoskop, weil Didier Derlich sich vor seinem Tod irrte. Oder die Handschriftenprobe verrate, dass du deine Mutter flachlegst (dabei hab ich nur meine kleine Schwester, meine Cousine und meine Nichte gepoppt). Oder das Medium habe behauptet, der Flur würde durch unsern Stern beschmutzt. Oder der potenzielle Einbrecher lasse sich bereits am Akzent erkennen und was weiß ich noch alles, denn wenn nicht du es bist, der die Autos abfackelt, dann mit Sicherheit dein Vetter oder dein Bruder, schließlich ist doch der eine wie der andere.

Übersetzt von Uta Goridis und Nicole Gabriel

Tomas Tranströmer je bil rojen leta 1931 v Stockholmu. Šolal se je na šoli Södra Latin, kjer je začel brati in pisati poezijo. Leta 1956 je diplomiral iz psihologije na univerzi v Stockholmu. Delal je na psihotehničnem inštitutu v okviru univerze in leta 1960 postal psiholog na Røxtuni, zavodu za mladoletne prestopnike. Kot pesnik je debitiral pri triindvajsetih letih z delom *17 dikter* (*17 pesmi*, 1954). Njegova najbolj znana dela so: *Hemligheter på vägen* (Skrivnosti na poti, 1958), *Den halvfärdiga himlen* (*Napol dokončana nebesa*, 1962), *Klangar och spår* (*Zveni in sledovi*, 1966), *Mörkseende* (*Vid v temi*, 1970), *Stigar* (*Steze*, 1973), *Östersjöar* (*Baltiki*, 1974), *Den stora gåtan* (*Največja skrivnost*, 2004). Tranströmerjeva dela so pogosto zasnovana na podlagi lastne izkušnje, osnova je ena sama, zavajajoče preprosta podoba, ki odpira vrata psihološkemu uvidu in metafizičnim interpretacijam. Po pisateljskem premoru se je Tranströmer vrnil z delom *Sorgegondolen* (*Gondola žalosti*, 1996). Njegova dela so prevedli v petdeset jezikov. Leta 1990 je prejel mednarodno nagrado mesta Neustadt za literaturo. Prejel je še naslednje nagrade: Bonner Award za poezijo, Germany's Petrarch Prize, Bellman Prize, The Swedish Academy's Nordic Prize in August Prize. Leta 1997 je mesto Västerås ustanovilo posebno Tranströmerjevo nagrado. Več Tranströmerjevih pesmi je bilo prevedenih v slovenščino in objavljenih v Razgledih, v slovenskem prevodu pa je leta 1998 izšel tudi izbor njegovih pesmi z naslovom *Napol dokončana nebesa*.

Tomas Tranströmer was born in 1931 in Stockholm. He was educated at Södra Latin School, where he started to read and write poetry. In 1956 he received a degree in psychology from the University of Stockholm. He worked for the Psychotechnological Institute at the university, and in 1960 he became a psychologist at Røxtuna, an institution for juvenile offenders. Tranströmer made his debut as a poet at the age of twenty-three with *17 dikter* (*Seventeen Poems*, 1954). His eminent works are: *Hemligheter på vägen* (*Secrets On the Way*, 1958), *Den halvfärdiga himlen* (*The Half-Finished Heaven*, 1962), *Klangar och spår* (*Windows and Stones*, 1966), *Mörkseende* (*Night Vision*, 1970), *Stigar* (*Paths*, 1973), *Östersjöar* (*Baltics*, 1974), *Den stora gåtan* (*The Great Enigma*, 2004). Tranströmer's poems are often built around his own experience, around a single, deceptively plain image that opens doors to psychological insights and metaphysical interpretations. After a silence as a writer, Tranströmer returned with *Sorgegondolen* (*The Gondola of Grief*, 1996). His works have been translated into fifty languages. In 1990 Tranströmer received the Neustadt International Prize for Literature. His other awards include the Bonner Award for Poetry, Germany's Petrarch Prize, the Bellman Prize, The Swedish Academy's Nordic Prize, and August Prize. In 1997 the city of Västerås established a special Tranströmer Prize. Several of his poems have been translated into Slovenian and published in the Slovenian literary journal Razgledi. A selection of his poetry entitled *Napol dokončana nebesa* (*The Half-Finished Heaven*, 1998) has been translated into Slovenian as well.

Tomas Tranströmer

Foto: Paula Tranströmer

Orlova skala

Za steklom terarija
plazilci
nenavadno negibni.

Ženska obeša perilo
v tišini.
Smrt je brezvetrna.

V globinah zemlje
drsi moja duša
tiho kot komet.

Haiku pesmi

Jelen v pripeki.
Muhe ves čas šivajo
senco trdno k tlom.

*

Nosi me tema.
Srečam veliko senco
v paru oči.

*

Sonce novembra ...
orjaška senca plava,
postane privid.

*

Ne daj se, slavec!
Iz globin se rojeva –
zakrinkani smo.

Örnklippan

Bakom terrariets glas
reptilerna
underligt orörliga.

En kvinna hänger tvätt
i tystnaden.
Dodan är vindstilla.

I markens djup
glider min själ
tyst som en komet.

Haikupoems

Rentjur i solgass.
Flugorna syr och syr fast
skuggan vid marken.

*

Buren av mörkret.
Jag mötte en stor skugga
i ett par ögon

*

Novembersolen
min jätteskugga simmar
och blir en hägring.

*

Håll ut näktergal!
Ur djupet växer det fram –
vi är förklädda.

*

Prizor s perona.
Kakšen nenavaden mir –
ta notranji glas.

*

Morje je stena.
Slišim galebe kričati –
mahajo nam.

*

Božji veter na hrbtu.
Strel, neslišen –
predolge sanje.

*

Človeški ptiči.
Jablane v polnem cvetu.
Največja skrivnost.

Prevedla Sara Grbović

*

Scen på perongen.
Vilken egendomlig ro –
den inre rösten.

*

Havet är en mur.
Jag hör måsarna skrika –
de vinkar åt oss.

*

Guds vind ryggen.
Skottet som kommer ljudlöst
en alltför lång dröm.

*

Människofåglar.
Äppelträden blommade.
Den stora gåtan.

Allegro

Po nekem črnem dnevu igram Haydna
in v dlaneh začutim preprosto toploto.

Tipke so voljne. Blaga kladivca udarjajo.
Zven je zelen, živahen in miren.

Zven pravi, da svoboda obstaja
in da nekdo cesarju ne plačuje davkov.

Roke vtaknem v svoja haydnovska žepa
in oponašam nekoga, ki spokojno gleda na svet.

Dvignem haydnovsko zastavo – to pomeni:
"Ne predamo se. A želimo mir."

Glasba je steklenjak na pobočju,
po katerem kamni letijo, se valijo.

In kamni se valijo skozenj,
a vse šipe ostajajo cele.

April in tišina

Pomlad leži opustela.
Žametno temni jarek
se vije poleg mene
brez odsevov.

Edino, kar sije,
je rumeno cvetje.

Lastna senca me nosi
kot violino
njena črna škatla.

Edino, kar želim reči,
se svetlika zunaj dosega
kot srebro
v zastavljalnici.

Allegro

Jag spelar Haydn efter en svart dag
och känner en enkel värme i händerna.

Tangenterna vill. Milda hammare slår.
Klangen är grön, livlig och stilla.

Klangen säger att friheten finns
och att någon inte ger kejsaren skatt.

Jag kör ner händerna i mina haydnfickor
och härmar en som ser lugnt på världen.

Jag hissar haydnflaggan – det betyder:
”Vi ger oss inte. Men vill fred.”

Musiken är ett glashus på sluttningen
där stenarna flyger, stenarna rullar.

Och stenarna rullar tvärs igenom
men varje ruta förblir hel.

April och tystnad

Varen ligger öde.
Det sammetsmörka diket
krälar vid min sida
utan spegelbilder.

Det enda som lyser
är gula blommor.

Jag bärs i min skugga
som en fiol
i sin svarta låda.

Det enda jag vill säga
glimmar utom räckhåll
som silvret
hos pantlånaren.

Madrigal

Podedoval sem temen gozd, kamor se redkokdaj odpravim. Toda prišel bo dan, ko bodo mrtvi zamenjali žive. Takrat se bo gozd zganil. Nismo brez upanja. Najhujši zločini ostajajo nepojasnjeni navkljub trudu mnogih policistov. In prav tako tudi v naših življenjih obstaja velika nepojasnjena ljubezen. Podedoval sem temen gozd, a se bom danes odpravil v drugega, v svetlega. Vse živo, kar poje, se zvija, maha in leze! Pomlad je in zrak je zelo močan. Diplomiral sem na univerzi pozabe in sem prav tako praznih rok kot srajca na vrvi za obešanje perila.

Romanski oboki

Notri, v ogromni romanski cerkvi, so se v polmraku drenjali turisti.
Obok za obokom zevajoč, v nepregled.
Nekaj sveč je vzplapolalo.
Angel brez obraza me je objel
in skozi vse telo zašepetal:
"Nikar se ne sramuj tega, da si človek, ponosen bodi!
Znotraj tebe se razpira obok za obokom, v neskončnost.
Nikdar ne boš dokončan in tako je tudi prav."
Bil sem slep od solz
in odneslo me je ven, na od sonca vrelo piazza
skupaj z Mr. in Mrs. Jones, Herr Tanako in Signoro Sabatini,
in znotraj vsakega od njih se je razpiral obok za obokom, v neskončnost.

Prevedla Maja Caserman in Aleš Šteger

Madrigal

Jag ärvde en mörk skog dit jag sällan går. Men det kommer en dag när de döda och levande byter plats. Då sätter sig skogen i rörelse. Vi är inte utan hopp. De svåraste brotten förblir ouppklarade trots insats av många poliser. På samma sätt finns någonstans i våra liv en stor ouppklarad kärlek. Jag ärvde en mörk skog men idag går jag en annan skog, den ljusa. Allt levande som sjunger slingrar viftar och kryper! Det är vår och luften är mycket stark. Jag har examen från glömskans universitet och är lika tomhänt som skjortan på tvättstrecket.

Romanska bagar

Inne i den väldiga romanska kyrkan trängdes turisterna i halvmörkret.
Valv gapande bakom valv och ingen överblick.
Några ljuslågor fladdrade.
En ängel utan ansikte omfamnade mig
och viskade genom hela kroppen:
"Skäms inte för att du är människa, Var stolt!
Inne i dig öppnar sig valv bakom valv oändligt.
Du blir aldrig färdig, och det är som det skall."
Jag var blind av tårar
och föstes ut på den solsjudande piazzan
tillsammans med Mr och Mrs Jones, Herr Tanaka och Signora Sabatini
och inne i dem alla öppnade sig valv bakom valv oändligt.

Eaglerock

Behind the vivarium glass
the reptiles
unmoving.

A woman hangs up washing in the silence.
Death is becalmed.

In the depths of the ground my soul glides
silent as a comet.

Haikupoems

Stag in blazing sun.
The flies sew, sew, fasten that
shadow to the ground

*

Borne by the darkness.
I met an immense shadow
in a pair of eyes.

*

The November sun –
my enormous shadow swims
becomes a mirage.

*

Hold on, nightingale!
Out of the depths it's growing –
we are in disguise.

*

Station-platform scene.
What unpredictable calm –
it's the inner voice.

*

The sea is a wall.
I can hear the gulls screaming
they're waving at us.

*

God's wind in the back.
He shot that comes soundlessly –
a much-too-long dream.

*

Birds in human shape.
The apple trees in blossom.
The great enigma.

Allegro

I play Haydn after a black day
and feel simple warmth in my hands.

The keys are willing. Soft hammers strike.
The resonance green, lively, and calm.

The music says freedom exists
and someone doesn't pay the emperor tax.

I push down my hands in my Haydn pockets
and imitate a person looking on the world calmly.

I hoist Haydn flag – it signifies:
“We don't give in. But want peace.”

The music is a glasshouse on the slope
where the stones fly, the stones roll.

And the stones roll right through
but each pane stays whole.

April and Silence

Spring lies desolate.
The velvet-dark ditch
crawls by my side
without reflections.

The only thing that shines
is yellow flowers.

I am carried in my shadow
like a violin
in its black case.

The only thing I want to say
glitters out of reach
like the silver
in a pawnbroker's.

Madrigal

I inherited a dark wood where I seldom go. But a day will come when the dead and the living change places. The wood will be set in motion. We are not without hope. The most serious crimes will remain unsolved in spite of the efforts of many policemen. In the same way there is somewhere in our lives a great unsolved love. I inherited a dark wood, but today I'm walking in the other wood, the light one. All the living creatures that sing, wriggle, wag, and crawl! It's spring and the air is very strong. I have graduated from the university of oblivion and am as empty-handed as the shirt on the clothesline.

Romanesque Arches

Inside of a huge Romanesque church the tourists jostled in the half darkness.
Vault gaped behind vault, no complete view.
A few candle flames flickered.
An angel with no face embraced me
and whispered through my whole body:
“Don’t be ashamed of being human, be proud!
Inside you vault opens behind vault endlessly.
You will never be complete, that’s how it’s meant to be.”
Blind with tears
I was pushed out on the sun-seething piazza
together with Mr. and Mrs. Jones, Mr. Tanaka and Signora Sabatini,
and inside each of them vault opened behind vault endlessly.

Translated by Robin Fulton

MLADA VILENICA 2007

YOUNG VILENICA AWARD 2007

Nagrajenka 7. mlade vilenice v skupini od 6 do 10 let je Katja Lavrenčič, učenka 4.b razreda Osnovne šole Draga Bajca Vipava.

Pesem Čudna glasbila glede na motiviko, ki je sveža in izvirna, odstopa od ostale letošnje pesniške bere. Mlada avtorica je v svoji pesmi glasbilom vdahnila življenje, tako da jih je zanimivo predstavila in v zgoščenem slogu opisala samosvoj značaj vsakega posebej. Tako spoznamo glasno trobento, fino violino, hrumeče činele, grozeče bobne, domišljave pozavne. Ta glasbila so lahko tudi prisposodba razigrane mladosti, ki mora biti vodljiva, če hoče uspeti. Zato pesem sklene prihod dirigenta, ki vzpostavi red v neubranosti čudnih glasbil. Pesnica torej bralcu dopusti, da si »orkestrski šment« sam dopolni v sozvočje. Pesem je primer, kako s preprostostjo dosežeš učinek.

Čudna glasbila

Glasbila so v šolo hodila,
a se cel dan niso nič naučila.

Trobenta slavna je tako glasno igrala,
da je flauti skoraj počila glava.

Violina fina se ni nič merila,
vzela je lok in se le branila.

A činele so zahramele
kakor oblaki, kadar udarijo strele.

Bobni so tako močno zaropotali,
da so se jih prav vsi bali.

Se pozavna napihuje,
svoje tone v nebo kuje.

Na koncu pride dirigent
in pomiri orkestrski šment.

The winner of the 7th Young Vilenica Award in the category of 6 to 10 year olds is Katja Lavrenčič, fourth grader (B class) at the Drago Bajc Elementary School in Vipava.

In terms of motif, the fresh and original poem Strange Instruments stood out from the other poems read this year. In this poem, the young author gives the instruments new life, presenting them in a vivid way and using a dense style to describe each of their specific qualities. Thus we are imaginatively introduced to the famous trumpet, the fine violin, the roaring cymbals, the threatening drums, and the arrogant trombone. The instruments are also a metaphor of playful youthfulness that needs direction in order to succeed. Hence the poem ends with the arrival of the conductor who imposes order on the confusion of the strange instruments. In this way, the poet allows the reader to bring harmony to the »orchestral hullabaloo«. This poem is an example of how simplicity can achieve a strong effect.

Strange Instruments

The instruments came to school one day,
but didn't learn anything anyway.

The famous trumpet so loudly blew
the flute's head nearly broke in two.

The fine violin was not brought low,
and defended herself with her bow.

The roaring cymbals were as loud
as lightening striking from the clouds.

So fiercely rattled the great drums
that they frightened everyone.

The trombone blew so high,
it hammered its tones to the sky.

At last the conductor came to school
and calmed the orchestral hullabaloo.

Translated by Erica Johnson Debeljak

Nagrajenec 7. mlade vilenice v skupini od 11 do 14 let je Matic Može, učenec 7.a razreda Osnovne šole Franca Rozmana – Staneta Maribor.

Pesem je taka kot otrok, ki odrašča. Niha iz razpoloženja v razpoloženje in gradi na nasprotjih. V njej se odslikava svet, ki nas obdaja. Mladi avtor ta svet pozna in se zaveda, da je del njega. Iz pesmi spoznamo, da se mladi še vedno čutijo kot del narave, ki je pozitivna. Kot nasprotje harmoniji narave izpostavi tramvaj, sinonim sodobne tehnologije, ki naredi človeka nesrečnega. Ta ugotovitev je ironična, saj je tramvaj, ki je delo človeških rok, ustvarjen z namenom, da olajša življenje, pravzaprav nekaj, kar človeka odtuja od sočloveka. Čeprav je spoznanje v pesmi boleče, je začutiti prizadevanje k svetlemu, ki se kaže v podobi metulja.

Včasih sem

Včasih se počutim kot mravlja, na katero je stopil slon.

Majhen sem, neznaten,
nič se mi ne da.
Takrat zdi se mi, da svet ruši se na tla.

Včasih sem kot metulj, na katerega posije sonce.

Lahek sem, igriv,
poln energije in volje.
Takrat zmorem vse odlično in še bolje.

Včasih sem kot tramvaj.

Jezen, neizprosen,
vse mi gre narobe.
Takrat gredo vse stvari po gobe.

Vsak dan me obiščejo slon, metulj,
sonce in mravlja,
ampak moje razpoloženje se vedno ponavlja.
Kadar pa tramvaj pri meni ustavi – ne hodi mi blizu, lahko te povozi.

The winner of the 7th Young Vilenica Award in the category of 11 to 14 year olds is Matic Može, seventh grader (A class) at the Franc Rozman-Stane Elementary School in Maribor.

This poem is like a growing child. Its vacillates from one mood to another and is constructed on oppositions. The poem reflects the world that surrounds us. The young author knows this world and realises that it is a part of him. We understand from the poem that the young author also feels like a part of nature and that this is positive. The tram, synonym for contemporary technology that makes people unhappy, stands in opposition to the harmony of nature. The conclusion is ironic since the tram, a product of human ingenuity made with the intention of easing life, actually alienates man from his fellow. Though the realisation in the poem is painful, the poem also contains the striving toward light represented by the image of the butterfly.

Sometimes

Sometimes I feel like an ant being stepped on by an elephant.

I'm small, unimportant,
I don't feel like doing a thing.
At times like that, it seems the world is crumbling.

Sometimes I'm like a butterfly with the sun shining on me.

I'm light, playful,
full of energy and fun.
At times like that, everything I do is well done.

Sometimes I'm like a tram.

Restless, angry,
all things are bad
at times like that, everything makes me mad.

Each day I am visited by an elephant, a butterfly,
the sun and an ant,
and my mood is either this or that.
But when that tram comes around – stay away, it could run you down.

Translated by Erica Johnson Debeljak

DOSEDANJI UDELEŽENCI IN NAGRAJENCI
VILENIC / PREVIOUS PARTICIPANTS AND
VILENICA PRIZE WINNERS

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1986 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

FULVIU TOMIZZI

Utemeljitev nagrade: Jože Pirjevec

V publikaciji "Vilenica 1986" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

PÉTER ESTERHÁZY, REINHARD P. GRUBER, INGRAM HARTINGER, ZBIGNIEW HERBERT, GERT HOFMANN, TADEUSZ KONWICKI, LOJZE KOVAČIČ, SLAVKO MIHALIČ, GERHARD ROTH, MILAN RUFUS, EVA SCHMIDT, JAN SKÁCEL, WISŁAWA SZYMBORSKA, FULVIO TOMIZZA, ISTVAN VAS, IGOR ZIDIĆ

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1987 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PETRU HANDKEJU

Utemeljitev nagrade: Erik Prunč

KRISTAL VILENICE 1987 – GREGOR STRNIŠA

V publikaciji "Vilenica 1987" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

IVAN ARALICA, DEZSŐ TANDORI, ERZSÉBET GALGÓCZI, LÚBOMÍR FELDEK, CARMELA FRATANONIO, PETER HANDKE, BOHUMIL HRABAL, GEDA JACOLUTTI, DRAGO JANČAR, ALFRED KOLLERITSCH, RYSZARD KRYNICKI, ANDRZEJ KUŚNIEWICZ, GIULIANA MORANDINI, ÁGNES NEMES NAGY, JAN SKÁCEL, GREGOR STRNIŠA, WISŁAWA SZYMBORSKA, DOMINIK TATARKA, VENO TAUFER, PAVLE UGRINOV, ADAM ZAGAJSKI, VITOMIL ZUPAN

Disput: CLAUDIO MAGRIS: EWALDOVA BAKLA / EWALD'S TORCH

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1988 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PÉTRU ESTERHÁZYJU

Utemeljitev nagrade: Jože Hradil

KRISTAL VILENICE 1988 – EWA LIPSKA

V publikaciji "Vilenica 1988" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BIRGITTA ARENS, FRANCESCO BURDIN, SÁNDOR CSÓÓRI, JAROSLAV ČEJKA, MIROSLAV ČERVENKA, MILAN DEKLEVA, DANIJEL DRAGOJEVIĆ, BENEDIKT DYRLICH, VLADO GOTOVAC, MARIAN GRZEŚCZAK, KLAUS HOFFER, ANTON HYKISCH, GERT JONKE, LÁSZLÓ LATOR, EWA LIPSKA, MARCELIJUS MARTINAITIS, VESNA PARUN, ERICA PEDRETTI, RICHARD PIETRASS, ILMA RAKUSA, CHRISTOPH RANSMAYR, RENZO ROSSO, JAROSLAW MAREK RYMKIEWICZ, RYSZARD SCHUBERT, TOMAŽ ŠALAMUN, RUDI ŠELIGO, JOSEF ŠIMON, ALEKSANDAR TIŠMA, JUDITA VAIČIUNAITE, TOMAS VENCLOVA, GIORGIO VOGHERA, JOSEF WINKLER, DANE ZAJC, ŠTEFAN ŽARÝ

Disput: CZESŁAW MIŁOSZ: ČETRTRA UČNA URA / THE FOURTH TEACHING LESSON

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1989 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JANU SKÁČLU

Utemeljitev nagrade: Albina Lipovec

KRISTAL VILENICE 1989 – DUBRAVKA UGREŠIČ

V publikaciji “Vilenica 1989” in na literarnih prireditvah so sodelovali:

H. C. ARTMANN, JAN BENO, VOLKER BRAUN, GINO BRAZZODURO, JAN BUZÁSSY, PAOLA CAPRIOLO, CSÓRI SÁNDOR, BOGUMIL ĐUZEL, MIROSLAV DUDOK, PETAR GUDELJ, CHRISTOPH HEIN, MILAN JESIH, GERT JONKE, EUGENIUSZ KABATC, DANILO KIŠ, IVAN KLÍMA, JURIJ KOCH, KAJETAN KOVIČ, GABRIEL LAUB, FLORJAN LIPUŠ, MESZÖLY MIKLOS, EMIL MIKULENAITE, ADOLPH MUSCHG, TADEUSZ NOWAK, JOSIP OSTI, TONE PAVČEK, KORNELIJUS PLATELIS, INGRID PUGANIGG, MIROSLAV PUTIK, ALOJZ REBULA, CARLO SGORLON, WERNER SOLLNER, ANDRZEJ SZCZYPORSKI, ANTONIO TABUCCHI, DUBRAVKA UGREŠIČ, MIROSLAV VALEK, DRAGAN VELIKIČ, LIGIO ZANINI

Disput: GYÖRGY KONRAD: S SREDINE / FROM THE CENTRE

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1990 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

TOMASU VENCLOVI

Utemeljitev nagrade: Veno Taufer

KRISTAL VILENICE 1990 – ALEŠ DEBELJAK

V publikaciji “Vilenica 1990” in na literarnih prireditvah so sodelovali:

FODOR ANDRÁS, MIROSLAV KOŠUTA, ALEKSANDRA BERKOVÁ, STELIO MATTIONI, ANDREJ BLATNIK, LIBUŠE MONÍKOVÁ, LEON BRIEDIS, PÉTER NÁDAS, MIROSLAV ČERVENKA, GÁSPÁR NAGY, ALEŠ DEBELJAK, BORIS PAHOR, NEDJELJKO FABRIO, MIODRAG PAVLOVIČ, BRANKO GRADIŠNIK, GIORGIO PRESSBURGER, NIKO GRAFENAUER, KNUTS SKUJENIEKS, REINHARDT P. GRUBER, JOŽE SNOJ, MAJA HADERLAP, EVA SCHMIDT, PAWEŁ HUELLE, JÁN JÓSEF SZCZEPAŃSKI, ANTON HYKISCH, ANDRZEJ SZCZYPORSKI, EUGENIUS IGNATAVIČIUS, SUSANNA TAMARO, ANTANAS JONYNAS, LADISLAV TAŽKÝ, LUBOMIR JURÍK, GORAN TRIBUSON, DIANA KEMPF, BOŽENA TRILECOVÁ, MICHAEL KÖHLMEIER, LUDVÍK VACULÍK, TOMAS SAULIUS KONDROTAS, JOACHIM WALTER, GYÖRGY KONRÁD, ANKA ŽAGAR

Disput: VENO TAUFER: IZZIV ALI ZGAGA? / CHALLENGE OR HASSLE?

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1991 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ZBIGNIEWU HERBERTU

Utemeljitev nagrade: Niko Jež

KRISTAL VILENICE 1991 – GRENDEL LAJOS

V publikaciji “Vilenica 1991” in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LADISLAV BALLEK, ANDREJ BRVAR, LENKA CHYTILOVÁ, HEINZ CZECHOWSKI, EÖRSI ISTVÁN, GRENDEL LAJOS, FABJAN HAFNER, RETO HÄNNY, IVANKA HERGOLD, ANDREJ HIENG, ALOIS

HOTSCHNIG, VIT'AZOSLAV HRONEC, JÓKAI ANNA, DONALDAS KAJOKAS, MILAN KLEČ, MIRKO KOVAČ, LOJZE KRAKAR, VÍT KREMLIČKA, BRONISŁAW MAJ, LAURA MARCHIG, ŠTEFAN MORAVČÍK, LUKO PALJETAK, OSKAR PASTIOR, JURE POTOKAR, HANS RAIMUND, ROLANDAS RASTAUSKAS, SOMLYÓ GYÖRGY, MARIO SUŠKO, IVO SVETINA, SUSANNA TAMARO, ARVO VALTON, VÁRADY SZABOLCS, BITE VILIMAITÉ, ALENA VOSTRÁ, JOACHIM WALTHER, ERNEST WICHNER, JOSEF WINKLER

Disput: VLADO GOTOVAC: SKICA O ATLASU / SKETCH OF THE ATLAS

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1992 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

MILANU KUNDERI

Utemeljitev nagrade: Jaroslav Skrušný

KRISTAL VILENICE 1992 – ENDRE KUKORELLY

V publikaciji "Vilenica 1992" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ALEXANDRA BERKOVÁ, VYTAUTAS BLOZÉ, BRANKO ČEGEC, SLAVENKA DRAKULIĆ, GUSTAV JANUŠ, DUŠAN JOVANOVIĆ, FERENC JUHÁSZ, RYSZARD KAPUŚCIŃSKI, MARIE-THÉRÈSE KERSCHBAUMER, EFTIM KLETNIKOV, KRZYSZTOF KOEHLER, UWE KOLBE, MIRKO KOVAČ, ENDRE KUKORELLY, KRZYSZTOF LISOWSKI, DRAHOSLAV MACHALA, IVAN MINATTI, VYTAUTAS MARTINKUS, LIBUŠE MONÍKOVÁ, BORIS A. NOVAK, PARTI NAGY LAJOS, AARNE PUU, GERHARD ROTH, ŠTEFAN STRÁŽAY, JANA ŠTROBLOVÁ, MARJAN TOMŠIČ, MILOSLAV TOPINKA, DRAGAN VELIKIĆ, JANI VIRK, PETER WATERHOUSE

Disput: EVGEN BAVČAR: UNIVERZALIZMI IN NJIHOVA FACIES HYPOCRITICA / UNIVERSALISMS AND THEIR FACIES HYPOCRITICA

PÉTER ESTERHÁZY: POSTMODERNI BARBARIZEM ALI EVROPA BREZ LASTNOSTI / POSTMODERN BARBARISM OR EUROPE WITH NO CHARACTERISTICS

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1993 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

LIBUŠI MONÍKOVÍ

Utemeljitev nagrade: Neva Šlibar

KRISTAL VILENICE 1993 – FRANCESCO MICIELI

V publikaciji "Vilenica 1993" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALLA ZSÓFIA, JÓZEF BARAN, ROBERTO DEDENARO, HELMUT EINSENDELE, ALOJZ IHAN, DŽEVAD KARAHASAN, MATJAŽ KOCBEK, VLASTIMIL KOVALČÍK, MARKO KRAVOS, ZVONKO MAKOVIČ, MÁRTON LÁSZLÓ, ROBERT MENASSE, FRANCESCO MICIELI, MARJETA NOVAK KAJZER, PAUL PARIN, DENIS PONIŽ, DIANA PRANCKIETYTĖ, CARLO SGORLON, ARVO VALTON, MICHAL VIEWEGH, PIOTR WOJCIECHOWSKI, IFIGENIJA ZAGORIČNIK SIMONOVIC

Disput: GEORGES-ARTHUR GOLDSCHMIDT, VLADO GOTOVAC, LÁSZLÓ KRASZNÁ-HORKAI, ANTONIN J. LIEHM: EDVARD KOCBEK: PALICA / EDVARD KOCBEK: THE STICK

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1994 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JOSIPU OSTIJU

Utemeljitev nagrade: Denis Poniž

KRISTAL VILENICE 1994 – SLAVKO MIHALIČ

V publikaciji "Vilenica 1994" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

EDOARDO ALBINATI, MILOŠ BIEDRZYCKI, CHRISTA DERICUM, JANKO FERK, ANTONIO FIAN, ANTANAS GAILIUS, VLADO GOTOVAC, EGYD GSTÄTTNER, DANIEL HEVIER, VIT'AZOSLAV HRONEC, PAWEŁ HUELLE, GORAN IGNJATIJE JANKOVIČ, DŽEVAD KARAHASAN, LUBOR KASAL, THOMAS KLING, MAJDA KINE, MIKLAVŽ KOMELJ, JURGIS KUNČINAS, FERİ LAINŠČEK, SVETLANA MAKAROVIČ, GIUSEPPE MARIUZ, MARNÓ JÁNOS, MATEJA MATEVSKI, ANDREJ MEDVED, SLAVKO MIHALIČ, DUŠAN MITANA, GRZEGORZ MUSIAŁ, ALEKSANDER PERŠOLJA, PETRI GYÖRGY, LENKA PROCHÁZKOVÁ, GIANFRANCO SODOMACO, IGOR ŠKAMPERLE, JACHÝM TOPOL, URS WIDMER, UROŠ ZUPAN

Disput: ALAIN FINKIELKRAUT: INTELEKTUALCI, POLITIKA IN VOJNA / INTELLECTUALS, POLITICS AND WAR

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1995 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ADOLFU MUSCHGU

Utemeljitev nagrade: Vesna Kondrič Horvat

KRISTAL VILENICE 1995 – MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR

V publikaciji "Vilenica 1995" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JOVICA AČIN, KURT AEBLI, EUGENIJUS ALIŠANKA, MARCIN BARAN, KRZYSTOF BIELECKI, DARIUSZ BITTNER, LOREDANA BOGLIUN, BERTA BOJETU-BOETA, TEREZA BOUČKOVÁ, LUCAS CEJPEK, RÓŽA DOMAŠCYNIA, ERIK GROCH, NORA IKSTENA, MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR, RADE KRSTIĆ, TONKO MAROEVIĆ, MANFRED MOSER, DANIELIUS MUŠINSKAS, RADOVAN PAVLOVSKI, TONE PERČIČ, SIBILA PETLEVSKI, RAOUL SCHROTT, ZORKO SIMČIČ, RUDOLF SLOBODA, ANDRZEJ STASIUK, JÁN ŠTRASSER, TÁKÁCS ZSUZSA, TANDORI DEZSŐ, JAROMÍR TYPLT, MILOŠ VACÍK, SAŠA VEGRI, PAVEL VILIKOVSKÝ, ERNEST WICHNER, CIRIL ZLOBEC, VLADO ŽABOT, ALDO ŽERJAL

Disput: LOJZE KOVAČIČ: ALI PISATELJ POTREBUJE SVET, KI NJEGA NE POTREBUJE? / DOES A WRITER NEED THE WORLD WHICH DOESN'T NEED HIM?

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1996 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ADAMU ZAGAJEWSKEMU

Utemeljitev nagrade: Niko Jež

KRISTAL VILENICE 1996 – KAČA ČELAN

V publikaciji "Vilenica 1996" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LOTHAR BAIER, ULDIS BERZINŠ, PETR BORKOVEC, MAGDA CARNECI, KAROL CHMEL, BRANKO ČEGEC, KAČA ČELAN, ZITA ČEPAITĚ, STEFANO DELL'ANTONIO, LJILJANA DIRJAN, DUŠAN DUŠEK, MILAN ĐORĐEVIĆ, HÁY JÁNOS, ANTANAS A. JONYNAS, JULIAN KORNHAUSER, KOVÁCS ANDRÁS FERENC, VLADIMIR KOVAČIČ, FRIEDERIKE KRETZEN, ENZO MARTINES, LYDIA

MISCHKULNIG, BRANE MOZETIČ, IZTOK OSOJNIK, ŽARKO PETAN, HANSJÖRG SCHERTEN-LEIB, TRIINI SOOMETS, KAREL ŠIKTANC, ALEŠ ŠTEGER, MAJA VIDMAR, MÁRTINŠ ZELMENIS

Disput: SVOBODA IMAGINACIJE – IMAGINACIJA SVOBODE / IMAGINATION OF FREEDOM – FREEDOM OF IMAGINATION:

BRANKO MILJKOVIČ: POEZIJO BODO VSI PISALI / EVERYBODY WILL BE WRITING POETRY

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1997 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PAVLU VILIKOVSKEMU

Utemeljitev nagrade: Andrej Rozman

KRISTAL VILENICE 1997 – NICOLE MÜLLER

V publikaciji "Vilenica 1997" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALÁZS ATTILA, PAULS BANKOVSKIS, PETERS BRÜVERIS, STEFAN CHWIN, VITTORIO COZZOLI, VERA ČEJKOVSKA, LIUTAURAS DEGŠYS, EVALD FLISAR, FRANJO FRANČIČ, MARIANNE GRUBER, AIME HANSEN, JOŽE HUDEČEK, HANNA JOHANSEN, VANDA JUKNAITE, MILA KAČIČ, DORIS KAREVA, ISTVÁN KOVÁCS, KRISTINA LJALJKO, PETER MACSOVSKÝ, HERBERT MAURER, KATJA LANGE MÜLLER, NICOLE MÜLLER, NEŽA MAURER, EWALD MURRER, MIHA OBIT, ALBERT OSTERMAIER, PAVAO PAVLIČIĆ, DELIMIR REŠICKI, BRANE SENEGAČNIK, ABDULAH SIDRAN, ANDRZEJ SOSNOWSKI, OLGA TOKARCZUK, ALTA VÁŠOVÁ, ANATOL VJARCINSKI

Disput: DAIMON ZAPELJEVANJA / DAIMON OF TEMPTATION:

RAINER MARIA RILKE: ORFEJ • EVRIDIKA • HERMES / ORPHEUS • EURYDIKE • HERMES

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1998 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PÉTRU NÁDASU

Utemeljitev nagrade: Gállos Orsolya

KRISTAL VILENICE 1998 – PETER SEMOLIČ

V publikaciji "Vilenica 1998" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

AMANDA AIZPURIETE, ANDREI BODIU, JAN ČIKVIN, FRANCE FORSTNERIČ, NATASZA GOERKE, FELICITAS HOPPE, ZOË JENNY, JÍŘI KRATOCHVIL, VIDA MOKRIN PAUER, MAJA NOVAK, OSAMIJENI TEKAČI, ILMA RAKUSA, IZET SARAJLIĆ, PETER SEMOLIČ, MARKO SOSIČ, ALVYDAS ŠLEPIKAS, SLOBODAN ŠNAJDER, LÁSZLÓ VILLÁNYI, MILAN VINCETIČ, ANDREA ZANZOTTO

Disput: TIMOTHY GARTON ASH: KONEC STOLETJA, ZAČETEK TISOČLETJA / THE END OF THE CENTURY, THE BEGINNING OF THE MILLENNIUM

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 1999 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ERICI PEDRETTI

Utemeljitev nagrade: Vesna Kondrič Horvat

KRISTAL VILENICE 1999 – ANGELO CHERCHI

V publikaciji "Vilenica 1999" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

NERINGA ABRUTYTE, ANGELO CHERCHI, LELO CJANTON, RICHARD FLANAGAN, MARIUS IVAŠKEVIČIUS, RICHARD JACKSON, JANA JURÁŇNOVA, JAAN KAPLINSKI, DRAŽEN KATUNARIČ, TAJA KRAMBERGER, RYSZARD KRYNICKI, FRANCO LOI, MIHA MAZZINI, MILOŠ MIKELN, MIMMO MORINA, ANDREJ MOROVIČ, AMIR OR, RAZVAN PETRESCU, KATHRIN RÖGGLA, LJUDMILA RUBLJEVSKA, ANNA SANTOLIUQUIDO, ARMIN SENSER, VOJO ŠINDOLIČ, SANDE STOJČEVSKI, OTTÓ TOLNAI, BOGDAN TROJAK, NENAD VELIČKOVIČ, KAREN VOLKMAN

Disput: TRST NA ZAČETKU 20. STOLETJA: FUTURISTIČNA UTOPIJA ALI MOŽNI MODEL ZA NADNACIONALNO IN USTVARJALNO SOŽITJE V ZDRUŽENI (SREDNJI) EVROPI / TRIESTE AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY: A FUTURISTIC UTOPIA OR REALISTIC MODEL OF TRANS-NATIONAL AND CREATIVE COEXISTENCE OF PEOPLE IN THE COMMON (CENTRAL) EUROPE

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2000 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

SLAVKU MIHALIČU

Utemeljitev nagrade: Veno Taufer

KRISTAL VILENICE 2000 – VÖRÖS ISTVAN

V publikaciji "Vilenica 2000" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ZORAN ANČEVSKI, PETER BOŽIČ, UKE BUCPAPAJ, ALEŠ ČAR, PRIMOŽ ČUČNIK, JACQUES DARRAS, LIDIJA DIMKOVSKA, MIRCEA DINESCU, MICHAEL DONHAUSER, JANIS ELSBERGS, LEOPOLD FEDERMAIR, MILA HAUGOVA, ŽELJKO IVANKOVIČ, LIUDVIKAS JAKIMAVIČIUS, URS KARPE, GEORGIU KONSTANTINOV, HASSO KRULL, GARY LAWLESS, UMBERTO MANGANI, ERIK MENKVELD, BRINA ŠVIGELJ MÉRAT, JAUME PEREZ MONTANER, IMRE ORAVECZ, SILVANA PALETTI, KATHERINE PIERPOINT, ANGELINA POLONSKAYA, MILORAD POPOVIČ, ANA RISTOVIČ, SUDEEP SEN, MARCIN SENDECKI, RONNY SOMECK, MARJAN STROJAN, YÓRGOS VEIS, VÖRÖS ISTVAN, GERALD ZSCHORSCH.

Disput: FRIEDERIKE KRETZEN: VLOGA IN POMEN LITERATURE DANES / THE MEANING AND THE ROLE OF LITERATURE TODAY

NIKO GRAFENAUER: PISATELJ V EKSCENTRU ČASA / WRITER IN THE OFF-CENTRE OF TIME

RÉGIS DEBRAY, ZDENKO VRDLOVEC: LITERATURA IN MEDIJI / LITERATURE AND THE MEDIA

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2001 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JAANU KAPLINSKEMU

Utemeljitev nagrade: Veno Taufer

KRISTAL VILENICE 2001 – NATALKA BILOCERKIVEC

V publikaciji "Vilenica 2001" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ESAD BABAČIČ, MOHAMMED BENNIS, NATALKA BILOCERKIVEC, CASIMIRO de BRITO, RICHARD BURNS, PETERIS CEDRINŠ, DRAGAN JOVANOVIĆ DANILOV, ROBERT DAVIS, MICHEL DEGUY, FERIDA DURAKOVIĆ, ANDREAS EHIN, HANS EICHHORN, MAURO FACCIONI FILHO, MICHAEL FARRELL, GARACZI LÁSZLÓ, GREG GATENBY, ADAM GLOBUS, ADELA GRECEANU, PETR HRUŠKA, VALDO IMMOVILLI, LAURYNAS KATKUS, VLADIMIR KAVČIČ, KATICA KJULAVKOVA, BARBARA KORUN, MARUŠA KRESE, ROMAN LUDVA, SONJA MANOJLOVIĆ, NARLAN MATOS, MARIÁN MILČÁK, BAN'YA NATSUSHI, CLAUDIO POZZANI, MATTHEW ROHRER, ERIK STINUS, FRANCO SUPINO, VIVIENNE VERMES, THOR VILHJÁLMSOHN, HANS VAN DE WAARSENBURG, ADAM WIEDEMANN.

Delavnice / Workshops: PREVAJANJE POEZIJE, O ESTETSKI KOMPONENTI VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA / TRANSLATING POETRY, ON THE AESTHETIC COMPONENT OF THE EVERYDAY LIFE

MLADA VILENICA 2001 / YOUNG VILENICA AWARD 2001: Špela Poljak

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2002 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ANI BLANDIANI

Utemeljitev nagrade: Lidija Dimkovska

KRISTAL VILENICE 2002 – PÁL ZÁVADA

V publikaciji "Vilenica 2002" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JORGE ENRIQUE ADOUM, DRITËRO AGOLLI, ANDRIY BONDAR, SNEŽANA BUKAL, BORA ČOŠIĆ, JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ, TANJA DÜCKERS, OSWALD EGGER, CHUAH GUAT ENG, JAKŠA FIAMENGO, IOAN FLORA, JANICE GALLOWAY, SINAN GUDŽEVIĆ, MICHÁL HVORECKÝ, ANATOL KUDRAVEC, ANATOLIJ KUDRJAČICKI, LEENA LANDER, FRANCO MANZONI, MACIEJ MELECKI, DUŠAN MERC, PETR MIKEŠ, VINKO MÖDERNDORFER, HERTA MÜLLER, PATRICIA NOLAN, KNUT ØDEGÅRD, JUSTO JORGE PADRON, MONIKA VAN PAEMEL, RATIMIR PAVLOVIĆ, JANIS ROKPELNIŠ, KEN SMITH, GLEN SORETTAD, LUAN STAROVA, VIDOSAV STEVANOVIĆ, LUCIJA STUPICA, TONE ŠKRJANEC, WILLEM VAN TOORN, PÁL ZÁVADA.

Delavnice / Workshops: PREVAJANJE POEZIJE, O LITERATURI NA INTERNETU, O VIZUALNI IN LITERARNI PODOBI / ON TRANSLATING POETRY, ON LITERATURE ON THE INTERNET, ON VISUAL AND LITERARY IMAGE

MLADA VILENICA 2002/ YOUNG VILENICA AWARD 2002: Ana Šalgaj

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2003 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

MIRKU KOVAČU

Utemeljitev nagrade: Josip Osti

V publikaciji "Vilenica 2003" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

CONSTANTIN ABĂLUȚĂ, HANA ANDRONIKOVA, KOSTAS ASSIMACOPOULOS, VLADIMÍR BALLA, MAREK BIEŃCZYK, BORIS BILETIĆ, GORDANA MIHAILOVA BOŠNAKOSKA, NICOLE BROSSARD, RENÉ DE CECCATTY, PAULO DA COSTA, JOHN F. DEANE, PAULETTE DUBÉ, LYNN EMANUEL, PAVLE GORANOVIĆ, NORBERT GSTREIN, JACQUES IZOARD, RUTGER KOPLAND, HERKUS KUNČIUS, TARAS LUCHUK, DONAL McLAUGHLIN, TOM PETSINIS, VIVIENNE PLUMB, GREGOR PODLOGAR, ALEK POPOV, STELLA ROTENBERG, PAOLO RUFFILLI, FIONA SAMPSON, LJUDKA SILNOVA, ANDREJ E. SKUBIC, EIRA STENBERG, JAMES TATE, TÓTH KRISZTINA, SUZANA TRATNIK, CHRISTIAN UETZ, VLADIMIR VERTLIB, ERIKA VOUK, JULI ZEH.

Delavnice / Workshops: PREVAJANJE POEZIJE, PROSTORI TRANSGRESIJE, REVIJA V REVIJI / TRANSLATING POETRY, PLACES OF TRANSGRESSION, REVIEW IN REVIEW

MLADA VILENICA 2003 / YOUNG VILENICA AWARD 2003: Žiga Mohorič in Agata Venier

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2004 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

BRIGITTE KRONAUER

Utemeljitev nagrade: Neva Šlibar in Vesna Kondrič Horvat

KRISTAL VILENICE 2004 – VALŽINA MORT

V publikaciji "Vilenica 2004" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JAN BALABÁN, MUHAREM BAZDULJ, ERIC BROGNIET, ȘTEFAN CARAMAN, DAŠA DRNDIĆ, MARTIN FAHRNER, EDWARD FOSTER, GEORGI GOSPODINOV, GINTARAS GRAJAUSKAS, DANIELA KAPITÁŇOVÁ, VOJISLAV KARANOVIĆ, ARTJOM KAVALEVSKI, JURIS KRONBERGS, ALAIN LANCE, SYDNEY LEA, VASYL MAKHNO, KATARINA MARINČIĆ, TXEMA MARTÍNEZ INGLÉS, VALŽINA MORT, NOVICA NOVAKOVIĆ, GINO PASTEGA, SZILÁRD PODMANICZKY, ALEKSANDAR PROKOPIEV, BARBARA SIMONITI, PETER STEINER, ANNI SUMARI, VLADAMIR P. ŠTEFANEC, CAI TIANXIN, KRZYSZTOF VARGA, PETER WEBER, ANDREA ZANZOTTO

Prevajalska delavnica / Translation workshop: MERERID PUW DAVIES, LOUIS DE PAOR, HELENA SINERVO

Disput: PRIMER EDVARD KOCBEK IN SVOBODA IZRAŽANJA DANES / EDVARD KOCBEK CASE AND THE FREEDOM OF EXPRESSION TODAY

MLADA VILENICA 2004 / YOUNG VILENICA AWARD 2004: Eva Renner in Brigita Berčon

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2005 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ILMI RAKUSA in KARLU-MARKUSU GAUßU

Utemeljitelj nagrade: Vesna Kondrič Horvat in Drago Jančar

KRISTAL VILENICE 2005 – VLADAS BRAZIŪNAS

V publikaciji "Vilenica 2005" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

CARLOS A. AGUILERA, VELJKO BARBIERI, JURAS BARISEVIČ, VLADAS BRAZIUNAS, ANNA MARIA CARPI, THEODORA DIMOVA, JURE JAKOB, JANEZ KAJZER, VILIAM KLIMÁČEK, OLIVERA KORVEZIROVSKA, CVETKA LIPUŠ, JAAN MALIN, JIM MCGARRAH, ANNA MITGUTSCH, SINEAD MORRISSEY, DUŠKO NOVAKOVIČ, GREGOR PAPEŽ, LEUNG-PING KWAN, JEAN PORTANTE, ZSUZSA RAKOVSKY, RALF SCHLATTER, STEPHANOS STEPHANIDES, FARUK ŠEHIĆ, MAGDALENA TULLI, MILOŠ URBAN, LILIANA URSU.

OKROGLA MIZA SEP NA VILENICI / CEI ROUND TABLE DISCUSSION AT VILENICA: Možnosti sobivanja različnih kultur v Evropi in proces iskanja nove kulturne paradigme / The Possibilities of Coexistence of Different Cultures in Europe and the Process of Searching a New Cultural Paradigm.

Moderator: Aleš Debeljak

MLADA VILENICA 2005 / YOUNG VILENICA AWARD 2005: Rožana Švara, Eva Mohorič

Mednarodno literarno nagrado vilenica za leto 2006 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

MIODRAGU PAVLOVIĆU

Utemeljitelj nagrade: Veno Taufer

KRISTAL VILENICE 2006 – MOJCA KUMERDEJ

V publikaciji "Vilenica 2006" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

INGA ABELE, MICHÁL AJVAZ, VENKO ANDONOVSKI, LINDITA ARAPI, ALHIERD BACHAREVIČ, SZILÁRD BORBÉLY, YIORGOS CHOULIARAS, DAIVA ČEPAUSKAITĖ, ERVIN FRITZ, TATJANA GROMAČA, BRIAN HENRY, OTO HORVAT, NORA IUGA, IVA JEVTIĆ, EKATERINA YOSSFIOVA, ZDENKO KODRIČ, MÁRIUS KOPCSAY, MIRAN KOŠUTA, MOJCA KUMERDEJ, TERÉZIA MORA, BIRGIT MÜLLER-WIELAND, CLAUDIO POZZANI, GABRIEL ROSENSTOCK, GORAN SAMARDŽIĆ, OSTAP SLYVYNSKY, BREDA SMOLNIKAR, TÖNNÜ ÖNNEPALU (EMIL TODE), OLGA TOKARCZUK, MARKO URŠIČ, RAPHAEL URWEIDER.

OKROGLA MIZA SEP NA VILENICI / CEI ROUND TABLE DISCUSSION AT VILENICA: "Kdo sliši sosedovo zgodbo?" / "Who Can Hear One's Neighbour's Story?"

Moderator: Simona Škrabec

Manj poznane književnosti Evrope na Vilenici: sodobna baskovska književnost / Lesser-known Literatures of Europe at Vilenica: Contemporary Basque Writing:

BARNARDO ATXAGA, HARKAITZ CANO, MIREN AGUR MEABE, RIKARDO ARREGI, KIRMEN URIBE

MLADA VILENICA 2006 / YOUNG VILENICA AWARD 2006: Dita Škalič, Aljaž Ferencek, Miroslava Furtkevičová

ČLANI ŽIRIJE / JURY MEMBERS:

Veno Taufer, predsednik žirije, pesnik, prevajalec, esejist, ustanovni predsednik Vilenice / jury chair, poet, translator, essayist, founding president of the Vilenica Festival

Andrej Blatnik, podpredsednik žirije, pisatelj, prevajalec, urednik / jury vice president, writer, translator, editor

Lidija Dimkovska, pesnica, prevajalka, esejistka / poet, translator, essayist

Niko Grafenauer, pesnik, prevajalec, esejist, urednik / poet, translator, essayist, editor

Ludwig Hartinger, prevajalec, esejist, urednik / translator, essayist, editor

Jože Hradil, prevajalec, urednik, leksikograf / translator, editor, lexicographer

Vesna Kondrič Horvat, izredna profesorica za novejšo nemško književnost na Univerzi v Mariboru / associate professor of modern German literature at the University of Maribor

Tone Peršak, pisatelj / prose writer

Veronika Simoniti, lektorica za italijanski jezik in prevajalka / Italian language assistant, translator

Tomaž Šalamun, pesnik, prevajalec / poet, translator

Neva Šlibar, redna profesorica za novejšo nemško književnost na Univerzi v Ljubljani / professor of modern German literature at the University of Ljubljana

Špela Šramel, prevajalka, asistentka za slovaško književnost na Univerzi v Ljubljani / translator, assistant professor of Slovak literature at the University of Ljubljana

Aleš Steger, pesnik, prevajalec / poet, translator

Jana Unuk, prevajalka / translator

Jani Virk, pisatelj, prevajalec / writer, translator

KONZULTANTI / ADVISORY PANEL

- Agneszka Bedkowska, prevajalka, asistentka na Institutu za slovansko filozofijo Šlezijske univerze, Poljska / translator, assistant professor at the Institute of Slavic Studies at the University of Silesia, Poland
- Janis Elsbergs, pesnik in prevajalec, Latvija / poet and translator, Latvia
- Erica Johnson-Debeljak, prevajalka, publicistka, Slovenija / translator, columnist, Slovenia
- Alenka Jensterle Doležal, asistentka za slovensko književnost na Filozofski fakulteti v Pragi, Češka / assistant professor of Slovene literature at the Faculty of Arts in Prague, Czech Republic
- Miriam Drev, prevajalka, publicistka, pesnica, Slovenija / translator, columnist, poet, Slovenia
- Marjeta Prelesnik Drozg, bibliotekarka, prevajalka, Slovenija / librarian, translator, Slovenia
- Marta Dziluma, direktorica Latvijskega centra za literaturo, kulturna menedžerka in kritičarka, Latvija / director of Latvian Literature Exchange, cultural manager, critic, Latvia
- Csordás Gábor, esejist, urednik založbe Jelenkor, Madžarska / essayist, editor at Jelenkor Publishing House, Hungary
- Gállos Orsolya, prevajalka, Madžarska / translator, Hungary
- Aleš Kozar, prevajalec, Češka / translator, Czech Republic
- Dana Krsakova, kritičarka in literarna znanstvenica na Inštitutu za slovaško književnost v Bratislavi, Slovaška / literary critic, scholar at the Institute of Slovak Literature in Bratislava, Slovakia
- Inesa Kurjan, znanstvena delavka, Ukrajina / researcher, Ukraine
- Tina Mahkota, prevajalka in publicistka, Slovenija / translator, columnist, Slovenia
- Brina Švigelj Mérat, pisateljica, publicistka, Francija / writer, columnist, France
- Aleš Mustar, pesnik, prevajalec, Slovenija / poet, translator, Slovenia
- Vera Pejovič, pesnica, prevajalka, Slovenija / poet, translator, Slovenia
- Kornelijus Platelis, pesnik in prevajalec, Litva / poet, translator, Lithuania
- Peter Rácz, filozof, pesnik, prevajalec, Madžarska / philosopher, poet, translator, Hungary
- Ilma Rakusa, pisateljica, predavateljica na Univerzi v Zürichu, Švica / writer, lecturer at the University of Zürich, Switzerland
- Judit Reiman, prevajalka, predavateljica na Univerzi v Budimpešti, Madžarska / translator, lecturer at the University of Budapest, Hungary
- Ana Ristović, pesnica in prevajalka, Srbija / poet and translator, Serbia
- Jutka Rudaš, asistentka na katedri za madžarski jezik na Univerzi v Mariboru, Slovenija / assistant professor at the Department of Hungarian at the University of Maribor, Slovenia
- Matteo di Salvio, jezikovni koordinator na Italijanskem inštitutu za kulturo v Sloveniji / language coordinator at the Istituto Italiano di cultura, Slovenia

- Irena Samide, prevajalka, lektorica za nemški jezik na Univerzi v Ljubljani, Slovenija / translator, German language assistant at the University of Ljubljana, Slovenia
- Namita Subiotto, docentka na katedri za makedonski jezik in književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Slovenija / senior lecturer at the Department of Macedonian Language and Literature at the Faculty of Arts in Ljubljana, Slovenia
- Katarina Šalamun Biedrzycka, prevajalka in esejistika, Poljska / translator and essayist, Poland
- Pavel Šaradin, publicist, prevajalec in urednik, Češka / columnist, translator and editor, Czech Republic
- Tea Štoka, asistentka za italijansko književnost na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Slovenija / assistant professor of Italian at the Faculty of Arts in Ljubljana, Slovenia
- Špela Virant, asistentka na oddelku za germanistiko Filozofske fakultete v Ljubljani, Slovenija / assistant professor at the Department of German Studies at the Faculty of Arts in Ljubljana, Slovenia

Zbornik Vilenica, ki izhaja od leta 1986, predstavlja poleg dobitnika mednarodne literarne nagrade vilenica tudi dela avtorjev, ki jih žirija Vilenice izbere za goste festivala. Besedila so objavljena v izvirniku, v slovenskem prevodu ter v enem od še drugih dveh uradnih jezikov Vilenice: angleščini ali nemščini. Poleg avtorjev iz Srednje Evrope, ki se potegujejo za kristal vilenice, nagrado za najboljši literarni prispevek v zborniku, Vilenica gosti tudi avtorje od drugod, ki so predstavljeni v posebni rubriki. V zborniku objavljamo tudi zmagovalne pesmi natečaja mlada vilenica.

The Vilenica Almanac has been in publication since 1986. Besides presenting the Vilenica International Literary Prize Winner, it includes presentations of the works of authors invited to the festival by the Vilenica Jury. The texts are published in the original language, in Slovene translation, and in one of the two other official languages of Vilenica: English or German. Besides the authors from Central Europe, who compete for the Crystal Vilenica Award for the best literary piece in the Almanac, Vilenica also hosts writers from other countries. These authors are presented in a special section. The Almanac also features the winning poems of the Young Vilenica competition.

Im Sammelband Vilenica, der seit 1986 erscheint, werden neben dem Preisträger des Internationalen Literaturpreises Vilenica auch alle von der Jury eingeladenen Autoren vorgestellt. Die Texte sind in der Originalsprache, in der slowenischen Übersetzung sowie in einer von den beiden offiziellen Sprachen, Englisch oder Deutsch, publiziert. Neben den Autoren aus Mitteleuropa, die um den Preis „Kristal Vilenica“ konkurrieren, der für den besten literarischen Beitrag im Sammelband verliehen wird, lädt Vilenica auch Autoren aus anderen Ländern ein, die in einer Sonderrubrik vorgestellt werden. Im Sammelband werden auch die preisgekrönten Gedichte des Wettbewerbs „Mlada Vilenica“ publiziert.

Spet terte so rodile,
Prijatli! vinje nam gladko',
Ki nam oshivlja shile,
Serce nam čisti in oko',

vtopi
v roso in v herbo
vefelo in v zrnje.

vefelo
travico
no sapit',
in krog?
Odehlo
brodnico
slovenski svet,
Deshlo v svoji shivi Bog.

Brate vse,
kar nas je
Sinov
vseh naše matere!

Društvo slovenskih pisateljev
Slovene Writers' Association